STEPHEN KING

LIZĖS ISTORIJA

PIRMA KNYGA

Stephen King. Rinktiniai raštai, 50 tomas

LISEY'S STORY
New York, Scribner, 2006

UDK 820(73)-3
Ki-108

www.eridanas.lt

ISBN 978-9986-97-178-8 (1 knyga)
ISBN 978-9986-97-179-5 (bendras)

Skiriu Tabei

Kur eisi, kai jausies vieniša?
Kur eisi, kai liūdesys tave apniks?
Kur eisi, kai jausies vieniša?
Aš seksiu įkandin tavęs, kai sutemos atslinks,
Ir žydros, liūdnos žvaigždės danguje nušvis.

Rajanas Adamsas

mažule

širdele

1 DALIS
JYGOS PAIEŠKOS

"Jei būčiau mėnulis, žinočiau, kur nukriščiau"

D. H. Lorensas, "Vaivorykštė"

I. LIZĖ IR AMANDA (NIEKAS NESIKEIČIA)

1

Plačiajam visuomenės ratui garsių rašytojų sutuoktiniai yra praktiškai nematomi, ir niekas to geriau nežinojo už Lizę Lendon. Jos vyras laimėjo Pulicerio ir Nacionalinę knygos premijas, bet iš pačios Lizės interviu ėmė tik kartą gyvenime. Skiltyje "Taip, aš ištekėjau už *jo!*" pokalbį spausdino vienas žinomas moterų žurnalas. Maždaug pusę straipsnio, sudaryto iš penkių šimtų žodžių, teko aiškinti, kad malonybinis jos vardas rimuojasi su "cėcė". Beveik visa likusi dalis buvo pašvęsta jos receptui, kaip ant mažos ugnies iškepti rostbifą. Lizės sesuo Amanda tvirtino, esą prie interviu pridėtoje nuotraukoje ji atrodė stora.

Visos Lizės seserys retsykiais mielai kurstydavo erzelį ("tampydavo nervus", kaip mėgdavo sakyti tėvas) arba maldavo liežuviais apie svetimus nešvarius skalbinius, tačiau neigiamas emocijas jai kėlė vienintelė Amanda. Vyriausia (ir keisčiausia) iš Lisbon Folse užaugusių Debušerų merginų. Dabar Mendė gyveno viena nedideliame kotedže. Buvo įsikūrusi netoli Kasl Vju, tad kitos trys seserys - Lizė, Darla ir Kantata - galėjo nepaleisti jos iš akių. Lizė nupirko Amandai namelį prieš septynerius metus, penkeriais metais anksčiau, nei mirė Skotas. Mirė per jaunas, kaip sakoma. Lizei vis dar nesisekė susitaikyti su mintimi, kad jo nebėra jau porą metų. Šis laikotarpis rodės ir ilgas, ir kartu trumpas lyg akimirka.

Galų gale Lizė pasiruošė sutvarkyti vyro studiją - pailgus, maloniai apšviestus, daržinės pastogėje įrengtus kambarius. Amanda išdygo trečią dieną, kai jos sesuo peržiūrėjo šimtus verstinių leidinių ir tepradėjo sudarinėti sąrašą baldų, žvaigždutėmis pažymėdama tuos, kuriuos nutarė išsaugoti. Lizė laukė, kol Mendė pasidomės, kodėl ji nesidarbuoja *sparčiau*, dėl Dievo meilės, tačiau Amanda nuo replikų susilaikė. Numojusi ranka į baldus, Lizė ėmė apatiškai krapštytis prie laiškų dėžių, sukrautų didžiojoje spintoje, o sesuo nesitraukė nuo įspūdingų atmintinų gėrybių šūsnių, dengiančių pietinę studijos sieną. Ji slankiojo palei gyvatės formos stirtas beveik nekalbėdama, be paliovos kažką keverzodama užrašų knygelėje.

Lizė savo ruožtu neklausė "Ko tu dairaisi?" arba "Ką ten rašai?" Kaip Skotas ne sykį buvo pastebėjęs, jo antroji pusė pasižymėjo itin retu talentu: ji nekišdavo nosies į svetimus reikalus. Jei tik, žinoma, kiti žmonės nesigamindavo sprogmenų, kuriais ketindavo ką nors apmėtyti. Amandos atveju ši tikimybė visuomet egzistavo. Ji priklausė tipui moterų, kurioms smalsavimas buvo įsigėręs iki kaulų smegenų ir kurios anksčiau ar vėliau *prasižiodavo*.

1985-aisiais Mendės vyras išsikraustė iš Ramfordo, kur jiedu gyveno ("kaip porelė kanalizacijos vamzdyje užstrigusių ernių", tarstelėjo Skotas po vienos viešnagės ir pridūrė niekuomet pas tuodu nebesilankysiąs), ir patraukė į pietus. Vienintelė atžala, vardu Intermedija, arba sutrumpintai - Medija, iškeliavo šiaurės kryptimi, į Kanadą (su savo kavalieriumi, vilkiko vairuotoju), 1989-aisiais. "Viena išlėkė šiaurėn, kitą pietūs sužavėjo, trečia, kaip visad, neužčiaupdama tarškėjo". Taip jų vaikystėje rimuodavo tėvas. Be abejo, iš Dendžio Deivo Debušero mergaičių liežuvio už dantų nenulaikydavo būtent Amanda, kurią iš pradžių pametė vyras, o paskui ir duktė.

Mendė simpatijos nekėlė, tačiau Lizė nenorėjo, kad ji liktų Ramforde viena, o svarbiausia, be priežiūros. Darla su Kantata, ko gero, jautėsi panašiai, nors savo minčių nė sykio nebuvo išsakiusios balsu. Taigi Lizė pasitarė su Skotu ir už devyniasdešimt septynis tūkstančius grynųjų nupirko sesei namelį. Visai netoliese, kad, esant reikalui, būtų galima lengvai patikrinti, kaip jai sekasi.

Nūnai Skotas atgulęs į kapą, o Lizė pagaliau ėmė kuopti jo darbo kambarius. Įpusėjus ketvirtai dienai, verstiniai leidiniai jau tūnojo dėžėse, korespondencija - daugmaž surūšiuota, be to, ji beveik apsisprendė, kuriais baldais atsikratyti. Tuomet kodėl jautėsi taip mažai atlikusi? Juk žinojo, jog plušėti reikės neskubant, numojant ranka į visus įkyrius laiškus ir telefonų skambučius (ką jau kalbėti apie gan dažnus svečius), nedavusius ramybės po Skoto mirties. Žmonės, besidomintys neišspausdintu Skoto palikimu, greičiausiai gaus, ko trokšta, bet tik tada, kai ji bus pasirengusi atiduoti vyro kūrinius. Iš pradžių jie to nesuvokė arba *neįsikalė sau į galvas*, kaip sakoma. Bet dabar dauguma įsisąmonino, ko tikėtis.

Skoto paveldą apibūdino daug įdomių žodžių. *Atmintinos gėrybės;* šią frazę ji suprato kuo puikiausiai. Bet egzistavo dar viena, keistai, juokingai skambanti sąvoka, lyg ir *inkunkabula*. Štai ko geidė nekantrūs žmonės, meilikautojai bei pikčiurnos - Skoto *inkunkabulos*. Lizė praminė juos inkunkais.

2

Ji pasijuto prislėgta (ypač kai pasirodė Amanda), tarytum būtų neįvertinusi užduoties arba pervertinusi (neapsakomai) savo gebėjimą įgyvendinti užsibrėžtus tikslus - išsau-

gotus baldus nukelti žemyn, į daržinę, kilimus susukti į ritinius, geltonąjį "Raiderio" furgoną išstumti laukan, kur jis stovės tvoros, skiriančios Lendonų kiemą nuo kaimynų Gelovėjų valdų, šešėlyje.

Beje, nederėtų užmiršti ir liūdesį keliančios studijos šerdies, trijų stalinių kompiuterių (ketvirtasis, dunksojęs atsiminimų kertelėje, išgaravo pačios Lizės pastangomis). Vienas už kitą naujesni ir lengvesni jie vis dėlto buvo stacionarūs. Nors visi ligi šiol veikė. Nelaimei, kiekvienas atgydavo tik suvedus slaptažodžius, kurių ji nežinojo. Šia tema su vyru niekada nesišnekėjo, todėl neturėjo nė menkiausio supratimo, kokios elektroninės šiukšlės slypi standžiuosiuose kompiuterių diskuose. Maisto prekių sąrašai? Eilės? Erotika? Skotas, aišku, buvo prisijungęs prie pasaulinio tinklo, tačiau Lizė neįsivaizdavo, kokias internetines platybes jis naršydavo. Kiurksodavo "Amazon" prekybos tinkle? Domėjosi Dradžo naujienomis?* Svetainėmis, skelbiančiomis neva Henkas Viljamsas gyvas, o gal pornografinėmis madam Kruelos iš "101 dalmatino" nuotraukomis? Pastarojo tipo svetainėse vyras turbūt nesilankydavo, antraip ji būtų aptikusi sąskaitas (ar bent pastebėjusi, kad išaugo mėnesinės išlaidos). Et, neverta riesti sau pasakėlių. Užsimanęs jis lengvai galėjo kas mėnesį nuslėpti po tūkstantį dolerių. O slaptažodžiai? Juokingiausia, kad Skotas greičiausiai juos sakė. Tokios smulkmenos tiesiog iškrisdavo jai iš galvos. Galbūt vėliau reikėtų pamėginti įvesti savo vardą. Po to, kai Amanda iškeliaus namo. Iš visko sprendžiant, ne artimiausiu metu.

Lizė atsisėdo ir nuo savo kaktos nupūtė plaukų sruogą. *Jei ir toliau vilksiuos vėžlio žingsniu, iki rankraščių prisikasiu tiktai liepą,* pagalvojo. *Pamatę, kaip krapštausi, inkunkai pasiustų. Ypač paskutinis.*

Paskutinis, atklydęs prieš penkis mėnesius, gan ilgai

*Dradžo naujienos ("Drudgereport") - internetinė naujienų svetainė, labiausiai išgarsėjusi tuo, kad pirmoji pranešė apie skandalą, susijusį su Monika Levinski.

sugebėjo neužsiplieksti pykčiu ir išsaugoti malonaus individo įvaizdį. Ji netgi nusprendė, kad svečias skiriasi nuo kitų. Lizė jam prisipažino, jog prie Skoto studijos neprisilietė beveik pusantrų metų, bet dabar beveik pasiryžo sutvarkyti kambarius ir pasirūpinti vyro užrašais.

Ją aplankė profesorius Džozefas Vudbedis iš anglų kalbos katedros, priklausančios Pitsburgo universitetui. Šis buvo Skoto *alma mater*, o Vudbedžio paskaitų ciklas, pavadintas "Skotas Lendonas ir Amerikos mitas", pritraukdavo itin gausią auditoriją. Profesorius globojo keturis magistrantus, kurie šiuometiniuose darbuose ketino nagrinėti Lendono kūrybą, todėl nenuostabu, kad, Lizei prašnekus tokiomis miglotomis frazėmis kaip *jau greitai* ir *beveik garantuotai vasarą*, jis nebepajėgė nuslėpti inkunko kario esybės. Tiesa, toji atsiskleidė visu gražumu, kai Lizė užtikrino paskambinsianti jam "vos tik nusės dulkės".

Vudbedis pareiškė, esą ji neturinti teisės spręsti, kaip elgtis su vyro kūriniais vien todėl, kad su žymiu Amerikos rašytoju miegojo vienoje lovoje. Tai specialistų darbas, o ponia Lendon, kaip jis suprato, aukštosios mokyklos nebaigė. Tuomet pridūrė, jog nuo Skoto Lendono mirties praėjo nemažai laiko. Nepamiršo paminėti ir sklandančių paskalų apie krūvas nespausdintų grožinės literatūros veikalų - apsakymų, netgi romanų. Galbūt ponia Lendon leistų jam pasižvalgyti po studiją? Peržiūrėjęs dokumentų spinteles ir stalčius, jis mažų mažiausiai išsklaidytų kvailiausius gandus. Be abejo, dairytųsi tiktai jos prižiūrimas.

- Ne, - atsakė Lizė ir išprašė Vudbedį pro duris, - aš dar nepasiruošusi. - Į atėjūno smūgius žemiau juostos ji žiūrėjo pro pirštus - bent jau mėgino nekreipti į juos dėmesio, nes profesoriui trūko vieno šulo, kaip ir kitiems, tik savo būseną jis slėpė geriau bei ilgiau. - O kai jausiuos pasirengusi, norėsiu peržvelgti *visus* užrašus, ne vien rankraščius.

- Bet...

Ji rimtai linktelėjo.

- Niekas nesikeičia.

- Aš nesuprantu, ką jūs turite omenyje.

Nenuostabu. Tie žodžiai priklausė savitai sutuoktinių kalbai. Kiek sykių Skotas įlėkęs pro lauko duris sušukdavo: "Ei, Lize, aš grįžau - niekas nesikeičia?" Kitaip tariant, *viskas gerai, tvarkelė?* Kaip didžiuma taiklių posakių (kartą Skotas apie juos pasakojo, bet Lizė jau buvo tai girdėjusi), šis turėjo užslėptą reikšmę. Toks tipas kaip Vudbedis nė už ką nebūtų jos perkandęs. Lizė galėjo aiškinti kiaurą dieną, bet profesorius vis tiek nieko nesuvoktų. Kodėl? Todėl, kad jis - iš inkunkų padermės, kuriai terūpėdavo vienas dalykas, jei tik pokalbis pakrypdavo apie Skotą Lendoną.

- Nesvarbu, - tą dieną, prieš penkis mėnesius, pasakė ji profesoriui Vudbedžiui. - *Skotas* būtų supratęs.

3

Amandai pasiteiravus, kur sudėti daiktai iš Skoto "atsiminimų kertelės" - apdovanojimai, garbės ženkleliai ir panašios smulkmenos, Lizė būtų sumelavusi (kaip žmogus, retai sakantis netiesą, ji gan neblogai gebėdavo dumti akis) ir atšovusi, jog viską nugabeno į Mikenik Folso "Justorit" krautuvėlę. Bet Mendė nepratarė nė žodžio ir demonstratyviai vartė užrašų knygelės puslapius, matyt, siekdama, kad jaunesnioji sesuo paklaustų, ką ji veikia. Tačiau Lizė taip pat tylėjo. Ji mąstė, koks tuščias ir *neįdomus* atrodė tas kampas, iš kurio pranyko didžiuma vyro suvenyrų. Vieni sunaikinti (kaip kompiuterio monitorius), kiti pernelyg subraižyti ir aplankstyti, kad juos būtų galima rodyti svečiams. Tokie

eksponatai keltų per daug klausimų, į kuriuos neįmanoma atsakyti.

Galop Amanda pasidavė ir atvertė savo užrašus.

- Pažvelk, - tarė. - Tu pažiūrėk.

Mendė atkišo pirmąjį puslapį. Virš mėlynų linijų, jungiančių dešiniąją paraštę ir užraitais išmargintą kairiąją (*lyg užkoduotos žinutės, kurias rašo pamišėliai, slankiojantys Niujorko gatvėse, nes valstybės išlaikomiems beprotnamiams stinga finansinių injekcijų*, šmėkštelėjo mintis Lizės galvoje), puikavosi skaitmenys. Beveik visus sesuo apibrėžė rateliu, keletą įkalino kvadratuose. Mendė parodė kitą puslapį, užpildytą lygiai taip pat, kaip ir pirmasis, bet tik iki pusės. Paskutinis skaičius buvo "846"

Amanda paraudusiais skruostais apdovanojo seserį šnairu, truputį komišku, išdidumą spinduliuojančiu žvilgsniu, kuris bylodavo (kai jai buvo dvylika, o mažajai Lizei - viso labo dveji), jog Mendė užsivertė ant pečių Sunkią Naštą, ir dabar kažkam lemta apsiašaroti. Dažniausiai pačiai Amandai. Lizė nejučia ėmė spėlioti (su šiokia tokia baime), ką šįsyk reiškė tas žvilgsnis. Vyresnioji sesuo elgėsi kaip kuoktelėjusi nuo to momento, kai čia atsibeldė. Galbūt viskuo kaltas apsiniaukęs dangus ir tvankus oras. Bet labiau tikėtina, kad ją paveikė netikėtas mylimojo dingimas. Jeigu Mendė pratrūks emocijų audra, nes Čarlis Korivo ją pametė, tokiam įvykiui reikėtų pasirengti, nusprendė Lizė. Korivo jai niekada nekėlė pasitikėjimo, nors ir dirbo banke. Kaip galima pasikliauti žmogumi, kurį vyrukai iš "Švelniojo tigro" vadino Balbatūnu? Bent ji taip nugirdo per pavasarinę, bibliotekoje rengiamą kepinių šventę. Argi bankininkui dera tokia pravardė? Ką tas žodis išvis *reiškė?* Beje, jis nežinojo, jog praeityje Mendei teko gydytis psichikos sutrikimus...

- Lize? - išsižiojo Amanda. Jos kaktą išvagojo gilios raukšlės.

- Atleisk. Tiesiog... trumpam užsigalvojau.

- Tau dažnai taip nutinka, - pastebėjo vyresnioji sesuo. - Turbūt perėmei įprotį iš Skoto. Būk atidesnė. Aš sunumeravau visus jo žurnalus ir aplankus su *moksliniais* darbais. Tuos, sukrautus prie sienos.

Lizė linktelėjo tarsi suvokdama, kurlink krypsta pokalbis.

- Skaičius brūkštelėjau pieštuku, - tęsė Amanda. - Stengiaus rašyti nepastebimai, kai nusisukdavai arba kur nors išeidavai. Baiminausi, kad pamačiusi, ką darau, būtum mane sustabdžiusi.

- Ką tu, nė už ką. - Lizė paėmė užrašų knygelę, lipnią nuo sesers prakaito. - Aštuoni šimtai keturiasdešimt šeši! Na, ir gausybė! - ji žinojo, jog prie sienos sudėtų leidinių pati nė nelaikytų namuose, nes mieliau vartydavo į "O", "Good Housekeeping" arba "Ms." panašius skaitalus. O čia riogsojo šūsnys literatūros žurnalų: "Little Sewanee Review", "Glimmer Train", "Open City" arba su visiškai nesuprantamais pavadinimais, pavyzdžiui, "Piskya"

- Jų gerokai daugiau. - Amanda pakreipė nykštį į stirtas. Šias nužvelgusi, Lizė suprato, kad sesuo teisi. Akivaizdžiai daugiau nei aštuoni šimtai keturiasdešimt su viršum. - Beveik trys tūkstančiai. Neįsivaizduoju, kur tu padėsi tuos popierius ir kas jų norės. Ne, esmė ta, kad aštuoniuose šimtuose keturiasdešimt šešiuose leidiniuose yra tavo nuotraukos.

Sakinys nuskambėjo taip keistai, jog iš pradžių Lizė nepajėgė įsisąmoninti jo prasmės. Pagaliau suvirškinusi informaciją, ji apsidžiaugė. Mintis, kad studijoje galėtų slypėti nuotraukų lobynas - kadrai iš Lendonų poros gyvenimo, nė karto nešovė jai į galvą. Nors, geriau pamąsčius, tuo stebėtis nederėtų. Kai vyras mirė, jiedu buvo susituokę ilgiau nei

dvidešimt penkerius metus, per kuriuos Skotas nepailstamai keliavo, skaitė ištraukas iš savo knygų, dėstė paskaitas, skersai išilgai važinėjo po šalį, jei tik nerašydavo, per metus aplankydavo devynias dešimtis universitetinių miestelių ir iš pažiūros begalinį apsakymų srautą pildė naujomis, ne prastesnėmis istorijomis. Ji palaikydavo vyrui draugiją didžiumoje išvykų. Nė neprisiminė, keliuose moteliuose tekdavo laidyti jo kostiumus mažuoju švedišku lygintuvu ir klausytis, kaip iš vienos kambario pusės burba pokalbių laidą rodantis televizorius, o iš kitos sklinda rašomosios mašinėlės tarškesys (santuokos pradžioje) arba nešiojamo kompiuterio (vėliau) spragsėjimas, kuris pasigirsdavo, kai Skotas barbendavo į klaviatūrą, įdėmiai spoksodamas į ekraną iš po plaukų sruogų, kybančių virš kaktos ties smilkiniais.

Gaižiai į ją dėbsanti Mendė aiškiai neapsidžiaugė tokia sesers reakcija.

- Apvedžioti ratuku, iš viso šeši šimtai, žymi nuotraukas, kuriose su tavimi nepagarbiai elgiasi.

- Nejaugi? - suglumo Lizė.

- Aš tau parodysiu. - Amanda patyrinėjo užrašų knygelę, žengė prie šūsnių, dengiančių visą sieną, vėl nukreipė akis į skaičiais išmargintą puslapį ir iš vienos krūvos iškrapštė porą pavyzdžių - Kentukio universitete porą kartų per metus spausdinamą, prabangios išvaizdos leidinį kietais viršeliais ir sąsiuvinio apimties žurnalą, matyt, studentų nuosavybę, pavadintą “Pliekstumda” - vienu iš tų universiteto anglistų sukurtu žodžiu, kuris skambėjo kerinčiai, bet visiškai nieko nereiškė.

- Atversk juos, atversk! - pareikalavo Amanda ir įbruko leidinius jai į rankas. Lizė užuodė aitrų, šnerves erzinantį sesers prakaito tvaiką. - Puslapiai sužymėti popieriaus skvetais.

Skvetai. Taip jųdviejų motina vadindavo skiauteles. Iš pradžių Lizė praskleidė žurnalą kietais viršeliais ir susirado paženklintą puslapį. Išvydo puikią, glotnią savo ir Skoto nuotrauką. Vyras artėjo link pakylos, o ji stypsojo užnugaryje ir plojo. Dar toliau stovintys žiūrovai taip pat pliaukšėjo delnais. Kadras iš "Pliekstumdos" kokybe nepasižymėjo. Ją nusėję grūdeliai atrodė stambūs kaip pieštuko minkštu grafitu palikti taškai, popieriuje nestigo medienos atplaišėlių, bet pamačius tą atvaizdą, jai vos neištryško ašaros. Skotas žengė į kažkokį tamsų, klegesiu užtvindytą rūsį. Jo veide spindėjo platus, jam būdingas vypsnis, kuris bylojo: o taip, čia tai bent vietelė. Aiškiai buvo matyti, kad per du žingsnius atsilikusi Lizė irgi šypsosi - veikiausiai, fotografas naudojosi galinga blykste. Ji netgi įžiūrėjo tąkart vilkėtą palaidinukę iš Anos Klain salono - mėlyną, su juokinga raudona juostele, nudrikusia kairiuoju šonu. Nors kojas slėpė šešėlis, o Lizė neatminė tos konkrečios išvykos, ji neabejojo, jog mūvėjo džinsus. Jei tekdavo kur nors keliauti vėlai vakare, juos užsitempdavo visada. Antraštė skelbė: *Gyvoji legenda Skotas Lendonas (kartu su savo gyvenimo drauge) pasirodė Vermonto universitete, "Stalago 17" klube, kur skaitė savo darbus, šoko ir šventė iki paryčių. Žmogus moka dirbti ir ilsėtis.*

Taip, ji galėjo paliudyti, kad paskutinis sakinys su tiesa neprasilenkė.

Lizė nužvelgė kitus periodinius leidinius, ūmai priblokšta minties, kokias gėrybes bus įmanoma aptikti tuose puslapiuose, ir suvokė, kad Amanda vis dėlto ją įskaudino, pradraskė ilgą laiką krauju sruvusią žaizdą. Ar jis vienintelis pažino tamsias vietas? Purvinas ir tamsias, kur esi toks vienišas ir pasibjaurėtinai bebalsis? Galbūt savo išmanymu Lizė nusileido vyrui, bet žinojo užtektinai. Bent jau tiek, kad jis

jautėsi persekiojamas ir nusileidus saulei niekuomet nežiūrėdavo į veidrodžius arba, jei tik galėdavo, į bet kuriuos kitus šviesą atspindinčius paviršius. Nepaisant nieko, ji Skotą mylėjo. Nes žmogus mokėjo dirbti ir ilsėtis.

Deja, dabar jis miręs. *Iškeliavęs į amžinybę*, kaip sakoma, ir jos gyvenime prasidėjo nauja stadija, kurią teks įveikti vienai. Atgal laiko nepasuksi.

Ši frazė privertė Lizę sudrebėti ir prisiminti tai,

(*purpurinė spalva, padaras keršu šonu*)

ką derėjo išguiti iš sąmonės. Ji taip ir padarė.

- Kaip gerai, kad radai nuotraukas, - šiltai kreipėsi į Amandą. - Tu esi nuostabi vyresnioji sesuo.

Kaip Lizė ir vylėsi (bet širdyje nedrįso tikėtis), Mendė atsikratė puikybės kupinos išraiškos, neryžtingai pažiūrėjo į Lizę tarsi jaunesnės sesers veide mėgindama įžiūrėti nenuoširdumo užuominą. Kai pastangos nuėjo perniek, ji atsipalaidavo ir tapo nuolankesne, sukalbamesne Amanda. Čiupo savo užrašų knygelę, į kurią dėbtelėjo susiraukusi, lyg nesuprasdama, iš kur ji atsirado. Atsižvelgiant į tai, jog Mendę buvo apsėdusi skaičių manija, jos sąmyšis, Lizės nuomone, prilygo dideliam žingsniui teisinga kryptimi.

Galop Amanda sulinksėjo kaip žmogus, atsiminęs kažkokį svarbų dalyką.

- Neapvedžiotuose ratuku tu bent jau įvardinta - Liza Lendon. O skaičiai, kuriuos apibrėžiau kvadratais, žymi nuotraukas, kuriose esi *viena*. - Ji nudelbė jaunesnę seserį giliaminčiu, kone rūsčiu žvilgsniu. - Jas *tikrai* norėsi pamatyti.

- Žinoma. - Lizė stengėsi pavaizduoti nekantraujančią, įsiaudrinusią, nors nenutuokė, kodėl turėtų domėtis asmeninėmis, per kelis žaibiškai praėjusius vienatvės metus darytomis, nuotraukomis, kai ji turėjo vyrą - gerą vyrą, ne in-

kunką, žinojusį, kaip *laikytis*, - su kuriuo leisdavo dienas ir naktis. Lizė dirstelėjo į netvarkingus, įvairiausių dydžių bei formų periodinių leidinių kauburius, mintyse išvydo, kaip ji tyrinės vieną šūsnį po kitos, sukryžiavusi kojas sėdės atsiminimų kertelėje (kurgi dar?) ir ieškos savo bei Skoto atvaizdų. Amandą įsiutinusiose nuotraukose ji visada bus keliais žingsniais atsilikusi nuo vyro, tačiau nenuleis nuo jo akių. Jei kiti plos, Lizė seks jų pavyzdžiu, ramiu veidu neišduodama jokių emocijų, išskyrus mandagų dėmesį, savo išraiška sakydama *jis man neįkyrėjo, bet jis manęs ir nesvaigina* arba *mudu neliepsnojame vienas kitam karštais jausmais* (melas, melas, melas). Jos žvilgsnis tvirtins, kad *niekas nesikeičia.*

Amanda nekentė tų nuotraukų. Žiūrėdama į jas matė, jog sesuo vaizduoja druską, kuria įtrinama jautienos nugarinė, brangakmenio aptaisą. Matė, kad sesuo kartais įvardinta kaip *Liza Lendon, ponia Lendon,* arba - o, siaube - pažeminta iki *gyvenimo draugės*. Toks nepagarbus apibūdinimas Amandai asocijavosi su žmogžudyste.

- Mende?

Vyresnioji sesuo pažvelgė į ją. Kambaryje tvyrojo prieblanda, ir Lizę netikėtai pritrenkė mintis, jog rudenį Mendei sueis šešiasdešimt. Šešiasdešimt! Staiga ji suvokė mąstanti apie tą margašonį padarą, kuris tiek daug bemiegių naktų nedavė ramybės vyrui. Padarą, apie kurį viso pasaulio vudbedžiai niekuomet nesužinos, jei tiktai bus jos valia. Padarą, kurį aiškiausiai regėdavo vėžininkai, įsispiginę į tuščias nuskausminamųjų stiklinaites, suvokiantys, kad kitą vaistų dozę jie gaus tik iš ryto.

Jis labai arti, brangute. Kol kas jo nematau, bet...girdžiu, kaip jis ėda.

Užsičiaupk, Skotai. Aš nesuprantu, ką tu šneki.

- Lize? - prabilo Amanda. - Kažką sakei?

- Tiesiog murmėjau panosėje. - Ji pabandė nusišypsoti.

- Bendravai su Skotu?

Lizė liovėsi mėginusi išspausti šypseną.

- Taip, tikriausiai. Iki šiol retsykiais taip elgiuosi. Kvaila, ar ne?

- Nieko panašaus. Kvaila yra tai, kad nepadeda. Kam geriau žinoti, jei ne man? Juk aš turiu patirties, teisingai?

- Mende...

Tačiau Amanda nusigręžė į stirtas žurnalų, universitetų metraščių ir studentiškų leidinių. Kai vėl atsisuko, jos veide virpėjo drovi šypsenėlė.

- Ar aš gerai padariau? Norėjau padėti ir...

Lizė švelniai spūstelėjo sesers ranką.

- Labai gerai. Gal nešdinamės iš čia? Leisiu tau pirmai pasimėgauti dušu.

4

Aš pasiklydau tamsoje, bet tu mane atradai. Man buvo karšta, labai karšta, ir tu davei ledo.

Skoto balsas.

Lizė praplėšė vokus su mintimi, kad numojo ranka į kažkokį kasdienį darbą, užsnūdo ir išvydo trumpą, bet stebėtinai tikrovišką sapną, kuriame Skotas gulėjo kape, o našlaujanti jo žmona pasiryžo atlikti herakliška užduotį: iškuopti apšnerkštas rašytojo arklides. Atsimerkusi kaipmat suprato, jog Skotas *išties* miręs. Kai nuvėžė seserį atgal į jos kotedžą, Lizė grįžo ir užmigo savo lovoje.

Ji sapnavo, kad sklendžia mėnesienoje. Užuodžia egzotiškų gėlių aromatą. Plaukus nuo smilkinių nuginė silpnas

vasaros vėjelis, koks paprastai dvelkia gilią naktį labai toli nuo namų. Taip, čia *išties* jos namai, nes priešakyje stūksojo daržinė, kurioje Skotas įsirengė studiją, tapusią inkunkų susidomėjimo objektu. Dabar, Amandos pastangomis, paaiškėjo, jog tuose kambariuose apstu jos ir velionio vyro nuotraukų. Pilna anksčiau nematytų emocinių gėrybių.

Bus geriau, jeigu į jas nežiūrėsi, sukuždėjo vėjas.

O, dėl to nekilo jokių abejonių. Tačiau sužinojusi, kad nuotraukos egzistuoja, Lizė būtinai jas peržvelgs. Tiesiog nesusivaldys.

Ji apsidžiaugė, kai pamatė, kad skrenda ant didžiulės, mėnesienoje spindinčios drobės atraižos, kurią visą margino žodžiai AUKŠČIAUSIOS KOKYBĖS PILSBERIO MILTAI. Sumazgyti kampučiai priminė nosinaites. Lizę pakerėjo keistas plevenimas. Jautėsi taip, lyg plauktų padangėmis ant debesies.

Skotai. Ji bandė ištarti vardą balsu, bet nepajėgė. Neleido sapnas. Takelis, vedantis į daržinę, pranyko. Kaip ir kiemas, skiriantis namą nuo studijos. Jų vietą užėmė milžiniškas, grėsmingoje mėnesienoje snaudžiantis, purpurinių gėlių pilnas laukas. *Skotai, aš tave mylėjau, tave išgelbėjau, daviau...*

5

Būtent tuo momentu Lizė pakirdo ir išgirdo save, tamsoje kartojančią žodžius tarytum mantrą: “Aš tave mylėjau, tave išgelbėjau, daviau tau ledo. Aš tave mylėjau, tave išgelbėjau, daviau tau ledo. Aš tave mylėjau, tave išgelbėjau, daviau tau ledo”.

Ilgą laiką ji gulėjo žvelgdama į lubas, prisimindama

karštą rugpjūčio dieną Nešvilyje, mąstydama - ne pirmą kartą, - kad po ilgų santuokos metų gyventi vienai velnioniškai keista. Pora metų našlystės lyg ir turėjo užgniaužti šį pojūtį, bet taip neatsitiko. Laikas viso labo atšipino aštriausias sielvarto briaunas, todėl dabar, užuot skrodusios širdį kiaurai, jos tepalikdavo rėžius. Kad ir kaip ten būtų, viskas *keisdavosi*, nieko nelikdavo po senovei. Nei iš išorės, nei viduje. Tik ne jai. Išsitiesusi ant lovos, kurioje kadaise miegodavo dviese, Lizė pagalvojo, jog vienatvė labiausiai prislegia tuomet, kai atsibundi ir pamatai, kad, be tavęs ir sienose krebždančių pelių, namuose nieko nėra.

II. LIZĖ IR BEPROTIS (TAMSA JĮ MYLI)

1

Kitą rytą įsitaisiusi ant grindų Skoto atsiminimų kertelėje, Lizė įsistebeilijo į periodinių leidinių, buvusių studentų pranešimų, anglų kalbos fakulteto suvestinių, universiteto "žurnalų" kupetas, kėpsančias palei pietinę studijos sieną. Galbūt, manė ji, žiūrint į tas stirtas pavyks nusikratyti apžavais, kuriais vaizduotę įkalino kol kas nematytos nuotraukos. Bet dabar suvokė puoselėjusi bergždžias viltis. Jai nė nereikėjo sutižusios, skaičiais prikeverzotos Mendės užrašų knygelės. Lizė pakėlė šią nuo grindų ir įsikišo į užpakalinę kelnių kišenę, nes ligoto proto branginamas artefaktas kėlė šiurpulį.

Ji dar sykį akimis išmatavo pietinę sieną uždengusias knygų bei žurnalų krūvas, dulkėtą keturių pėdų aukščio ir mažų mažiausiai trisdešimties pėdų ilgio knygangį. Jei ne Amanda, visa tai greičiausiai atsidurtų tuščiose alkoholio dėžėse. Pati Lizė tikrai nebūtų nusprendusi vartyti leidinių puslapių arba kvaršinusi savo galvą klausimu, kodėl Skotas juos rinko.

Mano protas veikia kitaip, tvirtino ji sau. *Iš manęs ne kokia mąstytoja.*

Gal ir taip, užtat tavo atmintis *fenomenali.*

Taip ją kirkindamas Skotas spinduliuodavo žavesį, kuriam buvo neįmanoma atsispirti. Tačiau tiesa ta, kad Lizei geriau sekėsi *užsimiršti*. Dėl tam tikrų savų priežasčių, ku-

rių nestokojo ir vyras. Vis dėlto, tarsi patvirtindama jo žodžius, ausyse nuskambėjo vaiduokliška pokalbio nuotrupa. Vieną iš pašnekovų (Skotą) ji, aišku, gerai pažinojo. Kito balse buvo girdėti pietietiškos tarties gaidelės. Veikiau *pretenzingai* pietietiškos tarties.

Tonis aprašys renginį ir išspausdins straipsnį {tenete, tenu-tete ar kažkaip panašiai}. *Norėsite gauti egzempliorių, pone Lendonai?*

Mm-hmm? Be abejo!

Aplink juodu vilnijo murmesiai. Skotas beveik negirdėjo, ką ten Tonis rašys. Su politikui būdingu grakštumu jis sukosi į žmones, atėjusius pamatyti garsų rašytoją, klausėsi gausėjančios minios šurmulio, svarstė, kada prie jos "prisijungti", laukė to malonaus momento, kai nuo jo į žiūrovus plūstelės elektros srovė, kuri sugrįš dvigubai ar net trigubai sustiprėjusi. Jis dievino kibirkščiavimo sklidiną atmosferą, bet, Lizės įsitikinimu, dar labiau mėgavosi "prisijungimo" akimirka. Nors dabar ją kažkodėl atidėliojo.

Siųskite nuotraukas, straipsnius ir apžvalgas iš universiteto laikraščio. Mielai viską peržiūrėsiu. Mano adresas: Studija, RFD #2, Šugahilo kelias, Kasl Rokas, Meino valstija. Pašto indeksą žino Lizė. Aš nuolat jį užmirštu.

Daugiau apie ją - nė žodžio, tik *pašto indeksą žino Lizė.* Och, kaip įniRštų Mendė, jeigu tai išgirstų. Tačiau per išvykas ji *norėdavo* likti nuošalyje, virsti šešėliu. Lizei paprasčiausiai patikdavo stebėti.

Lyg vyrukui iš pornofilmų kino teatre, ar ne, kartą paklausė Skotas, ir jos veide nušvito šalta šypsena, liudijanti, kad vyras tuojau peržengs visas leistinas ribas. *Kaip pasakysi, brangusis*, atsiliepė ji.

Kai jiedu pasiekdavo kelionės tikslą, Skotas antrąją pusę

pristatydavo renginių organizatoriams, vėliau supažindindavo su kitais, jei tik reikėdavo, bet taip nutikdavo nedažnai. Žmonės iš akademinių sluoksnių buvo pasinėrę į savo veiklą ir kitomis sritimis praktiškai nesidomėdavo. Dauguma tiesiog džiaugdavosi galimybe susitikti su "Kapitono dukters" (laimėjo Nacionalinę knygos premiją) ir "Reliktų" (Pulicerio premija) autoriumi. Be to, nereikėtų užmiršti ir dešimties metų laikotarpio, per kurį Skotas kažkaip sugebėjo tapti tikra legenda - tiek aplinkiniams, tiek retsykiais sau. (Bet ne žmonai, nešiojusiai ritinėlius tualetinio popieriaus, kai šio pritrūkdavo ant klozeto pritūpusiam vyrui). Scenos, ant kurios jis stovėdavo su mikrofonu rankoje, niekas, žinoma, neįkraudavo, tačiau Lizė jautė jį ir žiūrovus jungiančias sąsajas. Tuos voltus, nuolatinį elektros srautą, ko gero, neturintį nieko bendra su jo, kaip rašytojo, darbu. Labiau tikėtina, kad tokią atmosferą kurstydavo *skotiškumas*. Skamba beprotiškai, bet tai tiesa. Dėl savo manierų vyras pernelyg nepasikeitė ir nebuvo nukentėjęs, bent jau iki...

Jos akys smigo į kietą nugarėlę ir užrašą aukso raidėmis: *Nešvilio Tenesio universiteto 1988-ųjų apžvalga.*

1988-ieji, romano apie folkroką, kurio jis taip ir neparašė, metai.

1988-ieji, bepročio metai.

Tonis aprašys renginį

- Ne, - sumurmėjo Lizė. - Klysti. Jis sakė ne Tonis, o...

Tuonys

Taip, teisingai, jis sakė

Tuonys aprašies riengini

- Ir išspausdins straipsnį *Tenesio universiteto 88-ųjų apžvalgoje*, - burbtelėjo Lizė. - Jis sakė...

Ar galieč jį išsiųst "Ekspreso" paštu?

Tiesa, ji galėjo prisiekti, jog tas tipas, trokštantis tapti

antruoju Tenesiu Viljamsu, kone ištarė: *sprieso* paštu. Taip, šis balsas tikrai priklausė pietiečiui seiliui. Kokia jo pavardė? Dešmoras? Dešmanas? Tipelis, sprukdama sprinterio greičiu, išties drebėjo kaip *brudina dešrelė*. Vis dėlto pavardė skambėjo kitaip. Kokia gi...

- Dešmilas, - suniurzgė Lizė tuštiems kambariams ir sugniaužė kumščius. Ji dėbsojo į nugarėlę, papuoštą aukso raidėmis, tarytum šioji galėtų pradingti tą pačią akimirką, kai akys nukryptų kitur. - Pietietis mulkis prisistatė Dešmilu, ir *JIS DRIUOKĖ KAIP KIŠKIS!*

Skotas atmetė pasiūlymą dėl "Ekspreso" arba "FedEkso", nes manė, kad neverta taip išlaidauti. Jis niekada neskubėdavo, jei reikalas būdavo susijęs su korespondencija - kai šioji plaukdavo pasroviui, Lizės vyras paprasčiausiai ją išgriebdavo. Į savo romanų recenzijas jis reaguodavo su užsidegimu, be to abejingumo, su kokiu skaitė "Grįžk ant plausto, Hakai"*, tačiau, kalbant apie viešų pasirodymų apžvalgas, Skotas teikdavo pirmenybę įprastam paštui. Studija turėjo savo adresą, todėl visiškai natūralu, jog didžiumos siuntinių Lizė nematė. Kai jie čia atsidurdavo... na, tie erdvūs, gerai apšviesti kambariai priklausė Skotui, o ne jai, įkūnijo kūrybinę žaidimo aikštelę, berniukų klubą, kurio vienintelis narys rašydavo savo istorijas ir garsui nepralaidžioje kabinoje, jo vadinamoje "Manoji veltiniu išmušta palata", klausydavosi griausmingos muzikos. Ant durų nekabėjo ženklas ĮEITI DRAUDŽIAMA, ir ji dažnai ten lankydavosi, o Skotas visuomet apsidžiaugdavo išvydęs žmoną, tačiau kas slypi knygangies, miegančios prie pietinės sienos, pilve, pastebėjo Amanda. Įžeidžioji Amanda, įtarioji Amanda, manijų apsėsta Amanda, kuri sau įsiteigė, kad jos namas supleškės

*Leslės Fidler (kritikės) esė, kurioje teigiama, pavyzdžiu imant "Heklberio Fino nuotykius", kad Amerikos literatūroje pasikartoja tema apie numanomus homoseksualius santykius.

iki pamatų, jeigu į virtuvės krosnelę vienu metu nebus įkišamos trys (ne daugiau ir ne mažiau) klevo pliauskos. Amanda, kuri visuomet tris kartus apsisukdavo savo prieangyje, jei ką nors užmiršdavo pasiimti ir turėdavo sugrįžti namo. Pastebėjus tokias smulkmenas (arba išgirdus, kaip ji, valydama dantis, skaičiuoja brūkšėjimus šepetėliu), galima susidaryti įspūdį, kad Mendė tėra eilinė kvanktelėjusi senmergė - ei, kas nors, išrašykite jai "Zolaft" ar "Prozak" tablečių. Bet, jei ne vyresnioji sesuo, ar Lizė būtų supratusi, kad studijoje jos laukia šimtai nematytų mirusio vyro nuotraukų? Šimtai atsiminimų? Ir dauguma jų neabejotinai malonesni nei akimirkos, praleistos Dešmilo, skystaklynio pietiečio seiliaus, draugijoje...

- Liaukis, - suniurnėjo ji. - Užteks. Liza Debušer Lendon, išmesk šias mintis iš galvos.

Bet Lizė aiškiai nebuvo tam pasiruošusi, nes atsistojo, nudrožė į kitą kambario pusę ir priklupo prie knygų. Dešinioji ranka pakibo ore it fokusininko lazdelė, pirštai sugriebė tomą, pažymėtą užrašu *Nešvilio Tenesio universiteto 1988-ųjų apžvaga*. Jos krūtinėje įnirtingai daužėsi širdis, bet ne iš susijaudinimo, o baimės. Blaivus protas tikino, esą tiems įvykiams jau aštuoniolika metų, tačiau emocijų srityje širdis turėjo savitą, nepakartojamą žodyną. Pamišėlio plaukai buvo tokie šviesūs, kad atrodė mažne balti. Jis mokėsi magistrantūroje. Lemtinguoju momentu vapaliojo kažką tokio, kas ne visai panėšėjo į beprasmybes. Praėjus dienai nuo šūvio (kai kritiška Skoto būklė pagerėjo iki patenkinamos), ji paklausė vyro, ar beprotis sugebėjo *laikytis*, ir Skotas kuždėdamas atsakė, jog tai - ne nukvakėlių jėgoms, nes pastangoms *laikytis* reikia išskirtinių valios jėgų, kurių psichiniai ligoniai neturi... o gal ji manė kitaip?

Nežinau, Skotai. Aš pagalvosiu.

Bet iš tiesų jai nė kiek nemagėjo mintyti apie nelemtus įvykius. Lizė labiau norėjo, kad *brudinas* apdvokėlis su mažuoju pistoletu prisijungtų prie kitų dalykų, kuriuos ji sėkmingai užmiršo nuo tada, kai susipažino su Skotu.

Buvo karšta, ar ne?

Paklausė gulėdamas lovoje, *pernelyg* išblyškęs, bet pamažu atgaunantis sau įprastą veido spalvą. Tarstelėjo atsainiai, nenutaisė jokios konkrečios išraiškos, tiesiog bandė užmegzti pokalbį. Dabartinė Lizė, Vienišoji Lizė, našlė Lendon, sudrebėjo.

- Skotas nieko neprisiminė, - murmtelėjo.

Beveik neabejotinai užmiršo, kaip griuvo ant šaligatvio ir kaip jie abu manė, kad jis nebeatsistos. Užmiršo merdėjęs. Užmiršo paskutinius žodžius, kuriais jiedu persimetė, radę tiek daug ką pasakyti vienas kitam. Neurologas, į kurį Lizė kreipėsi sukaupusi visą drąsą, teigė, esą trauminių įvykių aukoms būdinga iš minčių išstumti pačias kraupiausias akimirkas. Sveikdami tokie žmonės suvokia, jog tam tikra atkarpa iš atsiminimų juostelės virto juoda dėme. Gali išsitrinti penkios minutės, penkios valandos arba penkios dienos. Kartais padrikos nuotrupos ir vaizdai išnyra į sąmonės paviršių po metų ar net dešimtmečių. Anot neurologo, už tokius pokyčius atsakingas apsauginis mechanizmas.

Lizė nusprendė, jog būtent taip ir atsitiko.

Iš ligoninės ji patraukė atgal į motelį. Nors išsinuomojo ne itin gerą kambarį - žvelgdama pro galinį langą tematė medinę tvorą ir girdėjo ne mažiau kaip šimto šunų skalijimą, - šioji smulkmena jai neberūpėjo. Apie universitetinį miestelį, kur pašovė jos vyrą, suprantama, nenorėjo nė pagalvoti. Nusispyrus batus, išsitiesus ant kietos dvigubos lovos, Lizei dingtelėjo: *tamsa jį myli.*

Ar tikrai?

Kas žino. Juk ji nenutuokė, ką tai išvis reiškė.

Tu žinai. Tėtis dovanojo bučinį.

Lizė pakreipė galvą ant pagalvės, žaibiškai tarsi po antausio, kurį užtvojo nematomas delnas. *Užsičiaupk, nedrįsk apie tai kalbėti!*

Jokio atsakymo... jokio atsakymo... ir staiga pasigirdo vylingas kuždesys: *Tamsa jį mylį. Jis šoka su tamsa kaip įsimylėjėlis. Virš purpurinės kalvos pakyla mėnulis, ir malonūs kvapai ima atsiduoti dvoku. Smirda nuodais.*

Ji pasisuko į kitą pusę. Už motelio lango į saulę, kuri padūmavusiose rugpjūčio dausose nusidažė oranžiniu atspalviu, ir po truputį užleido vietą nakties sutemoms, lojo šunys - turbūt kiekvienas *brudinas* Nešvilio šuo. Vaikystėje Lizė iš motinos girdėjo, jog tamsos bijoti nereikia, ir tuo tikėjo. Pajuodusiame kambaryje, net jeigu šį pro langą nutvieksdavo žaibas ir tolumoje sudundėdavo griaustinis, jausdavosi kuo puikiausiai. Kol gerokai vyresnė sesuo Mendė gūždavosi po apklotais, mažoji Lizė sėdėdavo ant lovos, čiulpdavo nykštį, balsingai reikalaudavo, kad kas nors atsineštų žibintuvėlį ir paskaitytų jai pasaką. Kartą išklojo tai Skotui, o jis suėmė žmoną už rankų ir tarė: “Tu būk *mano* šviesa. Būk *mano* šviesa” Ji stengėsi, bet...

- Aš buvau tamsioje vietoje, - sumurmėjo Lizė sėdėdama apleistoje studijoje, rankose laikydamas *Tenesio universiteto 88-ųjų apžvalgą*. - Argi ne taip sakei, Skotai? Argi ne taip?

Aš buvau tamsioje vietoje, o tu mane suradai ir išgelbėjai.

Galbūt Nešvilyje. Bet tik ne pačioje pabaigoje.

Tu visada mane gelbėdavai, Lize. Pameni tą dieną, kai pirmą kartą nakvojau tavo bute?

Pasidėjusi tomą ant kelių, ji nusišypsojo. *Tie* atsimini-

mai, žinoma, neišblėso. Lizė geriausiai prisiminė tai, kad per daug išgėrė mėtų *šnapso*, nuo kurio skrandį sutraukė rūgštys. Skotui sunkiai sekėsi susijaudinti ir išlaikyti erekciją, nors galų gale viskas susiklostė neblogai. Anuomet ji galvojo, jog Skotas tiesiog padaugino alkoholio. Tik gerokai vėliau vyras prisipažino, kad iki Lizės jis *niekuomet* nesugebėdavo atlikti lytinio akto. Ji tapo pirmuoju ir vieninteliu žmogumi, su kuriuo Skotas mylėjosi. Visos jai ir kitiems riestos istorijos apie nežabotą seksą (tiek su moterimis, tiek su vyrais), kurio jam neva netrūko jaunystėje, tebuvo melas. O Lizė? Na, Lizei jis asocijavosi su darbu, kurį reikėtų užbaigti prieš einant miegoti. Sulaukti, kol baigs triukšmauti veikianti indaplovė; į vandenį pamerkti dengtus "Paireks" indus; pačiulpti jaunam karštagalviui rašytojui, kol jam normaliai pasistos.

Kai mes pasimylėjome ir tu užmigai, aš ilgą laiką būdravau, klausiausi laikrodžio, stovinčio ant tavo naktinio staliuko, tiksėjimo, ir lauke ošiančio vėjo. Štai tada suvokiau, kad būdamas vienoje lovoje su tavimi jaučiuosi namuose. Ir tai, kas tamsoje sėlino artyn, staiga pradingo. Paprasčiausiai nepajėgė likti. Aišku, kaip sugrįžti, žinojo, bet tuo momentu turėjo išgaruoti. O aš galėjau ramiai užmigti. Iš dėkingumo man beveik plyšo širdis. Šis pojūtis mane turbūt užvaldė pirmą kartą gyvenime. Gulėjau greta tavęs, ir mano skruostais tekėjo ašaros, kurios tiško ant pagalvės. Mylėjau tave anuomet, mylėjau tave kiekvieną mūsų pragyventą sekundę, myliu ir dabar. Koks skirtumas, supranti tu mane ar ne. Supratimas siaubingai pervertinamas, o saugumo niekada nebus per mažai. Aš visada prisiminsiu, koks saugus buvau, kai iš tamsos prapuolė tas padaras.

- Tėtis dovanojo bučinį.

Šįsyk ji ištarė žodžius balsu ir sudrebėjo, nors studijoje buvo šilta. Lizė iki šiol nežinojo, ką jie reiškė, bet aiškiai prisiminė, kaip Skotas sakė, jog tėtis dovanojo bučinį. Be to, užtikrino, kad ji esanti pirmoji moteris, su kuria jis miegojo, ir pridūrė, esą saugumo niekada nebus per mažai: prieš pat santuoką. Lizė iš visų jėgų mėgino jį apsaugoti, tačiau tų pastangų neužteko. Galų gale padaras, kurį jos vyras protarpiais regėdavo veidrodžiuose arba stiklinaitėse, sugrįžo Skoto. Keršas padaras. Ilgšis.

Lizė apsidairė po kambarį akimirkai apimta baimės, ir paklausė savęs, ar toji esybė dabar ją stebi.

2

Ji atvertė "Nešvilio Tenesio universiteto 1988-ųjų apžvalgą" Nugarėlė pokštelėjo it pistoletas. Lizė suriko iš nuostabos ir numetė knygą ant grindų. Paskui nusijuokė (truputį virpančiu balsu).

- Lize, tu vėpla.

Šįkart iš tomo išslydo sulenkta, pageltonavusi laikraščio iškarpa. Paaiškėjo, jog tai grūdėta, antrašte papildyta nuotrauka, kurioje fotografas įamžino maždaug dvidešimt trejų metų vaikiną, dėl savo apstulbusios išraiškos atrodantį gerokai jaunesnį. Dešinėje rankoje jis laikė kastuvą su trumpu kotu ir sidabrine mente. Pastarąją puošė išgraviruoti žodžiai, pernelyg smulkūs, kad juos pavyktų įskaityti nuotraukoje. Vis dėlto Lizė puikiai atsiminė, kas ten buvo užrašyta: **PRADŽIA, ŠIPMENO BIBLIOTEKA**.

Jaunuolis lyg ir... hmm... na, kastuvą jis *gręžė žvilgsniu* ir, sprendžiant tiek iš veido, tiek iš visos ištįsusio, kerėpliškai pasvirusio kūno povyzos, neįsivaizdavo, ką prieš save

matė. Galbūt artilerijos sviedinį, bonsą, radiacijos indikatorių arba porcelianinę kiaulę-taupyklę. O gal nežinomos rūšies gyvį, amuletą, bylojantį apie didžios meilės egzistavimą, moterišką, iš kojoto kailio pasiūtą skrybėlaitę arba graikų poeto Pindaro penį. Vyrukas buvo per daug pritrenktas, kad suvoktų, ką regi. Ir, žinoma, nejautė (Lizė nė kiek tuo neabejojo), jog kairiąją jo ranką spaudė žmogus, taip pat sustingęs juodų fotogrūdelių spiečiuose. Vyriškis, kurio apranga panėšėjo į karnavalinę kelių patrulio uniformą: jokio ginklo, tik krūtinę juosiantis Semo Brauno* diržas ir tai, ką Skotas kvatodamas, išpūtęs akis pavadintų "klaikiai *didžiūū-ūliu* valdžios šiknamboliu" Negana to, uniformuotojo fizionomijoje tvieskė klaikiai plati šypsena, išduodanti palengvėjimą, tarytum sakanti: *sūneli, kol mano kišenėje bus šlamančiųjų, tuose baruose, kur paprastai lankausi, tau niekada nebereikės mokėti už gėrimus.* Fone Lizė įžiūrėjo Dešmilą, kulnus paraičiusį pietietį mulkį. Rodžerį S. Dešmilą, staiga prisiminė ji, įsitikinusi, kad "S" reiškė Seilių.

Ar ji, mažoji Lizė Lendon, matė, kaip laimingas universiteto apsaugininkas kratė jaunuolio ranką? Ne, bet... ei...

Ee-e-ei, žolelės mėgėjai... nagi, nagi... ar jūs norėtumėte išvysti realybės vaizdelį, kuris atsvertų tokias pasakiškas vizijas kaip Alisos kelionę į triušio olą arba rupūžės, užsimaukšlinusios cilindrą, pasivažinėjimą automobiliu? Tuomet pažiūrėkite štai *ten*, į dešiniąją iškarpos pusę.

Lizė taip susilenkė, kad nosimi kone palietė nuotrauką iš Nešvilio "American". Viduriniame Skoto stalo stalčiuje gulėjo didinamasis stiklas. Ne kartą teko jį pastebėti, įspraustą tarp seniausio pasaulyje neatplėšto "Herbert Tareyton" cigarečių pakelio ir seniausios pasaulyje knygelės su žaliaisiais lipdukais, taip ir neišmainytais į prekes kokiame

---

*Platus odinis diržas su perpete, kurį nešioja kariškiai arba policininkai.

nors prekybos centre. Ji galėjo pasiimti lęšį, bet nutarė nesivarginti. Ir be jo žinojo, į ką žvelgė: į dalį rudo mokasino. *Minkštos odos* mokasino su nedideliu kulniuku. Lizė gerai prisiminė tuos patogius batus. Tądien juos ir avėjo, ar ne? Kai įsišėlo velniava, ji nematė nei išsišiepusio apsaugininko, nei priblokšto jaunuolio (Tonio, apie kurį mulkis pietietis sakė "Tuonys aprašies riengininį") ar seiliaus Dešmilo. Visa *brudina* jų gauja iškrito iš galvos, nes tą akimirką jai terūpėjo Skotas. Nuo vyro buvo nutolusi vos per dešimt pėdų, bet žinojo, kad jei tučtuojau prie jo nepripuls, minia apsups Skotą ir jį pražudys. Numarins savo pavojinga meile bei godžiu nerimu. Aišku, jis galėjo numirti ir be papildomos pagalbos. Tokiu atveju, Lizė privalėjo būti šalia ir išlydėti vyrą į amžinybę, kaip pasakytų jos tėvo ir motinos kartos žmonės.

- Aš *neabejojau*, kad jis mirs, - ištarė Lizė tyliam, saulės nutviekstam kambariui ir dulkėtai, vinguriuojančiai knygangei.

Taigi ji pribėgo prie Skoto, o fotoreporteris, kuriam tereikėjo užfiksuoti, kaip būsimos bibliotekos vietoje garsus rašytojas, stovintis universitetų šulų apsuptyje, iškas tradicinį Pirmąjį Žemės Žiupsnį, nufotografavo kur kas dinamiškesnį vaizdelį. Tokia nuotrauka galėtų atsidurti pirmuosiuose laikraščių puslapiuose ar net šlovės salėje. Jeigu ją išvystumėte prie pusryčių stalo, nuo javainių dubenėlio kylantis šaukštas taip ir nepasiektų jūsų burnos. Laikytumėte jį suakmenėjęs, nematydamas, kaip ant reklaminių skelbimų tikšta pienas. Sustingęs tikrovės vaizdas padarytų ne menkesnį įspūdį negu pašauto, už pilvo susiėmusio, išsižiojusio Osvaldo, Kenedžio žudiko, kadras. Vienintelė Lizė žinotų, kad fotoaparatas įamžino ir rašytojo žmoną. Tiksliau, vieno jos bato kulniuką.

Apatinėje iškarpos dalyje ji perskaitė paaiškinimą:

> Kapitonas S. **Hefernanas** iš Tenesio universiteto apsaugos sveikina **Tonį Edingtoną**, kuris išgelbėjo svečio, žymaus rašytojo **Skoto Lendono**, gyvybę keliomis sekundėmis anksčiau, nei buvo nufotografuotas šis vaizdas. “Jis - tikras didvyris, - sako **kapitonas Hefernanas**. - Arčiau nebuvo nė vieno žmogaus, kuris galėjo ištiesti pagalbos ranką”. (tęsinys p. 4 ir p. 9)

Kairėje skiautės pusėje ji pamatė gan ilgą, nepažįstamu braižu parašytą žinutę. Dešinėje - dvi plačia Skoto rašysena pakeverzotas eilutes (pirmoji atrodė truputį stambesnė už antrąją) ir... strėlytę, o Dieve, nukreiptą į jos batą. Lizė kaipmat susigaudė, ką tai reiškė. Skotas atpažino mokasiną. Ir išgirdęs žmonos pasakojimą - jaudinančią, nuotykingą “Lizės ir bepročio” istoriją, - jis viską suprato. Ar tuo metu įniršo? Ne. Nes žinojo, kad ji nejautė jokio pykčio. Žinojo, jog nesusipratimas žmonai pasirodys kurioziškas. Nuotrauka *išties* turėjo kelti juoką, tad kodėl ji panūdo apsižliumbti? Tokį pokštą emocijos krėtė pirmą kartą gyvenime.

Lizė numetė laikraščio iškarpą staiga išsigandusi, kad ašarų srautas ją ištirpdys, kaip seilės - cukraus vatą. Delnus prispaudė prie akių, sutramdė norą pravirkti, nuleidusi rankas kilstelėjo nuotrauką ir perskaitė, ką parašė Skotas:

Reikia parodyti Lizei! O, kaip ji KVATOS!
Bet ar supras? (Mūsų žvalgyba atsako teigiamai) ☺

Didžiulio šauktuko tašką jis pavertė besišypsančiu veiduku, koks buvo madingas aštuntajame dešimtmetyje, tarytum linkėdamas žmonai geros dienos. Ir Lizė iš tiesų supra-

to. Pavėlavusi aštuoniolika metų, bet... na, ir kas? Atsiminimai visuomet susiję su sąlygiškumu.

Kaip dzenbudistiška, žiogeli, pasakytų Skotas.

- Dzenbudistiška, šmenbudistiška. Man įdomu, kaip dabar sekasi Toniui. Garsiojo Skoto Lendono gelbėtojui. - Ji prunkštelėjo, ir akyse susikaupusios ašaros vis dėlto nuvarvėjo skruostais.

Lizė nukreipė žvilgsnį į kitą nuotraukos pusę, įsispigino į ilgesnę žinutę.

88-8-18
Mielas Skotai (tikiuosi, nepykstate, kad į jus kreipiuosi vardu):
Manau, jums bus malonu gauti šią S. Entonio ("Tonio") Edingtono III-iojo, jaunojo magistranto, kuris išgelbėjo jūsų gyvybę, nuotrauką. Tenesio universitetas, žinoma, jam išreikš deramą pagarbą; mes pagalvojome, kad jūs turbūt irgi pageidausite su juo susisiekti.
Štai jo adresas: 748 Koldvju aveniu, Šiaurės Nešvilis, Nešvilis, Tenesis 37235.
Ponaitis Edingtonas, "Vargšas bet išdidus" kilęs iš garbingos Pietų Tenesio šeimos, garsėja kaip puikus poetas. Jūs, aišku, norėsite jam savaip padėkoti (galbūt kažkaip atsilyginti).
Nuoširdžiai jūsų, profesorius asistentas Rodžeris S. Dešmilas
anglų kalbos fakultetas, Tenesio universitetas, Nešvilis

Lizė perskaitė raštelį antrą sykį ("tris sykius kartoju, tu - mano dama", šią akimirką uždainuotų Skotas), vis dar išsišiepusi, bet dabar jos veidą perkreipė gaiži išraiška, kurioje sumišo nuostaba ir suvokimas. Kaip ir universiteto apsaugininkas, Rodžeris Dešmilas akivaizdžiai nenumanė, kas iš tikrųjų tądien įvyko. Kitaip tariant, visame pasaulyje tiesą žinojo tiktai du žmonės: Lizė Lendon ir Tonis Edingtonas, vyrukas, kuris *aprašies riengininį* kąsmetinėje universiteto gyvenimo apžvalgoje. Visai įmanoma, jog net pats "Tuonys" nesupaisė, kas atsitiko, kai garsus rašytojas kastuvėliu išvertė pirmąją

ceremonialinę žemių saują. Galbūt iš siaubo jam aptemo sąmonė. Gal net: *jis tikrai tikėjo išgelbėjęs Skotą Lendoną.*

Ne. Vargu bau. Ji manė, kad šia iškarpa ir šleikščiai maloniu rašteliu apgailėtinas Dešmilas siekė Skotui atkeršyti... už ką?

Už mandagų elgesį?

Už tai, kad Skotas žvelgė į *Monsieur de Litérature* Dešmilą, bet jo nematė?

Už tai, kad Lizės vyras buvo turtingas, kūrybingas akiplėša, kuris gaus penkiolika tūkstančių dolerių taręs porą pakilių žodžių ir išvertęs vieną kastuvėlį žemių? Negana to, *specialiai išpurentų* žemių?

Už viską. Ir ne vien. Lizės manymu, Dešmilas tikėjo, jog teisybė įsiviešpatautų, jeigu jiedu apsikeistų vietomis. Jei jis, Rodžeris Dešmilas, taptų intelektualų domėjimosi ir studentų susižavėjimo objektu, o Skotas Lendonas - jau nekalbant apie baikščią, tylią jo pačiutę, kuri nedrįstų nusipersti, net jei nuo to priklausytų jos gyvybė - plūktųsi universitete, iš kolegų nuolat kaulytų paslaugų, mėgintų nuspėti, kokia kryptimi tvoskia fakultetų politikos vėjai, verstųsi per galvą, kad tik pakiltų akademinio sluoksnio hierarchijoje..

- Vienaip ar kitaip, Skotas pietiečiui seiliui nepatiko, ir čia - jo kerštas, - suglumusi pareiškė Lizė tuštiems saulėtiems, virš ilgosios daržinės iškilusiems kambariams. - Ši... pagieža apdrabstyta iškarpa.

Ji susimąstė ir po sekundės kitos prapliupo kvatoti, delnais pliaukšėdama sau per raktikaulį.

Šiek tiek aprimusi, Lizė įniko versti tomo puslapius, kol rado straipsnį, kurio ieškojo: **ŽYMIAUSIAS AMERIKOS ROMANISTAS IŠKILMINGAI PRADEDA NAUJOS, IŠSVAJOTOS BIBLIOTEKOS STATYBAS.** Autorius: **Ento-**

nis Edingtonas, dar žinomas, kaip Tuonys. Ji permetė akimis pastraipas ir pajuto vis dėlto galinti supykti. Net įniršti. Nes Tonis nė žodžiu neužsiminė, kaip baigėsi šventiniai tos popietės renginiai. Beje, neaprašė ir savo tariamo didvyriško poelgio. Vienintelę užuominą, jog atsitiko kažkas negero, pateikė baigiamosios pastabos: "Pono Lendono kalbą, kuri turėjo nuskambėti, jam iškasus pirmąją žemių saują, ir vakarui numatytą ištraukų skaitymą teko atšaukti dėl nenumatytų aplinkybių. Bet mes viliamės, jog Amerikos literatūros milžinas netrukus sugrįš į mūsų universitetą. Gal net perkirps kaspiną, kai 1991-aisiais atsivers Šipmeno bibliotekos durys!"

Mintis, kad ji skaito studentišką *rašinį*, dėl Dievo meilės, atspausdintą blizgančioje, brangioje knygoje kietais viršeliais, kuri veikiausiai siunčiama daugybei buvusių auklėtinių, mažumėlę atšaldė Lizės pyktį. Negi ji tikrai galvojo, jog "Tenesio universiteto apžvalgos" redaktorius leistų savo nusamdytiems rašeivoms atpasakoti kruviną tos dienos farsą? Keliais buvusių, praturtėjusių studentų doleriais *tokia* istorija papildytų universiteto iždą? Priminus sau, kad Skotą prajuokintų ir straipsnis, jai truputį palengvėjo. Bet ne itin daug. Galų gale vyras šalia nesėdėjo, nebučiavo jos į skruostą, nežnybčiojo spenelio blaškydamas dėmesį, ir neaiškino, esą viskam yra savas metas - metas sėti, nuimti derlių, *laikytis* arba, atvirkščiai, graužtis.

Skoto, velniai jį rautų, nebėra.

- Dėl jūsų, žmonės, jis sruvo *krauju*, - sumurmėjo Lizė apmaudžiu balsu, kuris šiurpiai priminė Mendės toną. - Dėl jūsų, žmonės, jis vos nemirė. Tikras stebuklas, kad išgyveno.

Skotas vėl į ją kreipėsi, sau įprastu būdu. Lizė suvokė, jog prašneko jos viduje tūnantis pilvakalbis (kas geriau ga-

lėtų žinoti arba prisiminti jo balsą?), bet jautėsi taip, lyg *išties* girdėtų savo vyrą.

Tu buvai mano stebuklas, sukuždėjo Skotas. *Tikras stebuklas. Ne vien tądien, bet visada. Būtent tu nugynei tamsą, Lize. Savo švytėjimu.*

- Manau, kartais tu išties taip galvodavai, - murmtelėjo ji.

Buvo karšta, ar ne?

Taip, karšta. Ir...

- Drėgna, - pasakė Lizė. - *Tvanku*. Mane nuo pat pradžių kankino bloga nuojauta.

Sėdėdama priešais knygangį, ant kelių pasidėjusi "Nešvilio Tenesio universiteto 1988-ųjų apžvalgą", ji staiga aiškiai prisiminė, kaip prieš daugelį metų namo, kuriame Lizė užaugo, kieme senolė Debušer lesino vištas.

- Prastai pasijutau vonios kambaryje. Nes sudaužiau

3

Mintimis ji vis grįžta prie stiklinaitės, tos *brudinos* sudaužytos stiklinaitės. Bent jau tuomet, kai negalvoja, kaip jai knieti pasislėpti nuo kaitrių saulės spindulių.

Lizė stovi Skotui už nugaros, mažumėlę į dešinę nuo vyro, kukliai sunėrusi rankas, stebėdama, kaip jis svyruoja ant vienos kojos, o kitą laiko ant idiotiško kastuvo mentės, per pusę įbestos į žemę, kurią iš anksto kažkas papureno. Įsidienojus ore tvyro siutinantis tvankus karštis. Regint gana gausią minią, nepasitenkinimas tik sustiprėja. Priešingai nuo aukštus postus užimančių universiteto atstovų, žiūrovai atėjo apsirengę įprastais drabužiais. Drėgnoje kaitroje vilkėdami džinsus, šortus arba bridžius, tie žmo-

nės nesijautė labai patogiai, tačiau Lizė, stypsanti priešais minią, prakaituojanti Tenesio popietės šutykloje, vis vien jiems pavydi. Ją slegia mintis, kad šviesiai rudo lininio švarkelio, pridengiančio mėlyną dirbtinio šilko palaidinukę, pažastys nusidažys tamsiais prakaito ratilais. Lizė užsisegusi karštoms dienoms puikiai tinkančią liemenėlę, bet ji vis vien erzinamai rėžiasi į krūtų apačią. Nuostabu, širdele.

Tuo tarpu jos vyras tebesiūbuoja ant vienos kojos; kartkartėmis, kai padvelkia karštas vėjelis, suplazdena ilgi, beveik pečius siekiantys jo plaukai. Skotui būtina apsikirpti - aišku, pažvelgęs į veidrodį jis išvysdavo roko žvaigždę, tačiau ji, kai pažiūrėdavo į savo antrąją pusę, tematydavo valkatą iš Vudžio Gatrio dainos. Kol fotografas suka ratus, jis mielai pozuoja. Elgiasi *velniškai* šauniai. Skotui iš kairės stovi vyrukas, vardu Tonis Edingtonas, šitas mėšlinas iškilmes aprašysiantis kokiame nors universiteto leidinyje. Iš dešinės prie svečio šliejasi renginio šeimininkas, anglų kalbos fakulteto senbuvis Rodžeris Dešmilas - vienas iš tų individų, kurie atrodo vyresni ne dėl praretėjusios šukuosenos ar atsikišusio pilvo, o todėl, kad įsisupa į kone pasibjaurėtino orumo skraistę. Netgi jų sąmojai Lizei skambėdavo kaip balsu skaitomi draudimo poliso punktai. Dar blogiau tai, kad Dešmilui jos vyras nepatinka. Lizė iš karto pajuto neigiamą požiūrį (gana lengvai, nes daugumai žmonių jis *kelia* simpatiją) ir nusprendė, jog ne kas kitas, o profesorius pakurstė nerimą, kuris užgulė ją kaip sunki našta. Ji bandė save įtikinti, kad viskuo kalta troški drėgmė ir vakaruose tirštėjantis, ko gero, audrą ar net tornadą pranašaujantis debesų sluoksnis. Tačiau Meine, kai be penkiolikos septynios ryto - pasakiško vasaros ryto - Lizė pakilo iš lovos, barometro rodyklė nukritusi žemyn nebuvo. Tarp namo ir Skoto studijos vešančioje pievoje patekėjusi saulė nutvieskė trilijonus rasos

lašų. Danguje - nė debesėlio. Kaip būtų pasakęs senasis Dendis Deivas Debušeras: "Mūsų laukia pragariškai svilinanti dienelė". Bet vos nuleidus kojas ant medinių miegamojo grindų ir pagalvojus apie išvyką į Nešvilį (į Portlendo oro uostą reikės išvažiuoti aštuntą, "Delta" pakils į orą be dvidešimties dešimtą), jos širdį persmelkė siaubas, tuščią ir rytais paprastai rūgščių nekamuojamą skrandį be jokios akivaizdžios priežasties sutraukė baimė. Į keistus pojūčius Lizė reagavo su nuostaba ir nusivylimu, nes keliauti, ypač su Skotu, jai *patikdavo*. Lėktuvo salone jiedu bičiuliškai įsitaisydavo vienas šalia kito, jis atsiversdavo knygą, ji įbesdavo akis į savąją. Retsykiais vyras paskaitydavo jai ištrauką iš savo tomelio, kartais atvirkščiai. Pasitaikydavo akimirkų, kai Lizė pajusdavo, kad Skotas į ją žiūri ir pakėlusi akis susidurdavo su rimtu žvilgsniu, lyg ir sakančiu, jog žmona jam iki šiol išliko paslaptinga. Kada ne kada lėktuvą supurtydavo oro sūkuriai, bet jai patikdavo ir drebėjimas, kuris primindavo vaikystės atrakcionus iš Topšemo mugės, "Beprotiškus puodelius" ir "Pasiutusią pelę". Skotas taip pat nekreipdavo dėmesio į turbulencijos protrūkius. Ji atminė vieną itin audringą skrydį į Denverį - blykčiojo žaibai, griaudėjo perkūnija, tvoskė nuožmūs vėjai, grasinantys ištaškyti propelerinį lėktuvėlį po visą *brudiną* dangų, - mintyse matė, kaip pamišėliškai išsišiepęs vyras strykčiojo sėdynėje tarsi berniukas, kuriam siaubingai norisi į tualetą. Ne, Skotą daug labiau gąsdindavo ramesnės, slegiančios vidurnakčio iškylos. Protarpiais jis pasakodavo - sveiko proto žmogui įprastu balsu, netgi šypsodamasis, - ką galima pastebėti išjungto televizoriaus ekrane. Arba stikliuke, jei tik šį pakreipdavai atitinkamu kampu. Štai kas *ją* šiurpindavo. Nes tokios kalbos skambėdavo beprotiškai, be to, nors sau nenorėjo prisipažinti, Lizė jį suprato.

Taigi ramybę drumstė ne nukritusi barometro rodyklė ir ne eilinė kelionė lėktuvu. Tačiau vonioje, tiesiant ranką virš prausyklės ir mėginant įjungti šviesą, jai nutiko nelaimė - pirmą sykį per aštuonerius metus, išgyventus ant Šugahilo kalvos arba daugmaž tris tūkstančius dienų, pridėjus ir tas, kurias teko praleisti kelyje. Lizė plaštaka užkliudė dantų šepetėlių stiklinę, ir toji, nulėkusi ant grindų, sudužo ne mažiau, kaip į tris tūkstančius prakeiktų šukelių.

- Kad mane tryda suriestų! - riktelėjo išsigandusi ir drauge suirzusi dėl netikėtos baimės dilgsnio... nes ji netikėjo pranašingais ženklais, tik ne Lizė Lendon, rašytojo žmona, tik ne mažoji Lizė Debušer, gyvenusi Lisbon Folse, Sabato kelyje. Panašiais prietarais tegul tiki apskurėliai airiai.

Skotas, grįžęs į miegamąjį su dviem kavos puodeliais ir sviestu apteptų skrebučių lėkšte, sustojo kaip įkaltas.

- Ką sudaužei, širdele?

- Nieko tokio, ko neiššiko šunėkas, - niauriai atrėžė Lizė ir pati nustėro išgirdusi tokius žodžius. Taip sakydavo senolė Debušer, kuri pranašingus ženklus įžiūrėdavo *visur.* Betgi ji atgulė po žeme, kai Lizei tebuvo ketveri. Ar įmanoma, kad senelė išliko prisiminimuose? Atrodo, taip, nes dabar, spoksant į stiklinės šukes, sąmonėje nuskambėjo frazė, ištarta gergždančiu senolės Debušer balsu... frazė, kurią ji girdi stebėdama, kaip vyras, dėvintis lengvą vasarinį švarką (šio pažastys vis vien netrukus pajuoduos), nepriekaištingai atlieka savo vaidmenį.

Jei rytą dūžta stiklas, vakare duš širdys.

Štai senolės Debušer citata, kuri įstrigo bent jau vienai mergaitei, truputį anksčiau nei močiutė, pasirišusi prijuostę su kišene, pilna vištų lesalo, ant peties pasikabinusi maišelį atliekų, užkriokė ir prieš mirtį susmuko kieme.

Taigi...

Nerimą kėlė ne karštis, ne kelionė ir ne Dešmilas, turėjęs pasitikti svečią, nes anglų fakulteto galva gulėjo ligoninėje - vakar jam operavo tulžies pūslę. Kaltinti derėtų dužusią... *brudiną... stiklinaitę* ir seniai mirusios airių kilmės senelės posakį. Kaip vėliau pastebės Skotas, būtent šios smulkmenos privertė ją įsitempti. Bent iš dalies *laikytis* ir neprarasti budrumo.

Kartais, pratars jis tysodamas palatos lovoje (nors galėjo lengvai atsidurti morgo šaldiklyje, ir tuomet su visomis bemiegėmis, apmąstymams paskirtomis naktimis būtų baigta), prabilęs nauju, kuždančiu, pastangų reikalaujančiu balsu, *to užtenka. Kaip sakoma.*

Ir ji kuo puikiausiai suvoks, ką reiškia Skoto žodžiai.

4

Lizė žino, jog tądien Rodžeriui Dešmilui irgi nestigo rūpesčių, bet dėl to pietietis seilius jai netapo simpatiškesnis. Profesorius Hegstromas, besigaivelėjantis po tulžies pūslės operacijos, buvo per daug silpnas, kad praneštų kitiems, kur padėtas ceremonijos scenarijus, jei šis išvis egzistavo. Todėl Dešmilas turėjo per dieną pasiruošti šventei ir pasirūpinti jos dalyviais, įskaitant rašytoją, kuriam akimoju pajuto priešiškumą. Kai negausus akademinio sluoksnio atstovų būrelis pasišalino iš Inman Holo ir nukulniavo link būsimos Šipmeno bibliotekos statybvietės (per žygį, nors ir trumpą, visi spėjo sukaisti), Dešmilas paaiškino Skotui, kad jiems reikės elgtis pagal aplinkybes. Lizės vyras nerūpestingai patraukė pečiais. Jis nė kiek nesijaudino. Skotui Lendonui improvizacija įkūnijo gyvenimo būdą.

- Aš-š-š jus pristatysiu, - pasakė vyriškis, kurį po dauge-

lio metų Lizė įvardins pietiečiu seiliumi. Jie žingsniavo link saulės kepinamo, tviskančio žemės ploto, kur stovės naujoji biblioteka (dešmiliškai žodis tariamas, kaip *BLIOO-tieka*). Fotografas, atsakingas už iškilmių įamžinimą, it mašalas zujo aplinkui ir nepaliaujamai spragčiojo savo aparatu. Priešakyje Lizė išvydo rusvos dirvos - sprendžiant iš pamažu blunkančio atspalvio, atvežtos šįryt - stačiakampį, kokių devynių metrų ilgio ir penkių pločio. Niekas nesusiprotėjo iškelti tento, todėl žemių paviršius spėjo įgauti pilkšvą blizgesį.

- Aha, kam nors *tikrai* reikėtų tai padaryti, - atsiliepė Skotas.

Jis šnekėjo linksmai, bet Dešmilas susiraukė, lyg išgirdęs nepelnytą įžeidimą. Paskui giliai atsiduso ir pratęsė:

- Įžangą lydės plojimai...

- Kaip dieną palydi naktis, - sumurmėjo Skotas.

- Ir jūs tarsit vy-yeną, ky-ytą žuodį, - užbaigė Dešmilas.

Už perdžiūvusios statybvietės saulėje mirguliavo glotni, ką tik išasfaltuota, geltonomis linijomis išraižyta mašinų stovėjimo aikštelė. Tolimajame jos gale Lizė pastebėjo užburiančius, žavingus neegzistuojančio vandens raibulius.

- Su malonumu, - patikino Skotas.

Gera pašnekovo nuotaika, regis, sudirgino Dešmilą.

- Tikiuos, kol kasit žiemę, nešnekiesyt per *ilgia-ai?* - paklausė jis, kai grupelė priartėjo prie aptvertos teritorijos. Už virvės jau spietėsi gausi minia, nudrikusi kone iki automobilių aikštelės. Dar daugiau žmonių atsekė Dešmilą bei Lendonus iš Inman Holo. Netrukus jie įsilies į žiūrovų ratą, ir Lizei, kuri į minias reaguodavo lygiai taip pat atsainiai, kaip ir į turbulencijas, tai nepatiko. Jai dingtelėjo, jog tvankią dieną nedideliame plote susispietę žmonės gali į save sugerti visą orą. Kvaila mintis, bet...

- Tokie siaubingi karščiai neįprasti ni-ietgi Nešviliui, rugpjūčio mėnesį, ar ne, Tuony?

Tonis Edingtonas mandagiai linktelėjo, bet neištarė nė žodžio. Kol kas tebuvo prabilęs kartą, kai svečius supažindino su nenuilstamai strikinėjančiu fotografu, Stefanu Kvinslendu iš Nešvilio "American", taip pat ir Tenesio universiteto, 85-ųjų laidos auklėtiniu. "Papozuokit jam, jei galit", - paprašė Edingtonas, kai jie išėjo iš Inman Holo.

- Baigsy-yt kalbiet, - tęsė Dešmilas, - ir jums viel papluos. O paskui, puone Lendonai...

- Skotai.

Profesoriaus veide ir vėl šmėkštelėjo grimasa.

- Paskui, *Skotai,* mūsų laukia svarbiausias momentas: jūs išreusy-yt p-y-ymąjį kastuvėlį žye-emyes. - *Išreusy-yt? Py-ymąjį? Žye-emyes?* Po trumpos apmąstymų akimirkos Lizė susigaudė, jog Dešmilas, vograujantis tęsiama luizianiška tartimi, pasakė: *jūs išrausit pirmąjį kastuvėlį žemės.*

- Žinoma, - atsiliepė Skotas, bet nebespėjo nieko pridurti, nes jie nusigavo iki savo tikslo.

5

Negera nuojauta, kurią sukėlė dužusi stiklinė, matyt, neišsisklaidė, kadangi suverstų žemių lopinys Lizei primena kapą: XL dydžio, skirtą milžinui. Abiejų minių viduryje, regis, susiformuoja kvapą atimanti šutykla. Kiekviename stačiakampio aptvaro kampe stovi po universiteto apsauginінką. Dešmilas, Skotas ir "Tuonys" Edingtonas neria po aksomine užkardos virvele. Kvinslendas, kaip ir anksčiau, šokinėja aplink žymųjį svečią prie akies prispaudęs "Nikon"

aparatą. *Vydžio patarnautojas**, pagalvoja Lizė ir ūmai suvokia, kad vaikinukui pavydi. Jis atrodo toks laisvas, šmaižo kaitroje nelyginant mašalas. Jaunuoliui tėra dvidešimt treji, ir tos mėšlinos iškilmės tebedaro jam įspūdį. Užtat Dešmilas dėbso į fotografą nebeslėpdamas nekantravimo, kurio Kvinslendas, ieškantis geriausio kampo, apsimeta nepastebįs. Lizė nujaučia, kad jam maga įamžinti Skotą vieną, vėjelio plaikstomais plaukais, nuleidusį koją ant absurdiško sidabrinio kastuvo. Galiausiai jaunėlis Vydžis nuleidžia masyvųjį fotoaparatą ir žengia atatupstas link minios. Ilgesingomis akimis palydėjusi atsitraukiantį Kvinslendą, ji pirmą kartą pamato beprotį, kuris panašus į (kaip vėliau parašys vietinis žurnalistas) "nuo avantiūros su heroinu pervargusį Džoną Lenoną - įdubusios, budrios akys įkūnija keistą ir bauginančią vaikiškai liūdno veido priešingybę"

Tuo metu Lizė teišvysta šviesius, susitaršiusius vyruko plaukus. Dabar nejaučia jokio noro dairytis į žiūrovus. Jai tiesiog knieti perbėgti mašinų stovėjimo aikštelę, smukti į Anglų kalbos fakulteto pastatą, užsidaryti tualete ir iš sėdimosios plyšio iškrapštyti apatines kelnaites. Neatsisakytų ir nusišlapinti, bet šis reikalas gali palaukti.

- Ponai ir ponios, - skambiu balsu prataria Dešmilas. - Man nie-epaprastai maluon pristatyti poną Skotą Lendoną, Pulicerio premijos, gautos už "Reliktus" ir Nacionalinės knygos premijos, laimėtos už "Kapy-ytuono dukterį", laureatą. Jis atvyko iš paties Meino su nuostabiąją žmona Liza, kad iškilmingai paskelbtų apie Šipmeno BLIOO-tiekos statybų pradžią - teisingai, pagaliau mes to sulaukėme. Sutikite Skotą Lendoną ir parodykite, kaip Nešvilio gyventojai moka priimti garbius svečius!

*"Vydžis" Arturas Felingas (1899-1968) - Niujorko fotografas, išgarsėjęs gaisrų, smurto scenų nuotraukomis.

Minia pratrūksta griausmingais aplodismentais. Nuostabioji žmona taip pat pliaukši delnais ir žvelgdama į Dešmilą galvoja: *Jis laimėjo NKP už "Kapitono dukterį", o ne "Kapy-ytuono" Ir tu žinai, kaip teisingai ištarti pavadinimą. Sudarkei jį tyčia, brudinas niektauza. Kodėl mano vyras tau nepatinka?*

Ji dirsteli žiūrovų pusėn ir galų gale pamato *visą* Gerdą Aleną Koulą. Vaikiną neįtikėtinai šviesiais plaukais, užkritusiais ant kaktos ir baltų, per didelių marškinėlių, kurių rankovės atraitotos iki neįspūdingos apimties bicepsų. Skvernai kadaruoja nutįsę kone iki išblukusių džinsų kelių. Jis avi masyvius aulinius su sagtimis. Lizės manymu, sunkiame apave įkalintos jaunuolio kojos turėtų šusti. Blondinas stovi manieringai sukryžiavęs rankas ant krūtinės, šiurpiai meiliai šiepiasi ir krutina lūpas tarsi nebyliai melsdamasis. Jis nė sekundei nenukreipia akių nuo Skoto. Lizė iš karto įsidėmi Blondiną. Tokio tipo jaunuolius, - beveik visada vaikinus, - ji praminė kosmoso kaubojais. Paprastai šie pliurpia nesustodami. Bando sugriebti Skotą už rankos ir pasakyti suprantantys užslėptas jo knygų prasmes. Suvokiantys, kad jo kūrinius įkvėpė Viešpats, Šėtonas arba, pavyzdžiui, gnostikų evangelija. Kosmoso kaubojai gali priklausyti scientologams, numerologams ar net gilintis (kaip vienas jų atstovas) į Brigemo Jango* paistalus apie kosmosą. Kartais jiems knieti papostringauti apie kitus pasaulius. Prieš dvejus metus vienas kosmoso kaubojus iš Teksaso pakeleivingais automobiliais atsibeldė į Meiną, idant su Skotu pakalbėtų apie tai, ką jis vadino *liekanomis*. Jos gan dažnai aptinkamos negyvenamose pietinio pusrutulio salose, tvirtino vaikinas įsitikinęs, jog tas *liekanas* Skotas aprašė "Reliktuose" Netgi atvertė knygą ir parodė pabrėžtus žodžius. Atvykėlis suerzi-

*Brigemas Jangas (1801-1877) - mormonų pamokslininkas, pirmasis Jutos valdytojas.

no Lizę - jo akyse atsispindėjo nirtulingas, *klaidžiojantis* žvilgsnis, - tačiau Skotas šnektelėjo su svečiu, pavaišino alumi, aptarė Velykų salų monolitus, sutiko perskaityti keletą jo lankstinukų, pasirašė naujame "Reliktų" egzemplioriuje ir patenkintą vaiką išlydėjo pro duris. Patenkintą? Straksintį iš džiaugsmo. Kai jos vyras demonstruodavo savo gebėjimą *laikytis*, jis keldavo pasigėrėjimą. Kitoks žodis čia netiktų.

Mintis, kad Blondinas geidžia smurto ir ruošiasi įsijausti į Džono Lenono budelio, Marko Deivido Čepmeno, kailį, nė nešauna Lizei į galvą. *Mano protas veikia kitaip*, būtų pasakiusi ji. *Man tik nepatiko, kaip virpėjo jo lūpos.*

Jos vyras pasitinka plojimus - ir kelis maištingus, gargždančiais balsais išrėktus šūksnius - skotiška šypsena, žiūrovų matyta ant milijonų knygų viršelių, vieną koją tebelaikydamas ant kastuvo mentės, kuri lėtai sminga į atvežtų žemių kauburį. Jis lukteli dešimt, penkiolika sekundžių paklusdamas retai kada apviliančiai intuicijai ir galiausiai iškelia ranką. Ovacijos kaipmat nuslopsta. Per vieną akies mirksnį. *Ūūžt.* Poveikis - žavus ir truputį bauginantis.

Skotas prabyla gerokai tyliau negu Dešmilas, bet Lizė žino, jog netgi be mikrofono arba garsiakalbio (kažkas akivaizdžiai užmiršo jais pasirūpinti) jo balsas nuvilnys per visą minią, kuri sulaikiusi kvapą klausysis kiekvieno žodžio. Juk čia atvyko Įžymybė. Mąstytojas ir Rašytojas, pasidalysiantis savo išminties perlais.

Nebarstykite savo perlų kiaulėms, dingteli Lizei. *Negana to, prakaituotoms.* Minutėlę, argi tėvas jai nesakė, kad kiaulės neprakaituoja?

Priešais sustingęs Blondinas nuo lygios baltos kaktos nubraukia susivėlusių plaukų sruogą. Jo rankos išblyškusios, kaip ir kakta. *Štai paršelis, kiauras dienas kiurksantis namuose*, pamano Lizė. *Namisėda kuilys. Kodėl gi ne? Jo smegeninėje pilna keistų minčių, kurias reikia perkratyti.*

Ji pamindžikuoja vietoje, ir apatinių kelnaičių šilkas *sučeža* tarp sėdmenų. O siaube! Lizė išmeta Blondiną iš galvos ir ima svarstyti, ar kaip nors pavyktų... vogčia, be abejo... kol Skotas šnekės...

Mintyse nuskamba rūstus gerosios mamulės balsas. Trys žodžiai. *Ne, Lize. Palauk.*

- Aš neketinu jums pamokslauti, - sako Skotas, ir ji atpažįsta Galio Foilo, pagrindinio veikėjo iš Alfredo Besterio "Žvaigždės - mano tikslas", mėgstamo jo romano, kalbėjimo manierą. - Tam per karšta.

- *Pamėtėk mus greituoju spinduliu, Skoti!* kažkas linksmai surinka iš penktos ar šeštos eilės. Žiūrovai juokiasi ir negaili pritarimo šūkčiojimų.

- Negaliu, brol, - atsiliepia Skotas. - Transporteriai sulūžo, be to, ištuštėjo mūsų ličio kristalų atsargos.

Minia, atsakomąjį dūrį išgirdusi pirmą kartą, kaip ir šmaikštautojas (ir vieną, ir kitą repliką Lizė girdėjo mažiausiai penkiasdešimt kartų) džiaugsmingai užriaumoja, prapliumpa aplodismentais. Blondinas šykščiai vypteli ir kairįjį riešą suspaudžia ilgais dešiniosios rankos pirštais. Skotas nuo kastuvo nuleidžia koją tarytum nusprendęs, kad jai galima rasti vietą kitur. Lizė stebi vyrą ne be pasigėrėjimo, nes nūnai, ekspromtu rėždamas kalbą, jis pasirodys visu gražumu.

- Dabar tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt aštuntieji, ir pasaulis skendi tamsoje, - tęsia Skotas ir trumpam ceremonialinio kastuvo kotui leidžia nuslysti pro šiek tiek atgniaužtą savo kumštį. Mentė sublizga saulėje ir pasislepia už jo švarko rankovės. Vardindamas negandas bei tragedijas, laibu mediniu koteliu Lizės vyras mataruoja ore lyg rodomąja lazdele.

- Kovo mėnesį Oliveris Nortas ir viceadmirolas Džonas

Pointdeksteris apkaltinti sąmokslu - koks nuostabus "Iran-kontra" pasaulis, kur politiką valdo ginklai, o visą kitą - pinigai.

- Gibraltare Britanijos specialiųjų oro pajėgų atstovai užmušė tris neginkluotus IRA narius. Galbūt SOP šūkį "Pergalę švenčia drąsieji" reikėtų pakeisti į "Pirmiausia šauk ir tik tada klausinėk"?

Per žiūrovų gretas nubanguoja juoko vilnis. Pasaulinių einamųjų įvykių aptarimas suerzina Rodžerį Dešmilą. Užtat Tonis Edingtonas atsiverčia savo bloknotą ir kažką užsirašo.

- Nepamirškime ir savo krašto. Liepą mes per kvailą klaidą nupylėme Irano orlaivį, kuriuo skrido du šimtai devyniasdešimt civilių. Iš jų - šešiasdešimt šeši vaikai.

- AIDS epidemija pražudo tūkstančius. Šia liga suserga... na, mes netgi tiksliai nežinome kiek, ar ne? Šimtai tūkstančių? Milijonai?

- Pasaulis skendi tamsoje. Pono Jeitso minėtoji kraujo banga virsta nenumaldomai stiprėjančiu potvyniu.

Jis nuleidžia akis į šviežią, bet jau pilkėjančią, žemių krūvą, ir Lizę staiga apima siaubas, kad jos mylimasis regi tą padarą begaliniu lopiniuotu, keršu šonu. O jeigu Skotas apalps ar net praras amą, ko jis labiausiai bijo (ne mažiau negu žmona)? Lizės širdis nespėja suspurdėti krūtinėje, nes jos vyras pakelia galvą, išsišiepia kaip vaikas apygardos mugėje, mesteli kastuvą aukštyn ir suima jį per vidurį koto. Įspūdingas, tarytum biliardo eksperto pademonstruotas judesys priverčia suaikčioti pirmose eilėse stovinčius žiūrovus. Bet Skotas įsilinksmino. Ištiesęs ranką jis suka kastuvą tarp pirštų lyg lazdelę, vis sparčiau ir sparčiau. Saulėje tvyksčiojanti sidabrinė mentė spigina akis, o pats manevras atrodo žavingai netikėtas. Jiedu susituokė 1979-aisiais, bet Lizė iki šiol nenumanė, kad į savo repertuarą vyras įtraukęs tokį stulbinamai šaunų ėjimą. (Kiek metų turi praeiti, pa-

klaus ji savęs po kelių parų, viena gulėdama lovoje prasto motelio kambaryje, klausydamasi, kaip į oranžinį mėnulį loja šunys, kol prakeikta susikaupusių dienų našta išsklaidys santuokos kerus? Kokiu laimės kūdikiu reikia būti, kad tavo meilė aplenktų laiko tėkmę?) Sidabriniai sukamo kastuvo ašmenys savo blyksniais tarsi ragina nuo kaitros apkvaitusią, prakaituotą minią: *atsimerkite, atsimerkite!* Garsusis rašytojas ūmai tampa prekeiviu Skotu, ir Lizė pirmą kartą gyvenime jaučia palengvėjimą, jo veide matydama jokio pasitikėjimo nekeliantį verteivos vypsnį. Jis atkreipė į save klausytojų dėmesį ir dabar visiems įbruks abejotinos kokybės, neva gerą savijautą užtikrinančius vaistus, kuriuos gavę jie patenkinti žygiuos namo. Žiūrovai, nors ir nuvarginti rugpjūčio kaitros, prarys masalą nė nemirktelėję. Kai Skotas pajunta azartą, jis gali įpiršti šaldytuvą eskimams, kaip sakoma... ir telaimina Viešpats kalbos telkinį, iš kurio mes visi geriame, kaip būtų pridūręs pats Lizės vyras (beje, ne pirmą kartą).

- Bet jei kiekviena knyga yra šviesos taškelis, spindintis tamsoje, kuo aš tikiu - privalau tikėti, kad ir kaip banaliai tai skambėtų, nes pats, po velnių, jas rašau, - tuomet kiekviena biblioteka prilygsta didingam, niekada negęstančiam laužui, prie kurio ištisomis paromis gali šildytis dešimtys tūkstančių žmonių. Čia jums ne 451 laipsnis pagal Farenheitą. Jai veikiau *tūkstantis**, bičiuliai. Juk kalbame ne apie virtuvės orkaites, o milžiniškas, senas smegenų aukštakrosnes, iki raudonumo įkaitusias intelekto lydyklas. Šiandieną susirinkome įpūsti tą ugnį, ir aš jaučiuosi pagerbtas, galėdamas dalyvauti procese. Čia ir dabar spjausime užmarščiai į akis ir spirsime į sudžiūvusius, raukšlėtus neišmanymo *pautus. Ei, fotografe!*

---

*Maždaug 233 ir 538 pagal Celsijų.

Nusišypsojęs Stefanas Kvinslendas atsiliepia.

Skotas, taip pat išsišiepęs, ragina:

- Spragtelėk savo aparatu. Nuotrauka gal ir netiks memorialinei lentai, bet guldau galvą, kad į savo aplanką mielai ją įsidėsi.

Lizės vyras ištiesia dekoratyvinį įrankį lyg ketindamas vėl jį pasukti. Minia viltingai suaikčioja, bet šįkart Skotas paprasčiausiai erzina žiūrovus. Kairiąja ranka jis tvirtai suima kastuvą prie pat mentės, smeigia žvilgančius ašmenis gilyn į saulės kepinamą kauburį, išverčia žemių krūvelę ir sušunka:

- *Skelbiu, kad Šipmeno bibliotekos statybos PRASIDEDA!*

Palyginti su dabartinėmis ovacijomis, ankstesnis aplodismentų protrūkis teprilygo mandagiems delnų pliaukšėjimams, kokius galima išgirsti per teniso varžybas, surengtas parengiamojoje mokykloje. Lizė nežino, ar ponaitis Kvinslendas įamžino Pirmąjį Žemių Žiupsnį, bet kai Skotas iškelia aukštyn sidabrinį kastuvą tarytum Olimpinių žaidynių didvyris, krizenančio fotografo aparatas garantuotai užfiksuoja šį vaizdą. Skotas kelias sekundes pozuoja (atsitiktinai žvilgtelėjusi į šoną Lizė mato, kaip Dešmilas pasižiūri į poną "Tuony" Edingtoną ir užverčia akis), tuomet nuleidžia įrankį priešais save. Jo veide tebespindi šypsena, ant kaktos ir skruostų ištryško prakaito lašeliai. Plojimai pamažu nutyksta. Minia įsitikinusi, kad savo pasirodymą jis baigė. Lizė galvoja, jog Skotas viso labo įjungė antrą pavarą.

Palaukęs, kol susirinkusieji galutinai aprims, jis dar sykį suvaro kastuvą į gūbrį.

- Šitą žemių saują skiriu pakvaišėliui Bilui Jeitsui! - rikteli. - Pasiučiausiam iš visų! Šitą - Edgarui Alanui Po, dar žinomam kaip Baltimorės Edis! Šitą - Alfiui Besteriui, ir

jeigu neskaitėte jo kūrinių, jums turėtų būti gėda! - Skotas sunkiai gaudo kvapą, ir Lizė šiek tiek sunerimsta. Čia taip *karšta*. Ji stengiasi prisiminti, ką vyras užkando prieš iškilmes - kažką lengvo ar sunkiai virškinamo?

- O šitą... - jis beda kastuvo mentes į duobelę, kurią pats išrausė, ir iškelia paskutinę žemių porciją. - Žinot, siūlau prisiminti, kas parašė pirmąją jums patikusią knygą. Tokią, kuri pakylėjo jus aukštyn tarsi stebuklingas skraidantis kilimas. Ar jūs suprantate, apie ką kalbu?

Sprendžiant iš veidų, jie suprato.

- Tokią, kurią Šipmeno bibliotekoje, vos tik ji atvers duris, aptiktumėte pačią pirmą. Aišku, jei pasaulis būtų tobulas. Taigi šitą skiriu jūsų mylimo kūrinio autoriui. - Atsisveikindamas Skotas paskutinį kartą kresteli kastuvą ir atsigręžia į Dešmilą. Profesorius lyg ir turėtų džiaugtis improvizaciniais svečio gebėjimais - paprašytas elgtis ekspromtu, Skotas puikiai susidorojo su užduotimi, - tačiau atrodo perkaitęs ir įsiutęs. - Manau, mes baigėme, - pareiškia Lizės vyras ir tiesia kastuvą Dešmilui.

- Ne, jis atiteks jū-ū-ūms, - atsiliepia profesorius. - Tai atminimo dovana. M-ū-ūsų padėkos ženklas. Kartu su čekiu, be abejo. - Veidą iškreipusią grimasą sudrebina spazmai. - Gal dabar kele-eujam ten, kur įrengtas oro kodicionierius?

- Žinoma. - Suglumęs Skotas įteikia įrankį žmonai, kaip didžiumą nepageidaujamų suvenyrų, gautų per pastaruosius dvylika metų: pradedant nuo ceremonialinių irklų ir Bostono "Red Socks" kepurėlių, įspraustų į perregimus kubus, baigiant Komedijos bei Tragedijos kaukėmis... bet dažniausiai rašiklių rinkinius. Visą jų galybę. "Waterman", "Scripto", "Schaeffer", "Mont Blanc" ir įvairiausių kitų firmų. Lizė įsispigina į blizgančią sidabrinę mentę ne mažiau sumišusi negu jos mylimasis (kuriuo jis išliko iki šiol). Išgravi-

ruotus žodžius - ***PRADŽIA, ŠIPMENO BIBLIOTEKA*** - vietomis apšnerkštė žemių trupiniai. Lizė juos nupučia. Ir kur reikės nukišti tokį keistą artefaktą? Šią 1988-ųjų vasarą Skoto studija vis dar renčiama, nors adresas jau oficialiai užregistruotas, o jis pats pradėjo krauti daiktus į stelažus ir sandėliukus apatinėje daržinės dalyje. Juodu plunksnakočiu ant daugybės kartono dėžių pakeverzojo: ***SKOTAS! ANKSTYVIEJI LAIKAI!*** Labiausiai tikėtina, jog sidabrinis kastuvas atsidurs būtent ten, ir jo blizgesį nuslopins prieblanda. Galbūt ji pati nugrūs suvenyrą į kokią dėžę, kurią pokštaudama pažymės užrašu ***SKOTAS! VIDURAMŽIS!*** Panašias kvailas dovanėles vyras vadina...

Dešmilas nelaukia atsakymo. Nepratardamas nė žodžio - tarsi pasibjaurėjęs renginiu ir užsigeidęs kuo greičiau iš jo pasprukti, - profesorius nukėblina per išverstą velėną, kurioje Skotas iškasė nemenką duobelę. Sulig kiekvienu sunkiu žingsniu juodų tviskančių Dešmilo batų (siūlytume neužmiršti, kad mūsų savininkas yra profesorius asistentas, rodės, tvirtina jie) kulnai smenga į žemę. Jis priverstas sukaupti visas jėgas, kad išlaikytų pusiausvyrą, ir tai, be abejo, nuotaikos nepakelia. Tonis Edingtonas susimąstęs seka iš paskos. Skotas porą sekundžių pastovi vietoje lyg nesuvokdamas, kas čia vyksta, galiausiai pajuda į priekį ir įsispraudžia tarp šventės organizatoriaus bei laikino savo biografo. Lizė seka įkandin. Besiklausant vyro kalbos, negera nuojauta

(*jei ryte dūžta stiklas*)

priblėso, bet nūnai

(*vakare duš širdys*)

ji vėl prislegia. Matyt, todėl visos smulkmenos Lizei atrodo perdėm ryškios. Jos neabejotinai atgaus sau įprastas spalvas, vos tik visi sueis į kambarį, kur veikia oro kondicio-

nierius. Ir kai iš pasturgalio pasiseks iškrapštyti erzinančią šilkinės medžiagos juostelę.

Iškilmės beveik užsibaigė, primena ji sau, ir kaip tik tuo momentu - kartais gyvenimas esti nepaprastai keistas - pasaulis apsiverčia aukštyn kojomis.

Tolimajame aptvaro gale už kitus savo kolegas vyresnis universiteto apsaugininkas kilsteli virvę (po aštuoniolikos metų iš Kvinslendo nuotraukos paaiškės, kad jis - kapitonas S. Hefernanas). Bet Lizė, žvelgdama į paslaugų vyriškį, temato chaki spalvos marškinėlius ir tai, ką jos vyras pavadintų "klaikiai *didžiū-ūliu* valdžios šiknamboliu". Skotas su savo palyda neria pro apačią taip sutartinai, lyg judesį būtų surepetavę.

Link mašinų stovėjimo aikštelės pajuda ir minia... neskaitant vienos išimties. *Blondinas* lieka stypsoti vietoje, greta stačiakampio aptverto žemės lopinio. Keletas žmonių į vaikiną atsitrenkia, ir jis *priverstas* žengti atgal - ten, kur 1991-aisiais (jei tikėtume rangovo pažadais) stovės Šipmeno biblioteka. Galop ima slinkti prieš srautą, išneria rankas, idant pastumtų kelią užstojusius merginą (iš kairės pusės) ir vyruką (iš dešinės). Jo lūpos tebekruta. Iš pradžių Lizė galvoja, kad Blondinas nebyliai meldžiasi, bet netrukus ji išgirsta neaiškias vapaliones, kokias parašytų prastas Džeimso Džoiso mėgdžiotojas, ir pirmą kartą rimtai sunerimsta. Jaunuolis keistai žydromis akimis tebevarsto jos vyrą, ir Lizė sumoja, kad jam visiškai nesinori aptarinėti *liekanų* arba religinių potekščių, užslėptų Skoto romanuose. Tai ne įprastas kosmoso kaubojus.

- Bažnyčios varpai aidi Angelų gatvėje, - sako Blondinas, arba Gerdas Alenas Koulas, kaip vėliau paaiškės, didžią dalį iš septyniolikmečio gyvenimo praleidęs prabangioje Virdžinijos psichiatrinėje ligoninėje, iš kurios jį paleido neva iš-

gydytą. Lizė girdi kiekvieną žodį. Jie perveria minios klegesį, pokalbių ūžesį, kaip į pyragaitį smingantys peilio ašmenys. - Tas gaudesys - lyg lietaus barbenimas į skardinį stogą! Purvinos gėlės, purvinos ir mielos, štai kaip bažnyčios varpai skamba mano rūsyje, *jeigu nežinojai!*

Ranka prakauliais, blyškiais pirštais nusvyra iki baltų marškinėlių skvernų, ir Lizė kaipmat suvokia, kam lemta įvykti. Jos sąmonėje šmėkšteli televizijos kadrai,

(*Džordžas Volisas Arturas Bremeris*)

regėti vaikystėje. Jis pažvelgia į Skotą, bet tas šnekasi su Dešmilu. Pastarasis dėbčioja į Stefaną Kvinslendą, suirzusia fizionomija tarsi šaukdamas: *Vienai dienai! Aš! Užtektinai! Prisifotografavau!* Kvinslendas savo ruožtu reguliuoja fotoaparatą, o Entonis "Tuonys" Edingtonas rašo pastabas į bloknotą. Lizė pastebi vyriausiąjį universiteto apsaugininką su chaki spalvos uniforma ir klaikiai *didžiū-ūliu valdžios šiknamboliu*, nukreipusį žvilgsnį į minią. Kažkas čia *ne taip*. Iš tiesų ji negali akimis aprėpti tų žmonių *bei* Blondino, bet kažkodėl visus mato ir netgi įžiūri Skoto lūpas, kurios taria: *iškilmės praėjo gan neblogai*. Jis visuomet taip komentuoja panašius renginius, tarytum tirdamas šeimininkų reakciją. Bet dabar... o Dieve, o Jėzau, Marija ir staliau Juozapai... Lizė bando išrėkti vyro vardą, perspėti apie pavojų, bet jos gerklėje, virtusioje išdžiūvusia kiauryme, rodos, įstringa kamšalas. Ji nepajėgia išspausti nė žodžio. Tuo tarpu Blondinas trūkteli aukštyn dukslių baltų marškinių apačią, ir už tuščių diržo kilpų, prie plokščio, balto upėtakio pilvo Lizė išvysta pistoleto rankeną, kurią suėmęs Gerdas Alenas Koulas artėja Skotui iš dešinės ir burbuliuoja:

- Svarbiausia, kad tai užčiauptų varpus. Atleisk, tėveli.

Lizė mėgina bėgti pirmyn, bet jos kojas prie žemės, re-

gis, prilipdo *didžiū-ūlis* klijų gumulas, o priešais išdygsta stambi studentė, pasirišusi plaukus šilkiniu kaspinu, ant kurio puikuojasi užrašas mėlynomis raidėmis, apvedžiotomis raudonais kontūrais (štai kokias smulkmenas ji įžvelgia!): NEŠVILIS. Ranka, gniaužiančia kastuvą, Lizė pastumia merginą, ir toji kvarkteli: "Ei!" Tačiau šūksnis skamba tęsiamai, lyg būtų įrašytas į plokštelę 45 apisukimų per minutę greičiu ir sulėtintas iki 33 $^1/_3$ arba 16. Pasaulis tarsi įklimpsta į karštą dervą, augalotoji studentė visai amžinybei užstoja Skotą. Nūnai Lizė temato Dešmilo petį. Ir Tonį Edingtoną, vartantį savo prakeikto bloknoto puslapius.

Galiausiai mergina pasišalina iš akiračio, ir šiame vėl pasirodo profesorius su jos vyru. Anglų kalbos dėstytojas netikėtai pakelia galvą ir įsitempia. Lizė išvysta vaizdą jo akimis. Regi, kaip Blondinas išsitraukia ginklą (Korėjoje pagamintą, Pietų Nešvilyje per sendaikčių išpardavimą už trisdešimt septynis dolerius įsigytą 22 kalibro "Leidismitą") ir nukreipia vamzdį į Skotą, kuris, pagaliau pajutęs pavojų, sustingsta. Lizės laiku visa tai vyksta siaubingai lėtai. Ji, žinoma, nemato, kaip pistoleto vamzdis išspjauna kulką, tačiau išgirsta švelnius Skoto žodžius, rodos, išdrikusius dešimties - penkiolikos sekundžių atkarpoje: "Sūneli, verčiau pašnekėkime". Būtent tada iš nikeliuoto vamzdžio išsiveržia gelsvai baltas ugnies pliūpsnis. Jos ausis pasiekia pokštelėjimas - elementarus, niekuo neišsiskiriantis garsas, panašus į traškesius, kurie išgaunami, atplėšiant vyniojamojo popieriaus skiautę. Dešmilas, tas pietietis seilius, akimoju neria į kairę. Skotas susiūbuoja ant kulnų, pasvyra atgal ir į priekį atkiša smakrą. Keistas, savotiškai grakštus derinys primena judesį šokių aikštelėje. Dešinėje vasarinio švarko pusėje atsiveria juoda skylutė. "Sūneli, tu tikrai nenori krėsti kvailysčių", - sako jis tęsiamu tonu. Nors įvykiai

rutuliojasi kaip sulėtintame filme, Lizei akivaizdu, jog sulig kiekvienu žodžiu jo balsas silpnėja, ir galų gale susidaro įspūdis, kad į Blondiną kreipiasi lakūnas bandytojas, uždarytas specialioje kameroje, kurioje imituojamas aukštybinis skrydis. Vis dėlto jis nesupranta esąs pašautas. Lizė beveik tuo neabejoja. Kai vyras valdingai ištiesia ranką ragindamas šviesiaplaukį jaunuolį sustoti, vasarinio švarkelio skvernas atsilapoja it vartai, ir ji suvokia du dalykus. Pirma, Skoto marškiniai nusidažę raudoniu. Antra, jai kažkaip pavyko atplėšti kojas nuo žemės ir nudribnoti į priekį.

- Aš privalau nutraukti nelemtą bim bam, - gąsdinamai aiškiai pareiškia Gerdas Alenas Koulas. - Privalau nutraukti nelemtą bim bam dėl frezijų. - Lizę nusmelkia įsitikinimas, kad, Skotui išleidus paskutinį kvapą, Blondinas nusižudys ar bent jau apsimes pakeliąs prieš save ranką. Bet dabar jis ruošiasi užbaigti pradėtą darbą ir sudoroti rašytoją. Jaunuolis pasuka riešą taip, kad rūkstantis 22 kalibro "Leidismito" vamzdis pakrypsta į kairiąją Skoto krūtinės pusę. Lizės laiku procesas vyksta lėtai, bet sklandžiai. Jis peršovė plautį, nūnai ketina paleisti kulką į širdį. Lizė žino turinti kažkaip užkirsti tam kelią. Jeigu jos vyrą dar įmanoma išgelbėti, nevalia leisti, kad šis pusprotis prifarširuotų jį švinu.

- Kol būsi gyvas, tai niekada neužsibaigs, - paskelbia Gerdas Alenas Koulas lyg perskaitęs jos mintis. - Tu atsakingas dėl visų pasikartojimų. Tu esi pragaro išpera, tu esi beždžionė, ir dabar, beždžione, *aš* tavimi pasirūpinsiu.

Nukvankėliui kalbant, pirmą sykį daugmaž prasmingai, Lizė spėja užsimoti sidabriniu kastuvu - paklusdami instinktams, pirštai griebia už koto (keturiasdešimties colių ilgio) galo - ir jį sviedžia. Kaip įvykiai užsibaigs, dar neaišku. Jeigu čia būtų hipodromas, kur žiūrovai stebėtų finišo liniją kertančius žirgus, skelbimų lentoje veikiausiai užsižiebtų

pranešimas: NEIŠMESKITE BILIETĖLIŲ, PALAUKITE FOTOFINIŠO REZULTATŲ. Bet kai tarpusavyje rungtyniauja pistoletą spaudžiantis vyrukas ir moteris su kastuvu, nuotraukos nereikia. Sulėtintuose Lizės laiko kadruose sidabrinė mentė tėškias į ginklą ir į viršų nubloškia vamzdį, iš kurio pliūpteli antras ugnies žybsnis (šįkart tematyti jo dalis, nes angą uždengia kastuvo ašmenys). Kol antroji, nieko nekliudžiusi kulka drasko kaitrias rugpjūčio padanges, mentė iš inercijos tebekyla aukštyn. Pastebėjusi, kaip pistoletas išlekia iš Blondino gniaužtų, ji spėja pagalvoti: *Och tu, suskretėli! Tai bent metimas!* Ir tada ceremonialinio kastuvo galas susiduria su bepročio veidu. Jis tebelaiko ranką ištiestą, nors lūžo trys laibi pirštai. Sidabrinė mentė ploja per Koulo fizionomiją, įtrėkšdama jo nosį, suskaldydama dešinįjį skruostikaulį ir akiduobės pakraščius, išdauždama devynis dantis. Geriau pasidarbavęs nebūtų netgi kastetu ginkluotas mafijos smogikas.

Štai tuomet į savo vietas pamažu (Lizės laiku) stoja elementai iš apdovanojimą pelniusios Stefano Kvinslendo nuotraukos.

Kapitonas S. Hefernanas pamato beprotį vos pora sekundžių vėliau negu Lizė, bet priešais jį stypso spuoguotas dručkis ryškiaspalviais, apsmukusiais šortais ir trumparankoviais marškinėliais, ant kurių šypsosi Skoto Lendono atvaizdas. Jaunuolį kapitonas nustumia savo galingu pečiu.

Blondinas jau smunka ant žemės, bet į fotoaparato akiratį nepatenka. Vienoje jo akyje atsispindi sąmyšis, iš kitos srūva kraujas. Pastarasis veržiasi ir iš skylės, kuri ateityje galbūt vėl pajėgs atlikti burnos funkcijas. Paties smūgio Hefernanas nepastebi.

Rodžeris Dešmilas, matyt, atsiminęs, kad jis yra iškilmių šeimininkas, o ne bailus kiškis, atsigręžia į Edingtoną, savo

protežė, ir Lendoną, erzinantį garbės svečią - būsimos nuotraukos fone matysis šiek tiek išskydęs jo veidas suapvalėjusiomis akimis.

Pats Skotas Lendonas, apimtas šoko, pasitraukia iš scenos, kuri liks įamžinta premiją laimėjusioje nuotraukoje. Nepaisydamas karščio, jis žengia link automobilių aikštelės ir už jos iškilusio Nelson Holo, gimtųjų Anglų kalbos fakulteto namų, kur veikia palaimingasis oro kondicionierius. Kulniuoja energingai, bent jau iš pradžių, ir gan didelė minios dalis, nenutuokianti apie nelaimę, juda ta pačia kryptimi. Lizė niršta, tačiau nesistebi. Galų gale kiek iš jų matė, kaip Blondinas spaudė suknistą mažąjį pistoletą? Kiek iš jų suvokė, kad nuaidėjo šūviai, o ne popierinių maišelių pokšėjimai? Skylutė Skoto švarke priminė žemių dėmelę, skvernai kol kas nuslėpė krauju permirkusius marškinius nuo aplinkinių. Įkvėpdamas orą jis keistai švilpčioja, bet kas iš susirinkusiųjų tai girdi? Ne, žmonės žiūri į *ją* - tiksliau, kai kurie, - į apdujėlę merguželę, neaišku kodėl šveitusią ceremonialinį sidabrinį kastuvą į kažkokį vaikiną. Dauguma netgi *šypsosi* lyg manydami, jog netikėtas puolimas įtrauktas į gastrolinį Skoto Lendono spektaklį. Velniop juos, velniop Dešmilą ir velniop į pagalbą nespėjusį universiteto apsaugininką klaikiai *didžiū-ūliu* valdžios šiknamboliu. Jai terūpi Skotas. Lizė atkiša kastuvą Edingtonui, ir jų proginių įvykių įamžintojas stveria kotą. Laimei, kad spėja sureaguoti, antraip mente būtų gavęs per nosį. Vis dar sulėtintai ji leidžiasi tekina link savo vyro, kurio energija išgaruoja, vos tik jis nusigauna iki mašinų aikštelės šutyklos. Už nugaros likęs Tonis Edingtonas žiopso į sidabrinį kastuvą taip, tarsi prieš save regėtų artilerijos sviedinį, radiacijos indikatorių arba kokias nors didingos rasės *liekanas*. Prie jaunuolio pripuola kapitonas S. Hefernanas, klaidingai palaikęs jį dienos didvyriu. Visa tai Lizė supras, kai po aštuoniolikos metų iš-

vys Kvinslendo nuotrauką. Net jeigu anuomet būtų *žinojusi*, kad sėkmingas jos pastangas nukenksminti Blondiną priskyrė kitam žmogui, į tokias smulkmenas tiesiog būtų nusispjovusi. Lizės žvilgsnis įbestas į vyrą, automobilių aikštelėje sukniubusį ant kelių bei rankų. Ji mėgina išsivaduoti iš sulėtintos Lizės laiko tėkmės ir bėgti greičiau. Tuo momentu Kvinslendas spragteli fotoaparatu, ir dešiniojoje akiračio pusėje užfiksuoja pusę jos bato, į kurį neatkreipė dėmesio nei tada, nei kada nors vėliau.

6

Pulicerio premijos laureatas, *enfant terrible**, išleidęs pirmąjį romaną vos dvidešimt dvejų, susmunka. Skotas Lendonas *griūna it pakirstas*, kaip sakoma.

Lizė iš paskutiniųjų stengiasi nusipurtyti iš proto varančiais laiko klijais suvokdama, kad minia bet kurią akimirką gali ją atkirsti nuo Skoto ir pražudyti jį savo globa. Savo dusinančia meile.

- *Jis su-u-u-žeistas!* - kažkas užstaugia.

Ji rikteli sau mintyse,

(*laikykis, TIKTAI LAIKYKIS*)

ir to užtenka. Judesius varžę klijai išnyksta. Lizė ūmai *skrodžia* žiūrovus, panyra į klegesį ir tvankų karštį, besiverždama pro grūstį užuodžia žmonių prakaitą. Ji dėkoja aukščiausioms jėgoms už įprastą realybės spartą, griebia už kairiojo sėdmens pusrutulio, trūkteli nelemtas apatines kelnaites ir iškrapšto jas iš prakeikto pasturgalio plyšio. Nors diena ir tragiška, jai bent jau pavyksta atsikratyti vienu galvos skausmu.

---

*Nutrūktgalvis (pranc.).

Siaurėjantį, link Skoto vedantį takelį ketina užstoti studentė berankove palaidinuke, kurios petnešėlės surištos virš pečių į nuleipusius kaspinus, bet Lizė neria jai po kojomis ir nusileidžia ant asfalto. Ji pamatys, kad nusibrozdino kelius, gerokai vėliau - tiesą sakant, tiktai ligoninėje, kur žaizdas pastebėjusi maloni medicinos sesuo pateps jas tokiu švelniu ir vėsiu tepalu, kad iš palengvėjimo Lizė apsiverks. Bet tai įvyks vėliau. Dabar ji jaučiasi taip, lyg įkaitusios mašinų aikštelės pakraštyje, ant siaubingų juodų, geltonais dryžiais išmargintų pokylių salės grindų, nuo kurių tvoskia mažiausiai šimto trisdešimties ar net šimto penkiasdešimties* laipsnių karštis, be jųdviejų, nieko nėra. Mintyse baudžiasi nušvisti kiaušinio, čirškiančio metalinėje gerosios mamulės keptuvėje, vaizdas, bet Lizė jį išveja iš galvos.

Skotas įsmeigia į ją savo šviesiai rudas akis.

Jo veidas įgauna vaško atspalvį, paakiai truputį pajuoduoja, pro dešinįjį lūpų kampą žandikauliu nuteka stora kraujo gija.

- Lize! - prabyla dusliu piloto bandytojo, įkalinto imitatoriaus įrenginyje, balsu. - Tas vaikinas tikrai į mane šovė?

- Nekalbėk. - Ji prispaudžia delnus prie vyro marškinių, o Dieve, *kiaurai* peršlapusių krauju. Po medžiaga karštligiškai tarsi paukščio krūtinėje plaka širdis. *Balandžio pulsas,* dingteli jai mintis. Būtent tą akimirką ant Lizės užvirsta studentė su surišamomis palaidinukės petnešėlėmis. Jaunuolė būtų nugriuvusi ant Skoto, bet Lizė instinktyviai jį pridengia, savo nugara atlaikydama merginos svorį (*"Po velnių! ŠŪDAS!"* - aikteli išsigandusi studentė). Po sekundės netikėta našta nusirita, nes parpuolusioji ištiesia rankas ir įsiremia į mašinų aikštelės paviršių - *tebūnie palaiminti jauniklių refleksai*, mąsto Lizė, lyg pati būtų senolė, o ne

*Maždaug 54 C ir 65,5 C laipsnių.

trisdešimt vienerių metų moteris - ir nusideginusi delnus į karštą asfaltą vėl susipinga: "Oi, *oi, OI!*"

- Lize, - kužda Skotas. Viešpatie, jis švokščia kaip vėjas kamine.

- *Kas mane pastūmė!* - šaukia mergina. Pritūpusi, išsipešiojusiais, ant veido užkritusiais plaukais ašaroja iš skausmo, sukrėtimo ir gėdos.

Lizė pasvyra arčiau savo vyro. Nuo jo trenkianti kaitra pakursto siaubą ir tokią širdperšą, kurios ji neįsivaizdavo egzistuojant. Nors ir įkaitęs, Skotas *dreba*. Lizė nerangiai, viena ranka nusitraukia švarkelį.

- Taip, tave pašovė. Todėl tylėk ir nebandyk...

- Man taip karšta, - atsiliepia jis ir ima dar labiau tirtėti. Kas toliau? Priešmirtinės konvulsijos? Jis įsmeigia žvilgsnį į žydras žmonos akis. Pro lūpų kampą srūva kraujas. Lizė jį užuodžia. Raudona virto netgi marškinių apykaklė. *Dabar gydančioji arbata nepadėtų,* pamano ji, nors pati nesuvokia, apie ką galvoja. *Šįkart per daug kraujo. Per daug brudino kraujo.* - Man taip karšta. Meldžiu, duok ledo.

- Duosiu, - užtikrina ji ir pakiša švarkelį Skotui po galva. *Dėkui Dievui, kad jis dėvi savąjį švarką,* galvoje sukirba mintis, iš šią staiga pakeičia kita. Lizė čiumpa verkiančiai merginai už rankos. - Kuo tu vardu?

Studentė išpučia akis į Skoto Lendono žmoną, tarytum toji būtų išprotėjusi, bet atsiliepia:

- Liza Lemkė.

Dar viena Liza, koks mažas pasaulis. Užuot ištarusi pastebėjimą balsu, ji sako:

- Klausyk, mano vyrą pašovė. Ar galėtum nubėgti į... - Lizė užmiršo, kaip vadinamas tas pastatas, atsimena tiktai jo paskirtį, - ...Anglų kalbos fakultetą ir iškviesti greitąją pagalbą? Surink 911...

- Mem? Ponia Lendon? - balsas priklauso universiteto apsaugininkui su klaikiai *didžiū-ūliu* valdžios šiknamboliu, besibraunančiam pro minią, stumdančiam žioplius savo masyviomis alkūnėmis. Kai vyriškis pritūpia šalia, sutreška jo kelių girnelės. *Garsiau nei Blondino pistoletas*, pamano Lizė. Rankoje jis gniaužia raciją. Šneka lėtai, kruopščiai renka žodžius, lyg kalbėtų su sielvarto prislėgtu vaiku. - Ponia Lendon, aš susisiekiau su universiteto medikais. Netrukus privažiuos jų greitoji, kuri nugabens jūsų vyrą į Nešvilio Memorialinę ligoninę. Ar jūs suprantate, ką sakau?

Lizė supranta, ir ją užvaldo dėkingumas (apsaugininkas ne tik ištaisė savo klaidą, bet ir padarė daugiau, nei buvo galima iš jo tikėtis), ne ką menkesnis nei širdgėla dėl vyro, gulinčio ant asfalto, virpančio nelyginant maru užsikrėtęs šuo. Ji linkteli išspausdama pirmąją ašarą iš gausaus jų srauto, kuris liesis ligi kol Skotas grįš į Meiną - skris ne "Delta", o privačiu lėktuvu, seselės priežiūroje, nusileis Portlento reaktyvinių lėktuvų oro uoste, Civilinės aviacijos terminale, kur jo lauks greitosios pagalbos automobilis ir kita seselė. Lizė nukreipia žvilgsnį į studentę ir klausia:

- Ar čia įmanoma rasti ledo, brangute? Jis dega. Ar numanai, kur būtų galima paieškoti ledukų?

Ji nepuoselėja vilties išgirsti teigiamą atsakymą, todėl nustemba, kai Lemkė sukinkuoja galva.

- Iš kolos automato. Ana ten stovi užkandinė. - Mergina pamojo Nelson Holo kryptimi, kurio Lizė nemato. Regėjimo lauką temdo miškas plikų kojų - plaukuotų ir glotnių, įdegusių ir nusvilusių saulėje. Staiga ji susiprotėja atsidūrusi minios apsuptyje, tupinti greta savo vyro ankštame erdvės plotelyje, kuris savo forma primena vitaminų piliulę arba vaistų kapsulę, ir pajunta atsėlinančią paniką. Ar tokia agorafobijos forma kažkaip vadinama? Skotas žinotų.

- Būk gera, atnešk ledo, jei gali, - prašo Lizė. - Tik paskubėk, - priduria ir atsigręžia į apsaugininką, atrodo, tikrinantį Skoto pulsą - jos manymu, užsiimantį beprasmiška veikla. Arba Skotas išgyvens, arba mirs. Visa kita neturi jokios reikšmės. - Ar galite priversti juos atsitraukti? - klausia. Kone meldžia. - Čia taip karšta...

Nespėjus jai užbaigti, apsaugininkas strykteli kaip spyruoklinė, iš atidaromos dėžutės išnyranti, lėlytė ir užstaugia:

- Ei, sklaidykitės! Leiskit mergaitei praeiti! Sklaidykitės ir leiskite mergaitei praeiti. Šalin, šalin! Nejau nematot, kad žmogui sunku kvėpuoti?

Minia atšlyja... bet, Lizės manymu, labai nenoriai. Žiūrovai geidžia pasigėrėti kraujo vaizdu, bent ji taip galvoja.

Nuo šaligatvio tvoskia kaitra. Lizė kone tikėjosi, kad prie jos įpras kaip, pavyzdžiui, prie deginančių dušo čiurkšlių, bet nieko panašaus nenutinka. Ji įsitempusi klausosi, tačiau artėjančios greitosios pagalbos žvygavimo neišgirsta, užtat ausis pasiekia Skoto balsas, tariantis jos vardą. *Krenkščiantis* vardą. Tuo pat metu jis trūkteli už žmonos palaidinukės, permirkusios nuo prakaito (nūnai jos liemenėlė, kuo puikiausiai įžiūrima pro šilką, panaši į išbrinkusią tatuiruotę). Lizė nuleidžia akis ir pamato tai, kas jai visiškai nepatinka. Skotas šiepiasi. Kraujas aplipo lūpas lyg raudoni dažai, o vypsnis, tiesą sakant, primena klouno šypseną. *Vidurnaktį klounai niekam nepatinka*, pamano ji ir nustebusi savęs paklausia, iš kur *tai* išniro. Tik vėliau, per vieną iš ilgų, bemiegių naktų, klausydamasi, kaip visi Nešvilio šunys loja į karštą rugpjūčio mėnulį, Lizė atsimins, kad šią frazę Skotas pavartojo kaip epigramą savo trečiajam romanui, į kurį kreivai žiūrėjo tiek ji pati, tiek kritikai, ir kuris sukrovė jiems turtus. “Pabėgusiems iš pragaro”.

Skotas tebetimpčioja už mėlyno šilko spoksodamas į

žmoną karštligiškai žibančiomis akimis. Jam maga kažką pasakyti, ir Lizė pasvyra (nenoriai) artyn. Vyras į plaučius traukia orą trumpais žioptelėjimais. Procesas triukšmingas ir gąsdinantis. Sustiprėja kraujo kvapas. Koktus. Panašus į rūdos dvoką.

Mirtis. Mirties tvaikas.

Lyg patvirtindamas jos mintis, Skotas kriokuoja:

- Jis labai arti, brangute. Kol kas jo nematau, bet... - dar vienas trūkuojantis kvėptelėjimas, - ...girdžiu, kaip jis ėda. Ir niurna. - Vyro veide tebešvyti toji kruvina klouniška šypsena.

- Skotai, aš nesuprantu, ką tu...

Rankoje, kuri tampė palaidinukės šilką, dar buvo likę jėgų. Pirštai stipriai sužnybia jos šoną - vėliau, nusirengusi motelio kambaryje, ji pamatys mėlynę, mylimojo paliktą žymę.

- Tu... - jis garsiai įkvepia, - žinai... - Dar sykį įtraukia oro. Vis dar šiepiasi, tarsi būtų su ja pasidalijęs kažkokia siaubinga paslaptimi. *Purpurine* paslaptimi. Mėlynių spalvos. Tam tikrų gėlių, augančių ant tam tikrų

(*ša, Lizė, ša*)

pašlaičių, spalvos. - Tu... žinai... tad... nenuvertink... mano protinių gebėjimų. - Eilinis švilpiantis kvėptelėjimas. - Arba savo.

Na, gali būti, kad ji išties kažką žino. Skotas jį vadina ilgšiu. Arba padaru begaliniu keršu šonu. Kartą Lizė ketino žodyne pažiūrėti, ką reiškia "keršas", bet šis noras kažkuriuo momentu iškrito iš galvos - per visus su Skotu pragyventus metus ji ne be priežasties puoselėjo užsimiršimo įgūdį. Bet nūnai suvokia, apie ką vyras kalba.

Jis atgniaužia pirštus arba tiesiog praranda jėgų likučius. Lizė atšlyja, bet netoli. Iš gilių, pajuodavusių akiduobių į ją

žvelgia šviesiai rudos akys. Nuostabios kaip visada, kupinos siaubo ir (štai, kas labiausiai gąsdina) šiurpinančio, nepaaiškinamo smagumo. Skotas tyliai ištaria (tikriausiai nori, kad jo žodžius girdėtų tik žmona, o gal nebeturi stiprybės šnekėti):

- Klausyk, mažoji Lize. Aš tau parodysiu, kokį garsą jis išspaus, kai atsigręš.

- Skotai, ne... liaukis.

Jis nekreipia dėmesio. Vėl trūkuojančiai įkvėpia, papučia lūpas taip, kad jos įgauna "O" raidės formą, ir siaubingai šleikščiai, vos girdimai *supūškuoja*. Iš suspaustos gerklės į tvankų orą ištrykšta plona kraujo srovelė. Pastebėjusi ją, suklykia kažkokia mergina. Šįsyk universiteto apsaugininkui nereikia raginti minios atsitraukti. Žiūrovai patys žengia atatupsti. Kai sustoja, nuo Lizės, Skoto bei kapitono Hefernano juos skiria ne mažiau kaip keturios pėdos.

Laimei, garsas - Viešpatie, jis primena krioksmą - ilgai nesitęsia. Skotas užsikosėja (iš žaizdos, atsivėrusios sunkiai besikilnojančioje krūtinėje, ritmiškais impulsais liejasi kraujas) ir pirštu pamoja žmonai. Ji palinksta arčiau, įsiremdama į asfaltą nusvilusiais delnais. Lizę prikausto tiek jo akys, tiek priešmirtinis vypsnis.

Skotas pakreipia galvą į šoną, išspjauna kreštančio kraujo gumulą ir vėl į ją atsisuka.

- Aš galėčiau... pakviesti, - sukužda. - Jis ateitų. Ir tu... nebegirdėtum... nuolatinio mano... kvarksėjimo.

Lizė supranta, kad vyras kalba rimtai, ir sekundei kitai netgi tuo patiki (turbūt paveikta įtaigaus jo žvilgsnio). Skotas vėl išgaus tą garsą, tik ne taip tyliai, ir kitame pasaulyje galvą pasuks neapsakomai išbadėjęs ilgšis, bemiegių naktų valdovas. Po akimirkos šiame pasaulyje žymus rašytojas Lendonas suvirpės ant šaligatvio ir išleis paskutinį kvapą.

Mirties liudijime bus įrašyta kokia nors protinga frazė, bet Lizė žinos tiesą: tamsos padaras galų gale išvydo savo auką ir prarijo ją gyvą.

Taigi dabar jie kalba apie tokius dalykus, kurių vėliau niekada neminės - nei aplinkiniams, nei vienas kitam. Nes jie pernelyg siaubingi. Kiekvienoje santuokoje pulsuoja dvi širdys. Šviesi ir tamsi. Į pastarosios gelmes, kurioje slypi beprotiška paslaptis, jiedu nūnai panyra. Ji pasvyra arčiau deginančio asfalto suvokdama, kad Skotas merdėja, bet pasiryžusi visais įmanomais būdais palaikyti jo gyvybę. Jeigu prisireiktų, pultų ilgšį vien tik nagais.

- Na... Lize? - jo veide tebešvyti atgrasi, supratinga, klaiki šypsena. - Ką... pasakysi?

Ji dar labiau palinksta. Užuodžia nuo vyro trenkiančią prakaito ir kraujo smarvę. Taip priartėja prie Skoto, kad šnerves pakutena blausūs "Prel" šampūno, kuriuo šįryt jis plovėsi galvą, ir skutimosi putų pėdsakai. Jos lūpos mažne liečia Skoto ausį. Lizė sušnibžda:

- Patylėk. Užsičiaupk nors kartą gyvenime.

Kai ji vėl pažvelgia į vyrą, šio akys atrodo pasikeitusios. Jose nebespindi nuožmi energija. Skotas silpsta, bet gal taip ir geriau, nes dabar, bent jau iš pažiūros, atgauna sveiką protą.

- Lize?..

Tebešnibždėdama, spoksodama tiesiai vyrui į akis, ji ištaria:

- *Palik tą brudiną padarą ramybėje, ir jis pasišalins.* - Bemaž priduria: *šiuo jovalu galėsi pasirūpinti vėliau*, tačiau mintis jai pasirodo kvaila, nes šiuo momentu Skotui svarbiausia - neprarasti gyvybės. Todėl Lizė sako: - Tik nebandyk kartoti to garso.

Jis apsilaižo lūpas. Liežuvis raudonuoja nuo kraujo. Nuo

vaizdo Lizei sutraukia skrandį, bet ji nė nekrusteli. Ketina likti su vyru, kol jį išgabens greitoji pagalba arba kol jis nustos alsuoti, tysodamas čia, ant įkaitusio asfalto, vos už šimto jardo nuo tos vietos, kur visus pakerėjo savo kalba. Jeigu pavyks išbūti su Skotu iki pat jo mirties, tuomet bus įmanoma ištverti bet ką.

- Man taip karšta, - sumurma jis. - Viską atiduočiau už ledo gabalėlį...

- Tuojau gausi. - Lizė pati nežino, ar sugebės įgyvendinti pažadą, tačiau jai tai nerūpi. Bent tiek gerai, kad netoliese pasigirsta greitosios pagalbos sirena.

Ir staiga - stebuklas! Pro žiūrovų grūstį prasibrauna mergina surišamomis petnešėlėmis ir nubrozdintais delnais. Ji šnopuoja, lyg būtų ką tik dalyvavusi lenktynėse. Studentės skruostais ir kaklu žliaugia prakaitas, bet rankose ji laiko du didžiulius plastikinius puodelius.

- Kol čia atbėgau, išliejau pusę sumautos kolos, - iškošia mergina pagiežingai dėbtelėdama į minią, - bet ledo atnešiau... - ji užverčia akis taip, kad akiduobėse praktiškai tematyti baltymai, ir susiūbuoja atbula. Universitetinio miestelio apsaugininkas - tebūnie jis palaimintas, ir nusispjaut, kad nešioja tą didžiū-ūlį valdžios šiknambolį, - sugriebia studentę, prilaiko ją, paima vieną puodelį, kurį įteikia mirštančio rašytojo žmonai, ir paragina kitą Lizą atsigerti šaltos kolos. Vėliau, mintyse atgamindama įvykius, ji stebėsis tuo, kaip sugebėjo visa savo esybe atsiduoti vienam tikslui. Šią akimirką tiesiog pagalvoja: *jeigu mergaitė apalps, pareigūne Bičiuli, neleisk jai vėl ant manęs užvirsti*, ir atsigręžia į savo vyrą.

Jis dreba dar stipriau. Akys apsiblausia ir, rodos, jos nebemato. Vis dėlto Skotas nepasiduoda.

- Lize... taip karšta... ledo...

- Tuojau gausi. Gal dabar pagaliau užsičiauptum?

- Viena išlėkė šiaurėn, kitą pietūs sužavėjo, - iškriokuoja jis ir galiausiai užtyla. Ko gero, nebeturi ką pasakyti - pirmą kartą gyvenime.

Lizė įkiša ranka į puodelį, ir kola išsilieja per kraštus. Šaltis, nors ir stingdantis, sukelia palaimą. Išgriebiant saują ledukų, jai dingteli, jog dabartinė padėtis - siaubingai ironiška. Kiekvieną kartą, kai jiedu su Skotu sustodavo poilsiavietėje prie greitkelio ir pirkdavo gėrimus iš automato, kuris išduodavo plastikinius puodelius, o ne skardines arba butelius, ji visuomet tvodavo per mygtuką su užrašu "LEDO NEREIKIA", ir manydavo, jog elgiasi teisingai. Kitiems gal ir nusispjaut, kad nedorosios gaiviųjų gėrimų kompanijos iš jų pelnosi, pusę puodelio pripildydamos ledukais. Užtat Deivo Debušero dukrelė, mažoji Lizė, į tokius pokštus žiūrėti pro pirštus nesiruošė. Kaip ten Dendis sakydavo? *Aš gimęs ne vakar!* Bet dabar jai norisi mažiau kolos ir daugiau... tik vargu ar jis padės. Tiesą sakant, Lizės laukia staigmena

- Štai, Skotai. Ledukas.

Jis guli pusiau primerktomis akimis, tačiau į žmonos balsą sureaguoja ir prasižioja. Kai ji šaltu kumščiu patrina vyro lūpas, ir vieną iš tirpstančių ledo gabalėlių nuleidžia ant kruvino liežuvio, Skotas netikėtai nustoja drebėti. O Dieve, tikras stebuklas. Lizė padrąsėja, sugrubusia, šlapia ranka brūkšteli per dešinįjį ir kairįjį skruostus, paskui paliečia kaktą. Nuo antakių palei nosį nuteka kolos spalvos lašeliai.

- Ak, Lize, kaip gera. - Nors Skotas tebekrenkščia, jo balsas skamba ramiau... *įprasčiau.* Kairėje minios pusėje sustoja greitosios pagalbos automobilis, sirenos kauksmas nuščiūva, ir po kelių sekundžių pasigirsta raginantys šūksniai:

- Praleiskite! Atvyko medikai! Nagi, žmonės, praleiskite ir leiskite mums užsiimti savo darbu!

Pasinaudojęs momentu, jai į ausį sukužda Dešmilas. Atsižvelgiant į tai, kokiu greičiu sumautas pietietis seilius buvo papustęs padus, jo tone nuskambančios susirūpinimo gaidos kone priverčia Lizę sugriežti dantimis.

- Kaip jis laikosi, brangioji?

Ji atsako neatsigręždama:

- Bando išgyventi.

7

- Bando išgyventi, - sumurmėjo ji, delnu paglosčiusi blizgantį "Tenesio universiteto apžvalgos" puslapį ir Skoto, pozuojančio su kvailoku sidabriniu kastuvu, nuotrauką. Lizė su trenksmu užvertė knygą ir nušveitė ją ant dulkėtos knygangies. Vienai dienai praeities vaizdų - *atsiminimų* - užteks su kaupu. Dešinysis jos smilkinys ėmė nemaloniai tvilkčioti. Reikės išgerti kokių nors vaistų, tik, žinoma, ne to skystalo tailenolio, o kažko rimtesnio, ką vyras vadino smegeninės slopintoju. Pavyzdžiui, porą eksedrino tablečių, jei tik šių galiojimas nepasibaigęs. Tuomet pagulėsiu mūsų miegamajame, nusprendė ji, kol beprasidedantis galvos skausmas atlėgs.

Aš iki šiol galvoju apie miegamąjį kaip apie "mūsų", pamanė Lizė, laiptais leisdamasi į daržinę, kuri, nors seniai nebenaudojama pagal paskirtį - didžiąją patalpos dalį užėmė sandėliukai - vis dar atsidavė šienu, virvėmis, traktorių alyva, į sienas įsigėrusiais fermos kvapais. *Netgi po dvejų metų.*

Na, ir kas? Kas iš to?

Ji patraukė pečiais.

- Turbūt nieko.

Iš gerklės išsprūdęs vangus lemenimas pribloškė Lizę. Matyt, ją išvargino pernelyg ryškūs praeities vaizdai. Iš naujo išgyventas stresas. Paguodą teikė vienintelis dalykas: jokia kita Skoto nuotrauka, išgriebta iš knygangies pilvo, neįstengs pakurstyti tokių audringų prisiminimų. Į jį šovė tik kartą, todėl nė vienas iš likusių koledžų nebus atsiuntęs panašių nuo...

(*išmesk visa tai iš galvos, ša*)

- Teisingai, - sutiko ji, kai nuleido koją nuo paskutinio laiptelio, nors nenutuokė,

(*pranyk, Skuteri*)

kam pritarianti. Lizė sustingo nukorusi galvą, suprakaitavusi kaip žmogus, kuriam pasisekė išvengti avarijos. Spjauk. Užteks save kankinti.

Iš dešinės, už medinių durų, tarsi sureagavęs į balsą, ėmė zirzti telefonas. Ji sustojo daržinės koridoriuje. Kadaise tos durys vedė į tvartą, kuriame išsitelkdavo trys arkliai. Šiuo metu ant jų kabėjo ženklas su užrašu: **AUKŠTA ĮTAMPA!** Lizė jį užkabino pokštaudama. Čia ketino įsirengti savo kabinetą, kur galėtų laikyti apskaitos knygas ir pildyti mėnesinių mokesčių blankus (Lendonai buvo nusamdę buhalterį, kuris, deja, gyveno Niujorke ir, žinoma, neužsiimdavo tokiomis smulkmenomis kaip mėnesinių sąskaitų, gaunamų iš "Kalvos keteros" bakalėjos, tvarkymas). Ji netgi pasistatė rašomąjį stalą, telefoną, fakso aparatą ir keletą dokumentų spintelių... bet darbą netikėtai nutraukė Skoto mirtis. Ar palaidojusi vyrą bent sykį buvo atidariusi tas duris? Taip, kartą. Ankstyvą pavasarį. Kovo pabaigoje, kai žemę tebedengė purvinos sniego šerpės. Ji tenorėjo iš autoatsakiklio ištrinti pranešimus. Aparato langelyje švytėjo skai-

čius 21. Beveik visas žinutes paliko prekeiviai, kuriuos Skotas praminė "telefoniniais parazitais". Bet viena, aštuonioliktoji, buvo nuo Amandos (Lizė nė kiek tuo nesistebėjo): "Tik norėjau sužinoti, ar įjungei prakeiktą atsakiklį, - sakė sesuo. - Numerį davei man, Darlai ir Kantai prieš Skoto mirtį. - Pauzė. - Akivaizdu, kad įjungei. - Dar viena pauzė, kurią palydėjo žodžių srautas: - Bet po žinutės reikia *labai* ilgai laukti pyptelėjimo. Jė-ė-ėzau, Lize, tavo aparate tikriausiai yra krūva pranešimų. Tau derėtų dažniau juos patikrinti. O jei kas nors skambins norėdamas parduoti porcelianinių indų ar kažko panašaus? - trečia pauzė. - Na... sudie".

Dabar, stovėdama priešais uždarytas kabineto duris, jausdama skausmo tvilksnius, pulsuojančius dešiniajame smilkinyje sutartinai su širdies plakimu, Lizė klausėsi, kaip birbia telefonas. Įpusėjus penktajam skambučiui, pasigirdo trakštelėjimas ir jos pačios balsas, skelbiantis, kad žmogus, esantis kitame laido gale, surinko numerį 727-5932. Nei daugiau, nei mažiau. Jokio veidmainiško pažado susisiekti su skambinusiuoju, jokio prašymo po signalo, kurį Amanda pavadino pyptelėjimu, palikti žinutę. Ir kam to reikėjo? Kas skambintų *čia* norėdamas pasišnekėti su *ja?* Juk šių valdų varomąja jėga buvo Skotas. Po jo mirties erdviajame name (vienam žmogui pernelyg dideliame) liko gyventi mažoji Lizė Debušer iš Lisbon Folso, kuri, užuot rašiusi romanus, viso labo pildė maisto prekių sąrašus.

Pauzė tarp jos pranešimo ir signalo tęsėsi keistai ilgai. Lizė netgi nusprendė, kad prisipildė autoatsakiklio kasetė. Net jeigu ji ir klydo, skambinančiajam greičiausiai nusibos laukti, ir jis padės ragelį. Arba už uždarytų durų netrukus nuskambės erzinantis įrašytas moteriškas balsas, kuris pareikš (veikiau *užriaumos*): "Jeigu norėsite atsiliepti... prašom surinkti savo *operatoriaus* numerį!" Ji nepridės *brudgalve*

arba *subingalve*, bet Lizė visuomet suprasdavo tai, ką Skotas vadindavo "potekste".

Tačiau po akimirkos vyriškas balsas ištarė du žodžius, nuo kurių kūnas kažkodėl nuėjo pagaugais.

- Pabandysiu vėliau.

Spragtelėjimas.

Tyla.

8

Ši dabartis kur kas mielesnė, mąsto ji, nors ir žino, jog tai - ne praeitis ir *ne* dabartis, o tiesiog sapnas. Lizė įsitaisiusi ant dvigubos lovos,

(*jų jų jų jų jų*)

miegamajame, po lėtai besisukančiomis ventiliatoriaus mentėmis. Ji išgėrė šimtą trisdešimt gramų kofeino ir dvi eksedrino tabletes (galiojimo data iki 07. 10), kurias rado vonios kambario spintelėje tarp sparčiai senkančių Skoto vaistų atsargų, bet vis tiek užmigo. Jei dėl to ir kyla abejonių, jas išsklaido vieta - trečias Nešvilio Memorialinės ligoninės aukštas, intensyvios terapijos skyrius, - ir neįprasta transporto priemonė: ji vėl skrenda ant drobės atraižos, išmargintos žodžiais AUKŠČIAUSIOS KOKYBĖS PILSBERIO MILTAI. Kaip ir anąsyk, Lizė apsidžiaugia pamačiusi, kad prastos išvaizdos stebuklingo kilimo, ant kurio ji sėdi karališkai sunėrusi rankas, kampučiai primena sumazgytas nosinaites. PILSBERIO MILTAI sklendžia taip arti lubų, kad Lizei tenka atsigulti, idant jos neperšniotų medinės, blizgančios ventiliatoriaus (lygiai tokio pat kaip jų miegamajame) mentės, kurios lėtai ir savotiškai didingai sukasi nuolat kartodamos: *šiugžd, šiugžd, šiugžd*. Apačioje zuja sesutės,

į grindis cypčioja jų batelių padai. Kelios dėvi ryškiaspalvius, galiausiai išpopuliarėsiančius chalatus, bet dauguma vis dar apsirengusios baltai ir užsimaukšlinusios tuos juokingus kykus, dėl kurių Lizei jos primindavo balandžių iškamšas. Prie geriamo vandens fontanėlio šnekučiuojasi du gydytojai - bent ji mano, kad gydytojai, nors vienam jų, rodos, pienas nuo lūpų nenudžiūvo. Nuo žalių sienų plytelių sklinda vėsa. Dienos karštis į koridorius neprasismelkia. Turbūt čia sumontuoti ne vien ventiliatoriai, bet ir oro kondicionieriai, nors pastarųjų ūžesio ji negirdi.

Natūralu, sako sau Lizė. *Juk tu sapnuoji*. Pastaba skamba logiškai. Priešakyje ji regi 319-ąją palatą, kur po operacijos sveiksta Skotas. Drobės atraiža be vargo pasiekia duris, bet pro jas prasmukti nepajėgia, nes skrenda per aukštai. O jai maga patekti į kambarį. Lizė taip ir nepasakė savo vyrui: *šiuo jovalu galėsi pasirūpinti vėliau*, bet ar to išvis reikėjo? Galų gale Skotas Lendonas *ne vakar gimęs*. Dabar svarbiausia, kokį burtažodį derėtų ištarti, kad skraidantis PILSBERIO MILTŲ kilimas nusileistų?

Staiga ji susiprotėja. Nė kiek netrokšta išgirsti, kaip tas žodis (Blondino žodis) išsprūsta pro jos lūpas, bet, kaip sakydavo Dendis, prieš vėją nepapūsi...

- Frezijos, - sumurma Lizė, ir išblukusi drobės atraiža užmazgintais kampais paklusniai nuplevena per tris pėdas žemyn. Ji pažvelgia pro atvirą tarpdurį ir išvysta Skotą, išoperuotą maždaug prieš penkias valandas, tysantį ant siauros, bet stebėtinai žavios lovos su grakščiai išriestais galvūgaliu bei kojūgaliu. Greta jos kaip autoatsakiklis pypsi monitoriai. Ant strypo, styrančio tarp Skoto ir sienos, kabo du maišeliai su skaidriu skysčiu. Atrodo, jis miega. Šalia gulto, ant kėdės tiesia atkalte, sėdi ir vyro delną gniaužia 1988-ųjų Lizė. Kitoje rankoje ji laiko romaną plonais viršeliais, kurį

atsivežė į Tenesį - nė nesitikėjo, kad įveiks tiek daug knygos puslapių. Skotą domina tokie autoriai kaip Borgesas, Pinčonas, Ana Tailer, Margareta Etvud. Lizė skaito Meivės Binči, Kolinos Makalou, Džinos Ouel (nors ponia Ouel, aprašydama gašlius urvinius žmones, ima truputį erzinti), Džoisės Kerolos Outs ir, pastaruoju metu, Širlės Konran knygas. 319-oje palatoje ji turi "Laukinius", naujausią pastarosios rašytojos romaną, kuris Lizei labai patinka. Ji jau nusigavo iki tos vietos, kur džiunglėse įstrigusios moterys sumąsto panaudoti liemenėles vietoj timpų. Na, žinoma, gaminiai su elastanu tam kuo puikiausiai tinka. Neaišku, ar Amerikos skaitytojai-romantikos gerbėjai pasiruošę tokiam ponios Konran kūriniui, bet ji asmeniškai mano, kad knyga savotiškai drąsi ir graži. Juk narsa visuomet teikia tam tikrą pasigėrėjimą, ar ne?

Pro langą į palatą veržiasi blėstančios dienos šviesa. Raudoni bei oranžiniai atspalviai atrodo grėsmingi, bet žavūs. 1988-ųjų Lizė neapsakomai nusikamavusi: tiek emociškai ir fiziškai, tiek dėl būtinybės kiurksoti pietuose. Jei dar kas nors man šūktelės *ey-y jū-ū-s*, galvoja ji, aš pradėsiu rėkti. Kas geresnio? Na, 88-ųjų Lizė mano, kad iš čia išvyks anksčiau nei tikėjosi, nes... nes Skotas visada pasižymėjo gebėjimu sparčiai išsilaižyti žaizdas.

Netrukus ji grįš į motelį ir pabandys išsinuomoti tą patį kambarį, kuriame jiedu šiandieną buvo apsistoję (net ir per trumpas, "vienadienes", anot Skoto, išvykas, vyras dažniausiai pasirūpindavo ramiu kampeliu). Vargu ar šis sumanymas išdegs (žmonės paprastai į moteris žiūri kitaip, kai jas lydi vyras, ir visiškai nesvarbu - žymus jis ar ne), bet svarbiausia, kad nakvynės namai įsikūrę netoli ligoninės bei universiteto, ir ji, tiesą sakant, pasitenkins *bet kokiu* kambariu. Daktaras Saterveitas, prižiūrintis Skotą, pažadėjo, jog šį vakarą ir kitas porą dienų ponia Lendon galės pasislėpti nuo

žurnalistų išsmukdama pro tarnybinį įėjimą. Ir pridūrė, esą ponia Makini iš registratūros pasirūpins, kad prie galinių kavinės durų, prie kurių pristatomi produktai, lauktų taksi, "vos tik ji duos ženklą" Lizė jau būtų išėjusi, bet Skotas prieš valandą ėmė bruzdėti. Pasak Saterveito, sužeistasis turėtų būti "atsijungęs" bent jau iki vidurnakčio, tačiau gydytojas nepažįsta Skoto taip gerai kaip ji, todėl Lizė nė kiek nesistebi, kai artėjant saulėlydžiui vyras protarpiais atgauna sąmonę. Porą sykių suvokė, ką prieš save regįs, ir paklausė, kas atsitiko. Abu kartus išgirdo atsakymą, kad jį pašovė psichiškai nesveikas individas. Po pakartotinio paaiškinimo Skotas prieš užsimerkdamas suniurnėjo: "Labutis, brudinas Silveri, vienišas bastūne", ir ši frazė ją prajuokino. Dabar 1988-ųjų Lizė tenori sulaukti, kol vyras vėl trumpam atsipeikės, pranešti, jog keliaus ne į Meiną, o į motelį, ir į ligoninę grįš iš ryto.

Visa tai 2006-ųjų Lizė žino. Prisimena. Nujaučia. Kaip pavadinsi, taip nesugadinsi. Sėdėdama ant stebuklingojo PILSBERIO MILTŲ kilimo, ji mąsto: *Skotas atsimerkia. Pažvelgia į mane. Ir sako: Aš pasiklydau tamsoje, bet tu mane atradai. Man buvo karšta - labai karšta, - ir tu davei ledo.*

Ar jis tikrai taip kalbėjo? Ar taip iš tiesų įvyko? O gal tuos žodžius išgirdo vėliau? Bet jeigu ji kažką slepia - slepia nuo savęs, - tuomet *kodėl* taip elgiasi?

Ant lovos tysantis, raudonos šviesos nutviekstas Skotas praplėšia vokus. Pažiūri į žmoną, skaitančią knygą. Įkvėpęs oro mažne numykia jos vardą. Jau nekrenkščia, bet alsavime vis vien girdėti švykštesys. 1988-ųjų Lizė nuleidžia romaną ir pakelia akis.

- Ei, tu vėl atsipeikėjai, - prataria. - Štai viktorinos klausimas. Ar pameni, kas tau nutiko?

- Šūvis, - sukužda jis. - Vaikis. Vamzdis. Asfaltas. Skauda.

- Netrukus galėsi gauti nuskausminamųjų. Šiuo metu, jei nori...

Skotas suspaudžia žmonos ranką lyg prašydamas jos patylėti. *Dabar pareikš, kad buvo pasiklydęs tamsoje, o aš daviau jam ledo*, galvoja 2006-ųjų Lizė.

Bet savo žmonai, kuri tądien išgelbėjo jam gyvybę sidabriniu kastuvu suknežindama bepročiui galvą, Skotas tepasako:

- Buvo karšta, ar ne?

Taria žodžius atsainiu balsu, lyg paprasčiausiai mėgindamas užmegzti pokalbį. Vien tam, kad praleistų laiką, kol, cypsint gyvybines funkcijas stebintiems monitoriams, saulėlydis nudažys palatą sodriu raudoniu. Tarpduryje, iš savo taško, 2006-ųjų Lizė pastebi, kaip jaunesnioji jos antrininkė sudreba - vos pastebimai, bet virpteli; mato, kaip 1988-ųjų Lizės pirštas nuslysta nuo tos "Laukinių" puslapio eilutės, kurią ji skaitė.

Aš mąstau: "Arba jis nieko neprisimena, arba apsimeta *nepamenąs, ką šnekėjo, kai buvo pašautas. Kaip tvirtino, neva užsimanęs galėtų iškviesti ilgšį, jei tik, žinoma, aš to norėčiau. Ir kaip atšoviau, kad jam reikėtų užsičiaupti... jeigu Skotas patylės,* brudinas *padaras paliks jį ramybėje. Įdomu, ar mūsų pokalbis tikrai iškrito jam iš galvos, kaip ir pats šūvis? O gal Skotas pasirinko* ypatingąjį *mūsų užsimiršimą - nugrūdo visą mėšlą į dėžę ir ją užrakino. Beje, koks skirtumas? Svarbiausia, kad prisimintų, kaip sveikti."*

Gulėdama lovoje (sėdėdama ant skraidančio kilimo amžinojoje sapno dabartyje) Lizė pasimuisto ir pabando surikti: *Didelis skirtumas! Didelis! Neleisk jam taip lengvai išsisukti! Visiems laikams neužsimirši!* Staiga iš praeities

išnyra dar vienas posakis, girdėtas prie Sabato Dienos ežero, kur ji nuolat pliekdavo "Širdis" arba "Vistą", nuskambėdavęs tuomet, kai vienas iš lošėjų panūsdavo atversti daugiau nei vieną išmestą kirtį: *Apsiramink! Palik numirėlius kapo duobėje!*

Palik numirėlius kapo duobėje.

Vis dėlto ji nepasiduoda. Sutelkusi valią, nukreipusi mintis į jaunesnę savo antrininkę, 2006-ųjų Lizė siunčia žinią: *Jis apsimetinėja! SKOTAS VISKĄ ATSIMENA!*

Vienai stingdančiai akimirkai netgi mano, kad pastangos nenuėjo perniek... ne, veikiau *žino.* 1988-ųjų Lizė krūpteli krėsle, knyga išsprūsta iš pirštų ir tėškias į grindis. Nespėjus jaunesniajai Lizės kopijai apsidairyti, Skotas Lendonas įsistebeilija tiesiai į tarpduryje pakibusią moterį, į vyresniąją žmoną, kuriai teks tapti našle. Jis vėl sudeda lūpas į "O" raidės formą, bet užuot pasibjaurėtinai supūškavęs, tiesiog *papučia.* Nestipriai, nes po operacijos turi nedaug jėgų, tačiau to pakanka, kad stebuklingąjį PILSBERIO MILTŲ kilimą nublokštų atgal besiblaškantį, tarsi uragano talžomą karpažolę. Ligoninės sienoms švilpiant pro šalį, Lizė kabinasi į savo brangią gyvybę, bet prakeikta drobės atraiža pasvyra, ir ji krenta...

9

Lizė pabudo ir atsisėdo lovoje išsitiesdama it styga. Ant kaktos ir pažastyse džiūvo prakaito lašai. Dėl ventiliatoriaus kambaryje sąlygiškai vėsu, bet ji vis vien sukaitusi.

Na, čia karšta kaip šutykloje.

- Kad ir ką *tai* reikštų, - ištarė ir nusijuokė virpančiu balsu.

Sapnas jau beveik nugrimzdęs į užmaršties gilumą - prisiminimuose teišliko nežemiškas saulėlydžio raudonis, tačiau Lizė pakirdo užvaldyta beprotiško poreikio: jai būtina surasti *brudiną* kastuvą sidabrine mente.

- Kodėl? - paklausė tuščio kambario. Nuo naktinio staliuko stvėrė laikrodį, pakėlė jį prie akių neabejodama, kad užsnūdo prieš valandą, gal net dvi. Ji apstulbo, kai pamatė, kad miegojo lygiai dvylika minučių. Po sekundės nuleido laikroduką į vietą ir į palaidinukę pasitrynė rankas, tarytum būtų čiupinėjusi purviną, mikrobais apkrėstą daiktą. - Kodėl *jį?*

Užteks kvailai klausinėti, galvoje nuskambėjo Skoto balsas. Vaje, kaip aiškiai. *Tai ne tavo reikalas. Tiesiog surask jį ir padėk ten, kur... na, tu pati žinai kur.*

O taip, ji žinojo.

- Ten, kur, esant reikalui, jis galėtų man padėti laikytis, - sumurmėjo Lizė, delnais pasitrynė veidą ir prunkštelėjo.

Teisingai, širdele, sutiko velionis vyras. *Laikykis bet kokiomis aplinkybėmis.*

III. LIZĖ IR SIDABRINIS KASTUVAS (PALAUK, KOL PASIKEIS VĖJAS)

1

Ryškus sapnas neužgniaužė atgrasių prisiminimų apie Nešvilį ir konkrečiai to, kaip Gerdas Alenas Koulas, šūviu perskrodęs Skoto plautį, kitą kulką ketino suvaryti į širdį - tuomet jos vyras garantuotai būtų kritęs negyvas. Visas pasaulis, rodės, sulėtėjo, o Lizės galvoje tebekirbėjo mintis - it liežuvio galas, kuriam maga paknebinėti nuskelto danties paviršių, - kaip *sklandžiai* beprotis pasuko pistoletą, tarsi tas būtų pritvirtintas ant rutulinio guolio.

Ji įjungė dulkių siurblį ir išvalė svetainę, nors grindų nė nereikėjo siurbti. Sumetė nešvarius drabužius į skalbimo mašiną, bet šios neužpildė nė per pusę. Name likus gyventi vienai, purvinų skalbinių daugėdavo *labai lėtai*. Praėjo dveji metai, bet ji vis tiek prie to neįprato. Galų gale Lizė apsitempė maudymosi kostiumėlį ir nėrė į lauko baseiną: įveikė penkis ratus, dešimt, penkiolika, septyniolika... Vos prašnopuodama, vandenyje ištiesusi kojas, ji įsikibo į sekliojo galo kraštą. Tamsūs plaukai aplipo skruostus, kaktą, kaklą nelyginant blizgantis šalmas. Tačiau nuovargis iš sąmonės neištrynė blyškių laibų pirštų, kurie pasuko "Leidismitą" (žinant suknistą pistoleto pavadinimą, sunku apie jį galvoti kaip apie ginklą), juodą vamzdžio skylutę, žadančią Skotui mirtį, po truputį krypstančią į kairę. Tą akimirką sidabrinis kastuvas rankoje *siaubingai* apsunko. Atrodė, kad ji nieku gyvu nespės nutraukti beprotiškų Koulo užmačių.

Lizė lėtai supliuškeno kojomis. Skotas dievino baseiną, bet pats retai kada plaukiodavo. Labiau mėgo knygas, alų ir apmąstymus. Aišku, kai nekeliaudavo. Ir netūnodavo studijoje, kur rašydavo visu garsu įjungęs muzikos grotuvą. Arba nekiurksodavo supamajame krėsle, svečių kambaryje, slegiančią šaltą žiemos naktį, tiksliau, pora valandų po vidurnakčio, iki smakro įsimuturiavęs į vieną iš vilnonių gerosios mamulės Debušer apklotų, išsproginęs akis, klausydamasis, kaip už lango šiurpiai kaukia vėjas, tvoskiantis nuo pat Jelounaifo - tai buvo kitas Skotas. Vienas išlėkė šiaurėn, kitą pietūs sužavėjo... o Dieve, Lizė juos abu mylėjo vienodai.

- Užteks, - irzliai sau paliepė. - Aš *spėjau*, todėl apsiramink. Pakvaišėlis berniūkštis sužeidė tiktai plautį. - Tačiau mintyse (kur praeitis niekuo nesiskyrė nuo dabarties) ji vėl pamatė, kaip krypo "Leidismito" žiotys. Lizė išniro iš baseino lyg fiziškai mėgindama nusipurtyti prakeiktu vaizdu. Tikslą pasiekė, bent jau kuriam laikui. Apie Blondiną pagalvojo tiktai persirengimo kambaryje, po dušo trindama kūną rankšluosčiu. Gerdas Alenas Koulas grįžo... ne, jis *grįžta* ir paskelbia: *Privalau nutraukti nelemtą bim bam dėl frezijų*, o 1988-ųjų Lizė užsimoja sidabriniu kastuvu, bet šįkart *brudinas* oras pernelyg tirštas bei klampus. Ji žino pavėluosianti sekunde, išvysianti *visą* antrojo šūvio blyksnį, o ne vien jo dalį, pamatysianti, kaip juoda skylutė atsiveria kairiajame vasarinio Skoto švarko, kuris taps mirties apsiaustu, atlape...

- *Liaukis!* - suurzgė Lizė ir nutėškė rankšluostį į krepšį. - Nekvaršink sau galvos *niekais!*

Ji nudrožė į namą nuoga, pasikišusi drabužius po pažastimi - štai, kam reikalinga aukšta medinė, užpakalinį kiemą supanti tvora.

2

Po maudynių Lizė išalko - netgi išbadėjo - ir, nors laikrodis dar nerodė penktos valandos, ji nutarė sočiai užkąsti. Išsikepti patiekalą, kuris, anot Darlos, vienos iš vyriausių Debušerų mergaičių, apmalšintų širdies sopulius arba, kaip pasakytų Skotas (su pasimėgavimu), *prikimštų pilvą*. Šaldytuve riogsojo svaras maltos jautienos, o sandėliuke, ant tolimiausios lentynos, slypėjo žavingas mitalo rinkinys: sūrainio pyragas "Hamburger Helper" pakelyje. Visa tai Lizė suvertė į troškintuvę. Kol patiekalas šilo ant lėtos ugnies, į ąsotį ji pripylė citrininio "Kūl-Eid" gėrimo miltelių - dvigubai saldesnių nei įprasti - ir užliejo juos vandeniu. Be dešimties minučių pusę šešių, virtuvę užtvindė kepamos mėsos aromatas, ir iš galvos kuriam laikui išrūko visos mintys apie Gerdą Aleną Koulą. Dabar Lizė tegalėjo galvoti apie maistą. Ji sudorojo dvi troškinio porcijas, išmaukė dvi didžiules "Kūl-Eid" stiklines (ant dugno beliko balti cukraus trupinėliai) garsiai atsirūgo ir ištarė:

- Et, kaip būtų gera sutraukti *brudiną* cigaretę.

Jai dar niekada taip nesinorėjo supešti dūmo. Prisidegti lengvo "Salem" cigariuko. Skotas rūkė, kai jiedu susipažino Meino universitete, kur jis mokėsi magistrantūroje ir buvo vadinamas *jauniausiu vietiniu rašytoju*. Lizė studijavo neakivaizdiniame skyriuje (bet *neilgai*) ir visu etatu dirbo "Peto" kavinėje, kur klientams nešiojo picas bei mėsainius. Blogą įprotį perėmė iš Skoto, pirkusio vien tik "Herbert Tareyton" pakelius. Rūkyti metė abu, nutarę palaikyti vienas kitą. 1987-aisiais, metais anksčiau nei Gerdas Alenas Koulas vaizdžiai pademonstravo, jog mirtinai sudarkyti žmogaus

plaučius gali ne vien nikotinas. Nuo to laiko Lizė dažniausiai negalvodavo apie rūkalus, bet pasitaikydavo momentų, kai dėl dūmo eidavo iš proto. Tačiau dabar jai rodės, kad geriau mąstyti apie cigaretes negu apie

(Privalau nutraukti nelemtą bim bam dėl frezijų, *gąsdinamai aiškiai pareiškia Gerdas Alenas Koulas ir pasuka riešą taip*)

Blondiną

(*sklandžiai*)

ir Nešvilį.

(*kad rūkstantis 22 kalibro "Leidismito" vamzdis pakrypsta į kairiąją Skoto krūtinės pusę*)

Ot brudas, ir vėl ji galvojo apie tą patį.

Desertui laukė parduotuvėje pirktas torčiukas ir "Kūl Vip" plakta grietinėlė, galutinai *prikimšiantys pilvą*, bet nūnai Lizė jautėsi pernelyg soti, kad nukreiptų mintis į maistą. Ją prislėgė tai, kad bjaurūs seni atsiminimai grįžo, net ir sukirtus karštą, kaloringą patiekalą. Matyt, taip kankindavosi ir karo veteranai. Ji išgyveno tik šį vienintelį mūšį, bet...

(*ne, Lize*)

- Tvardykis, - sukuždėjo nuožmiai nustumdama lėkštę.

(*ne, širdele*)

O *Jėzau*, kaip jai norėjosi

(*tu gerai žinai*)

cigaretės. Bet dar labiau knietėjo, kad tie seni atsiminimai išgaruo...

Lize!

Sąmonėje taip aiškiai nuskambėjo Skoto balsas, kad ji, pasvirusi virš virtuvės stalo, nejučia atsiliepė:

- Ką, brangusis?

Surask sidabrinį kastuvą, ir tas mėšlas savaime pranyks kaip fabriko dvokas, kai šiaurį pakeisdavo iš pietų

dvelkiantis vėjas. Pameni?

Be abejo. Ji turėjo butą Klyvs Milse, į rytus nuo Orono. Kai Lizė ten gyveno, mieste gamyklos nestovėjo, tačiau jų netrūko Oltaune ir, jei gūsiai tvokstelėdavo iš šiaurės - ypač apniukusią, drėgną dieną - nuo atplūstančios smarvės sutraukdavo skrandį. Bet jeigu vėjas pasikeisdavo... Dieve! Tuomet galėdavai užuosti vandenyną ir jausdavaisi lyg naujai gimęs. Frazė "palauk, kol pasikeis vėjas" kurį laiką priklausė jų šeimos kalbai, kaip "laikykis", "LBKA", arba "brudas" vietoj "šūdo" Bet ilgainiui ji išėjo iš mados, ir Lizė jau daug metų nebuvo tarusi šių žodžių: "palauk, kol pasikeis vėjas", tai yra pakentėk, mažuli, nepasiduok. Galbūt tokį mielą optimistišką požiūrį pajėgi puoselėti tiktai jauna, ką tik susituokusi pora? Kas žino. Skotas, aišku, nedvejodamas išsakytų kompetentingą nuomonę; anuomet,

(ANKSTYVIEJI LAIKAI!)

gan vargingais laikais, netgi pildė žurnalą - kiekvieną vakarą, kol žmona žiūrėdavo komedinius serialus arba rūpindavosi sąskaitomis, jis penkiolika minučių rašydavo pastabas. Kartais, užuot spoksojusi į televizoriaus ekraną ar pasirašinėjusi čekius, Lizė stebėdavo vyrą. Ji mėgo žvelgti į stalinės lempos nutviekstą Skoto ševeliūrą, trikampius, ant skruostų juoduojančius šešėlius, virš bloknoto nuplėšiamais lapais pasvirusią galvą. Tomis dienomis jo plaukai buvo ilgesni ir tamsesni, be jokių žilų sruogelių, pradėjusių boluoti į gyvenimo pabaigą. Lizei patiko lemputės nušviestų jo gaurų vaizdas ne mažiau negu vyro istorijos - spindintys plaukai taip pat galėtų papasakoti įdomių dalykų, mąstė ji, tik Skotas to nežinojo. Patiko ir glostyti jo odą. Tiek kaktos, tiek apyvarpės. Vieno nė už ką nebūtų iškeitusi į kitą. Jai reikėjo viso komplekto.

Lize! Surask kastuvą!

Ji sutvarkė stalą, sūrainio pyrago likučius sudėjo į plastiko indą. Žinojo, kad, praėjus pasiutimo akimirkai, prie šito patiekalo nebeprisilies, antra vertus, tiek daug liekanų į kriauklės smulkintuvą versti negalima. O, kaip tokį švaistymą iškoneveiktų geroji mamulė Debušer, kuri jos galvoje tebevaldė namus. Ką gi, teks įgrūsti indą į šaldytuvo gilumą, už šparagų ir jogurto, kur maistui lemta ramiai susenti. Užsiėmusi elementariais, nuobodžiais darbais, Lizė paklausė savęs, kaip, dėl Jėzaus, Marijos ir staliaus Juozapo meilės, sėkmingos kvailo ceremonialinio kastuvo paieškos galėtų grąžinti dvasios pusiausvyrą? Gal tai kažkaip susiję su stebuklingomis sidabro savybėmis? Ji prisiminė drauge su Darla ir Kantata žiūrėjusi "Naktinio seanso" filmą apie vilkolakį... tik Lizė nė trupučio jo neišsigando. Vilkolakis atrodė labiau liūdnas negu baisus - be to, aiškiai buvo matyti, kad kūrėjai keitė aktoriaus veidą išjungdami kamerą, papildydami bruožus nauju grimo sluoksniu ir nufilmuodami naują kadrą. Už pastangas juos derėjo pagirti, bet galutinis produktas baimės nekurstė, bent jau kuklia jos nuomone. Tačiau *siužetas* Lizę įtraukė. Pirmojoje dalyje veiksmas vyko angliškoje aludėje, ir vienas iš ten geriančių keistų tipelių paskelbė, neva vilkatą įmanoma nužudyti tiktai sidabrine kulka. Argi Gerdas Alenas Koulas nepriminė savotiško vilkolakio?

- Susimildama, vaikeli, - tarė ji ir praskalautą lėkštę įkišo į beveik tuščią indų plovyklę, - savo knygoje panašius dalykus galėtų aprašyti Skotas, bet tavo galva fantastinėms istorijoms niekuomet pramušta nebuvo. Ar ne? - Lizė užtrenkė plovyklę. Jeigu šią pildys dabartiniu greičiu, mašina ims veikti ne anksčiau kaip liepos 4-ąją. - Jei užsimanei paieškoti kastuvo, ko lauki? Imkis darbo!

Nespėjus jai sureaguoti į savo pačios raginimą, vėl aiškiai pasigirdo Skoto balsas.

Širdele, aš tau palikau žinutę.

Pašluostės siekianti Lizė suakmenėjo. Ji, suprantama, pažinojo tą balsą. Iki šiol girdėdavo jį tris keturis sykius per savaitę, nes pati garsiai mėgdžiodavo vyro toną, idant pasijustų jaukiau dideliame, tuščiame name. Tik keista, kad žodžiai nuskambėjo praėjus tiek mažai laiko nuo pastabos apie kastuvą...

Kokią žinutę?

Kokią žinutę.

Lizė nusivalė rankas, pakabino pašluostę ant kabliuko ir nusigręžė nuo kriauklės atsisukdama į virtuvę, sklidiną nuostabios vasaros šviesos (ir troškinio aromato, kuris dabar, jai numalšinus grobo mėšlungius, nebekvepėjo taip apetitiškai). Ji užsimerkė. Praplėšė vokus tik tuomet, kai suskaičiavo iki dešimties. Aplinkui išsiliejo ir, rodės, į kūną gėrėsi vėlyvos dienos švytėjimas.

- Skotai? - tardama vyro vardą, jautėsi absurdiškai. Lyg būtų vyresnioji sesuo Amanda. Suminkštėjusiomis smegenėlėmis, kitaip sakant. - Ei, gal nusprendei man vaidentis?

Atsakymo ji nesitikėjo - tik ne mažoji Lizė Debušer, kuri, griaudėjant perkūnui, džiaugsmingai šūkčiodavo ir prunkštė iš “Naktinio seanso” vilkolakio, žiūrėdama į pabaisą kaip į prastų kadrų rinkinį. Bet pro atvirą langą virš kriauklės netikėtai padvelkęs vėjo šuoras, kuris išpūtė užuolaidas, kilstelėjo vis dar drėgnų plaukų galiukus, atnešė širdį veriančius gėlių kvapus, kone prilygo atsakymui. Ji dar sykį užsimerkė ir, regis, išgirdo tykią melodiją, ne šmėklų dejones, o seną Henko Viljamso kantri dainą: *Aš išeinu, sudie Džo, hei ho, hei ho...*

Lizė pajuto, kaip rankų oda nuėjo pagaugais.

Staiga vėjelis nuščiūvo, ir ji vėl tapo savimi. Ne Mendė, ne Kanta, ne Darla ir, žinoma, ne

(*kitą pietūs sužavėjo*)

Majamin pabėgusia Džode. Tiesiog nūdienos, 2006-ųjų Lize, našle Lendon. Vaiduoklių nebuvo. Ji visiškai viena.

Vis dėlto jai *knietėjo* surasti sidabrinį kastuvą, suteikusį vyrui šansą pagyventi dar šešiolika metų ir parašyti septynis romanus. Jau nekalbant apie 92-ųjų "Newsweek" viršelį su psichodeliškos išvaizdos Skoto nuotrauka bei straipsniu, kurio pavadinimas buvo užrašytas Piterio Makso* maniera: MAGIŠKAS REALIZMAS IR LENDONO KULTAS. Įdomu, kaip į žurnalą reagavo Rodžeris "Seilius" Dešmilas?

Lizė nutarė tučtuojau paieškoti kastuvo, kol ankstyvos vasaros vakaras nenugrimzdo į prieblandą. Gal pamėklės ir neegzistavo, tačiau naktį klaidžioti po daržinę arba studiją ji nenorėjo.

3

Tamsiuose, pelėsiais atsiduodančiuose garduose, priešais ne visai įrengtą jos kabinetą, netrūkdavo įrankių, ėdesio, atsarginių ūkio technikos dalių, bent jau tais laikais, kai Lendonų namai vadinosi Šugahilo ferma. Erdviausiame aptvare buvo veisiamos vištos. Nors jį iškuopė profesionali valymo kompanija, o vėliau nubalino Skotas, kuris atliko darbą žarstydamas užuominas į "Tomą Sojerį", čia vis vien tvyrojo silpnas, amoniaku atsiduodantis paukščių tvaikas. Šitą kvapą Lizė atsiminė iš vaikystės ir jo nekentė... turbūt todėl, kad lesindama vištas netikėtai susmuko ir pasimirė senolė Debušer.

Dviejose ankštose patalpose riogsojo aukštos krūvos

*Piteris Maksas (g. 1937) - popmenininkas, kuris buvo įsitraukęs į psichodelinio meno judėjimą.

dėžių, daugiausiai nuo alkoholio, tačiau kasimo įnagių ji neišvydo. Nei sidabrinių, nei nulietų iš kitų metalų. Buvusiame vištų garde stovėjo dviguba, apklotu užtiesta lova - vienintelis suvenyras, užsilikęs po trumpos, devynis mėnesius trukusios Lendonų viešnagės Vokietijoje. Lovą jie nusipirko Brėmene ir, Skotui užsispyrus, parsisiuntė į Valstijas, nors toks vyro įgeidis pareikalavo siaubingai daug išlaidų. Baldas iš Vokietijos visiškai buvo iškritęs jai iš galvos.

Štai, ką iššiko šunėkas, su savotišku liūdnu džiaugsmu pagalvojo Lizė ir balsu pratarė:

- Skotai, jei manai, kad miegočiau lovoje, kuri dvidešimt su viršum metų stovėjo vištų aptvare...

...*tuomet tu išprotėjęs*, norėjo užbaigti ji, bet nepajėgė, nes prapliupo kvatoti. Jėzau, tas pinigų prakeiksmas! *Brudinas prakeiksmas*. Kiekgi ši lova kainavo? Tūkstantį "žalių"? Na, tarkim. O kiek reikėjo pakloti už atgabenimą? Dar vieną tūkstantuką? Tikriausiai. Ir dabar ji kėpso čy-ya-a, kaip pasakytų Skotas, sumauto vištų aptvaro šešėliuose. Dėl Lizės, tai čy-ya-a ji dvoks, kol pragaras užšals. Kelionę į Vokietiją lydėjo vienos nesėkmės. Skotas neišleido knygos, įsivėlė į kivirčus su išsinuomoto buto savininku, kuris vos nepaleido į darbą kumščių. Susidomėjimo nesulaukė netgi vyro paskaitos. Arba auditorija stokojo humoro jausmo, arba paprasčiausiai nesuprato jo sąmojų...

Kitoje daržinės pusėje, už durų su ženklu **AUKŠTA ĮTAMPA!** vėl sužvigo telefonas. Lizė šiurpdama suakmenėjo. Širdyje išsikerojo neišvengiamybės pojūtis, tarsi ji iš tiesų būtų ketinusi atsiliepti į skambutį, o ne ieškoti sidabrinio kastuvo.

Kai telefono garsas nuaidėjo antrą kartą, Lizė apsisuko, perėjo blausų centrinį daržinės tarpueilį. Sulig trečiuoju skambtelėjimu nykščiu atlaužė senamadišką skląstį, ir durys

lengvai atsidarė, cypčiodamos retai naudojamais vyriais: sveika atvykusi į požemius, mažoji Lize, *mirštu*, kaip noriu su tavimi susitikti, che che che. Į strėnas suplekšėjo skersvėjo plaikstoma palaidinukės medžiaga. Ji apčiuopomis atrado jungiklį, kurį nuspaudė nežinodama, ko tikėtis. Bet šviesa virš galvos užsižiebė. Na, tuo stebėtis nederėtų. Centrinė Meino elektrinė tiekė energiją objektui, kurio adresas: Studija, RFD #2, Šugahilo kelias, ir jai visiškai nerūpėjo, kiek aukštų buvo adresato pastate.

Telefonas ant rašomojo stalo suzvimbė ketvirtą sykį. Kol skambutis Nr. 5 neprižadino autoatsakiklio, Lizė stvėrė ragelį.

- Alio?

Sekundei įsivyravo tyla. Ji ruošėsi pakartoti "alio", kai tą padarė balsas kitame laido gale. Nors žmogaus tonas išdavė sąmyšį, Lizė kaipmat suprato, kam jis priklauso. Vieno žodžio užteko. Kiekvienas gali atpažinti saviškius.

- Darla?

- Lize, čia *tu!*

- Aišku, kad aš.

- Kur esi?

- Senojoje Skoto studijoje.

- Meluoji. Ten jau skambinau.

Lizė neturėjo daug laiko apmąstymams. Kai Skotas įsijungdavo grotuvą, muzika trenkdavo taip griausmingai, kad dauguma žmonių būtų užsikimšę ausis, o telefonas stovėjo garsui nepralaidžioje zonoje, kurią vyras pokštaudamas vadino "Manoji veltiniu išmušta palata". Nenuostabu, jog ten tūnodama ji nieko negirdėjo. Bet vargu ar visa tai vertėjo aiškinti seseriai.

- Darla, iš kur gavai šitą numerį? Ir kodėl man skambini?

Stojo dar viena pauzė.

- Aš pas Amandą, - galiausiai atsiliepė Darla. - Numerį, vieną iš keturių, radau jos užrašų knygelėje. Išbandžiau visus.

Lizė pajuto, kaip jos krūtinę prislegia sunkumas. Vaikystėje Amanda su Darla nuožmiai tarpusavyje konkuruodavo. Jos draskydavosi dėl lėlių, bibliotekos knygų, drabužių. Paskutinis, nemaloniausias, susirėmimas įvyko dėl vaikino, vardu Ričis Stenčfildas, ir buvo pakankamai rimtas, kad Darla atsidurtų Centrinės Meino ligoninės priimamajame - gilų pjūvį po kairiąja akimi gydytojas susiuvo šešiais dygsniais. Ji tebeturėjo randą, nūnai virtusį plonu baltu brūkšneliu. Užaugusios seserys nebesipešdavo ir kraujo neliedavo, tačiau vaidytis nesiliovė. Jos stengdavosi laikytis viena nuo kitos kiek įmanoma atokiau. Kartą ar du sykius per mėnesį rengiama bendra vakarienė (su antrosiomis pusėmis) arba seserų pietūs "Alyvų sode" didelio malonumo nesuteikdavo, net jei tarp Mendės su Darla įsitaisydavo Lizė ir Kanta, kurios atlikdavo tarpininkių vaidmenį. Tai, kad Darla skambino iš Amandos namų, nieko gero nežadėjo.

- Jai kažkas atsitiko? - kvailas klausimas. Aišku, kad atsitiko. Kur kas svarbiau sužinoti, ar padėtis *labai* rimta.

- Ponia Džouns išgirdo ją rėkiančią ir daužančią daiktus. Mendę apėmė vienas iš jos SĮP.

Vienas iš staigaus įniršio priepuolių.

- Iš pradžių pabandė susisiekti su Kanta, bet toji su Ričiu vieši Bostone. Išklausiusi žinią, įrašytą į jos atsakiklį, ponia Džouns paskambino man.

Logiškas sprendimas. Kanta ir Ričis gyveno maždaug už mylios į šiaurę nuo Amandos, prie 19-ojo plento. Darlos namas stovėjo už dviejų mylių į pietus. Tam tikra prasme išsipildė senas rimuotas jų tėvo posakis: viena išlėkė šiaurėn, kitą pietūs sužavėjo, trečia kaip visad neužsičiaupdama tarš-

kėjo. Pati Lizė buvo įsikūrusi už penkių mylių. Ponia Džouns, kurios būstą nuo mažojo Mendės kotedžo teskyrė kelias, gerai žinojo, kad pirmiausia reikėtų paskambinti Kantai, ir ne vien todėl, kad šios namai - arčiausiai.

Rėkiančią ir daužančią daiktus?

- Kokia jos būklė šįkart? - pasidomėjo Lizė keistai šaltu, dalykišku balsu. - Ar man atvykti? - kitaip tariant, *ar man atvažiuoti tučtuojau?*

- Ji... na, dabar ji aprimusi, - atsakė Darla. - Vėl save pjaustė. Rankas, keliose vietose ir šlaunis. Tu supranti, apie ką kalbu.

O taip, Lizė suprato. Pirmus tris sykius Amandą buvo užvaldžiusi, anot Džeinės Vitlou, jos psichiatrės, "pasyvi dalinė katatonija". Mendės ligos atvejai skyrėsi nuo to, kas 1996-aisiai nutiko

(*ša*)

(*aš ne...*)

Skotui, bet vis vien gąsdino. Į šią būseną ji nugrimzdavo po jaudrumo protrūkių - panašaus jaudrumo, kokį Mendė demonstravo Skoto studijoje, pamanė Lizė, - kuriuos lydėdavo isterija ir savęs luošinimas. Kartą Amanda, iš visko sprendžiant, mėgino išsipjauti bambą. Ant jos pilvo liko balzganas žiedo formos randas. Sykį Lizė prabilo apie kosmetinę operaciją nė neįsivaizduodama, ar ją išvis galima atlikti, bet norėdama užuominomis pasakyti, kad ji mielai sumokėtų gydytojoms, jei tik sesuo teiktųsi apsvarstyti šią galimybę. Mendė šaižiai sugageno ir atmetė pasiūlymą. "Man patinka tas žiedelis, - paaiškino. - Jei kada susigundysiu vėl pakelti prieš save ranką, galbūt išvydusi jį aprimsiu".

Reikšminį žodį, regis, atstojo "galbūt"

- Darla, jai labai prastai?

- Lize... brangu...

Staiga Lizė su siaubu (ir stiprėjančiu silpnumo jausmu) suvokė, kad vyresnioji sesuo vos tvardo ašaras.

- *Darla!* Giliai įkvėpk ir rėžk.

- Viskas gerai. Aš tik... diena buvo ilga.

- Kada Metas grįš iš Monrealio?

- Dar kitą savaitę. Nė nebandyk prašyti jam skambinti - Metas uždarbiauja, kad žiemą galėtume sau leisti kelionę į Sent Bartą. Todėl jam trukdyti negalima. Mes pačios susitvarkysime.

- Ar tikrai?

- Žinoma.

- Ką gi mums reikėtų sutvarkyti?

- Na... - Lizė išgirdo, kaip Darla įkvėpė. - Rankas Mendė susibjaurojo paviršutiniais pjūviais. Juos užlipdysime pleistru. Užtat ant šlaunų žaizdos gilesnės. Jos virs randais. Dėkui Dievui, kraujas nebeteka. Arterijos nepažeistos. Lize, klausaisi?

- Ką? Tiesiog laiky... pasakok toliau.

Ji bemaž pasiūlė laikytis, bet šiame kontekste raginimas sesei ničnieko nebūtų reiškęs. Kad ir ką Darla rengėsi iškloti, naujienos akivaizdžiai bus bjaurios. Tą liudijo sesers balsas, kuris trūkinėjo ragelyje. Lizė įsitempė pasiruošdama išklausyti žinią. Atsirėmė į stalą, nukreipė žvilgsnį... Motina Švenčiausia, štai, kur jis, greta eilinės krūvos alkoholio dėžių (pažymėtų užrašu *SKOTAS! ANKSTYVIEJI LAIKAI!*) Šiaurinės ir rytinės sienų kampe rymojo prakeiktas sidabrinis kastuvas iš Nešvilio. Tikras stebuklas, kad ji nepastebėjo įrankio žengusi per slenkstį. Greičiausiai iš karto būtų atkreipusi į jį dėmesį, jeigu nebūtų skubėjusi nukelti telefono ragelio, kol neįsijungė autoatsakiklis. Iš savo vietos Lizė įskaitė ant sidabrinės mentės graviruotus žodžius: **PRADŽIA, ŠIPMENO BIBLIOTEKA**.

Mažne girdėjo, kaip pietietis seilius vograuja jos vyrui, esą Tuonys aprašies rienginį kasmetinėje apžvalgoje, ir klausia, ar jis norės gauti *egzemplio-o-orių*. O Skotas atsako...

- Lize? - Darla tokia susikrimtusi, kad jaunesnioji jos sesuo akimoju grįžo į tikrovę. *Aišku*, jog Darla sielojasi. Kanta savaitei ar ilgiau išlėkusi į Bostoną, kur vaikštinėja po parduotuves, kol jos vyras pasinėręs į didmeninę automobilių prekybą Maldene ir Line (Linas, Linas, nuodėmių raizgynas) - perka nukainotas mašinas, parduodamas aukcionuose - tokias, kuriomis atsikrato automobilių nuomos kompanijos. O Darlos Metas nuskridęs į Kanadą, kur dėsto paskaitas apie įvairių Šiaurės Amerikos indėnų genčių migraciją. Šita avantiūra, kaip kartą Darla sakė Lizei, stebėtinai pelninga. Bet dabar, aišku, pinigai joms nepadės. Beliko pasikliauti seseris vienijančia stiprybe. - Lize, tu klausaisi? Ar...?

- Taip, taip. Porai sekundžių tavo balsas buvo nutrūkęs. Turbūt kaltas telefonas - juo ilgą laiką niekas nesinaudojo. Turiu omenyje aparatą, padėtą pirmajame daržinės aukšte. Ten, kur prieš Skoto mirtį ketinau įrengti savo kabinetą.

- Ooo, - atsiliepė Darla visiškai suglumusi. *Ji nenutuokia, apie ką aš kalbu*, dingtelėjo Lizei. - Dabar mane girdi?

- Kuo puikiausiai, - patvirtino ji, įbedusi akis į sidabrinį kastuvą. Mąstydama apie Gerdą Aleną Koulą. Mintyse kartodama: *privalau nutraukti nelemtą bim bam dėl frezijų*.

Darla vėl giliai įkvėpė. Telefono linija tarsi sušniokštė vėjas.

- Mendė neprisipažįsta, bet šįsyk, Lize... na, ji veikiausiai gėrė savo kraują - lūpos ir skruostai buvo kruvini, tačiau burnoje neaptikau jokių žaizdelių. Ji atrodė panašiai kaip mes, kai geroji mamulė leisdavo pažaisti su lūpų dažais.

Lizės mintyse blykstelėjo ne tų senų persirenginėjimo dienų, kai sesutės kvailiodavo su gerosios mamulės kosmetika ir aukštakulniais bateliais, vaizdas, o karšta popietė Nešvilyje ir Skotas, drebantis ant šaligatvio, saldainių spalvos krauju ištepliotomis lūpomis. Vidurnaktį klounai niekam nepatinka.

Klausyk, mažoji Lize. Aš tau parodysiu, kokį garsą jis išspaus, kai atsigręš.

Bet kampe žvilgėjo sidabrinis kastuvas. Ar jo mentė *įlenkta?* Atrodo, taip. Jeigu ji kada nors ir manė, jog nespės... jei kada nors ir buvo pakirdusi tamsoje, šlapia nuo prakaito, neabejodama, kad sekundę pavėlavo, ir visi šūvius lydėję santuokinio gyvenimo metai pranyko...

- Tu atvažiuosi? Kai ji atsipeikėja, kviečiasi tavęs.

Lizės galvą pervėrė pavojaus signalai.

- Ką reiškia "atsipeikėja". Pati minėjai, jog dabar Mendė jaučiasi normaliai

- Na, taip... man *atrodo*. - Pauzė. - Ji teiravosi tavęs ir prašė arbatos. Aš užplikiau puodelį. Gerai padariau?

- Be abejo. Darla, ar žinai, dėl ko ji pasiuto?

- Suprantama. Jei neklystu, mieste visi apie tai tik ir šneka. Nors man naujieną perdavė ponia Džouns, kai mes kalbėjomės telefonu.

- Kokią? - Lizė nujautė, ką išgirsianti.

- Grįžo Čarlis Korivo, - atsakė vyresnioji sesuo ir tyliau pridūrė: - Senasis gerasis Balbatūnas. Visų mylimas bankininkas. Parsibeldė ne vienas. Su mergina. Prancūziška lėlyte iš Sent Džono slėnio. - Dėl meiniškos tarties pavadinimas lyriškai susiliejo ir nuskambėjo beveik kaip *senžen.*

Lizė tebespoksojo į sidabrinį kastuvą laukdama, kol driokstelės dar viena bomba. Kad ji *sprogs*, nekilo nė menkiausių abejonių.

- Jie susituokę. - Iš ragelio atsklido duslus gargaliavimas, kurį Lizė iš pradžių palaikė prislopintu kūkčiojimu. Tik po kelių sekundžių susigaudė, jog sesuo prunkščia į kumštį ir stengiasi, kad jos juoko nenugirstų Amanda.

- Netrukus pas jūs atlėksiu, - prižadėjo Lizė. - Beje, Darla.

Jokio atsakymo. Tebuvo girdėti tie patys dusulingi purškavimai - *chrm chrm chrmmm.*

- Jeigu ji išgirs, kaip juokiesi, kitą kartą peiliu suraižys tave.

Ragelyje trumpam įsitvyrojo tyla. Galop Lizė išgirdo, kaip vyresnioji sesuo atsidūsėjo.

- Juk žinai, kad jos psichiatrė išsikraustė iš mūsų kraštų, - sumurmėjo Darla. - Toji Vitlou? Su karoliukais? Manau, ji apistojo Aliaskoje.

Veikiau Montanoje, pagalvojo Lizė, bet nutylėjo, neketindama ginčytis.

- Mes pažiūrėsime, kokia jos būklė. Pamenu, Skotas buvo nužiūrėjęs vieną įstaigą... "Žaliąją veją" iš Dvimiesčio...

- Ak, *Lize!* - gerosios mamulės tonas, tas pats balsas.

- Ką Lize? - dygiai atrėžė ji. - *Ką* Lize? Gal *tu* įsikursi pas Mendę ir neleisi išsipjaustyti Čarlio Korivo inicialų ant savo papų, kai jai dar sykį nuvažiuos stogas? Gal perimti darbą įkalbėsi Kantą?

- Lize, aš nenorėjau...

- O gal iš Taftso grįš Bilis? Vienu studentu pirmūnu daugiau ar mažiau - baisus čia daiktas.

- Lize...

- Ką gi tu *siūlai?* - Lizė nė kiek neapsidžiaugė savo balse išgirdusi valdingas gaidas. Štai dar viena pinigų savybė - jei turi jų su kaupu penkiolika-dvidešimt metų, pradedi įsivaizduoti, kad gali išsikapstyti iš nemaloniausios padėties.

Anot Skoto, žmonės neturėtų gyventi namuose, kuriuose yra daugiau nei dvi tupyklos, antraip juos apima didybės manija. Akys vėl nukrypo į kastuvą. Mentė tviskėjo. Savotiškai ramino. *Tu jį išgelbėjai*, tarytum kuždėjo. *Bet ne per savo budėjimą*. Ar tai tiesa? Ji neprisiminė. Turbūt specialiai užmiršo, kaip ir daugelį kitų dalykų. Sunku pasakyti. Na, ir juokdarė.

- Lize, atleisk... aš tik...

- Žinau. - Tiesą sakant, ji buvo nusikamavusi, sumišusi ir apimta gėdos dėl savo išpuolio. - Mes ką nors sugalvosime. Tuojau atvažiuosiu, gerai?

- Gerai. - Darlai aiškiai palengvėjo.

- Tas prancūzpalaikis, - sugriežė dantimis Lizė. - Pašvinkęs mulkis. Puiku, kad jo galutinai atsikratėme.

- Atlėk kuo greičiau.

- Būtinai. Iki.

Lizė pakabino ragelį, žengė į šiaurės rytų kampą ir čiupo už sidabrinio kastuvo koto. Rodės, lyg būtų tai dariusi pirmą kartą. Negi ir anuomet jautėsi taip keistai? Skotui atidavus įrankį, ją tesudomino blizganti sidabrinė mentė ir išgraviruoti žodžiai. Kai teko užsimoti prakeiktu daiktu, ranka judėjo automatiškai. Matyt, dėl tokios reakcijos atsakinga kažkokia primityvi, išlikimu besirūpinanti smegenų dalis, užgožusi šiuolaikinės iki kaulų smegenų Lizės mąstyseną.

Ji leido delnui nuslysti kotu, su pasitenkinimu glostydama lygų paviršių. Pasilenkusi dar kartelį dirstelėjo į tris viena ant kitos sukrautas dėžes, ant kurių šonų juodu žymekliu buvo iškeverzotas paaiškinimas: ***SKOTAS! ANKSTYVIEJI LAIKAI!*** Viršutinėje kadaise skambčiojo "Gilbey" džino buteliai, jos kraštai buvo neužklijuoti lipnia juosta, o paprasčiausiai sunerti. Lizė nubraukė neįtikėtinai storą dulkių sluoksnį mintydama, kad paskutinės šitą dėžę lietusios rankos dabar pačios gulėjo sunertos. Po žeme.

Atlanksčiusi kraštus, ji pamatė šūsnį popierių. Spėjo, kad rankraščių. Mažumėlę pageltonavusio titulinio puslapio viduryje išvydo Skoto pavardę ir linija pabrauktą pavadinimą. Rašymo manierą Lizė atpažino lygiai taip pat lengvai, kaip būtų atpažinusi vyro šypseną - taip jis prisistatydavo nuo jaunų dienų. Bet antraštė pasirodė nematyta:

Skotas Lendonas
AIKAS GRĮŽTA NAMO

Čia romanas? Apsakymas? Kas žino. Iš pradžių reikėtų išversti dėžę. Bet puslapių ne mažiau kaip tūkstantis, ir jie sudėti į vieną šūsnį, iš abiejų pusių apkaišytą popierių pluoštais. Jeigu visi prirašyti, tuomet knyga turėtų būti storesnė nei "Vėjo nublokšti". Ar tai įmanoma? Kodėl gi ne? Skotas mielai demonstruodavo savo kūrinį, kai jį užbaigdavo, su džiaugsmu rodydavo ir įpusėtą darbą, jei tik žmona paprašydavo (šios privilegijos nesuteikė niekam kitam, netgi redaktoriui Karsonu Forėjui, su kuriuo daug metų bendradarbiavo). Bet jeigu Lizė nesmalsaudavo, paskaityti savo istorijų vyras primygtinai nesiūlydavo. Beje, plušėjo produktyviai iki pat mirties. Tiek kelionėse, tiek namuose Skotas Lendonas *rašė*.

Tačiau tūkstantį puslapių? Jis tikrai būtų užsiminęs. Guldau galvą, jog čia tėra apsakymas, kuris jam, maža to, nepatiko. O pluoštai, įgrūsti šonuose? Veikiausiai pirmų jo kelių romanų kopijos. Arba sumaketuoti juodraščiai. Tai, ką Skotas vadino "rašliava"

Bet argi jis neišsiuntė visos "rašliavos" į Pitsburgo universiteto biblioteką, taip papildydamas vietinę Skoto Lendono kolekciją? Kitaip tariant, leisdamas inkunkams iš džiaugsmo apsiseilioti? Jeigu' į šitas dėžes sukrauti seni

rankraščiai, kodėl pastarųjų pilna ir antro aukšto spintelėse, kurios pažymėtos etiketėmis su užrašu SAUGYKLA? Geriau pagalvojus, kas slypėjo sandėliukuose abipus vištų gardo?

Lizė įsistebeilijo aukštyn, lyg būtų kiaurai sienas gebanti matyti supermergaitė iš animacinio filmuko. Tą pačią akimirką vėl suskambėjo telefonas.

4

Ji nudrožė prie stalo ir su baime, kurią beveik užgožė susierzinimas, stvėrė ragelį. Galbūt Amanda nusprendė pamėgdžioti Van Gogą ir nusipjauti ausį arba, atsibodus peiliu rakinėti dilbius bei šlaunis, persirėžti gerklę. Bet Liza labai tuo abejojo. Darla nuo neatmenamų laikų buvo įpratusi po pašnekesio telefonu vėl surinkti numerį ir pradėti pokalbį nuo "kai ką prisiminiau" arba "užmiršau tau pasakyti"

- Ko reikia, Darla?

Pauzė tęsėsi porą sekundžių. Galiausiai atsiliepė vyriškas balsas, kuris pasirodė girdėtas:

- Ponia Lendon?

Šįkart atėjo eilė patylėti Lizei. Mintyse ji perkratė vyriškų vardų sąrašą. Pastaruoju metu gerokai sutrumpėjusį. Tiesiog nuostabu, kaip vyro mirtis sugebėdavo praretinti pažinčių ratą. Skambinti galėjo Džeikobas Montanas, jų teisininkas iš Portlendo; finansininkas iš Niujorko, Arturas Viljamsas iš kurio kiekvieną dolerį tekdavo krapštyti kone jėga; Dykas Viljamsas - su Arturu nesusijęs giminystės ryšiais - rangovas iš Bridžtono, tuščią daržinės stoginę pavertęs Skoto studija, perdaręs visą antrą jų namo aukštą, blankius kambarius transformavęs į stebuklingas šviesos oazes;

Smailis Flandersas, santechnikas iš Motono, neišsekantis padorių ir nešvankių juokelių šaltinis; Čarlis Hadonfildas, Skoto agentas, protarpiais su ja susisiekiantis dėl verslo reikalų (dažniausiai dėl teisių užsienio leidykloms arba apsakymų antologijų sudarytojams), ir saujelė Skoto draugų, vis dar palaikančių ryšį. Bet niekas iš tų žmonių nebūtų rinkęs *šito* telefono numerio, nes jis neįtrauktas į abonentų knygą. O gal *įtrauktas?* Ji neįstengė atsiminti. Vienaip ar kitaip, balsas (Lizės manymu, keistai pažįstamas) nė vienam jų nepriklausė. Vis dėlto, po velnių...

- Ponia Lendon?

- Kas čia?

- Poniut, kuo aš vardu, neturi jokios reikšmės, - pasigirdo atsakymas, ir Lizės sąmonėje aiškiai nušvito lūpas krutinančio Gerdo Aleno Koulo vaizdas. Jei ne laibų poeto pirštų suspaustas ginklas, atrodytų, kad jis meldžiasi. *Viešpatie, tik ne dar vienas Blondinas*, pagalvojo ji ir ūmai suprato laikanti sidabrinį kastuvą - keldama ragelį nesąmoningai įsikibo į kotą, - kuris tarsi tikino, jog Dievas maldos neišgirdo.

- Man turi, - atšovė Lizė ir nustebo išgirdusi dalykišką savo toną. Kaip toks įžūlus, prieštaravimų nepripažįstantis sakinys galėjo ištrūkti iš netikėtai perdžiūvusios gerklės? *Dzingt*, staiga ji prisiminė, kur girdėjo šį balsą: autoatsakiklyje, šiandieną po pietų. Nieko nuostabaus, kad susigaudė ne iš karto, nes anąsyk žmogus teištarė: "Pabandysiu vėliau". - Nedelsdamas prisistatykite, jei nenorite, kad padėčiau ragelį.

Iš kito laido galo atvilnijo atodūsis, pailsęs, bet kartu geranoriškas.

- Nebūkit tokia užsispyrus, poniut. Aš bandau jums padėt. Garbės žodis.

Lizė atsiminė kimius balsus iš mėgstamo Skoto filmo "Paskutinis seansas", Henko Viljamso dainą "Džambalaja": *apsitaisiusią prašmatniai, hei ho, hei ho.*

- Viso gero. Malonaus jums vakaro. - Vis dėlto rankos, suspaudusios ragelį, ji nė nepakrutino. Kol kas.

- Tebūnie Zakas. Šis vardas ne blogesnis už kitus. Tinka, poniut?

- Pavardę turite?

- Zakas Makulas.

- Aha, o aš esu Liza Teilor.

- Jūs norėjote, kad prisistatyčiau. Aš taip ir padariau.

Jam pavyko prikaustyti Lizės dėmesį.

- Iš kur gavot šitą numerį?

- Iš telefonų knygos. - Vadinas, jis *įtrauktas* į sąrašą. Tai daug ką paaiškina. Galbūt. - Na, ar išklausysite mane?

- Aš klausausi. - Gniauždama sidabrinį kastuvą... ir laukdama, kol pasikeis vėjas. Nes pokyčiai artėjo, kaip tvirtino kiekvienas kūno nervas.

- Poniut, neseniai pas jus lankės vienas žmogus. Norėjo peržiūrėt jūsų vyro popierius. Beje, užjaučiu dėl netekties.

Paskutinę pastabą Lizė praleido pro ausis.

- Po Skoto mirties daug kas prašė leidimo pasižvalgyti po jo užrašus. - Beliko tikėtis, kad vyras kitame laido gale neatspės arba nenujaus, kaip jos krūtinėje spurda širdis. - Visiems atsakiau tą patį: galų gale pati juos perversiu...

- Tas vyrukas atvyko iš senojo jūsų velionio vyro koledžo. Sako, kad būtų logiška, jeigu *jis* gautų popierius, nes tie vis vien kažkur išplauks.

Akimirka Lizė tylėjo. Mintyse girdėjo, kaip žmogus tarė "vyras" - kone "vyrs", tarsi Skotas būtų kažkoks egzotiškas, jau sučiaumotas pusryčių gardėsis, - kaip ją vadino "poniut". Akivaizdu, kad kilęs ne iš Meino, ne jankis ir neišsilavinęs,

bent jau ne ta prasme, kokią žodis "išsilavinimas" turėjo Skotui. Regis, "Zakui Makului" mokytis aukštojoje mokykloje neteko. Aišku ir tai, jog vėjas iš tiesų pasikeitė. Dabar ji nebebijojo. Veikiau jautėsi supykusi. Iš ne šiaip *supykusi*, o velniškai įniršusi.

Pridususiu, kimiu, sau negirdėtu balsu ji iškošė:

- Vudbedis. Štai, apie ką šnekate, ar ne? Džozefą Vudbedį? Kalės vaiką inkunką?

Naujasis bičiulis atsiliepė po pauzės.

- Aš nesuprantu, poniut, ką jūs sakot.

Lizę užliejo palaimingo įtūžio banga.

- Kuo puikiausiai suprantat. Profesorius Džozefas Vudbedis, inkunkų karalius, jus nusamdė pabandyti mane išgąsdinti ir priversti... ką padaryti? Atiduoti raktus nuo mano vyro studijos, kad jis galėtų išnaršyti Skoto rankraščius ir pasiimti, ką užsimanęs? Ar to... negi jis tikrai tikisi... - ji pasistengė susitvardyti. Lengva nebuvo. Įsiūtis, nors ir graužiantis, teikė pasitenkinimą. - Sakykit, Zakai. Taip arba ne. Jūs dirbate profesoriui Džozefui Vudbedžiui?

- Poniut, tai ne jūsų reikalas.

Akiplėšiška arba, kaip Skotas pasakytų, klaikiai abs-*ū-ūrdiška* replika Lizei laikinai atėmė žadą.

(*ne jūsų reikalas*)

- Ir niekas manęs nenusamdė *bandyti*. - Pauzė. - Kažką daryti. Taigi, poniut, gal dabar užsičiaupsit ir paklausysit? Klausotės?

Lizė mintyse gromuliavo klausimą (*Klausotės?*), spausdama ragelį prie ausies. Nepratarė nė žodžio.

- Girdžiu, kaip kvėpuojat, vadinas, niekur nepradingot. Puiku. Kai mane nusamdo, poniut, šitas velnio vaikas ne *bando*, o *daro*. Jūs manęs nepažįstate, bet tai - jūsų bėdos, ne mano. Nenoriu girtis, bet pakartosiu: aš *nebandau*, o *darau*. Tam žmogui duosite, ko jis prašo, aišku? Jis paskam-

bins man telefonu arba pasiųs elektroninę žinutę ir perduos: "Viskas gerai, gavau, ką norėjau". Jeigu nesutiksit... jeigu per tam tikrą laiką nenusileisit, pažadu atvažiuoti ir jus sužaloti. *Pajusite skausmą ten, kur berniukams per mokyklos šokius neleisdavote prisiliesti.*

Per ilgąją, iš visko sprendžiant, gerai surepetuotą tiradą Lizė kažkuriuo momentu užsimerkė. Iš akių ištryško ir skruostais nutekėjo ašaros, tik nežinia, pykčio ar...

Gėdos? Negi ji apsiverkė iš gėdos? Na, iš nepažįstamo asmens išgirdęs grasinimų srautą, greičiausiai susigėstų kiekvienas. Jausmas toks, tarytum pirmąją dieną naujoje mokykloje tave būtų subarusi mokytoja.

Širdele, spjauk į tą brudiną šmikį, sukuždėjo Skotas. *Tu žinai, kaip derėtų reaguoti.*

Be abejo. Tokiomis aplinkybėmis belieka laikytis arba palūžti. Jai niekada *neteko* atsidurti tokioje padėtyje, tačiau išeitis buvo akivaizdi.

- Poniut, ar jumis aišku, ką pasakiau?

Lizei magėjo atsikirsti iškalbingai, bet vargu ar nepažįstamasis būtų ką nors supratęs. Todėl ji nutarė apsiriboti elementaresnėmis frazėmis.

- Zakai? - tylutėliai prabilo.

- Taip, poniut? - jis taip pat šnekėjo prislopintu balsu. Ko gero, nusprendė, jog tykios intonacijos geriausiai atspindi sąmokslo atmosferą.

- Ar mane girdite?

- Silpnokai, bet... taip, poniut.

Ji kiek išgalėdama į plaučius įtraukė oro. Luktelėjo akimirką, mintyse regėdama įžūlų tipą, kuris sako "poniut" "vyrs" ir "jumis". Regėdama, kaip vyrukas priploja ragelį prie ausies ir stengiasi ją išgirsti. Kai vaizdas galutinai susiformavo sąmonėje, Lizė iš visų jėgų sustūgo į tą ausį:

- *UŽSIKRUŠK!*

Tuomet taip tvojo rageliu per aparatą, kad nuo šio pakilo dulkės.

5

Telefonas beveik iš karto suzvimbė, tačiau Lizės nebedomino tolimesnis pokalbis su "Zaku Makulu". Ji įtarė praradusi bet kokią galimybę tęsti, kaip pasakytų kalbančios televizijos galvos, *dialogą.* Na, ir gerai. Klausytis atsakiklio, aiškintis, ar nepažįstamas neteko gero ūpo ir užsigeidė apšaukti ją kale, kekše arba plačiaskyle šliundra, taip pat nesinorėjo. Sugraibiusi aparato laidą, kuris palei sieną driekėsi iki skydelio - prie pat krūvos alkoholio dėžių, - išplėšė kištuką. Telefonas nutilo per trečio skambučio vidurį. Sudie, "Zakai Makulai", bent jau kuriam laikui. Ateityje su juo veikiausiai susidurs (arba mėgins *išvengti* akistatos), bet dabar jai reikėjo pasirūpinti Mende. Jau neminint laukiančios, į jaunesnę seserį viltis dedančios Darlos. Ji grįš į virtuvę, nuo kabliuko paims mašinos raktus... ir užtrenks laukujes duris, kurias šviesiu paros metu ne visada vargindavosi rakinti.

Uždarys namus, daržinę *ir* studiją.

Taip, ypač pastarąją. Nors jei reikėtų pasižymėti užduotis punktais, Lizė nerašytų jų didžiosiomis raidėmis, kaip tą darydavo Skotas, ketindamas imtis kokio nors svarbaus darbo. Kalbant apie svarbius darbus...

Ji suvokė vėl spoksanti į viršutinės dėžės turinį. Kraštų neužlenkė, todėl dabar be vargo įžiūrėjo pavadinimą.

Skotas Lendonas
AIKAS GRĮŽTA NAMO

Užvaldyta smalsumo - galų gale ji tesugaiš sekundę, - Lizė atrėmė sidabrinį kastuvą į sieną ir pakėlė titulinį puslapį. Štai, ką po juo išvydo:

Aikas numygo namo, ir viskas susiklostė puikiai.
JYGA! PABAIGA!

Daugiau nieko.

Lizė žiopsojo į žodžius mažne minutę, nors Dievas mato, veiklos jai nestigo. Oda ir vėl pašiurpo, bet šįsyk pojūtis buvo beveik malonus... po velnių, kam reikia to "beveik" Jos lūpų kampučius perkreipė mąsli šypsenėlė. Nuo tada, kai įniko kuopti vyro studiją - nuo tada, kai sujaukė, anot Skoto, "atsiminimų kertelę", - Lizė visą laiką jautė, kad jis šalia... bet niekada taip stipriai. Ji kyštelėjo ranką į dėžę, pervertė popierių stirtą. Nuojauta neapgavo. Visi puslapiai tušti, kaip ir pluoštai tų, kurie kyšojo iš šonų. Vaikiškame Skoto žodyne "numygti" reiškė "greitai nukeliauti", o "jyga"... na, pastarojo žodžio prasmę truputį sudėtingiau paaiškinti, bet šiame kontekste jis asocijavosi su juokeliu arba nekalta išdaiga. Neapsakomai storas, tariamas romanas atspindėjo Skoto Lendono supratimą apie iš kojų verčiantį pokštą.

Ar kitose dviejose dėžėse taip pat slypi jygos? Ir ankštuose sandėliukuose? Nejau fokusas toks įmantrus? Jei taip, kam jis skirtas? Jai? Vudbedžio tipo inkunkams? Na, *tai* nuostabos nekeltų, nes Skotas mėgo šaipytis iš individų, kuriuos jis vadino "nukvakusiais tekstų knebinėtojais", tačiau spėjimas kurstė baimę savo užuominomis: gali būti, kad vyras numatė

(*mirė per jaunas*)

savo paskutiniąją, bet nieko jai nesakė. Antra vertus, ar ji būtų patikėjusi, jeigu Skotas būtų pasidalijęs nuojauta? Instinktai ragino atsakyti neigiamai, bent jau sau pareikšti: *mūsų šeimoje ne kas kitas, o aš rūpinausi praktiniais dalykais, tikrindavau bagažą, žiūrėdavau, ar jis pasiėmė užtektinai apatinių, skambindavau į oro uostą ir klausdavau, ar lėktuvas išskris laiku.* Bet Lizė prisiminė, kaip kraujas ant lūpų pavertė jo šypseną į klouno vypsnį; prisiminė, kaip jis kartą aiškino - visiškai blaiviu protu, - kad po saulėlydžio valgyti šviežius vaisius nesaugu, o tarp vidurnakčio ir šešių ryto derėtų vengti bet kokio maisto. Pasak Skoto, "naktinis maistas" dažniausiai nuodingas, ir šie žodžiai, ištarti jo lūpomis, skambėjo logiškai, nes...

(*ša*)

- Aš būčiau juo patikėjusi, ir baigta, - sušnibždėjo ji, nukorė galvą ir užsimerkė slopindama ašaras, kurios taip ir neištryško. Akys, patvinusios, per paruoštą "Zako Makulo" kalbą, nūnai išsausėjo. Prakeiktos *brudinos* akys!

Lizė žinojo, jog dauguma į antro aukšto spintelę sugrūstų rankraščių neturėjo nieko bendra su jyga. Ten gulėjo spausdintų apsakymų kopijos arba alternatyvios jų versijos. Rašomojo stalo, Skoto praminto "Drambliuko Dambo blynu", stalčiuje ji aptiko bent tris iki galo neapdorotus romanus, vieną užbaigtą apysaką - ją pamačius, Vudbedžiui nutįstų seilė - pustuzinį apsakymų, kurių vyras nė nesiruošė siųsti į leidyklą. Rašomosios mašinėlės šriftas bylojo, jog didžiuma jų parašyta prieš daugelį metų. Lizė stokojo išsilavinimo, kad atskirtų pelus nuo grūdų, tačiau Lendono darbų tyrinėtojus, be abejo, domintų viskas. O šita... šita jyga, Skoto žodžiais tariant...

Ji stipriai suspaudė sidabrinio kastuvo kotą, atrodo, vienintelį tikrą, natūralų daiktą painiavos sklidiname pasaulyje. Atsimerkė ir balsu paklausė:

- Skotai, čia pokštas, ar tu iki šiol su manimi kvailioji?

Atsakymo, žinoma, neišgirdo. Dabar privalėjo pasirūpinti pora seserų. Tad Skotas nesupyks, jeigu šiuos klausimus ji apsvarstys vėliau.

Bet kokiu atveju, Lizė nusprendė kastuvą pasiimti.

Jai patiko jausmas, kurį sukėlė prie delno prilipęs medinis kotas.

6

Lizė prijungė telefoną ir išrūko pro duris nelaukdama, kol prakeiktas aparatas vėl pradės zirzti. Lauke leidosi saulė ir tvoskė stiprus vakaris, dėl kurio, jai žygiavus atsiliepti į pirmąjį iš dviejų nemalonių skambučių, tarpdurį peršniojo skersvėjis: čia nėra jokių vaiduoklių, širdele. Diena, rodės, ištįso iki mėnesio, bet tas vėjas, mielas ir nešuoringas kaip sapne, ramino bei teikė žvalumo. Iš daržinės ji nusigavo į virtuvę nesibaimindama, jog kur nors šešėliuose tykos "Zakas Makulas". Žinojo, kaip skamba žmogaus, kalbančio mobiliuoju, balsas: persmelktas traškesių. Anot Skoto, dėl to kalti elektros stulpai (paprastai juos vadindavo "NSO degalinėmis"). Tačiau bičiulį "Zaką" ji girdėjo kuo puikiausiai. Šis konkretus kosmoso kaubojus šnekėjo stacionariu telefonu, bet vargu ar kaimynai būtų įsileidę į savo namus nepažįstamą vyruką, idant tas galėtų paskambinti poniai Lendon ir jai pagrasinti.

Lizė čiupo mašinos raktus, įkišo juos į šoninę džinsų kišenę (užmiršusi, kad užpakalinėje tebesinešioja Amandos Manijų knygelę - su laiku *prisimins*). Pasiėmė ir masyvesnį žiedą su raktais nuo visos Lendonų karalystės. Kiekvienas turėjo po etiketę, išdailintą tvarkinga Skoto Lendono rašy-

sena. Ji užrakino namą, tuomet patraukė uždaryti vyro studiją ir stumiamąsias daržinės duris. Kai atliko tuos darbus, ant peties užsimetė kastuvą ir nudrožė prie automobilio. Blėstant birželio vakaro raudoniui, ją palydėjo ant kiemo žemių juoduojantis šešėlis.

IV. LIZĖ IR KRUVINOJI JYGA (VIEN TIK GRASUS KREKULAS)

1

Kelionė iki Amandos namų neseniai praplatintu ir perasfaltuotu 17-uoju plentu užtruko penkiolika minučių, net ir pristabdžius mašiną prie šviesoforo, įrengto 17-ojo ir Giliojo kanalo kelio, vedančio į Harlou, sankryžoje. Lizė praleido daugiau laiko, nei norėjo, mintydama apie jygas, tiksliau sakant - apie pačią pirmąją, kuri visai neatrodė juokinga.

- Bet paikšelė iš Lisbon Folso nusispjovė ir vis tiek už jo ištekėjo, - nusijuokė Lizė ir kilstelėjo koją nuo akceleratoriaus pedalo. Kairėje pusėje pastebėjus "Patelio" krautuvėlę, stovinčią šalia "Texaco" savitarnos kolonėlių, ją užvaldė stebėtinai stiprus noras įsigyti pakelį rūkalų. Senųjų, gerųjų lengvų "Salem" cigarečių. Beje, drauge galėtų prigriebti Mendės mėgstamas "Nisen" spurgas, o sau galbūt nusipirktų "HoHo" keksiuką.

- Tu, mažule, labiausiai pakvaišusi iš visų, - išsišiepė ir vėl numygo akceleratorių. "Patelio" parduotuvė nutolo užnugaryje. Lizė važiavo įjungusi artimąsias šviesas, nors saulėlydžio spindulių užteko, kad būtų matyti plentas. Pro užpakalinio vaizdo veidrodėlį ji pažvelgė į sidabrinį kastuvą, gulintį ant keleivio sėdynės, ir šįkart prabilo nusikvatodama: - Tu, mažule, labiausiai pakvaišusi iš visų, o taip!

Gal jai išties pasimaišė? Et, na, ir *kas?*

2

Lizė sustojo už Darlos "Priuso" ir išlipo iš automobilio. Jai įveikus pusę kelio iki mažojo Amandos kotedžo, pro duris mažne bėgte išlėkė ašaras tramdanti Darla.

- Ačiū Dievui, tu atvažiavai, - sušuko. Išvydusi krauju aptaškytas sesers rankas, Lizė pagalvojo apie jygą, prisiminė, kaip vyras (anuomet dar būsimas) išniro iš tamsos tiesdamas jai *savo* ranką, kuri, tiesą sakant, nė nebuvo panaši į žmogaus galūnę.

- Darla, kas...

- Toji išprotėjusi kalė vėl ėmė save pjaustyti! Aš tik nuėjau į tualetą... Palikau ją virtuvėje geriančią arbatą... "Mende, kaip tu jautiesi", paklausiau... ir...

- Tvardykis. - Lizė prisivertė kalbėti kuo ramiau. Būtent ji visuomet pasižymėjo šaltakraujiškumu ar bent vaizduodavo turinti tokių savybių. Sakydavo "tvardykis" arba "padėtis ne tokia jau bloga". Argi šita pareiga nepriklauso vyriausiam vaikui šeimoje? Gal ir ne, jei vyriausias vaikas šeimoje pasirodo besąs *brudinas* psichinis ligonis.

- Ak, ji *nemirs*. Bet ten viskas apsivertė aukštyn kojomis. - Vis dėlto Darla pravirko. *Na, žinoma, dabar, kai aš atsibeldžiau, tu leidai sau išsilieti*, pamanė Lizė. *Ir nė vienai iš jūsų nešovė į galvą, kad mažoji Lizė gali turėti savų problemų.*

Darla ant pievelės paeiliui iššnypštė šnerves, nutvilkydama sesers ausis nemoterišku blerbimu.

- Koks siaubingas *jovalas*. Gal tu teisi, ir mums tikrai derėtų Mendę perkelti į tokią įstaigą kaip "Žalioji veja" jei tik ji privati... diskretiška... nežinau.... galbūt tau pavyks

ją atvesti į protą. Amanda visuomet tavęs klausosi... aš visai nenumanau, ką daryti...

- Eime, Darla, - švelniai pratarė Lizė ir netikėtai suvokė vieną dalyką: jai nė trupučio nesinorėjo rūkyti. Cigaretės - tai vakarykštis blogas įprotis. Su jomis atsisveikinta, kaip ir su velioniu vyru, kuris prieš dvejus metus auditorijos akivaizdoje skaitydamas savo romano ištrauką staiga susmuko ir netrukus pasimirė Kentukio ligoninėje. Jai knietėjo ne užsitraukti lengvą "Salem" cigariuką, o suspausti sidabrinio kastuvo kotą.

Paguodą teikiančio daikto nė nereikėjo pridegti.

3

Lize, čia jyga!

Ji išgirdo žodžius, įjungusi šviesą Amandos virtuvėje. Ir vėl pamatė jį, žygiuojantį per šešėliuose skendinčią pievą, artėjantį link buto Klyvs Milse, kur Lizė gyveno. Skotą, kuris galėjo būti nukvošęs. Skotą, kuris galėjo būti narsus. Arba, atitinkamomis aplinkybėmis tuo pat metu ir vienoks, ir kitoks.

Ir ne šiaip jyga, o kruvinoji jyga!

Prie pat butuko, kur Lizė išmokė savo būsimą vyrą dulkintis, kur Skotas įpratino ją sakyti žodį "brudinas", vietoj "šūdinas" arba "sumautas", kur jiedu abu laukė... laukė... laukė, kol pasikeis vėjas, jis brido per tirštą svaiginančių, nuo įvairiausių gėlių sklindančių aromatų jūrą. Vasara buvo ne už kalnų, netoliese stovėjo parko oranžerija, ir malonūs kvapai pleveno pro atvertus langus. Tą vėlyvo pavasario naktį Skotas išniro į šviesos juostą, plūstančią pro tarpdurį, kur ji lūkuriavo supykusi, tačiau *neįsiutusi*, tiesą sakant, pasirengu-

si susitaikyti. Galų gale jos lūkesčius vyrai ir anksčiau buvo apvylę (tik ne jis), tokių atvejų, kai vaikinai užsukdavo į svečius prisigėrę (įskaitant Skotą), taip pat pasitaikydavo. Vos tik jis *pasirodė* akiratyje...

Jos pirmoji kruvinoji jyga.

O dabar kita. Amandos virtuvę nutaškė ir išterliojo tai, ką Skotas retsykiais su pasitenkinimu vadindavo - dažniausiai prastai mėgdžiodamas Hovardą Koselį - "klaretu". Raudoni lašai nusėjo ryškiai geltoną spintelių klijuotę, dryžiai išgleizojo stiklines mikrobangų krosnelės dureles, ant linoleumo nestigo dėmelių ir netgi buvo matyti pėdsakas. Kriauklėje kėpsojo krauju permirkusi pašluostė.

Lizė pajuto, kaip krūtinėje ėmė sparčiau plakti širdis. Nenuostabu, pareiškė sau. Kraujo vaizdas taip veikdavo daugumą žmonių. Be to, diena buvo ilga ir įtempta. *Neužmiršk, kad padėtis ne tokia prasta, kaip atrodo. Ji tyčia taip nutepliojo virtuvę - Amanda visuomet linko į teatrališkus poelgius. O tau, Lize, teko regėti ir bjauresnių dalykų. Pameni, kaip ji bandė išsipjauti bambą? Pameni Skotą Klyvs Milse? O taip.*

- Ką? - paklausė Darla.

- Aš nieko nesakiau. - Lizė papurtė galvą. Jos abi stovėjo tarpduryje ir žvelgė į nelaimėlę vyresnę seserį, kuri sėdėjo prie virtuvės stalo - taip pat užtiesto ryškiai geltona klijuote, - nulenkusi galvą, paslėpusi veidą po nukarusiais plaukais.

- Sakei "o taip"

- Tebūnie, - piktai atšovė Lizė. - Anot mūsų gerosios mamulės, su savimi kalbantys žmonės banke turi pinigų. - Ir ji išties turėjo. Skoto paliktus dvidešimt milijonų. Suma kartais išaugdavo arba sumažėdavo, žiūrint, kaip konkrečiomis dienomis rinka įkainuodavo trumpalaikius iždo vekselius arba akcijas.

Bet mąstyti apie pinigus, stovint kruvinoje virtuvėje, nebuvo jokio noro. Įdomu, paklausė savęs Lizė, ar Mendė nesišvaistė išmatomis vien todėl, kad nesusiprotėjo? Jei taip, telaimina Viešpats lakios vaizduotės stoką!

- Peilius paslėpei? - pasiteiravo ji *sotto voce**.

- Be abejo, - pasipiktinusi, bet irgi tyliai, atkirto Darla. - Ji susiraižė puodelio *šukėmis*. Kol sėdėjau tualete.

Jau spėjusi susiprasti, kaip Mendė save žalojo, Lizė nusprendė artimiausiu metu apsilankyti "Vol-Mart" parduotuvėje ir nupirkti naujus puodelius. Skaisčiai geltonus, idant derėtų prie virtuvės spalvų. Bet svarbiausia, kad jie būtų plastikiniai ir pažymėti etiketėmis su užrašu NEDŪŽTA.

Ji priklupo greta Amandos, ištiesė pirštus.

- Matai? - tarė Darla. - Apdoroti abu delnai.

Lizė labai švelniai pakėlė sesers rankas nuo kelių, atvertė jas ir krūptelėjo. Pjūviai apkrešo, tačiau nuo vaizdo jai vis vien sutraukė skrandį. Be to, mintyse ji išvydo Skotą, vasaros nakties tamsoje tiesiantį krauju aptekusią ranką tarytum meilės auką, siekiantį atsiprašyti už tai, kad siaubingai nusidėjo - pasigėrė ir užmiršo apie jų pasimatymą. Jėzau, ir dar Koulą vadino *bepročiu?*

Amanda perskrodė delnus įstrižais rėžiais, nuo nykščių iki mažųjų pirštelių, pakeliui kirsdama širdies, meilės ir kitas linijas. Lizė įsivaizdavo, kaip sesuo išraikė pirmąjį, bet antrąjį? Matyt, turėjo kaip reikiant paprakaituoti. Tačiau su darbu susidorojo, o tada įniko blaškytis po virtuvę it glajų tepliojanti psichopatė - *Ei, pažiūrėk į mane! Žiūrėk, sakau! Ne* tu, *o* aš *esu labiausiai iš visų pakvaišusi mažulė! Mendė, labiausiai iš visų pakvaišusi mažulė, taip, taip!* Spėjo išsidūkti, kol Darla tualete čiurškė išgerto limonado lašelius. Šaunuolė, Amanda. Tu ne tik labiausiai kuoktelėjusi mažė, bet ir mitriausias vijurkas!

---

*Tyliu, vos girdimu balsu (ital.).

Darla, šitų žaizdų mes neišgydysime peroksidu ir pleistrais. Teks ją vežti į ligoninės priimamąjį.

- Ot šūdas, - niūriai suniurnėjo sesuo ir vėl pravirko.

Lizė pažiūrėjo į Amandos veidą, vos matomą po plaukų skraiste.

- Amanda?

Nieko. Jokio judesio.

- Mende?

Nieko. Vyresnė sesuo sėdėjo nukabinusi galvą it lėlė. *Prakeiktas Čarlis Korivo,* pagalvojo Lizė. *Brudinas prancūzpalaikis Korivo!* Na, žinoma, jei ne "Balbatūnas", atsirastų kažkas kitas. Nes tokios yra visos pasaulio amandos. Vis lauki, kol jos palūš, ir neabejoji, jog taip neįvyksta tik per stebuklą. Bet galiausiai pastarasis netenka gyvybinių jėgų ir apimtas mėšlungių nusigaluoja.

- Triušele Mende?

Prasibrauti iki jos sąmonės pavyko tiktai malonybiniam vardui iš vaikystės laikų. Bet, priešingai nei Lizė tikėjosi, jos veide atsispindėjo ne krauju paryškintas nutolimas (taip, Amandos lūpos *buvo* raudonos ir, aišku, ne nuo "MaxFactor" lūpdažio), o žaižaruojanti šelmiška, vaikiško išdidumo išraiška, kuri bylojo, jog Mendė užsivertė ant pečių Sunkią Naštą, ir dabar kažkam lemta apsiašaroti.

- Jyga, - sušnibždėjo ji, ir Lizės Lendon kūno temperatūra akimoju nukrito trimis dešimtimis laipsnių.*

4

Seserys nuvedė ją į svetainę. Paklusniai nusiūbavusi Amanda pritūpė ant kušetės. Lizė ir Darla grįžo prie virtu-

*Maždaug nuo 36,6 C iki 20 C laipsnių.

vės tarpdurio - Mendė išliko akiratyje, tačiau jų pokalbio nugirsti negalėjo.

- Lize, ką ji tau sakė? Tu balta kaip vaiduoklis.

Gaila, kad nepasakė "lyg paklodė" Lizė nė trupučio neapsidžiaugė išgirdusi žodį "vaiduoklis", ypač dabar, kai nusileido saulė. Kvaila, bet tai tiesa.

- Nieko. Na, kažką panašaus į "jėga". Atseit, "Jėga, Lize, aš visa kruvina, ar tau patinka, kaip atrodau?" Klausyk, Darla, ne tu viena jautiesi prislėgta.

- Jeigu mes nuvešime Mendę į ligoninės priimamąjį, ją turbūt paguldys į palatą ir stebės, kad nenusižudytų?

- Taip, tikriausiai, - sutiko Lizė. Jos galva praskaidrėjo. Tas žodelis jyga paveikė kaip antausis arba uostomosios druskos kvėptelėjimas. Aišku, jis velniškai išgąsdino, bet... jei Amanda turėjo ką pasakyti, Lizė norėjo išgirsti, ką būtent. Ją kankino nuojauta, kad visus išgyventus įvykius, įskaitant net ir "Zako Makulo" skambutį, kažkas tarpusavyje sieja. Tačiau kas? Skoto šmėkla? Absurdas. Skoto kruvinoji jyga? Kas žino.

O gal jo ilgšis? Padaras begaliniu keršu šonu?

Lize, jis egzistavo tiktai tavo vyro vaizduotėje, kuri retsykiais savo lakumu ir įtaigumu užgoždavo sveiką jam artimų žmonių protą. Buvo pakankamai galinga, kad, pavyzdžiui, jausdavaisi nejaukiai, jei sutemus valgydavai vaisių, nors širdyje žinojai, jog Skotas paprasčiausiai neatsikratė vaikiškų prietarų. Šiems priklausė ir ilgšis. Pati tai gerai žinai, tiesa?

Ar tikrai? Tuomet kodėl, mėginant apsvarstyti tokias mintis, jas išdarkydavo galvoje įsivyravusi ūkana? Kodėl vidinis balsas liepdavo užsičiaupti?

Darla nudelbė ją keistu žvilgsniu. Lizė susitvardė ir grįžo į tikrovę, kur laukė realūs žmonės ir realios problemos.

Pirmą kartą pastebėjo, kokia sesuo *nusikamavusi:* aplink lūpas įsirėžė gilios raukšlelės, paakiuose juodavo ratilai. Ji suėmė Darlą už pečių, nors nejautė jokio noro liesti išsišovusį raktikaulį arba palaidus, tarp pirštų slysčiojančius liemenėlės dirželius. Lizė prisiminė, kaip pavydėjo vyresnėlėm, kai šios išvažiuodavo į vidurinę mokyklą ir namo grįždavo "Greihaund" autobusu. Dabar Amanda buvo beveik šešiasdešimties, o Darla netoli nuo jos atsiliko. Abidvi pastebimai suseno.

- Brangute, - kreipėsi ji į Darlą, - Gydytojai tiesiog stebi pacientus. Savižudybės paprastai nemini. - Lizė negalėjo to garantuoti, bet neabejojo esanti teisi. - Ligoninėje ją palaikys parą. Gal dvi.

- Laikytų be leidimo?

- Ne, nebent sužeistą nusikaltėlį, kurį į priimamąjį pristatytų farai.

- Verčiau paskambink savo teisininkui, tam vyrukui iš Montanos, ir pasitikslink.

- Jo *pavardė* yra Montanas. Šiaip ar taip, jis veikiausiai grįžęs namo. Numeris į telefonų knygą neįtrauktas. Turiu jį užsirašiusi adresų knygelėje, bet jos nepasiėmiau. Manau, viskas bus gerai, jeigu nuvešime Mendę į Stivenso Memorialinę ligoninę No-Piepoje.

No-Piepa vietiniai praminė Norvegijos ir Pietų Paryžiaus apylinkes gretimoje Oksfordo apygardoje - miestelius, kuriuos nuo kaimyninių užkampių su tokiais egzotiškais pavadinimais kaip Meksika, Madridas, Kinija ir Korintas skyrė vos dienos kelias. Kitaip nei Portlendo arba Liuistono gydymo įstaigos, Stivenso Memorialinėje ligoninėje vyravo mieguista atmosfera.

- Mendei greičiausiai subintuos rankas ir be jokių prieštaravimų išleis namo. - Po pauzės Lizė pridūrė: - *Jei tik...*

- Jei?..

- Jei tik mes *norėsime* ją pasiimti. Ir jeigu *ji* sutiks važiuoti. Mes nemeluosime, neriesime jokių pasakėlių. Jeigu gydytojai paklaus, kas atsitiko, - o jie būtinai pasidomės, - pasakysime tiesą. Taip, apimta depresijos Amanda pjaustydavosi ir anksčiau, bet to nedarė jau ilgą laiką.

- Penkeri metai - ne tiek jau daug...

- Kaip pažiūrėsi, - atšovė Lizė. - Mendė *pati* galės paaiškinti, kad į miestą atsibeldė buvęs mylimas vyriškis su nauja žmona, dėl ko ji pasiuto.

- O jeigu ji nekalbės?

- Jei nekalbės, Darla, tuomet ligoninės palatoje pagulės mažiausiai dvidešimt keturias valandas. Mums *abiem* leidus. Nejau sutiktum vežtis Mendę namo, kol ji klaidžioja po kitas planetas?

Vyresnioji sesuo trumpam susimąstė, atsiduso ir papurtė galvą.

- Daug kas priklauso ir nuo Amandos, - tęsė Lizė. - Pirmiausia būtina apsiprausti. Jei prisireiks, po dušu atsistosiu kartu su ja.

- Aha. - Darla pirštais perbraukė trumpai kirptus savo plaukus. - Taip ir padarysime. - Ji taip plačiai nusižiovavo, kad akiratyje būtų pasirodžiusios glandos, jei tik šios nebūtų išoperuotos. Lizė dar sykį nužvelgė juoduojančius sesers paakius ir sumojo tai, į ką neatkreipė dėmesio dėl "Zako" skambučio.

Švelniai, bet atkakliai krestelėjusi Darlą už pečių, pasiteiravo:

- Ponia Džouns tau skambino ne šiandieną?

Nustebusi, išpūtusi akis kaip pelėda, Darla sumirksėjo.

- Ne, brangute, - atsakė. - *Vakar*. Tiksliau, vakar dienos popietę. Atlėkiau pas Amandą, subintavau ją, kaip mokėjau,

ir mudvi prasėdėjome kartu beveik visą naktį. Argi to neminėjau?

- Ne. Aš maniau, kad ji paklaiko šiandieną.

- Kvailutė Lizė. - Darla blausiai šyptelėjo.

- Kodėl nepaskambinai anksčiau?

- Nenorėjau tau trukdyti. Tu ir taip be galo daug dėl mūsų darai.

- Netiesa. - Lizei visada perverdavo širdį, kai Darla, Kanta (ar net Džodota, kai su šia tekdavo kalbėtis telefonu) skiesdavo tokias mėšlinas nesąmones. Ji žinojo, kad piktintis kvaila, bet savęs pakeisti negalėjo. - Aš tik naudojuos Skoto pinigais.

- Ne. Pagalbą suteiki *tu*. Visada *tu*. - Darla sekundę patylėjo ir vėl krestelėjo galva. - Tiek to. Svarbiausia - aš galvojau, kad mes susidorosime dviese. Bet, deja, klydau.

Lizė pabučiavo seserį į skruostą, stipriai ją apkabino ir nudrožusi pas Amandą pritūpė ant kušetės.

5

- Mende?

Jokios reakcijos.

- Triušele Mende? - po velnių, kartą tai padėjo.

O taip, Amanda ir šįsyk pakėlė galvą.

- Ko. Reikia?

- Mes nuvešime tave į ligoninę.

- Aš. Nenoriu.

Vyresniajai seseriai bekošiant žodžius, Lizė pasilenkė ir atsegė kruviną jos palaidinukę.

- Žinau, bet mudvi su Darla nepajėgsime aplopyti tavo nukankintų rankelių. Dabar svarbiau kas kita: tu norėsi grįžti ar praleisti naktį No-Piepos ligoninėje. Jei atsisakysi nak-

voti palatoje, parsibelsime namo, ir aš pabūsiu tavo kambarioke. - *Tada mes galbūt paplepėsime apie jygas ir konkrečiai apie kruvinąją jygą.* - Na, ką pasakysi, Mende? Grįši čia ar trumpam pasisvečiuosi Sent Stive?

- Noriu. Grįžti. Čia. - Paraginta atsistoti, idant Lizė galėtų nutraukti jos kelnes, Amanda pakluso be jokių prieštaravimų, tačiau savo žvilgsniu, rodės, tyrinėjo kambario apšvietimą. Gal ir nenugrimzdo į, anot psichiatrės, "dalinės katatonijos" būseną, bet nedaug trūko, kad į ją panirtų. Todėl Lizę užliejo palengvėjimas, kai kitus žodžius sesuo ištarė daugmaž žmogiškai, o ne kaip robotas:

- Jeigu mes kažkur... vykstame... kodėl mane *nurenginėji?*

- Nes tu privalai nusiprausti, - paaiškino Lizė, vesdama ją į vonios kambarį. - Ir pasikeisti drabužius. Šitie... purvini. - Dirstelėjusi atgal pamatė, kaip Darla nuo grindų čiupo kelnes ir palaidinukę. Amanda romiai nutapeno link dušinės, tačiau žiūrint į ją Lizei suspaudė širdį. Liūdesį pakurstė ne tiek šašuotas, randuotas sesers kūnas, kiek balti šortukai. Mendė beveik visuomet dėvėdavo vyriškus apatinius, kurie tiko prakauliam jos kūnui ir net suteikė seksualumo. Bet šį vakarą dešinįjį šortų sėdmenį bjaurojo kaštono spalvos šlakai.

O varge, Mende.

Po akimirkos ji dingo už vonios kambario durų, vienomis apatinėmis, liemenėle ir baltomis kojinėmis, kaip apskretusi, į rentgeno kabinetą šlitiniuojanti benamė. Lizė pažiūrėjo į Darlą. Tos akyse irgi sustingo skausmas. Kelioms sekundėms ausyse nuskambėjo daugelį metų girdėti rėksmingi Debušerų balsai. Galop Lizė nusisuko ir žengė per slenkstį įkandin moters, kurią kitados vadino dičke sese triušele Mende, kuri nūnai stypsojo ant kilimėlio nukorusi

galvą bei rankas, laukdama, kol ją išvaduos nuo likusių drabužių.

Ji siekė liemenėlės užsegimo, kai Amanda netikėtai atsigręžė ir siaubingai šaltais pirštais sugriebė už jaunesniosios sesers rankos. Lizė kone įtikėjo, jog dabar triušelė Mendė įniks malti liežuviu apie kruvinąsias jygas, bet tesulaukė visiškai *normalaus* žvilgsnio.

- Mano Čarlis vedė kitą, - ištarė Amanda, prispaudė išblyškusią, vėsią kaktą prie Lizės peties ir paplūdo ašaromis.

6

Likusi vakaro dalis priminė tai, ką Skotas vadino Blogo oro dėsniu: jei rytą nusprendi ilgiau pamiegoti su viltimi, kad uraganas nuslinks į jūrą, jis pakeis kryptį ir nuplėš tavo namo stogą. Jei atsikelsi anksti pasiruošęs pūgai, pro langą teišvysi sniego šuorelius.

Ką nori tuo pasakyti, paklausė Lizė. Jiedu gulėjo lovoje - vienoje iš turėtų santuokos pradžioje, patenkinti ir išsekę po sekso. Jis traukė “Herbert Tareyton” cigaretę, ant krūtinės pasidėjęs peleninę. Už lango staugė vėjas. Kokioje lovoje, koks vėjas, kokia audra ar kokiais metais, ji nebeprisiminė.

Ogi tai, kad būtina LBKA, paaiškino Skotas. Štai, ką Lizė atgamino, nors anuomet manė prastai nugirdusi arba kažko nesupratusi.

Ką reiškia elbėka?

Jis sumaigė nuorūką, perkėlė peleninę ant staliuko. Abiem delnais suėmė jos veidą, minutei uždengdamas ausis ir pabučiavo į lūpas. Tada nuleido rankas, idant antroji pusė galėtų išgirsti atsakymą. Skotas Lendonas mėgo, kai žmonės jo klausydavosi.

LBKA, širdele - laikykis bet kokiomis aplinkybėmis.

Lizė pamąstė - savo proto mitrumu neprilygo vyrui, bet išvadas daryti mokėjo - ir galiausiai suvokė, jog LBKA yra, pasak jo, akronimas. *Laikykis bet kokiomis aplinkybėmis.* Raginimas skambėjo šauniai, nors ir kvailokai. Ji pakartojo žodžius mintyse ir prajuko. Vyras taip pat ėmė kikenti, ir netrukus vėl įsiskverbė į Lizę. Kol jie mylėjosi, už lango siautėjo vėtra.

Skoto draugijoje ji dažnai juokdavosi.

7

Per kelionę į ligoninės priimamąjį, prieš sugrįžtant į mažąjį Amandos kotedžą, iškilusį tarp Kals Vju ir Harlou giliojo kanalo, galvoje ne kartą nuskambėjo jo tvirtinimas, esą pūga, kuriai pasirengdavai, tave aplenkdavo šonu. Visų pirma nudžiugino tai, kad Mendės būklė akivaizdžiai pagerėjo. Tačiau Lizė nepajėgė nusikratyti šiurpių minčių apie blėstančias lemputes, kurios, prieš galutinai užgesdamos, porai valandų skaisčiai nušvinta. Malonūs pokyčiai prasidėjo jau duše. Lizė nusirengė ir įsirangė į kabiną, kartu su seserimi, kuri iš pradžių stovėjo nukorusi pečius, it bedžionė mataruodama rankomis. Paskui, nors stengėsi darbuotis kuo atsargiau, paleido čiurkšlę tiesiai į pjūviais išvagotą kairįjį Mendės delną.

- Oi! *Oi!* - suriko Amanda ir trūktelėjo ranką. - Man *skauda!* Žiūrėk, kur taškaisi!

Lizė atsiliepė tokiu pačiu tonu - Mendė nieko kito tikėtis negalėjo, net jeigu jos abi stovėjo viena šalia kitos nuogais pasturgaliais, - bet sesers pyktis ją pradžiugino. Tūžmingos gaidos liudijo, kad Amanda *atsipeikėjo.*

- Ak, atleiskite man, maloningoji, bet šuke ne *aš* susiraižiau ranką.

- Juk negalėjau pjūviais išgražinti *jo*, - atkirto Mendė ir Čarlį Korivo su jo žmona užliejo keiksmų srautu - su vaikišku burnojimu sumišusias nešvankybes, - kuris jaunesniąją seserį pritrenkė, prajuokino ir sužavėjo.

Kai ji nutilo, kad atgautų kvapą, Lizė tarė:

- Oho, tavo srėbtuvė - kaip šiukšlių dėžė.

Amanda niauriai pasiūlė:

- Užsikrušk, Lize.

- Jei tau maga grįžti namo, patarčiau prikąsti liežuvį, kai gydytojas tvarstys tavo rankas.

- Galvoji, aš kvaiša?

- Ne... bet užteks paminėti, kad ant jo siutai.

- Mano rankos vėl kraujuoja.

- Smarkiai?

- Truputį. Gal patepk jas vazelinu.

- Tikrai? Tau neskaudės?

- Skausmą kelia *meilė*, - rimtai pastebėjo Amanda... ir prunkštelėjo, dėl ko Lizei palengvėjo.

Kai drauge su Darla ji įgrūdo seserį į savo "BMW", ir visos trys patraukė keliu, vedančiu į Norvegijos miestelį, Mendė lyg niekur nieko pasiteiravo, kaip sekasi tvarkyti studiją. Lizė nutylėjo apie "Zako Makulo" skambutį, bet papasakojo apie tariamą romaną "Aikas grįžta namo" ir pacitavo vienintelę knygos eilutę: "Aikas numygo namo, ir viskas susiklostė puikiai. JYGA! PABAIGA!" Jai norėjosi pažiūrėti, kaip į žodį jyga sureaguos Mendė.

Pirmoji atsiliepė Darla.

- Liza, tu buvai ištekėjusi už labai keisto vyro.

- Tarsi pati *nežinočiau*. - Pro veidrodėlį Lizė pažvelgė į Amandą, kiūtinčią ant užpakalinės sėdynės. *Įsigobusi į di-*

dingos vienatvės skraistę, kaip pasakytų geroji mamulė. - Mende, ką tu manai?

Toji gūžtelėjo, ir Lizė pagalvojo jokio kito atsakymo nesulauksianti. Bet staiga žodžiai plūstelėjo iš sesers lūpų srauna tėkme.

- Toks jis *buvo*. Kartą paprašiau, kad mane nuvežtų į miestą, nes man reikėjo naujo apavo, na, žinai, gerų batų, kuriais galėčiau vaikščioti po miškus. Kai važiavome palei Oberno "Niekučių" krautuvėlę, jis išsprogino akis, nes nieko panašaus anksčiau nematė. Todėl užsimanė sustoti ir pasidairyti po parduotuvę. Atrodė kaip dešimtmetis vaikiščias! Man tereikėjo "Edžio Bauerio" purvabraidžių, kuriuos apsiavusi slankiočiau girioje ir nesibaiminčiau, kad mane nudilgins nuodingoji gebenė. O *jis* užsigeidė supirkti visą sumautą krautuvėlę. Niežulio miltelius, elektrinius mygtukus, pipirinę kramtomąją gumą, plastikinius vėmalus, naktinio matymo akinius - žodžiu, viską. Tuos daiktus sukrovė ant prekystalio, šalia ledinukų, kuriuos sučiulpus ant lazdelės pasirodo nuoga moteris. Prisipirko to velnioniško, Taivanyje gaminto mėšlo ne mažiau kaip už šimtą dolerių. Pameni, Lize?

Taip, ji prisiminė. Niekada neužmiršo, kaip tądien jis parsigavo namo nešinas maišais, apklijuotais kvatojančiais veidukais ir užrašu PASIUTJUOKIS. Koks įraudęs Skotas buvo ir kaip tauškė, savo pirkinius vadindamas velnioniškais žaisliukais. Ne *velniškais*, o *velnioniškais* - sunku patikėti, bet šitą žodį, vienintelį, perėmė iš *jos*. Na, kiekvienas tai sugebėtų padaryti, kaip mėgdavo tvirtinti geroji mamulė. Tiesą pasakius, žodeliu "velnioniškas" dažniausiai švaistydavosi tėvas. Ir būtent Dendis Deivas pažįstamiems retsykiais išrėždavo: *aš jį nublenkiau*, jei šnekėdavo apie kokį niekam tikusį daiktą. Ak, kaip Skotui patiko ši frazė, kuriai, pasak jo, nė iš tolo neprilygo pasakymas "išmečiau" ar net "nutrenkiau".

Skotas ir jo laimikiai, sužvejoti žodžių telkinyje, istorijų telkinyje, mitų telkinyje.

Skotas Lendonas, kad jį kur *brudini* velniai nujotų.

Kartais Lizė nepagalvodavo apie jį visą dieną. Ir kas čia keisto? Jos gyvenimas buvo pilnavertis, juolab kad velionis vyras turėjo nelengvą charakterį ir ne visada leisdavosi sukalbamas. Seniai jankiai kaip, pavyzdžiui, jos tėvas, Skoto tipo žmones pramindavo pamaivomis. Bet pasitaikydavo dienų (tiek apniukusių, tiek saulėtų), kai Lizė beprotiškai jo ilgėdavosi ir jausdavosi tuščia lyg išdžiūvęs medis, kurio drevėje ūžaudavo lapkričio vėjas. Dabar ją aplankė panašūs pojūčiai, užvaldė noras surikti Skoto vardą, šūksniu pakviesti jį namo. Nuo minties apie būsimus vienatvės metus nudiegė širdį. Ar meilė verta bent dešimties sekundžių tokių kančių, paklausė savęs Lizė.

8

Puiku, kad Amanda pamažu atsigaivelėjo. Dar geriau, jog Mansingeris, budintis gydytojas, pasirodė besąs ne iškaršęs veteranas. Jis atrodė vyresnis už Džanseną, daktarą, su kuriuo Lizė susipažino, kai prieš mirtį Skotą pakirto liga, bet vargu ar bent buvo persiritęs į antrą ketvirtos dešimties pusę. Trečias pliusas - avarijos, įvykusios Švedijos kelyje, dalyvių atvykimas, nors ji niekada nebūtų patikėjusi, kad svetima nelaimė galėtų išeiti į naudą.

Lizei su Darla nuvedus Amandą į Stivenso Memorialinės ligoninės priimamąjį, kol kas tuščiame laukiamajame viso labo sėdėjo moteris su dešimtmečiu sūnumi. Pastarasis buvo išbertas, ir motina vis pliaukšėjo vaikiui per delnus, idant jis nesikasytų. Ji tebeplekšnojo ir tuomet, kai jiems

pasiūlė užeiti į gydytojo kabinetą. Po penkių minučių berniukas išniro pro tarpdurį sutvarstytomis rankomis ir gaižia veido išraiška. Mama spaudė tepalų pavyzdėlius, bet savo atžalos ujusi nesiliovė.

Seselė pakvietė Amandą.

- Brangioji, prašom eiti pas daktarą Mansingerį. - Kreipinį moteris ištarė meiniška maniera, nutęsdama galūnę taip, kad ji virto "-e-e-eji"

Mendė nuraudo ir įbedė į seseris išdidų karalienės Elžbietos žvilgsnį.

- Aš mieliau pasimatyčiau su juo viena, - pareiškė.

- Na, žinoma, jūsų Paslaptingoji Didybe, - atšovė Lizė ir kyštelėjo liežuvį. Šiuo momentu jai nerūpėjo, kokiam laikui gydytojas nuspręs paguldyti į ligoninę tą kaulėtą, erzinančią kalę: nakčiai, savaitei ar visiems metams. Koks skirtumas, ką Amanda sukuždėjo prie stalo, kai Lizė šalia jos suklupo? Gal *išties* tepasakė: *jėga*. Net jei pratarė kažką kitą, ar jai tikrai norėjosi iškeisti savo lovą į Mendės kotedžą, nakvoti tame pačiame kambaryje ir alsuoti beprotystės garais? *Kas per brudini juokai*, pasakytų Skotas.

- Nepamiršk, ką sutarėme, - priminė Darla. - Tu įtūžai ir susipjaustei, nes jis tave įskaudino. Dabar jautiesi geriau. Ir kvailysčių nekrėsi.

Amanda įsmeigė į Darlą visiškai neperprantamą žvilgsnį.

- Taip, - patvirtino. - Nebekrėsiu.

9

Gan veik į priimamąjį įgriuvo jaunuoliai, pakliuvę į avariją prie nedidelio Švedijos miestelio. Vargu ar Lizė manytų, kad jai pasisekė, jei kas nors iš grupelės būtų susižalojęs,

bet, laimei, niekas rimtai nenukentėjo. Visi sugebėjo pastovėti ant kojų, o pora vyrukų netgi krizeno plepėdami. Šniurkščiojo tik viena maždaug septyniolikos metų mergina. Jos plaukai buvo išteplioti krauju, po nosimi kabėjo liūlys. Iš viso į avariją pateko šeši žmonės. Nuo porelės besijuokiančių vyrų, vienas kurių, rodės, išsinarino ranką, trenkė stiprus alaus tvaikas. Šešetuką atlydėjo du medikai, ant civilių drabužių užsimetę Rytų Stounhemo gelbėtojų striukes ir du tvarkos sergėtojai: valstijos policininkas bei kelių patrulis. Seselė, kuri kreipėsi į Amandą "brangioji", iškišo galvą pažiūrėti, kas kelia šurmulį, po akimirkos jos pavyzdžiu pasekė ir jaunasis daktaras Mansingeris. Neilgai trukus paauglė isteriškai suspigo ir visiems be išimties apskelbė, esą pamotė ją nunovys. Dar po kelių sekundžių prie mergaitės priėjo seselė (bet jos "brangiąja" nevadino, pastebėjo Lizė), ir tuomet iš KABINETO NR. 2 nerangiai išslinko Amanda, delne gniaužianti savuosius tepaliukų pavyzdžius. Iš kairiosios apsmukusių džinsų kišenės styrojo keli perpus sulenkti receptai.

- Galime keliauti, - tarė Mendė, vis dar spinduliuodama išdidų karališką žvilgsnį.

Nors budintis gydytojas buvo jaunas ir, ko gero, ne itin patyręs, Lizė negalėjo patikėti, kas viskas susiklostys štai taip sėkmingai. Nuojauta neapgavo. Iš KABINETO NR. 1 išniro seselė, tarsi mašinistė - iš garvežio kabinos.

- Ar jūs, ponios, esate panelės Debušer seserys? - paklausė ji.

Lizė su Darla linktelėjo. Taip, kaltos. Jei norite, galite mus nuteisti.

- Daktaras norėtų su jumis trumpam pašnekėti, kol dar neišėjote. - Sulig paskutiniu žodžiu ji pradingo kabinete, kur tebekūkčiojo mergina.

Kitoje laukiamojo pusėje vėl ėmė prunkšti alumi atsiduodantys vyrai. Lizė pagalvojo: *kad ir kas porelei nutiko, dėl avarijos atsakingi ne jie.* Ir išties, farai nenuleido akių tik nuo išblyškusio vaikinuko, tokio pat amžiaus kaip mergaitė iškruvintais plaukais. Dar vienas berniokas rekvizavo mokamą telefoną. Jo skruostą bjaurojo rėžis, kurį, kaip Lizė manė, prisireiks užsiūti. Trečiasis laukė, kol galės paskambinti. Sprendžiant iš išvaizdos, jis susižeidęs nebuvo.

Amandos delnai žvilgėjo nuo balzgano kremo.

- Jis sakė, jog dygsniai viso labo ištemptų odą, - kone didžiuodamasi pareiškė ji. - O tvarsčiai tik trukdytų. Šituo tepalu - fu, kaip dvokia, ar ne, - teks terliotis ir mirkyti delnus tris kartus per dieną artimiausias tris paras. Turiu receptus kremui ir tirpalui. Daktaras prašė, kad stengčiaus nelankstyti pirštų ir kelčiau daiktus štai taip: - Mendė suspaudė priešistorinį "People" egzempliorių dešiniosios rankos smiliumi bei didžiuoju, kilstelėjo žurnalą ir leido jam nukristi ant staliuko.

Laukiamajame vėl išdygo seselė.

- Daktaras Mansingeris jau gali su jumis susitikti. Viena arba abiem. - Jos tonas liudijo, kad laiko gaišti nederėtų. Lizė ir Darla, sėdinčios abipus sesers, susižvalgė, bet Amanda to nepastebėjo, nes nuoširdžiai susidomėjusi spiginosi į žmones kitoje kambario pusėje.

- Eik tu, Lize, - tarė Darla. - Aš pabūsiu su ja.

10

Seselė įleido jaunesniąją panelės Debušer seserį į KABINETĄ NR. 2, o pati grįžo pas virkaujančią paauglę taip kietai sučiaupusi lūpas, kad šios virto plonyte, beveik ne-

įžiūrima linija. Lizė įsitaisė ant vienintelės kambaryje stovinčios kėdės ir nukreipė akis į vienintelį paveikslą: pūkuotą kokerspanielį, lakstantį gelsvų narcizų lauke. Po sekundės kitos (nors ji neabejojo turėsianti laukti ilgiau, jei tik gydytojas nenorės kuo skubiau atsikratyti papildomais rūpesčiais), pro tarpdurį įžengė daktaras Mansingeris. Jis užtrenkė duris, dėl ko rėksmingas mergaitės gokčiojimas pritilo, ir nuleido vieną prakaulios sėdimosios pusrutulį ant apžiūros stalo.

- Aš esu Halas Mansingeris, - prisistatė.

- Liza Lendon. - Ji ištiesė ranką, kurią gydytojas mandagiai paspaudė.

- Man norėtųsi gauti daugiau informacijos apie jūsų sesers būklę - kad turėčiau ką įrašyti į medicininę kortelę, suprantama, - bet, kaip matote, dabar tam ne pats geriausias momentas. Teko išsikviesti pagalbą. Naktis žada būti darbinga.

- Dėkui, kad išsvis radote mums laiko, - atsiliepė Lizė, labiau pradžiuginta ne daktaro pastangų, o ramaus iš jos lūpų pasigirdusio balso, kuris tarsi teigė: *padėtis kontroliuojama*. - Garantuoju, jog mano sesuo Amanda nebekelia sau pavojaus, jei būtent dėl to nerimaujate.

- Na, taip, truputį nerimauju, bet patikėsiu jūsų žodžiu. Ir jos. Panelė Debušer nėra nepilnametė. Be to, akivaizdu, kad nusižudyti nebandė. - Mansingeris pakėlė akis nuo užrašų lentelės ir apdovanojo ją nemaloniai veriančiu žvilgsniu. - Juk nebandė?

- Ne.

- Ne. Antra vertus, nereikia būti Šerloku Holmsu, norint suprasti, kad jūsų sesuo žalojasi ne pirmą kartą.

Lizė atsiduso.

- Panelė Debušer užsiminė, kad gydėsi, bet jos psichiatrė persikėlė į Aidahą.

Aidahą? Aliaską? Marsą? Kam rūpi, kur išsidangino karoliukais apsikarsčiusi kalė? Balsu ji patvirtino:

- Teisingai.

- Ponia Lendon, jai būtina psichoterapija. Ir nedelsiant. Savęs žalojimas susijęs su mėginimais nusižudyti ne labiau negu anoreksija, bet abu nukrypimai yra *savižudiški*, jei suvokiate, ką turiu omenyje. - Iš balto chalato kišenės daktaras Mansingeris iškrapštė užrašų knygelę, kurioje įniko kažką keverzoti. - Jums ir jūsų seseriai norėčiau rekomenduoti vieną knygą, "Polinkį pjaustytis", kurią parašė...

- Piteris Markas Stainas.

Jaunasis gydytojas nustebęs pakėlė galvą.

- Mano vyras rado ją po paskutinio Mendės... po to, ką ponas Stainas vadina...

(*po jygos, po paskutinės kruvinosios jos jygos*)

Daktaras Mansingeris kantriai lūkuriavo, kol ji užbaigs.

(*nagi, pasakyk, ištark: po kruvinosios jygos*)

Sutelkusi valios jėgas, Lizė išvijo padrikas mintis iš galvos.

- Po to, ką ponas Stainas pavadintų "išsiliejimu" Štai kokį žodį autorius vartoja, tiesa? - ji vis dar šnekėjo ramiai, tačiau jautė, kaip nuo prakaito lašelių sudrėksta smilkiniai. Nes vidinis balsas neklydo. Išsiliejimas ar kruvinoji jyga - tai vienas ir tas pats. *Niekas nesikeičia.*

- Aha, - patvirtino Mansingeris. - Nors knygos nevarčiau jau keletą metų.

- Kaip minėjau, vyras ją rado, pats perskaitė ir tai padaryti privertė mane. Aš pasistengsiu "Polinkį pjaustytis" atkapstyti ir perduosiu savo seseriai Darlai. Beje, netoliese gyvena dar viena mūsų sesuo. Šiuo metu išvažiavusi į Bostoną. Kai sugrįš, pasirūpinsiu, kad su knygos turiniu susipažintu ir ji.

- Ką gi, puiku. - Kaulėta jo sėdynė nuslydo nuo apžiūros stalo. Sučežėjo klijuotė. - Lendon... Jūsų vyras buvo rašytojas?

- Taip.

- Užjaučiau dėl netekties.

Štai viena iš keistenybių, su kuriomis esi priversta taikstytis, kai išteki už garsaus vyro. Net ir praėjus dviem metams po jo mirties, žmonės tebesako užuojautos žodžius. Matyt, jų reikės klausysis ir dar po kelių metų. Arba dešimties. Nuotaika pabjuro vien nuo tokios minties.

- Ačiū, daktare Mansingeri.

Gydytojas linktelėjo ir vėl prabilo apie reikalus, dėl ko jai nuo širdies nuslinko akmuo.

- Tokių atvejų retai kada pasitaiko tarp suaugusių moterų. Dažniausiai save žaloja...

Laiko vos užteko, kad Lizė mintyse spėtų užbaigti jo sakinį - *vaikai, kaip toji snarglė, žliumbianti kitame kabinete*, - kai iš laukiamojo atsklido griausmingas trenksmas, kurį palydėjo tarpusavyje sumišę riksmai. KABINETO NR. 2 durys atsilapojo, ir į kambarį įvirto seselė, nūnai atrodanti *stambesnė*, tarsi nemalonumai ją būtų kažkaip išpūtę.

- Daktare, ateinate?

Mansingeris nėrė pro duris nė nesivargindamas atsiprašyti pašnekovės, ir už tai Lizė pajuto jam pagarbą: LBKA - laikykis bet kokiomis aplinkybėmis.

Žengusi į laukiamąjį ji pastebėjo, kaip gerasis gydytojas vos neįsirėžė į paauglę, kuri kyštelėjo galvą iš KABINETO NR. 1, panūdusi sužinoti, kas vyksta, ir susidūrė su žiopsančia Amanda. Nuo smūgio toji užgriuvo seserį, ir nedaug trūko, kad jos abi būtų išsidrėbusios. Valstijos policininkas ir kelių patrulis stypsojo greta iš pažiūros nesužeisto, prie te-

lefono laukusio vaikinuko. Dabar šis gulėjo ant grindų apalpęs arba praradęs sąmonę. Berniokas perdrėkstu skruostu tebepliurpė į ragelį, tarytum nieko nebūtų nutikę. Lizė nejučia prisiminė Skoto kitados skaitytą eilėraštį - nuostabias kraupias eilės, kuriose

(*velnioniškas*)

pasaulis sukosi spjaudamas į tavo skausmą. Kas jas parašė? Eliotas, Odenas? Žmogus, sukūręs ir eilėraštį apie bombonešio bokštelyje kiūtojusio šaulio mirtį? Visai įmanoma, kad Skotas minėjo pavardę. Dabar ji būtų atidavusi kiekvieną turimą centą už galimybę paklausti vyro, kam priklauso eilių apie kančią autorystė.

11

- Ar tu tikrai susitvarkysi viena? - maždaug po valandos pasiteiravo Darla, stovėdama prie atvirų Amandos namelio durų. Jų kulkšnis glostė ir žurnalo, padėto ant koridoriaus staliuko, lapus šiugždino naktinis vėjelis.

Lizės perkreipė lūpas.

- Jei dar sykį paklausi, nuspirsiu tave nuo slenksčio. Nieko mums *nenutiks*. Pasimėgausime kakava. Kadangi Mendės rankos žaizdotos, turėsiu ją pagirdyti...

- Be abejo, - sulinksėjo Darla. - Juk pameni, kam anąkart buvo panaudotas puodelis...

- O tada griūsime į lovą. Tik dvi senos Debušerų panos. Be jokio vibratoriaus.

- Labai juokinga.

- Rytoj atsikelsime su pirmais saulės spinduliais. Kava! Javainiai! Išvyka į vaistinę! Atgal, namučio, kur pamirkysime jos rankas! Vėliau, brangute, ateis eilė budėti *tau*.

- Kaip matau, tu gerai nusiteikusi.

- Žinoma. Dabar keliauk namo ir pašerk katę.

Darla dvejodama nužvelgė jaunesniąją seserį, pakštelėjo į skruostą ir šonu, kaip buvo įpratusi, ją apkabino. Galiausiai nupėdino vingiuotu takelio link savo vienatūrio automobilio. Lizė uždarė duris, pasuko raktą spynoje, dirstelėjo į Amandą, kuri, užsimetusi medvilninius naktinukus, regis, atgavusi dvasios ramybę, sėdėjo ant kušetės. Iš sąmonės gilumos išniro gotikinio, turbūt paauglystėje skaityto, romano pavadinimas - "Madam, ar jūs kalbėsite?"

- Mende? - tyliai pratarė.

Amanda išplėtė žydras akis, kokias turėjo dauguma Debušerų šeimos narių. Žvilgsnis atrodė toks tyras ir patiklus, kad Lizė suvokė nepajėgsianti pradėti kalbos jai rūpimais klausimais: apie Skotą ir jygas, apie Skotą ir kruvinąsias jygas. Žinojo negalėsianti tardyti sesers, kuri išgyveno tokią sunkią dieną. Na, nebent, kai jos abi gulės tamsoje, ir Amanda pati prašneks šia tema...

Ei, Lizute, tau irgi išpuolė ne itin maloni diena.

Gryna tiesa, bet argi tai suteikė teisę išblaškyti giedrą, atsispindinčią Mendės akyse?

- Ką, mažoji?

- Ar tu *norėtum* prieš miegą pasivaišinti kakava?

Amandos veide nušvito šypsena, dėl kurios ji gerokai atjaunėjo.

- Kakava prieš miegą? Mielai.

Taigi Lizė užvirė karšto gėrimo. Mendei sunkiai sekėsi nulaikyti puoduką, todėl iš virtuvės spintelės teko išgriebti kreivą šleivą plastikinį šiaudelį - ko gero, ilgą laiką gulėjusi Oberno "Niekučių" parduotuvės lentynoje. Prieš įbesdama vieną galą į kakavą, Amanda jį iškėlė (suspaudė dviem pirštais, kaip prisakė gydytojas) ir burbtelėjo:

- Žiūrėk, čia mano *smegenys*.

Lizė išsižiojo negalėdama patikėti, kad sesuo pokštauja. Po akimirkos prajuko. Amanda prie jos prisijungė.

12

Jos ištuštino kakavos puodelius, paeiliui išsivalė dantis - kaip vaikystėje, kai abidvi gyveno fermoje, ir susirangė lovoje. Kai stalinė lemputė užgeso ir kambarys aptemo, Amanda ištarė sesers vardą.

O varge, prasideda, pagalvojo Lizė. *Vėl į šuns dienas išdės senąjį gerąjį Čarlį. O gal kalbės apie... jygą? Jei taip, ar aš tikrai noriu jos klausytis?*

- Ką, Mende?

- Ačiū, kad man padėjai. Nuo to tepalo, kuriuo daktaras išterliojo delnus, man daug geriau.

Lizė ir vėl apstulbo. Ir tai viskas? Atrodo, nes po minutės kitos sulėtėjęs Amandos alsavimas išdavė, kad ji užsnūdo. Naktį veikiausiai atsibus ir paprašys tailenolio, bet dabar sesuo miegojo.

Sunku patikėti, jog taip pasisekė. Lizė negulėjo vienoje lovoje su kitu žmogumi nuo tų laikų, kai vyras išsiruošė į paskutinę kelionę, todėl jautėsi truputį nejaukiai. Be to, mintys be paliovos sukosi apie "Zaką Makulą" jau neminint grasintoją nusamdžiusio inkunko, kalės vaiko Vudbedžio. Su pastaruoju ji pašnekės artimiausiu metu. Tiksliau sakant, rytoj. Nūnai reikės susitaikyti su tuo, kad kelias valandas - gal net visą naktį - praleis būdraudama. O rytą veikiausiai pasitiks pirmame aukšte, įsitaisiusi supamajame krėsle... jei tik suras ką paskaityti Amandos knygų lentynoje...

"Madam, ar jūs kalbėsite?" - dingtelėjo jai. *Šitą tik-*

riausiai parašė Helena Makines. Tikrai ne žmogus, sukūręs eilėraštį apie bombonešio šaulio mirtį...

Lizė nė nepajuto, kaip užsimerkė ir kietai įmigo. Skraidančio PILSBERIO MILTŲ kilimo šįsyk nesapnavo. Kirmijo lyg užmušta.

13

Ji pakirdo gūdžią naktį. Mėnulis jau buvo nusileidęs, ir aplinkui viešpatavo aklina tamsa. Iš pradžių Lizė nesuvokė, jog atsibudo ir guli prisispaudusi prie Mendės nugaros, kaip kadaise prie Skoto, sulenktus kelius įrėmusi į sesers pakinklius, vėlgi kaip į Skoto - tiek šeimyniniame guolyje, tiek šimtuose motelių lovų. Po velnių, jų, ko gero, buvo penki, gal net septyni šimtai (ar aš girdžiu "tūkstantis", nagi, žmonės, pasiūlykite tūkstantį). Ji mąstė apie jygas ir kruvinąsias jygas. Apie raginimą LBKA, tuos gyvenimo momentus, kai belieka nukabinti galvą ir laukti, kol pasikeis vėjas. Ir jei tamsa išties mylėjo Skotą, galvojo Lizė, vadinas, juodu siejo tikra meilė, teisingai? Nes vyras irgi puoselėjo tamsai karštus jausmus, šoko su ja būties pokylių salėje, kol pagaliau nusivarė nuo kojų.

Na, štai ir vėl ten nuklydau, pamanė Lizė.

Sąmonėje pasigirdo Skoto balsas (bent ji *manė*, kad Skoto, nors nebuvo tuo tikra): *Kur nuklydai, Lize? Kur, širdele?*

Atgal į dabartį.

Filmas vadinosi "Atgal į ateitį", pastebėjo Skotas. *Mes jį žiūrėjome kartu.*

Aš turiu galvoje ne filmą, o mūsų gyvenimą.

Skotas paklausė: *Mažule, ar tu laikaisi?*

Ji pagalvojo: *Ir kodėl aš įsimylėjau tokį...*

14

Koks jis kvailys, mąsto Lizė. *Man taip pat ne visi namie, jei kvaršinu dėl jo galvą.*

Vis dėlto ji spiginasi į tamsią pievą. Šaukti jo neketina, bet jaučia, kaip į širdį pamažu skverbiasi nerimas, nes dabar laikrodis rodo po vienuolikos, o Skotas pro virtuvės duris į nakties šešėlius išlėkė prieš dešimt minučių. Ką gi ji veikia? Juk ten nėra nieko, išskyrus gyvatvorę ir...

Kažkur netoliese sucypia mašinos padangos, dūžta stiklas, pradeda amsėti šuo, kuriam pritaria girtų šūkavimai. Penktadienio vakarą universitetiniame miestelyje tokie garsai gan įprasti. Ji nori pakviesti Skotą, tačiau tyli, nes išgirdęs savo vardą jis suprastų, jog Lizė nebepyksta. Bent jau *neniršta.*

Ji iš tiesų aprimusi. Bėda ta, kad Skotas pasirinko išmaukti šešias ar septynias skardines alaus ir pirmą kartą pavėluoti į pasimatymą ne patį geriausią penktadienio vakarą. Jiedu ruošėsi traukti į kiną, pažiūrėti kažkokio švedų režisieriaus filmą, dėl kurio jis kraustėsi iš proto, o Lizė tikėjosi, kad aktorių balsai bus dubliuoti ir titrų skaityti nereikės. Ji grįžo namo, skubiai sušlamštė salotų lėkštę, dar pasvėliojo, ar Skotas kalbins užsukti į "Lokio guolį" (jeigu nesusiprotės, tuomet pasiūlys *ji*). Netikėtai subirbė telefonas, ir Lizė čiupo ragelį su viltimi, kad jis persigalvojęs panūdo nusivežti savo merginą į Bengoro prekybos centrą, kurio kino teatre rodė filmą su Robertu Redfordu (Viešpatie, tik ne į "Užuovėjos" šokių klubą. Kam norėtųsi strikinėti aštuonias darbo valandas praleidus ant kojų?). Bet skambino Darla. Pareiškusi, jog "užsimanė šnektelėti", netrukus

vyresnioji sesuo atkleidė tikrąjį savo tikslą, tai yra pradėjo Lizę uiti (nežinia, kelintą sykį) už tai, kad jaunėlė išsinešdino į Niekados Niekados šalį (Darlos posakis), paliko ją, Amandą bei Kantatą spręsti problemas (kitaip tariant, prižiūrėti gerąją mamulę, kuri 1979-aisiais jau buvo tapusi storąja mamule, akląja mamule ir, blogiausia, apdujėle mamule), o pati leidžia laiką "kvailiodama su koledžo vaikiais" Tarsi kiaurą dieną darbuotis padavėja būtų grynas malonumas. Lizei Niekados šalį atstojo picerija, įsikūrusi už trijų mylių nuo Meino universiteto teritorijos, o Berniukų Pamestinukų gretas daugiausia sudarė vyrukai iš "Delta Tau" brolijos, kuriems vis knietėjo čiuptelėti padavėjoms už sijono. Dievas mato, bet kokios svajonės palankyti kelis paskaitų kursus išgaravo lyg dūmas. Ji stokojo ne proto, o laiko ir jėgų. Lizė klausėsi Darlos svaičiojimų ir stengėsi neprarasti savitvardos, bet galiausiai vis tiek užsiplieskė. Gan greitai seserys, kurias skyrė šimtas keturiasdešimt mylių, įniko rėkti viena ant kitos, išdėdamos ir įsisenėjusias nuoskaudas. Kaip pasakytų jos vaikinas, pokalbis virto *brudinu* plūdimusi. Baigiamąjį žodį, kaip įprastai tarė Darla: "Daryk, ką nori - šiaip ar taip, tu visada elgiesi savo nuožiūra".

Po barnio Lizė prarado apetitą ir nustūmė į šoną gabalėlį sūrio pyrago, kurį atsinešė iš picerijos. Apie Ingmaro Bergmano filmą nė negalėjo pagalvoti... dabar tetroško Skoto. Taip. Nes per pastaruosius keletą mėnesių, ypač per paskutines keturias ar penkias savaites, ji kažkaip keistai ėmė priklausyti nuo savo mylimo vaikino. Galbūt skambės banaliai, bet kai Skotas ją apkabindavo, Lizę užvaldydavo saugumo jausmas, kurio kiti vyrai įžiebti nepajėgdavo. Didžiuma jų tekurstydavo susierzinimą ir nuovargį (protarpiais geidulį). O nuo Skoto sklido gėris, ir kai jis pirmą kartą rimtai susi-

domėjo paprasta picerijos padavėja, ji negalėjo tuo patikėti, nes dėmesį rodantis vaikinas buvo gerokai *protingesnis* ir nepaprastai talentingas (Lizei gerumas reiškia kur kas daugiau nei visa kita). Užtat dabar *tiki.* Be to, nuo pat pradžių susižavėjo Skoto kalbėjimo maniera - ne tokia kaip Debušerų, bet vis vien gerai pažįstama - Lizei dingojasi, kad ji panašiai šneka sapnuose.

Tačiau kokia nauda iš kalbos, kai nėra žmogaus, su kuriuo galėtum pamiklinti liežuvį? Kai netgi nėra, kam *išsiverkti.* Štai, ko šįvakar jai reikėjo. Apie savo pakvaišusią sumautą šeimynėlę - ak, atleiskite, pakvaišusią *brudiną* (anot Skoto) šeimynėlę - anksčiau nesipasakojo, bet šiuo metu jautė *privalanti* išlieti širdį, antraip būtų save užgraužusi. Tik jis, žinoma, šiandieną nusprendė nepasirodyti. Laukdama Lizė vis tvirtino sau, esą Skotas nenutuokė, kad ji siaubingai susiriejo su ta kale, vyresniąja seserimi, bet kai šeštą valandą pakeitė septinta, vėliau ir aštunta (ar aš girdžiu "devinta", nagi, žmonės, pasiūlykite devynis), kai, atsainiai knebinėjant sūrio pyrago gabaliuką, laikrodžio rodyklės sustingo ties devinta valanda (ar aš girdžiu "dešimta", o taip, dešimta valanda!), o Šiaurės Meino gatvės taip ir nenutvieskė mirksinčios priešakinės 73-ųjų "Fordo" šviesos, ją ėmė svilinti vis stipresnis pyktis (ar aš girdžiu "įniršis"?)

Nieko nematančiomis akimis spoksodama į televizorių, kuriame rodė laidą apie gamtą, greta pasidėjusi beveik nepaliestą vyno taurę, Lizė pajuto, kad pyktis užleidžia vietą įtūžiui. Būtent tuo momentu įtikėjo, jog Skotas vis dėlto ateis. *Įžengs į sceną,* kaip sakoma, su viltimi, kad pavyks *sudrėkinti savo galą.* Eilinis jo posakis iš žodžių telkinio, į kurį mes metame savo tinklus. Ir koks žavingas! Ne mažiau nei tokie Niekados Niekados šalies kalbai būdingi pavyzdžiai, kaip *patikrinti, ar iš pasturgalio nebyra pelenai,*

įmerkti savo kotelį, susiklijuoti į dvigalvę pabaisą, pasibirbinti ir itin elegantiškas - *nulaižyti uogelę.* Įsitaisiusi priešais televizorių, ausimis gaudydama konkrečiam Berniukui Pamestinukui priklausančio 73-ųjų "Fordo Ferleino" garsus - gerklinio automobilio burbuliavimo, kurį veikiausiai išgavo prakiuręs duslintuvas, nesumaišysi su niekuo - ji prisiminė, kaip Darla sakė: *Daryk, ką nori - šiaip ar taip, tu visada elgiesi savo nuožiūra.* Prašom susipažinti, štai mažoji Lizė, pasaulio valdovė, daranti, ką nori, smaksanti savo susmurgusiame butelyje, lūkuriuojanti vaikino, kuris įvirs pro duris ne tik pavėlavęs, bet ir prisigėręs - ir vis vien negalinti užgniaužti troškimo su juo susitikti. Picerijoje netgi sklandė juokelis apie nenumaldomus geidulius: *Ei, padavėja, atneškite man "Aviganio" patiekalą, tik neužmirškite kavos su avies pienu ir gabalėlio ėriuko.* Taigi ji kiurksojo ant kreivos, nukainotų prekių krautuvėlėje įsigytos kėdutės jausdama, kaip maudžia kojas ir skausmingai pulsuoja galva, tuo tarpu televizoriaus ekrane - nusėtame sniegeliu, nes "K-mart" parduotuvėje pirkta antena prastai gaudė bangas - hiena ėdė pastipusią sterblinę žiurkę. Lizė Debušer, pasaulio valdovė, besimėgaujanti kerinčiu gyvenimu.

Ir vis dėlto, kai laikrodžio rodyklės nuslinko po dešimtos, ar tik ji nepajuto niurzgios piktdžiugos? Dabar, neramiai dirsčiodama į šešėliais aptrauktą pievą, Lizė mano, ne, *neabejoja*, kad atsakytų į klausimą teigiamai. Laikant rankoje taurę raudono vyno, mėginant nukreipti mintis nuo galvos dieglių, stebint, kaip hiena ryja dvėselieną ir besiklausant diktoriaus, monotoniškai giedančio: "Grobuonis supranta, jog tiek daug ėdesio, ko gero, neras daugelį dienų", Lizę užvaldė įsitikinimas, kad ji myli Skotą ir žino, kas jį įskaudintų.

Galbūt tarp tų dalykų atsirastų vietos ir karštiems jausmams, kuriuos jis puoselėjo Lizei?

Taip, bet šiuo atžvilgiu svarbiausia ne meilė, o tai, kad ji žiūrėjo į Skotą kaip į sau lygų. Aplinkinius akino jaunojo rašytojo talentas, o jam neretai sunkiai sekdavosi pažvelgti nepažįstamiems į akis. Ji kuo puikiausiai suvokė, jog užsimaniusi galėtų be vargo užgauti mylimąjį, ir nusispjaut į išmintingus (kartais genialius) jo pastebėjimus ar du išleistus romanus. Kaip pasakytų Lizės tėtis, jis *prašėsi apspardomas*. Prašėsi visą savo *brudiną* - ne, minutėlę, sumautą - gyvenimą. Šį vakarą kerai išsisklaidys. Ir kam už tai reikės padėkoti? Jai, aišku.

Mažajai Lizei.

Ji išjungė televizorių, nupėdino į virtuvę ir į kriauklę išpylė apkartusį vyną. *Jo skonis sugižo dėl tavęs*, toptelėjo mintis. *Dėl tavo įsiūčio*. Be abejo. Ant palangės kėpsantis radijo imtuvas įskilusiu korpusu, senasis "Filkas", kitados priklausė Dendžiui Deivui, kuris laikė jį daržinėje ir klausydavosi muzikos, kai pats užsiimdavo nuobodžiais ūkio darbais. Jokių kitų tėčio daiktų Lizė neišsaugojo. Vietines stotis "Filkas" priimdavo tiktai padėtas prie lango. Džodota padovanojo jam imtuvą, jau anuomet padėvėtą, per Kalėdas. Nudraskęs vyniojamąjį popierių ir pamatęs, ką gavo, Dendis išsišiepė iki ausų. Ak, kaip jai dėkojo! Begalę kartų. Džodė visuomet buvo mylimiausia jo dukrelė, bet vieną sekmadienį prie pietų stalo ne kuri kita, o ji pranešė gimdytojams (po velnių, paskelbė visiems), kad pastojo nuo vaikino, kuris išgirdęs naujieną užsiverbavo į karinį jūrų laivyną. Džodė norėjo sužinoti, ar galėtų pagyventi Vulfbore, Niu Hempšyre, pas tetą Sintiją, kol pagimdys kūdikį ir *atiduos jį įvaikinti* - taip ir pasakė, lyg kalbėtų apie spintelę porceliano indams, kokią įmanoma įsigyti per sendaikčių išpardavimą. Virš sta-

lo pakibo neįprasta tyla. Vieną iš nedaugelio sykių - galbūt *vienintelį* kartą - nutyko tiek peilių ir šakučių tarškesys, tiek septynių alkanų, kepsnius užgriuvusių Debušerų čiaumojimas. Galiausiai geroji mamulė paklausė: *Džodota, ar apie tai šnekėjais su Dievu?* Džodė žodžio kišenėje neieškojo: *Vaikeliu mane aprūpino Donas Klautieras, o ne Viešpats*. Tuo momentu tėtis tylėdamas pasitraukė nuo stalo ir mylimiausios savo dukters. Nepraėjo nė minutė, kai iš daržinės atsklido vos girdimi muzikos garsai. Po trijų savaičių jis patyrė pirmąjį insultą. Dabar Džodė iškeliavusi (bet ne į Majamį - ten persikels vėliau), o siutinančius Darlos skambučius tenka kęsti mažajai Lizei. Ir kodėl? Todėl, kad Kanta palaiko Darlą, be to, skambinti Džodei jos nemato prasmės. Pastaroji skiriasi nuo kitų Debušerų šeimos mergaičių. Darla vadina ją šalta, Kanta - egoiste, ir abi aiškina, esą ji yra beširdė. Bet, Lizės manymu, jos nutyli vieną reikšmingą smulkmeną. Iš penkių Dendžio Deivo dukrų tik Džodė visiškai atspari kaltės garams, kylantiems virš senojo šeimos vigvamo. Kadaise jie vinguriavo nuo senolės Debušer, paskui - nuo motinos. Atėjo eilė ir Darlai su Kanta, kurios jau suprato, jog nuodingus, užkrečiamus dūmus pervadinus "pareiga", niekas neragins užgesinti liepsnų. Lizei savo ruožtu visuomet knietėjo būti panašesnei į Džodę, kad sulaukusi Darlos skambučio galėtų nusikvatoti ir atrėžti: *Papūsk man į subinę, brangute. Kaip pasiklosi, taip išmiegosi.*

15

Ji stovi virtuvės tarpduryje. Stebeilijasi į pailgą, nuožulnų užpakalinį kiemą. Nori pamatyti, kaip jis išnyra iš tam-

sos, šūksniu paraginti sugrįžti - vos nustygstą vietoje, - bet tvardosi ir nepražioja kietai sučiauptų lūpų. Juk laukė visą vakarą. Gali dar pakentėti.

Truputį.

Į širdį nenumaldomai smelkiasi baimė.

16

Dendžio radijo imtuvas veikia tik AM bangų dažniu. Sutemus WGUY stotis pranyko iš eterio, tačiau WDER tebetransliavo senas populiarias dainas - kažkoks šešto dešimtmečio veikėjas traukė meilės giesmę, - kai ji praskalavusi vyno taurę grįžo į svetainę ir (oplia!) prie laukujų durų išvydo kreivai besišypsantį, alaus skardinę gniaužiantį Skotą. Matyt, "Fordo" blerbimą užgožė muzika. Arba galvos tvinkčiojimas. O gal ir viena, ir kita.

- Ei, Lize, atleisk, kad pavėlavau. Aš *nuoširdžiai* apgailestauju. Po Deivido Honorso seminaro mūsų šutvė susiginčijo dėl Tomo Hardžio, ir...

Ji be žodžių apsisuko ir nukulniavo atgal į virtuvę. Iš "Filko" sklidusią meilės baladę pakeitė grupelė vyrukų, dainuojančių "Š-bum". Skotas nusekė iš paskos, kaip ji ir tikėjosi. Lizė jautė, kad iš gerklės veržte veržiasi dygūs, nuodingi žodžiai, mintyse girdėjo balselį, baugščiai raginantį ją neišlieti pagiežos - tik ne ant šito žmogaus, - bet pamažu priburbuliuojantį akinančio pykčio gelmėje.

Skotas dūrė nykščiu į imtuvą ir pareiškė idiotiškai didžiuodamasis bevertėmis žiniomis:

- Čia "The Chords" Originalioji juodaodžių versija.

Lizė atsigręžė.

- Galvoji, man rūpi, kas dainuoja per radiją, po to, kai

atidirbau aštuonias valandas ir dar penkias pralaukiau tavęs? Galų gale išdygsti be penkiolikos vienuolika, vaipaisi iš rankos nepaleisdamas alaus skardinės ir aiškini, jog kažkoks miręs poetas tau pasirodė svarbesnis už mane?

Jo veide šypsena ėmė blėsti, kol iš jos beliko užriesti lūpų kampučiai ir vos įžiūrima duobutė skruoste. Akys sudrėko. Tylus, persigandęs balselis vėl pabandė ją perspėti, bet Lizė jo nepaisė. Atėjo metas atsiteisti ir kirsti iš peties. Pamažu nykstantis vypsnis bei nuoskaudą spinduliuojantis žvilgsnis išdavė, kaip karštai Skotas ją mylėjo, bet šis suvokimas viso labo pakurstė įtūžį. Kodėl gi Lizė norėjo užkurti jam pirtį? Nes galėjo.

Lūkuriuodama Skoto prie virtuvės durų ji neprisimena visko, ką sakė. Tik tiek, kad viena kitą lydėjo vis bjauresnės, vis labiau geliančios smulkmenos. Kažkuriuo momentu su siaubu suvokė, jog staugia kaip kantrybę praradusi Darla - kaip eilinė valdinga Debušerų mergina. Jo šypsena galutinai išnyko. Dabar Skotas į ją žiopsojo rimtomis, bauginamai suapvalėjusiomis akimis, kurias taip padidino baltymus suvilgiusios ašaros, kad jos, rodės, išsprogo visame veide. Lizė užsičiaupė nustojusi aiškinti, kad jis, skaitydamas knygas, lyg žiurkė graužia nagus (beje, amžinai purvinus). Tuo momentu nuščiuvo priešais "Trilapį" ir "Malūną" žvygavusios automobilių padangos, nebebuvo girdėti netgi grupės, koncertuojančios "Uoloje", melodijos. Įsiviešpatavo spengianti tyla, ir ji suprato norinti atsiimti žodžius, bet nenumanė, kaip tai padaryti. Mintis, kad užtektų patikinimo: *Skotai, aš vis tiek tave myliu; eime į lovą*, šaus į galvą vėliau. Po jygos.

- Skotai... aš...

Lizė nenutuokė, kaip pratęsti, bet nejaukią pauzę nutraukė pats Skotas, kuris iškėlė kairįjį smilių nelyginant moky-

tojas, ketinantis paporinti kažką itin svarbaus, ir - tuo sunku patikėti - vėl nusišypsojo. Tiksliau, pakreipė lūpų kraštelius.

- Palauk, - tarė.

- Palaukti?

Jis nudžiugo, tarsi Lizė būtų perpratusi sudėtingą sąvoką.

- Palauk.

Nespėjus jai atsiliepti, Skotas nėrė į tamsą. Nužygiavo išsitiesęs it styga, nesiūbuodamas (aiškiai atsikratęs girtumo). Į siaurus dubens kaulus sučežėjo džinsai.

- Skotai?.. - išsižiojo Lizė, bet jis vėl iškėlė smilių - *palauk*, - ir prasmego šešėliuose.

17

Šiuo metu ji sunerimusi spokso į pievą. Virtuvėje šviesą išjungė manydama, jog taip galės lengviau jį įžvelgti. Vis dėlto, nors netoliese tvieskia gatvės žibintas, šešėliai driekiasi iki šlaito vidurio. Artimiausiame kieme kimiai loja šuo. Lizė žino, kad jo vardas Plutas, nes kaimynai retsykiais rikteli savo augintiniui. Bet tas nenutyla. Prieš minutę ausis pasiekė dūžtančio stiklo žvangesys. Kaip ir skalijimas, kažkur visai šalia. Arčiau nei kiti garsai, sklandantys gyvybės kupinoje, bet liūdesį keliančioje naktyje.

Ak, kodėl ji ant Skoto taip niršo? Juk nė nenorėjo žiūrėti to kvailo švediško filmo! Ir kodėl ją užlieja toks džiugesys? Tokia šlykšti piktdžiuga?

Atsakyti Lizė negali. Aplinkui tvyro gaivi vėlyvo pavasario naktis - įdomu, kiek *laiko* ji čia stovėjo? Dvi minutes? Penkias? Atrodo, kad ilgiau. O tas dūžtantis stiklas... ar jis kažkaip susijęs su Skotu?

Ten, parkų teritorijoje, stovi oranžerija.

Širdis be jokios akivaizdžios priežasties ima plakti greičiau. Vos spėjusi pajusti, kaip paspartėja pulsas, tamsoje ji pastebi judesį. Po sekundės išvysta žmogaus kontūrus. Lizę apima palengvėjimas, kuris, deja, baimės neišsklaido. Iš galvos niekaip neiškrenta stiklo šukių vaizdas. Negana to, jis artėja keistai svyruodamas. Tiesi, mitri eisena pradingo.

Užuot pašaukusi, ji teįstengia sukuždėti: "Skotai?" Ir graibo sieną ieškodama prieangyje įsuktos lemputės jungiklio.

Ji kviečia tyliai, bet miglota figūra, kuri kėblina per veją - taip, kėblina, o ne eina - pakelia galvą tą akimirką, kai sugrubę Lizės pirštai spūsteli mygtuką.

- *Lize, čia jyga!* - nuskamba riksmas, vos tik užsižiebia šviesa. Ar jis galėjo pasirinkti geresnę akimirką? Vargu bau. Sprendžiant iš balso, Skotas triumfuoja, tarytum būtų išsprendęs visas problemas. - *Ir ne šiaip jyga, o kruvinoji jyga!*

Nors žodį Lizė girdi pirmą kartą, jo nesumaišo su "jėga" arba "jė-jė" Tai jyga, dar vienas Skoto darinys, ir ne šiaip jyga, o kruvinoji jyga. Virtuvės žibintas nušviečia jį, ir Lizė mato, kad jos mylimas vyras lyg dovaną tiesia kažkuo aptekusią kairiąją ranką. O Jėzau, Marija ir dailide Juozapai, kad tik jis būtų išsaugojęs pirštus, antraip turės užbaigti savo knygą ir darbuotis prie kitų romanų spūsčiodamas rašomosios mašinėlės klavišus viena, dešiniąja ranka. Nes kairioji virtusi raudona, varvančia *mase*. Jūros žvaigžde, kurios galūnes, žinoma, atstoja pirštai, teka kraujas. Net ir bildėdama nuo prieangio, ji suskaičiuoja tuos raudonus praskėstus pavidalus - vienas, du, trys, keturi... ačiū Dievui, štai ir nykštys, penktasis. Tačiau Skoto džinsai aptiškę rusvomis dėmėmis, o jis pats tebetiesia sumaitotą, kruviną ranką, kuria,

prasibrovęs pro gyvatvorę, smogė į storą oranžerijos stiklą. Nūnai laiko ją kaip dovaną, savotiškai prašo atleisti už tai, kad pavėlavo, įteikia kruvinąją jygą.

- Čia tau, - sako jis, kai Lizė nusitraukia palaidinukę ir šia apvynioja kapsinčią masę. Mato, kad medžiaga akimoju permirksta, jaučia nuo žaizdų tvoskiančią kaitrą, supranta (na, žinoma!), kodėl galvoje skambėjęs balselis taip bijojo, kad ji pripliurps, ko nereikia: Skotas įsimylėjęs tiek ją, tiek, tam tikra prasme, mirtį. Ir pasiruošęs sutikti su visais bjauriais, skaudžiais dalykais, kuriuose kiti žmonės jam išsako.

Kiti žmonės?

Ne visai - Skotas anaiptol ne toks pažeidžiamas, - tik tie, kuriuos jis myli. Staiga Lizė sumoja, kad ji ne vienintelė, nieko nepasakojusi apie savo praeitį.

- Čia tau. Aš prašau atleidimo, kad užmiršau mūsų pasimatymą. Prižadu taip nebesielgti. Tai jyga. Mes...

- Ša, Skotai. Viskas gerai. Aš ne...

- Mes ją vadiname kruvinąja jyga. Ji ypatinga. Tėtis sakė man ir Polui...

- Aš ant tavęs nesiuntu. Niekada nepykau.

Skotas sustingsta prie rakščių pilnų laiptelių ir vėpso į ją kaip dešimtmetis berniukas. Lizės palaidinuke apvyniota ranka primena šarvinę riterio pirštinę. Geltonas audinys pražydęs raudoniu. Ji stovi pievoje viena liemenėle, jaučia, kaip kulkšnis kutena žolė. Iš virtuvės plūsta miglota gelsva šviesa, dėl kurios tarpkrūtį nudažo vingiuotas šešėlis.

- Ar paimsi?

Jis įsispitrijęs į Lizę maldingu vaikišku žvilgsniu. Ilgesingose akyse atsispindi skausmas, ir ji suvokia, kad Skotas kankinasi ne dėl sužalotos rankos, bet visiškai nenumano, ką atsakyti. Klaikiai supjaustytą dilbį vargais negalais aptvarstė, tačiau dabar stypso suakmenėjusi. Neranda žodžių.

Tiksliau, bijo ištarti netinkamus, kurie vėl jį priverstų nutrūkti nuo grandinės.

Skotas jai padeda.

- Jeigu paimsi jygą - ypač kruvinąją jygą, - vadinas, atsiprašymas tau tiko. Taip sakydavo tėtis. Nuolat kaltodavo man ir Polui. - Ne "kartodavo", o "kaltodavo". Jis regresavo iki švepluojančios vaikiškos kalbėsenos. O Jėzau.

- Gerai, paimsiu, - sulinksi Lizė. - Žiūrėti to titruoto švedų filmo vis vien nenorėjau. Man skauda kojas. Aš tiesiog ketinau su tavimi griūti į lovą. O dabar teks keliauti į ligoninės priimamąjį.

Jis papurto galvą, lėtai, bet ryžtingai.

- *Skotai...*

- Jeigu tu nepykai, tuomet kodėl ant manęs vertei vien tik grasų krekulą?

Vien tik grasus krekulas. Dar vienas vaikystės atvirukas. Lizė įsimena frazę, nusprendusi apmąstysi ją vėliau.

Nes nebegalėjau rėkti ant sesers. - Atsakymas nuskamba juokingai. Ji prapliumpa taip kvatoti, kad pati nustėra ir netrukus apsipila ašaromis. Galvoje įsivyrauja svaigulys. Lizė prisėda ant prieangio laiptelio įsitikinusi, jog tuojau apalps.

Skotas įsitaiso greta. Jam dvidešimt ketveri, ilgi plaukai mažne siekia pečius, smakras apžėlęs dviejų dienų ražienomis. Kairiąją ranką dengia jos palaidinukė, kurios viena rankovė atsivyniojo ir nukaro. Jis pabučiuoja Lizę į tvinkčiojantį smilkinį, įbeda į mylimąją meilų, supratingą žvilgsnį. Kai prabyla, jo balsas skamba daugmaž įprastai.

- Na, taip, šeimyniškiai knisa protą.

- *Aha,* - sukužda ji.

Jis apkabina Lizę kairiąja ranka, kurią ji mintyse jau pra-

minė kruvinosios jygos ranka, Skoto dovanėle, brudino penktadienio vakaro siurprizu.

- Išmesk juos iš galvos, - pratęsia Skotas šiurpiai romiu tonu, tarsi kairiosios savo galūnės ką tik nebūtų pavertęs kraujuojančiu mėsgaliu. - Klausyk, Lize: žmonės viską užmiršta.

Jos akyse sužvilga dvejonė.

- Nejaugi?

- Taip. Šitas metas priklauso mums. Tau ir man. Štai kas svarbiausia.

Tau ir man. Bet ar ji tikrai to nori? Dabar, kai pamatė, kokia nestabili Skoto psichika? Kai pamažu pradėjo įsivaizduoti, koks gyvenimas lauktų, jeigu su juo susietų likimą. Bet prisiminusi, kaip mylimo vyro lūpos palytėjo smilkinį, tą ypatingąjį taškelį, Lizė pagalvoja: *Gal ir noriu. Juk akį turi kiekvienas uraganas, ar ne?*

- Tikrai?

Kelias sekundes Skotas tyli. Tiesiog laiko ją savo glėbyje. Nuo Klyvs Milso centro sklinda variklių riaumojimas, riksmai, ūkčiojantis gagenimas. Kaip visada įsišėlo penktadienio vakaro sulaukę Berniukai Pamestinukai. Užtat čia ramu. Nuožulnus, vasaros laukiantis kiemelis atsiduoda vejos kvapu, kaimynų valdose amsi Plutas, pečius šildo mylimojo ranka - nors drėgna nuo kraujo, kurio žymės lieka ant diafragmos, ji teikia paguodą.

- Mažule, - sako jis.

Pauzė.

- Širdele, - priduria.

Lizai Debušer, dvidešimt dvejų metų merginai, pailsusiai nuo savo šeimos ir nuo vienatvės, to užtenka. Galų gale užtenka. Tamsoje Lizė susitaiko su jo skotiškumu, ir nuo šios akimirkos nė sykio nesigręžioja atgal.

18

Kai jiedu grįžta į virtuvę, ji nuvynioja palaidinukę ir apžiūri žaizdas. Žvelgiant į kraują, užlieja dar viena alpulio banga, kuri iš pradžių pakelia į ryškios šviesos aukštybes, bet po akimirkos baudžiasi nugramzdinti į tamsos gelmes. Lizė stengiasi neprarasti sąmonės vis sau kartodama: *Jam manęs reikia. Privalau jį nuvežti į Derio ligoninės priimamąjį.*

Skotui kažkaip pavyko nesusipjaustyti venų, mėlynuojančių riešo paviršiuje - tikras stebuklas, - bet delną vagoja mažiausiai keturi pjūviai, kai kur oda atvipusi lyg tapetų kraštai. Išgremžti ir trys "storieji pirštai", kaip pasakytų jos tėtis. Svarbiausia, dilbį subjaurojo gilus rėžis, iš kurio it ryklio pelekas kyšo žalia stora šukė. Skotui ją ištraukus (kone atsainiai) ir nusviedus į šiukšliadėžę, Lizė nejučia aikteli: *fe*. Jis laiko kiaurai peršlapusią palaidinukę po ranka, idant krauju neišterliotų virtuvės grindų. Ant linoleumo vis dėlto nuvarva keli lašai, bet ne tiek daug, kad juos valant tektų sugaišti nemažai laiko. Skotas ištiesia kruviną dilbį virš kriauklės ir įsitaiso ant aukštos taburetės, ant kurios ji kartais pritupia, kai pjausto daržoves arba plauna indus (aštuonias valandas prasiblaškius tarp kavinės staliukų, stengies sėstis visur, kur įmanoma). Jis sako paaiškinsiąs, kokių priemonių reikės imtis.

- Tau būtina keliauti į ligoninę! - atšauna Lizė. - Skotai, surimtėk! Rankose pilna sausgyslių! O jeigu kurią nors pažeidei ir ateityje nebegalėsi valdyti pirštų? Nerimauji, ką pagalvos gydytojai? Sumąstyk kokią istoriją - juk tuo užsiimi *pragyvenimui*...

- Važiuosime rytoj, - prižada jis, - jei tuo metu vis dar spirsies. - Skotas kalba visiškai *normaliai,* protingu, kerinčiu, hipnozuojamai įtaigiu balsu. - Nesijaudink, per naktį nemirsiu. Žaizdos beveik nebekraujuoja. Beje, ar žinai, kaip penktadienio vakarais atrodo ligoninės priimamasis? Ten vyksta girtuoklių paradas! Šeštadienio rytai man kur kas priimtinesni. - Jo veidą nušviečia žavinga šypsena, tarsi sakanti: *brangute, tvarkelė* ir masinanti atsakyti tuo pačiu. Lizė mėgina išsaugoti rimtą išraišką, bet jaučia mūšį pralaiminti. - Be to, visi Lendonai pasižymi gebėjimu sparčiai gyti. Nieko kito mums nelieka. Tuojau parodysiu, ką daryti.

- Elgiesi taip, lyg plikomis rankomis būtum suskaldęs tuziną oranžerijos stiklų.

- Ne. - Jo vypsnis mažumėle suvirpa. - Šį vakarą buvo pirmas kartas. Bet aš kai ką sužinojau apie skausmą. Aš ir Polas.

- Tavo brolis?

- Aha. Jis miręs. Lize, pripilk dubenį šilto vandens. Šilto, bet ne karšto.

Jai magėtų išklausinėti apie brolį,

(*Nuolat kaltodavo man ir Polui*)

kurio nė neįtarė egzistuojant, bet dabar tam ne laikas. Atsisako ir minties tempti jį į ligoninę, bent jau iki ryto. Jeigu Skotas sutiktų, Lizė turėtų sėsti už vairo, tačiau vargu ar virpančiomis rankomis sugebėtų jį nulaikyti. Juolab kad žaizdos išties kraujuoja silpniau. Dėkui Viešpačiui už menkas malones.

Iš po kriauklės Lizė išgriebia baltą plastikinį dubenį (pirktą "Mamot Mart" parduotuvėje už septyniasdešimt devynis centus), ir jį pripildo šiltu vandeniu, į kurį Skotas įmerkia sužalotą ranką. Iš pradžių ji jaučiasi neblogai - į tingiai vinguriuojančias raudonas gijas nekreipia dėmesio, -

bet kai jis švelniai patrina dilbį ir vanduo parausta, Lizė nusisuka klausdama savęs, kodėl Skotas, dėl Dievo meilės, krapšto tuos pjūvius.

- Aš noriu nuplauti žaizdas, - prataria jis. - Išvalyti prieš keliaudamas į... - po trumpos pauzės užbaigia: - ...į lovą. Juk pas tave likti galėsiu? Prašau?

- Žinoma, - užtikrina Lizė ir pagalvoja: *tau ant liežuvio galo sukosi kažkas kita.*

Pagaliau užbaigęs procedūrą Skotas išpila vandenį ir parodo jai drėgną, žvilgančią ranką. Rėžiai nebeatrodo taip baisiai kaip anksčiau, bet nemaloniai primena žuvų žiaunas, kurių rausvumas patamsėja iki sodraus raudonio.

- Nieko prieš, jei ištuštinčiau tavo arbatos dėžutę? - klausia jis. - Nupirksiu tau kitą. Pažadu. Netrukus gausiu karališką čekį. Penkis gabalus. Mano agentas prisiekė motinos vardu. Aš balsu nusistebėjau, kad jis išvis turi gimdytoją. Beje, tai pokštas.

- Suprantu. Aš ne *tokia* kvaila, kaip manai...

- Tu nesi kvaila.

- Skotai, kam tau arbatos pakeliai?

- Duokš ir sužinosi.

Ji įvykdo prašymą. Tebesėdėdamas ant aukštosios taburetės Skotas viena ranka pripila dubenį ne itin karšto vandens. Tuomet atplėšia "Lipton" arbatos dėžutę.

- Polo išradimas, - džiugiai paskelbia. Kaip vaikas, mąsto ji. *Pažvelk, kokį šaunų lėktuvo modelį suklijavau; pažvelk, iš cheminių medžiagų rinkinio sumaišiau nematomą rašalą.* Skotas sumeta pakelius į dubenį, visus aštuoniolika. Vanduo kaipmat įgauna dulsvą gintarinį atspalvį. - Truputį gelia, bet veikia nepriekaištingai. Žiūrėk.

Aha, nepriekaištingai, pastebi Lizė.

Jis nuleidžia ranką į arbatos skystimėlį ir sekundei prašiepia kreivokus, šiek tiek nublukusius dantis.

- Mažumėle dilgsi, bet tai padeda. Garbės žodis.

- Taip, - atsiliepia Lizė. Gydymo priemonė gan keistoka, bet ji turbūt apsaugo nuo infekcijos ir priverčia žaizdą sparčiau užsitraukti. Čakis Gendronas, virėjas iš kavinės, dievina "Insider", retsykiais ir ji perverčia žurnalą. Prieš porą savaičių skaitė straipsnį, kurio autorius rašė apie arbatos naudą. Aišku, tame pačiame puslapyje buvo ir žinutė, jog Minesotoje rasti sniego žmogaus kaulai. - Taip, rodos, tu teisus.

- Ne aš, o Polas. - Jis įsiaudrinęs, atgavęs įprastą veido spalvą. *Lyg nė nebūtų susižeidęs*, sukirba mintis jos galvoje.

Skotas smakro kryptelėjimu parodo į vidinę švarko kišenę.

- Širdele, pridek man cigaretę.

- Ar tau derėtų rūkyti...

- Prašau.

Ji sužvejoja pakelį, sukanda vieną cigaretę, prie kurios galo prikiša užžiebtą degtuką. Link įdubusių, drėgmės dėmėmis nusėtų virtuvės lubų nuvingiuoja melsvi kvapnūs dūmai (jai visada patiks tas aromatas). Lizei knieti pakamantinėti apie jygas, o konkrečiai - apie kruvinąsias jygas. Ji pradeda susigaudyti, ką tai reiškia.

- Skotai, tave su broliu užaugino tėvas ir motina?

- Ne-e. - Jis kyšteli cigaretę į lūpų kamputį ir primerkia vieną akį, idant šios negraužtų dūmai. - Mama pasimirė mane gimdydama. Tėtis vis sakydavo, kad aš ją pražudžiau, nes buvau miegalius ir pernelyg išstorėjęs. - Skotas suprunkščia, tarsi išgirdęs juokingiausią pasaulyje sąmojį. Tačiau jis krizena dirgliai, panašiai kaip vaikas, kuriam papasakojo nešvankų ir ne visai suprantamą anekdotą.

Lizė tyli. Bijo prabilti.

Jis nukreipia akis į dubenį, pilną kruvinos arbatos. Supapsi "Herbert Tareyton" cigariuku, ir baltas popierius virsta pelenų stulpeliu. Akis vis dar primerkta, todėl Skotas atrodo kitoks. Pažįstamas, bet *kitoks*. Kaip...

Na, tarkim kaip vyresnis, jau miręs brolis.

- Pasak tėvelio, aš nekaltas, kad parpiau, kai atėjo metas išnirti laukan. Jis aiškino, esą mama turėjo pliaukšėjimais neleisti man užmigti. Bet ji to nedarė. Aš užaugau per didelis, ir motina padėjo galvą. Jyga, pabaiga. - Skotas nusijuokia. Nė nepastebi, kaip pelenai nukrenta ant spintelės. Tiesiog dėbso į tamsų vandenį, netardamas nė žodžio.

Lizė susiduria su keblia dilema. Pateikti dar vieną klausimą ar ne? Ji baiminasi, jog Skotas neatsakys arba užrėks. (Paleisti gerklę *sugeba*. Teko įsitikinti, palankius jo seminarus apie nūdienos rašytojus). Bijo, kad *atsakys*. Ir tai labiausiai tikėtina.

- Skotai? - tyliai prataria.

- Mm-hmm? - cigaretė jau sutrumpėjusi per tris ketvirčius, beveik iki filtrą primenančio kandiklio.

- Jygas darė tavo tėvas?

- Aha, kruvinąsias jygas. Kai mes kažko išsigąsdavome arba kai reikėdavo išsklaidyti grasų krekulą. Polas mokėjo daryti *puikias* jygas. Smagias. Mudu tarsi ieškodavome lobių. Dairykis užuominų. "Jyga! Pabaiga!" - ir tu gauni prizą. Saldainį arba "RC kolą". - Nuo cigaretės galo vėl nuplevena pelenai. Skotas neatplėšia akių nuo kraujo spalvos arbatos. Bet tėtis dovanoja bučinį. - Jis pažvelgia į Lizę, kuri netikėtai sumoja, kad Skotas žino, ko drovisi paklausti mylima mergina ir stengiasi atsakyti kaip įmanydamas aiškiau. Tiek, kiek drįsta. - Toks yra tėčio prizas. Bučinys, kurio sulaukiame po skaudinimo.

19

Savo vaistų spintelėje Lizė neturi tvarsčių, todėl į ilgas juostas sudrasko paklodę. Nors šioji ir sena, netektis vis tiek kursto liūdesį. Sunku papildyti lininių audinių atsargas, kai tegauni padavėjos atlyginimą (prie kurio prisiduri elgetiškus Berniukų Pamestinukų ir šiek tiek dosnesnius fakulteto narių, pietaujančių "Peto" picerijoje, arbatpinigius). Tačiau prisiminus kryžmus delnų pjūvius ir ilgesnes, dilbį išraižiusias žiaunas, visos dvejonės išgaruoja.

Nuvirtęs ant absurdiškai siauros jos lovos, savo pusėje, padėjęs galvą ant pagalvės, Skotas bematant ima kirmyti. Lizė mano, kad jai sumerkti akių neleis mintys, bet įminga, vos tik prisiglaudžia prie mylimo vyro.

Naktį ji pabunda du kartus. Pirmą sykį atsikelia, nes miegą išblaško perpildyta šlapimo pūslė. Lova tuščia. Lizė tarsi lunatikė nusvyruoja į tualetą. Pakeliui iki strėnų kilsteli per didelius, naktinukus pakeitusius Meino universiteto marškinėlius ir suniurna: "Skotai, paskubėk, gerai? Man labai reikia..." Bet įžengusi pro duris, vienišos lemputės, kurią ji naktimis visada palieka įjungtą, šviesoje Lizė neišvysta nė gyvos dvasios. Tualeto sėdynė taip pat nepakelta (nusičiurškęs Skotas amžinai užmiršdavo ją nuleisti.)

Poreikis nusišlapinti akimoju išblėsta. Lizė persigąsta, kad jis pakirdo, mintyse atgamino, kokius savo gyvenimo epizodus atskleidė, ir palūžo neatlaikęs - kaip ten rašo Čakio "Insider" - pažadintų prisiminimų..

Gal jis paprasčiausiai slėpė tuos dalykus nuo kitų? Kas žino... vis dėlto vaikiška Skoto kalbėsena įvarė nemažai baimės. Tarkim, jis grįžo prie oranžerijos užbaigti pradėtą darbą. Tik šįsyk persipjaus ne ranką, o gerklę?

Lizė buvo beeinanti į blausią virtuvę, be kurios butelyje tėra miegamasis, bet akies krašteliu užfiksuoja jį, susirietusį lovoje sau įprastoje embriono pozoje, keliais bemaž siekiantį krūtinę, kaktą įrėmusį į sieną (kai rudenį jiedu išsikraustys, toje vietoje liks blyški, bet įžiūrima žymė - Skoto ženklas). Į nuolatinius raginimus persikelti prie išorinės lovos pusės jis nereaguodavo. Nūnai Skotas truputį pasimuisto, spyruoklės sugirgžda, ir gatvės žibintas pro langą nušviečia tamsią, ant jo skruosto užkritusią plaukų sruogą.

Lovoje jo nebuvo.

Betgi štai jis, guli šalia sienos. Jei kyla abejonių, jas išsklaidyti galima palietus plaukus, į kuriuos Lizė žvelgia.

Man turbūt prisisapnavo, kad Skotas pradingo.

Matyt. Tačiau nupėdinusi į vonios kambarį ir prisėdusi ant klozeto ji pagalvoja: *Ne, kai aš atsikėliau, brudina lova buvo* tuščia.

Lizė nusišlapina, atsistoja ir pakelia dangtį - to betrūko, kad jį aptaškytų mieguistas, taip pat į tualetą užsimanęs Skotas. Tuomet grįžta į lovą. Iki jos nusigauna jau snūduriuodama. Bet dabar svarbiausia, kad mylimasis guli greta.

20

Antrą sykį ji nubunda ne savo valia.

- Lize.

Pečius purto Skotas.

- Lize, mažoji Lize.

Ji priešinasi - juk dieną, po velnių, visą *savaitę* taip sunkiai dirbo, - bet Skotas neatlyžta.

- Lize, kelkis!

Atsimerkus akių neapspigina ryto šviesa, kaip ji tikisi. Kambaryje tamsu.

- Skotai? Kapseksi?

Jai maga paklausti, ar žaizdos nekraujuoja, o gal nuo jų nuslydo tvarstis, bet apsunkęs liežuvis nepajėgia minčių paversti žodžiais todėl tenka pasitenkinti: *kapseksi?*

Jis pasvyra virš Lizės. Atrodo visiškai išsibudinęs ir įsiaudrinęs, bet ne sunerimęs arba apimtas skausmo.

- Žinai, ilgiau taip gyventi negalima.

Gąsdinanti pastaba išblaško miegą. Ką jis pliauškia? Nejau nori skirtis?

- *Skotai?* - Lizė pagraibo grindis, suranda "Taimeks" laikroduką ir pažvairuoja į ciferblatą. - Dar tik penkiolika po keturių! - Ji suirzusi ir drauge pašiurpusi iš baimės.

- Lize, mums reikia nusipirkti namą, - sukužda Skotas ir papurto galvą. - Minutėle, pradėjau nuo galo. Man rodos, mudviem derėtų susituokti.

Lengviau atsidususi ji sudrimba ant lovos. Laikrodis išsprūsta iš suglebusių pirštų ir barkšteli ant grindų. Nieko baisaus. "Taimeks", atlaikęs smūgį, tebetiksi. Palengvėjimo jausmas užleidžia vietą nuostabai. Jai ką tik pasipiršo, kaip panelei iš meilės romano. Širdį netikėtai nutvilko panikos dilgsnis. Vaikinas, kuris siūlo tekėti (beje, be penkiolikos puse penkių ryto), vakare pavėlavo į pasimatymą ir dėl to (bei kitų dalykų) buvo iškoneveiktas, susimaitojo ranką, grįžo į pievelę ir atkišo kruviną kumštį tarsi *brudiną* kalėdinę dovanėlę. Vyrukas, turintis mirusį brolį, apie kurio egzistavimą ji ką tik sužinojo, ir amžinatilsę motiną, nuėjusią anapilin, nes jis - kaip ten pasakė karštagalvis jaunasis rašytojas - buvo miegalius ir pernelyg išstorėjęs.

- Lize?

- Užsičiaupk, Skotai, aš mąstau. - Ak, bet kai mėnulis nusileidęs ir neaišku, kokia dabar valanda, kad ir ką tvirtintų patikimasis "Taimeks" laikrodukas, surikiuoti mintis neapsakomai sunku.

- Aš tave myliu, - švelniai prataria jis.

- Žinau. Ir aš tave myliu. Ne čia esmė.

- Gal ir čia. Turiu omenyje tai, kad mane myli. Pirmas žmogus po Polo. - Patylėjęs prideda: - Ir, ko gero, po tėčio.

Ji pasiremia alkūne.

- Skotai, *daug kas* tave myli. Kai susiruoši skaityti skyrius iš paskutinės savo knygos ir tos, kurią rašai dabar... - Lizė susiraukia. Naujasis romanas vadinasi "Pabėgę iš pragaro", bet jo ištraukos susižavėjimo nekėlė. - Kai skaitai, pasiklausyti susirenka beveik penki šimtai žmonių. Iš "Meino svetainės" tave derėtų perkelti į Hoko salę. Kai užbaigi pasirodymą, žiūrovai tau ploja stovėdami.

- Tai ne meilė, o smalsumas, - pataiso jis. - Tarp mūsų kalbant, aš viso labo dalyvauju apsigimėlių spektaklyje. Kai pirmąjį romaną išleidi dvidešimt vienerių, apie apsigimėlius sužinai viską, net jei prakeiktą rašliavą teperka bibliotekos, o apie didelį tiražą nė neverta svajoti. Bet, Lize, tokie vunderkindiški dalykai tau nerūpi...

- Dar ir kaip rūpi. - Mieguistumas galutinai išnyko.

- Taip, bet... pridek man cigariuką, širdele. - Jo pakelis guli ant grindų, vėžlio pavidalo peleninėje. Lizė šią pakelia, įspraudžia cigaretę jam tarp lūpų ir prikiša žiebtuvėlį. Skotas pratęsia: - Bet tau svarbu ir tai, ar aš valausi dantis...

- *Suprantama...*

- Ar šampūnas, kuriuo naudojuos, padeda atsikratyti pleiskanų.

Ji kai ką prisiminė.

- Nupirkau tau "Tegrin" buteliuką. Padėjau vonios kambaryje. Turėtum jį išbandyti.

Skotas prajunka.

- Matai? Matai? Štai puikiausias pavyzdys. Tavo pažiūros - grynai holistinės.

- Aš nežinau, ką reiškia šitas žodis, - suraukusi antakius prisipažįsta Lizė.

Peleninėje jis sumaigo per ketvirtį nurūkytą cigaretę.

- Ogi tai, kad mane matuodama žvilgsniu tu regi visumą.

Ji trumpam susimąsto ir galiausiai linkteli.

- Aha, turbūt.

- Tu neįsivaizduoji, kokia mano padėtis. Vaikystėje buvau... na, vienoks. Pastaruosius šešerius metus esu pasikeitęs. Gyvenimu skųsti negalėčiau, bet daugumai - tiek vietiniams, tiek iš Pitsburgo universiteto - Skotas Lendonas tėra, hmm... šventas automatinis patefonas. Įmesk porą "žalių" į plyšį, ir išgirsi *brudiną* istoriją. - Jis kalba ramiai, bet Lizė numano, kad Skotas *gali* įpykti. Bėgant laikui. Jeigu neturės vietos, kur jaustųsi saugus... kur būtų vertinamas kaip paprastas žmogus. Taip, ji sugebėtų tapti tuo ramsčiu ir pasirūpinti namų jaukumu. Skotas padėtų. Tam tikra prasme, juodu *jau* siejo artimi sutuoktinių ryšiai.

- Lize, tu ne tokia kaip aplinkiniai. Supratau, kai pirmą kartą tave išvydau. Per bliuzo vakarą "Meino svetainėje". Pameni?

Jėzau, Marija ir staliau Juozapai, aišku, kad prisiminė. Tą vakarą atvažiavo į universiteto miestelį, nes panūdo apsilankyti Hartgeno meno parodoje, surengtoje netoli Hoko salės, išgirdo melodiją, sklindančią iš "Svetainės", ir netikėtai sau pačiai - bet ne vien todėl, kad užėjo noras - užsuko į klubą. Jis pasirodė po kelių minčių, apsidairė ir neradęs tuščių vietų paklausė, ar galėtų prisisėti ant jos kušetės. Mažai trūko, kad Lizė būtų numojusi ranka į muziką ir išėjusi, idant spėtų į autobusą, pusę devintos pajudantį Klyvs Milso pusėn. Tąkart vos per plauką neatsidūrė lovoje viena. Vien nuo tokios minties jai suvirpa pakinkliai, panašiai kaip iš aukštybių, pro langą, nukreipus akis į žemę.

Užuot atsiliepusi, Lizė linkteli.

- Man tu esi, kaip... - Skoto veidą nutvieskia dieviška šypsena - ir nusispjaut, kad jo dantys kreivi. - Kaip telkinys, iš kurio mes visi geriame. Ar aš tau pasakojau apie telkinį?

Ji taip pat nusišypso ir vėl sukinkuoja galva. Pokalbių šia tema klausėsi netiesiogiai, per skaitymus arba paskaitas, kurias lankė sulaukusi entuziastingo jo kvietimo, įsitaisiusi Bordman Holo 101 auditorijos arba Litl Holo 112 auditorijos kampeliuose. Kai šneka apie telkinį, Skotas visuomet ištiesia rankas, lyg norėdamas jas įmerkti arba kažką išgriebti, pavyzdžiui, kalbos žuveles. Gestas atrodo žavingas ir berniokiškas. Retsykiais jį vadina istorijų arba žodžių šaltiniu. Pasak Skoto, kiekvieną kartą, kai kitą žmogų apšauki *nuokara*, tu geri iš minėtojo telkinio arba seklumoje gaudai buožgalvius. O išsiųsdamas vaiką į karą, nes išmokei jį mylėti savo šalies vėliavą, plaukioji gelmėse, kur apstu stambių, alkanų, aštriadančių padarų.

- Kaip minėjau, kai į mane žiūri, tu matai visumą, - aiškina Skotas. - Myli mane tokį, koks aš esu, o ne dėl istorijų. Uždarę tavo buto duris, atsitvėrę nuo išorinio pasaulio, mudu tampame lygūs visais atžvilgiais.

- Pats esi kur kas aukštesnis už mane.

- Tu gerai supranti, ką turiu galvoje.

Taip, veikiausiai. Išsakyti žodžiai taip sujaudina Lizę, kad ji nedrįsta vidury nakties pritarti tam, dėl ko gali gailėtis iš ryto.

- Pašnekėsime rytoj, - atsiliepia ji ir ant grindų nuleidžia peleninę. - Jei tik norėsi.

- Be abejo, - užtikrintai patvirtina Skotas.

- Pažiūrėsime. Dabar miegokime.

Jis nusisuka ant šono. Guli beveik išsitiesęs, tačiau, at-

slenkant miegui, vis labiau riečiasi. Netrukus keliai priartės prie siauros krūtinės, o kakta, už kurios nardo egzotiškos istorijų žuvelės, įsirems į sieną.

Aš jį pažįstu. Bent jau pradedu pažinti.

Lizę užlieja meilės banga ir jai tenka prikąsti liežuvį, kad pro lūpas neišsiveržtų pavojingi žodžiai, kuriuos sudėtinga atsiimti, jeigu sykį juos ištarei. Galbūt neįmanoma. Krūtimis ji prisišlieja prie Skoto nugaros, pilvu - prie nuogos jo sėdynės. Už lango čerška keli niekaip nenurimstantys svirpliai, po pertraukėlės suamsi Plutas. Lizė ima snūduriuoti.

- Lize? - balsas, regis, atvilnija iš kito pasaulio.

- Mm-hmm?

- Aš žinau, jog tau nepatinka "Pabėgę iš pragaro"

- Siaubing.... - sumurma ji, dabartinėje būsenoje nebeįstengdama aiškiau išdėstyti savo įvertinimo, nenumaldomai grimzdama į miego glėbį.

- Aha, ir ne tau vienai. Bet knyga susižavėjęs mano redaktorius. Anot jo, "Seiler Haus" leidykla nusprendė, kad parašiau siaubo romaną. Man jokio skirtumo. Žinai tą seną posakį? "Elkis kaip išmanai, tik nekvaršink mano galvos"

Balsas vis tolsta, tarsi sklisdamas iš ilgo tamsaus koridoriaus.

- Man nebūtina išklausyti Karsono Forėjaus arba redaktoriaus nuomonės, kad suprasčiau: "Pabėgę iš pragaro" uždirbs krūvą šlamančiųjų. Aš nustojau blaškytis, Lize. Atradau savo kelią, tik nenoriu juo eiti vienas. Ar tu palaikysi man draugiją?

- Ša, Sko... mieg...

Neaišku, ar jis užmiega, bet (*tikras* stebuklas!) pagaliau užsičiaupia.

21

Lizė Debušer atsimerkia šeštadienio rytą, leidusi sau išsimiegoti iki devynių, ir užuodžia kepamo kumpio kvapą. Grindis bei lovą fantastiškomis juostomis nutvieskia saulės spinduliai. Ji nupėdina į virtuvę. Skotas stovi prie keptuvės vien su trumpikėmis. Lizė su siaubu pastebi, kad jis nusirišęs tvarstį. Į priekaištus atšauna, esą jam nieržtėjo.

- Be to, - priduria ir ištiesia ranką (lygiai taip pat kaip vakar, kai išniro iš šešėlių - mintyse sušmėžavęs vaizdas priverčia ją virptelėti), - dienos šviesoje sužalojimai neatrodo labai baisiai, tiesa?

Lizė lyg chiromantė spokso į delną, kol jis atšlyja pareikšdamas, jog keptuvėje reikia apversti kumpio gabalą. Ji nesijaučia priblokšta ar apstulbusi. Tokios emocijos paprastai apninka naktimis, tamsiuose kambariuose, o ne saulėtais savaitgalio rytais, besiklausant seno "Filko" imtuvo, transliuojančio malonią, nors ir ne visiškai suprantamą dainą apie žemadugnį automobilį. Ne pritrenkta... bet *suglumusi*. Dėl to, kad rėžiai pasirodė kraupesni, nei iš tiesų buvo, tikriausiai kalta panika. Nes jie nė iš tolo neprimena rimtų žaizdų. Tie pjūviai netgi *apšašėję*. Jeigu dabar nuvežtų jį į Derio ligoninės priimamąjį, gydytojas, ko gero, ją išvarytų.

Visi Lendonai pasižymi gebėjimu sparčiai gyti. Nieko kito mums nelieka.

Šakute išgriebtą apskrudusį kumpio gabalėlį Skotas nupurto ant sulenktos popierinės servetėlės. Jis ne tik geras rašytojas, dingteli Lizei, bet ir gali būti *nuostabus* virėjas. Jei užsigeidžia. Tiktai šitam nuostabiam virėjui derėtų įsigyti naujas trumpikes, nes tos, kurias mūvi, užpakaly nukaru-

sios, o juosmens gumelė išsitampiusi. Ji įkalbės Skotą nusipirkti naujas, kai leidėjai pateiks "karališką" čekį. Žinoma, šiuo momentu Lizei rūpi ne trumpikės. Tai yra ne tik jos. Mintyse ji stengiasi palyginti vakarykštes žaizdas - rausvas, sodrų raudonį įgaunančias žiaunas - su ryto vaizdeliu. Paprasti įpjovimai *skiriasi* nuo gilių suraižymų, ar ne? Negi *tikri* žmonės, ne kokie Biblijos veikėjai, išties gali taip sparčiai išgyti? Juk Skotas kumščiu sudaužė ne langą, o storą *oranžerijos* stiklą, kurį jam, aišku, reikės pakeisti...

- Lize.

Ji krūpteli ir suvokia sėdinti už virtuvės stalo, tarp šlaunų nervingai suspaudusi marškinėlių kraštus.

- Ką?

- Vieną kiaušinį ar du?

- Gal du, - pasvarsčiusi atsako ji.

- Įmušt ar išplakt?

- Imušk.

- Eisi už manęs? - lygiai tokiu pačiu tonu teiraujasi Skotas sveikąja ranka į keptuvę įdauždamas kiaušinį: *pliumpt.*

Lizė šypteli ne tiek iš dalykiškos intonacijos, kiek iš mažumėlę archaiškai skambančios frazės, bet nė kiek nesistebi. Širdyje tikėjosi, kad Skotas vėl pasipirš. Ko gero, net miegodama pasąmoningai mintijo, ką atsakyti.

- Tikrai to nori? - klausia ji.

- Aišku. Ką *tu* manai, širdele?

- Širdelė mano, jog tavo planas visai neblogas.

- Gerai. Labai gerai. - Patylėjęs jis priduria: - Ačiū.

Minutę abu tyli. Senas, ant palangės riogsantis "Filkas" įskeltu korpusu transliuoja melodijas, kokių tėtis Debušeras niekada nesiklausė. Keptuvėje spirga kiaušiniai. Ji alkana. Ir laiminga.

- Rudenį, - sako Lizė.

Skotas sulinksi, siekia lėkštės.

- Puiku. Spalį?

- Gal vėliau. Kai sulauksime Padėkos dienos. Maždaug tuo metu. Tau kiaušinių liko?

- Vienas, bet man užteks.

- Netekėsiu už tavęs, jei nenusipirksi naujų trumpikių.

Jis nesijuokia.

- Į savo prioritetų sąrašą jas įtrauksiu pirmu numeriu.

Skotas padeda ant stalo lėkštę. Keptus kiaušinius su kumpiu. Ji išbadėjusi. Kol Lizė šlamščia pusryčius, į keptuvę jis įsimuša paskutinį kiaušinį.

- Liza Lendon, - prataria. - Kaip skamba?

- Prikausto dėmesį... kaip tu sakai, kai žodžiai prasideda ta pačia raide?

- Aliteracija.

- Aha, būtent. - Ji pakartoja. - Liza Lendon. - Žavinga, kaip ir pusryčių skonis.

- Mažoji Lizė Lendon, - suniurna jis ir į orą sviedžia kepamą kiaušinį. Tas, du sykius apsivertęs, šlepteli atgal į čirškančius kumpio taukus.

- Ar tu, Skotai Lendonai, pažadi mylėti ir išlaikyti šitą nenaudėlę? - teiraujasi Lizė.

- Taip, mylėsiu džiaugsme ir varge, - sutinka jis, ir abu prapliumpa kvatoti. Griausmingą klegenimą papildo saulės nušviesto imtuvo garsai.

22

Skoto draugijoje ji juokdavosi dažnai. Po savaitės delną ir netgi dilbį išraižę pjūviai užgijo.

Nė neliko randų.

23

Vėl atsimerkusi Lizė nebesusigaudė, koks dabar laikmetis - praeitis ar nūdiena. Tačiau į kambarį įsiskverbė pakankamai blausios šviesos, kad ji įžvelgtų žydrus tapetus ir ant sienos kabantį jūros peizažą. Taigi čia Amandos miegamasis. Vis dėlto Lizę užvaldė keistas pojūtis, tvirtinantis, esą ji guli ant savo siauros lovelės, kuria iki lapkritį planuojamų vestuvių dalysis su Skotu, ir sapnuoja ateitį.

Kas ją prižadino?

Amanda drybsojo ant šono, o jaunesnioji sesuo - prilipusi prie jos kaip šaukštas. Krūtys įremtos į Mendės nugarą, pilvas - į prakaulią sėdynę. Kodėl gi ji pakirdo? Į tualetą lyg ir nenorėjo... bent ne tiek, kad savyje rastų jėgų nusirangyti nuo lovos. Tuomet *kodėl?..*

Amanda, kažką sakei? Kažko nori? Gal atsigerti? Oranžerijos stiklo šukės, su kuria galėtum persipjauti riešus?

Lizė nė neketino ištarti to, kas šmėkštelėjo sąmonėje, nes į galvą šovė keista mintis: nors prieš save matė sparčiai žilstančius Mendės gaurus ir naktinių apykaklę puošiančius rauktinukus, jai dingojosi, kad guli lovoje kartu su Skotu. Taip! Naktį, kažkuriuo momentu Skotas... ką jis padarė? Iš Lizės atsiminimų peršliaužė į Amandos kūną? Na, taip. Skamba juokingai, bet prasižioti vis vien nesinorėjo. Kas, jeigu jai prabilus, Mendė atsilieps Skoto balsu? Kaip *ji* reaguos? Ar suriks? Klyks taip, kad *iš kapo duobės prikels numirėlius*, kaip sakoma? Ne, tai grynas absurdas, nors...

Bet pažiūrėk, kaip Amanda miega. Pritraukusi kelius prie krūtinės, palenkusi galvą. Jeigu čia būtų siena, kak-

ta prie jos neabejotinai priliptų. Nenuostabu, kad manai...

Ir staiga priešaušrio tamsoje, nusukusi veidą taip, kad Lizė negalėtų jo įžvelgti, Amanda pratarė:

- *Mažule.*

Po pauzės:

- *Širdele.*

Jei vakar Lizės kūno temperatūra nukrito trisdešimčia laipsnių, tai šįryt - visomis šešiomis dešimtimis*. Balsas neginčytinai buvo moteriškas, tačiau jis priklausė ir Skotui. Lizė gyveno su vyru ilgiau nei dvidešimt metų, todėl jo intonacijas atpažindavo visada.

Aš sapnuoju, patikino save. *Todėl ir nesuvokiu, kur esu: praeityje ar dabartyje. Jei pakreipsiu galvą, kambario kampe išvysiu plevenantį stebuklingąjį PILSBERIO MILTŲ kilimą.*

Bet ji nė nepajėgė krustelėti. Galiausiai prašnekti privertė stiprėjanti ryto šviesa. Naktis beveik baigėsi. Jei Skotas sugrįžo - jei čia ne sapnas, o tikrovė, - tam turėjo būti svari priežastis. Žinoma, pasirodęs velionis vyras nieku gyvu jos neskaudintų. Bent jau... ne specialiai. Išspausti jo arba Amandos vardą neapsivertė liežuvis. Ir vienas, ir kitas skambėtų ne vietoje. Mintyse Lizė pamatė, kaip sugriebia seserį už peties ir ją atverčia. Kieno veidas būtų pasislėpęs po žilstančiais Mendės karčiukais? Tarkim, Skoto? Viešpatie švenčiausias, *tarkim.*

Dienos šviesa sėkmingai vaiko sutemas. Lizę netikėtai apėmė tikrumo jausmas, kad jeigu ji tylės, kol tekės saulė, praeitį bei nūdieną skiriančios durys užsitrenks, atimdamos bet kokią galimybę išgauti atsakymus.

Spjauk į vardus. Spjauk į tai, kas, velniai griebtų, tūno tuose naktiniuose marškiniuose.

---

*Apytiksliai nuo 36,6° C iki 20° C ir iki 3,3° C.

- Kodėl Amanda sakė "jyga"? - pasiteiravo ji kimu balsu, kuris pervėrė blausų, bet vis labiau šviesėjantį miegamąjį.

- Aš tau palikau jygą, - atsiliepė kitas, lovoje gulintis asmuo. Lizės pilvas prilipęs prie jo sėdimosios.

O Dieve, o Dieve, o Dieve, tai grasus krekulas, jei tik jis išvis yra...

Tvardykis. Netriesk ir laikykis. Girdi?

- Ar tai... - jos balsas ėmė dar labiau gargždėti. O šviesa, regis, brovėsi į kambarį pernelyg mitriai. Saulė pakils virš rytinio horizonto bet kurią sekundę. - Ar tai kruvinoji jyga?

- Tavęs laukia kruvinoji jyga, - tarsi apgailestaudamas atsakė žmogus. Ak, jis kalbėjo visai kaip Skotas. Ir kartu, kaip Amanda, dėl ko Lizei ant sprando pasistiebė gyvaplaukiai.

Pašnekovas ūmai pagyvėjo.

- Bet tu susidursi su *gera* jyga. Ji slepiasi už purpurinės uždangos. Tris pirmuosius punktus jau atradai. Dar keli, ir gausi prizą.

- Kokį prizą?

- Gėrimą.

- "Koka kolą", "RC kolą"?

- Ša. Mes norime stebėti aukštąsias piliarožes.

Balsą atmiešė keistas begalinis ilgesys. Kuo gi jis pažįstamas? Kodėl atrodė, kad žmogus ištarė vardą, o ne krūmų pavadinimą? Galbūt šioji smulkmena, kaip ir kitos, slypėjo už purpurinės uždangos, kuri retsykiais apgaubdavo jos prisiminimus? Lizė neturėjo laiko apmąstymams ir juo labiau klausimams, nes pro langą smigo raudonas saulės spindulys. Dabartis po truputį užgožė praeitį, ir ją, nors ir persigandusią, nudiegė apmaudo dūris.

- Kada man laukti kruvinosios jygos?

Tyla. Ji nujautė atsakymo neišgirsianti, tačiau, kerus

sklaidančiai saulei kylant virš horizonto, širdyje vis vien išsikerojo susierzinimas, kuris nuslopino siaubą bei sąmyšį.

- *Kada jos laukti? Po velnių, kada?* - riktelėjo ir taip stipriai papurtė už peties, kad sudrebėjo žilos plaukų sruogos. Neišgirdusi atsakymo, Lizė įniršo. - *Skotai, neerzink manęs! Kada?!*

Ji *trūktelėjo* už baltų naktinių, ir kitas, ant lovos susirietęs kūnas glebiai apsivertė. Lizės akiratyje, aišku, pasirodė Amanda. Išplėstomis akimis, tebealsuojanti, netgi truputį paraudusiais skruostais, bet visiškai tuščiu žvilgsniu, liudijančiu, kad ir vėl nutrūko triušelės Mendės ryšys su realybe. Neaišku, fantazavo ji pusiau būdraudama, ar Skotas išties kalbėjo sesers lūpomis, bet dėl vieno dalyko abejonių nekilo: naktį, kažkuriuo metu, Amandai vėl apsiblausė protas, ir ji *dingo*. Šįsyk, ko gero, visam laikui.

2 DALIS
LBKA

"Ji apsisuko ir išvydo milžinišką, baltą, virš kalvos pakilusį mėnulį. Krūtinę tarytum perregimą brangakmenį nutvieskė švytėjimas. Krūtys prasiskyrė leisdamos mėnesienai užlieti kūną, kuris plačiai atsivėrė, nelyginant švelni, virpanti, mėnulio palytėta plukė"

D. H. Lorensas, "Vaivorykštė"

V. LIZĖ IR PRAILGĘS KETVIRTADIENIS (JYGOS PUNKTAI)

1

Lizė gan greit suprato, jog dabartinė Amandos būklė kur kas prastesnė nei per pirmus tris kartus, kai ji ilsėjosi nuo tikrovės, apimta, anot psichoterapeutės, "pasyvios dalinės katatonijos". Rodės, tarsi paprastai erzinanti ir net varginanti sesuo tapo didžiule kvėpuojančia lėle. Sukaupus visas jėgas, Lizei pavyko pasodinti Mendę ir pasukti taip, kad jos kojos nuslystų per lovos kraštą, tačiau moteris baltais medvilniniais naktinukais, kuri prieš pat aušrą kalbėjo (arba ne) mirusio Skoto Lendono balsu, niekaip nereagavo į tariamą, šaukiamą ar net į veidą išstaugtą savo vardą. Tiesiog sėdėjo nuleidusi rankas ant kelių ir bukomis akimis spoksojo į jaunesniąją seserį. Kai toji pasitraukė į šoną, Mendės žvilgsnis nė nekryptelėjo.

Nulėkusi į vonios kambarį, Lizė šaltu vandeniu suvilgė skudurėlį. Kai grįžo, pamatė, kad Amanda kiurkso sulinkusi, įrėmusi kojas į grindis. Visi mėginimai užkelti Mendę aukštyn baigėsi tuo, kad jos sėdimoji ėmė čiuožti nuo lovos krašto. Dar truputis, ir vyresnioji sesuo būtų nukritusi.

- Triušele Mende!

Į vaikystės pravardę - jokios reakcijos. Lizė nusprendė pabandyti dar kartą.

- Ei, *dičke sese*, triušele Mende!

Nieko. Užuot išsigandusi (baimė atslinks neilgai trukus), Lizė pajuto įniršį, kurio Amanda beveik niekada nesugebėdavo jai pakurstyti. Netgi tada, kai labai stengdavosi.

- *Liaukis! Užkelk savo pasturgalį ant lovos, antraip išsidrėbsi!*

Nulis emocijų. Ji pasilenkė, šlapiu skudurėliu apšluostė bereikšmį Amandos veidą, bet sesuo nė nesumirksėjo. Lizė *pašiurpo*. Skaitmeninis laikrodis, stovintis greta lovos, rodė, jog dar tik po šešių. Galima paskambinti Darlai nesibaiminant prižadinti Meto, kuris šiuo metu knarkė Monrealyje, bet kol kas pulti prie telefono ji nenorėjo. Taip pripažintų savo pralaimėjimą, o tam dar nebuvo pasirengusi.

Lizė apėjo lovą, stvėrė Amandą už pažastų ir trūktelėjo į save. Užduotis pasirodė sunkesnė nei ji tikėjosi - juk Mendės kūnas toks kaulėtas.

Širdele, jos kūnas sustingęs kaip lavono. Štai kur esmė.

- Užsičiaupk, - iškošė Lizė nė nenumanydama, į ką kreipiasi. - Patylėk.

Ji pati atsiklaupė ant lovos, apžergusi Amandos šlaunis, delnais suspausdama sprandą. Tokioje, aktyvumą demonstruojančio meilužio pozoje galėjo žiūrėti tiesiai į sesers veidą. Per ankstesnius priepuolius Mendė lyg ir leisdavosi valdoma... kaip užhipnotizuotas žmogus. Šįsyk, Lizės manymu, vyresnioji sesuo visiškai atsijungė. Beliko tikėtis, kad ji klydo, nes rytais žmogus privalo kai ką atlikti. Jei tik minėtasis asmuo tebenori gyventi vienas savo mažajame kotedže.

- *Amanda!* - suriko Lizė ir pridėjo, nors jautėsi šiek tiek kvailokai (kita vertus, jųdviejų nestebėjo jokios pašalinės akys): *Sese... Triušele Mende! Atsistok... stoKIS... eik į tupyklą... ir prisėsk ant klozeto! Ant klozeto, triušele Mende! Drožk, kai pasakysiu "trys"! VIENAS... DU... TRYS!* - sulig paskutiniu žodžiu Lizė sugebėjo ją kilstelėti nuo lovos tiek, kad Amanda pusiau atsisėdo, pusiau susiriestė. Dabartinis užsiėmimas priminė tą dieną, kai sėdusi už

pirmojo savo automobilio, 1974-ųjų "Pinto", Lizė dvi be galo ilgas minutes klausėsi starterio džeržgėjimo, kol mašina atgijo ir tuojau pat išleido paskutinį kvapą, nes su paskutiniais gyvybės lašeliais atsisveikino akumuliatorius. Amanda neišsitiesė ir nesileido nuvedama į vonios kambarį, o paprasčiausiai griuvo atgal ant lovos - krito susilenkusi, todėl Lizė puolė į priekį, vėl griebė seserį už pažastų ir besikeikdama patraukė aukštyn, idant ji nenučiuožtų ant grindų.

- *Šliundra, tu apsimetinėji!* - sustūgo Amandai, nors puikiai žinojo, jog tai netiesa. - *Kaip nori! Gulėk...* - išgirdusi savo riaumojimą - tokie klyksmai galėjo pažadinti kitapus gatvės gyvenančią ponią Džouns, - pridūrė tyliau: - Gulėk čia ir nudvėsk. Aha. Bet jei galvoji, kad kiaurą rytą aplink tave šokinėsiu, tu velnioniškai klysti. Aš nusileisiu į pirmą aukštą, išsivirsiu kavos ir suvalgysiu avižinių dribsnių. Jeigu Jūsų Karališkąją Didenybę atgaivins kvapai, šūktelėk. Arba... na, nežinau, atsiųsk savo liokajų.

Sunku pasakyti, kaip į aromatus reagavo Amanda, užtat Lizei jie - ypač juodos kavos - pasirodė malonūs. Prieš sušlamšdama dubenėlį dribsnių ji išmaukė puodelį, paskui prisipylė dar vieną ir jį pagardino grietinėle bei cukrumi. Kol gurkšnojo, galvoje sukosi įkyri mintis: *jei tik galėčiau sutraukti cigariuką, ištempčiau dieną be jokio vargo. Brudiną lengvą "Salem" cigariuką.*

Lizė užgniaužė norą pamąstyti apie sapnus ir prisiminimus (*iš* ***SKOTO IR LIZĖS ANKSTYVŲJŲ LAIKŲ****, o taip*). Neleido sau galvoti ir apie tai, kas įvyko, kai ji pakirdo. Tam bus laiko vėliau. Dabar svarbiausia pasirūpinti vyresniąja sese.

O jeigu vaistų spintelėje tavo vyresnioji sesė susiras žavingą vienkartinį skutimosi peiliuką ir juo persipjaus riešus? Arba gerklę?

Lizė pašoko nuo stalo spėliodama, ar Darla pašalino visus aštrius daiktus iš antro aukšto vonios... tiksliau, iš visų ten esančių kambarių? Mažne bėgte užlėkė laiptais. Mintyse jau piešė vaizdus, kaip ji įvirs į miegamąjį ir ant lovos teišvys porą įdubusių pagalvių.

Amanda tebegulėjo ta pačia poza ir dėbsojo į lubas. Nekrustelėjo nė per colį. Lizę užliejo palengvėjimas, kurį po akimirkos pakeitė bloga nuojauta. Ji prisėdo ant lovos krašto, suėmė sesers delną - šiltus, glebius ir blyškius kaip numirėlio pirštus.

- Mende, ką gi mums su tavimi daryti?

Tyla.

Lizė nejučia pridūrė, matyt, todėl, kad kambaryje, be veidrodyje regimų jų atspindžių, daugiau nieko nebuvo:

- Tai ne Skoto darbas, ar ne? Meldžiu, Mende, pasakyk, kad Skotas niekuo dėtas... kad jis, man pasivaidenęs... hmm, tau nepakenkė.

Amanda, žinoma, neatsiliepė, tad po kurio laiko Lizė nukulniavo patyrinėti vonios kambarį. Paaiškėjo, jog Darla čia jau lankėsi, nes iš visų bent kiek aštresnių daiktų pavyko rasti tiktai manikiūrines žirklutes, nugrūstas į apatinį spintelės stalčių. Be abejo, žmogui, pasiryžusiam atimti sau gyvybę, užtektų ir tokio įnagio. Juk Skoto tėvas....

(*ša, Lize, ne, Lize*)

- Tiek to, - ištarė ji, išsigandusi panikos pliūpsnio, kuris burnoje atsidavė vario prieskoniu, purpurinio švytėjimo, ūmai užtvindžiusio akiratį, ir to, kaip savo pirštais suspaudė radinį. - Užmiršk.

Žirkles Lizė paslėpė už dulkėtų, rankšluosčių spintelėje sustatytų šampūno pavyzdžių ir nesumąstydama, kuo dar galėtų užsiimti, nusprendė išsimaudyti po dušu. Kai grįžo į miegamąjį, išvydo drėgmės dėmę, supančią Amandos strė-

nas, ir suprato, jog šįsyk savo jėgomis seserys Debušer su problemomis nesusidoros. Ji pakišo rankšluostį po šlapia Mendės sėdyne, dirstelėjo į laikrodį, stovinį ant naktinio staliuko, atsiduso, pakėlė telefono ragelį ir surinko Darlos numerį.

2

Anądien Skoto žodžiai galvoje skambėjo kuo aiškiausiai: *Širdele, aš tau palikau žinutę*. Lizė manė, kad paprasčiausiai mėgdžiojo jo balsą. Galbūt - *greičiausiai*, - bet dabar, karštą, prailgusią ketvirtadienio popietę, maždaug prieš tris, drauge su Darla sėdėdama Liuistono "Tėtušio" kavinėje, ji neabejojo tik dėl vieno dalyko: velionis vyras paliko pasiutiškai gerą dovaną. Pasiutišką jygos prizą, kaip pasakytų pats Skotas. Diena prasidėjo siaubingai prastai, bet galėjo būti ir dar klaikesnė, jei ne Skotas Lendonas, nors ir pasimiręs prieš dvejus metus.

Darla atrodė lygiai taip pat nusiplūkusi, kaip Lizė jautėsi. Kažkuriuo metu ji rado laiko pasidažyti, tačiau savo rankinėje nesinešiojo tokių kosmetikos atsargų, kad sugebėtų ištrinti paakiuose juoduojančius ratilus. Iš valdingos, tūžmingos trisdešimties su viršum moteriškės, kuri aštunto dešimtmečio pabaigoje kas savaitę skambindavo Lizei ir piktindavosi, esą šiai neberūpi šeimos reikalai, neliko nė ženklo.

- Per daug negerk, nes pripurtysi centukų, - pastebėjo Darla.

Lizės ranka, siekusi dėžutės su sacharinu, pakeitė kryptį, stvėrė senamadišką cukrinę ir padorų žiupsnį subėrė į savo puodelį.

- Šiandien - kavos ketvirtadienis, - atšovė. - Tai yra kavos su tikru cukrumi ketvirtadienis. Jei neklystu, jau tuštinu dešimtą puoduką.

- Aš taip pat, - linktelėjo Darla. - Išvietėje lankiausi pustuzinį kartų ir planuoju dar sykį ten užsukti, kol neišėjome iš šitos žavingos įstaigos. Dėkui Dievui už vaistus nuo rėmens.

Lizė šaukšteliu pamaišė cukrų, susiraukė ir vėl gurkštelėjo lašą.

- Tu tikrai viena sukrausi jos lagaminą?

- Na, kažkam *reikia* tai padaryti. Juk tu mirtinai pervargusi.

- Ak, iš dėkingumo tuoj apsitriesiu.

- Kas tau pasakys tiesą, jei ne sesuo?

Šią frazę Lizė girdėjo daugybę kartų, kaip ir "Pareigai nerūpi leidimai" arba visų laikų populiariausiąjį iš Darlos sąrašo: "Gyvenimas nesąžiningas". Bet šiandieną tie žodžiai nenudilgino. Netgi privertė kilstelėti lūpų kampučius.

- Nesijaudink, Darla, dėl pirmumo teisės su tavimi nesivaržysiu.

- Tai nereiškia, kad aš labai noriu. Tiesiog padarysiu, ir baigta. Tu su ja nakvojai, prižiūrėjai ir iš ryto. Sakyčiau, privargai užtektinai. Atleisk, einu papurtyti centukus.

Lizė palydėjo ją žvilgsniu mąstydama: *ir vėl vaizdingi žodeliai*. Debušerų šeimoje visiems gyvenimo atvejams egzistavo saviti posakiai. Jeigu užsimanydavo nusišlapinti, jie pareikšdavo einą *papurtyti centukus*, jeigu tuštintis - sakydavo ketiną *palaidoti kvakerį*. Skotas dievino pastarąją frazę, skambančią keistai, bet teisingai. Aiškino, neva ji susijusi su senaisiais škotais. Gali būti. Dauguma Debušerų kilo iš Airijos, o visi Andersonai - iš Anglijos, bent taip teigė geroji mamulė. Vis dėlto paklydėlių pasitaikydavo kiekvienoje šeimoje, ar ne? Vienaip ar kitaip, ją labiau domino tai, kad

“papurtyti centukus” ir “palaidoti kvakerį” priklausė Skoto žodžių telkiniui, ir nuo vakar dienos velionis vyras, rodės, alsavo jai į ausį...

Lize, tu sapnavai... juk pati supranti.

Kad ir kas šįryt nutiko Amandos miegamajame (sapną priminė net mėginimai pastatyti sesę ant kojų ir nuvesti į vonios kambarį), dėl vieno dalyko sukti galvos nebereikės: artimiausią savaitę Mendė praleis “Žaliosios vejos” reabilitacijos centre, į kurį ją įkišti pasisekė kur kas lengviau, nei Lizė su Darla tikėjosi. Už viską, tiesą sakant, derėtų dėkoti Skotui. Čia

(*čy-ya-a*)

bei dabar užteko ir to.

3

Į jaukųjį Mendės kotedžą Darla atvažiavo prieš septynias ryto. Plaukų, kurie paprastai krisdavo elegantiškomis sruogomis, beveik nešukavusi. Viena palaidinukės saga buvo atsegta, ir pro tarpą šelmiškai veržėsi rožinės liemenėlės lopinėlis. Lizė pranešė, jog Amanda nieko nevalgė. Pasodinta ir atremta į galvūgalį leido jaunesniajai seseriai įkišti šaukštą kiaušinienės jai į burną - galų gale seiles rijo, - tačiau užsižiebusi viltis, kad maistą Mendė nugurgs, veikiai išblėso. Ji pakėpsojo su kiaušiniais, kyšančiais pro lūpas, tarytum sučiaumojusi kanarėlę, ir po pusės minutės liežuviu viską išstūmė laukan. Pora trupinėlių prilipo prie smakro. Likę gabaliukai nubyrėjo ant naktinių. Plačiai atmerktos Amandos akys tebevėpsojo į tuštumą. Arba į slėpiningus tolius, jeigu prijaučiate Van Morisonui kaip Skotas, nors dešimtojo dešimtmečio pradžioje jo susižavėjimas seniu Van

Morisonu mažumėlę susilpnėjo. Būtent tada Lizės vyras ėmė dažniau klausytis Henko Viljamso ir Loretos Lin.

Darla netikėjo, kad Amanda nevalgo, kol pati pabandė atlikti eksperimentą. Jai ruošiantis kepti kiaušinienę, Lizė sugraibė pirmojo patiekalo likučius ir išmetė juos į šiukšliadėžę. Į tūkstančio jardo tolybes įsmeigtas vyresniosios sesės žvilgsnis atėmė bet kokį apetitą.

Kai Darla įžygiavo į koridorių, Amanda jau buvo nušliuožusi nuo galvūgalio, ir seserims teko vėl ją pasodinti. Lizė su džiaugsmu priėmė pagalbą, nes jai ėmė diegti nugarą. Net sunku įsivaizduoti, kiek jėgų reikėtų atiduoti, diena iš dienos, neribotą laiko tarpą, globojant tokios būklės žmogų.

- Amanda, noriu, kad užkąstum, - paskelbė Darla griežtu, prieštaravimų nepripažįstančiu balsu, kurį jaunystėje Lizė girdėjo per daugybę telefoninių pokalbių. Tonas, laikysena ir atkištas smakras liudijo, kad, Darlos nuomone, Mendė simuliuoja. *Apsimetinėja kaip valiūkas*, išrėžtų Dendis - štai eilinis spalvingas, beprasmiškas Deivo Debušero posakis iš visos jų šimtinės. Bet, tarė sau Lizė, argi ne taip Darla į tave žiūrėdavo, jeigu elgdavaisi kitaip, nei ji reikalaudavo? Argi nemanydavo, jog tu *apsimetinėji kaip valiūkas?*

- Amanda, *tučtuojau* suvalgyk kiaušinienę.

Lizė prasižiojo, ketindama kažką pasakyti, bet paskutinę akimirką persigalvojo. Įvykiai klostysis sparčiau, jeigu Darla pati įsitikins, kad padėtis - praktiškai be išeities. Ką gi teks daryti? Labiausiai tikėtina, jog jos važiuos į Oberną. Į "Žaliosios vejos" reabilitacijos centrą, kuriuo ji su Skotu pasidomėjo 2001-aisiais, po paskutinio Amandos "išsiliejimo". Ačiū Dievui, vyras su "Žaliąja pieva" bendravo konkrečiau, negu žmona numanė.

Darla įgrūdo kiaušinienės gabalėlį į Amandos burną, triumfuodama išsišiepė ir atsisuko į Lizę.

- Va! Tiesiog reikėjo tvirčiau...

Tuo momentu tarp suglebusių Mendės lūpų vėl pasirodė liežuvis, išstūmęs kanarėlės spalvos maistą. Kąsnis šleptelėjo tiesiai ant naktinių, kuriuos po paskutinio mėginimo ją pamaitinti vis dar bjaurojo drėgnos dėmės.

- Ką ten sakei? - švelniai pasiteiravo Lizė.

Minutę kitą Darla gręžė žvilgsniu vyresniąją seserį. Kai pagaliau atsigręžė į jaunėlę, ryžto nebespinduliavo. Atrodė kaip bet kuri kita vidutinio amžiaus, šeimyninių problemų per anksti iš lovos išversta moteris. Nedaug trūko, kad ji pravirktų; žydros, kaip ir visų Debušerų šeimos mergaičių, akys žvilgėjo nuo besikaupiančių ašarų.

- Nieko panašaus anksčiau nematėme, tiesa?

- Taip.

- Ar naktį atsitiko kas nors netikėto?

- Ne, - be jokių dvejonių pareiškė Lizė.

- Ji nežliumbė, neniršo?

- Ne.

- O varge, ką gi mes darysime?

Lizė žinojo, ką atsakyti. Nieko nuostabaus. Galbūt Darla taip nemanė, bet iš visų seserų praktiškumo nestokojo tiktai Džodė su Lize.

- Paguldysime Mendę, sulauksime, kada pradės dirbti registratūra, ir paskambinsime į "Žaliąją veją", - atsakė ji. - Tikiuosi, per tą laiką ji nebeprišlapins į lovą.

4

Lūkuriuodamos jos išgėrė kavos ir sulošė kribidžą, kurį Dendis išmokė savo mergaites anksčiau, nei tos pirmą kartą sėdo į didžiulį geltoną, mokyklinį Lisbon Folso autobusą.

Kas trečią ar ketvirtą kirtį kažkuri iš jų pažiūrėdavo, kaip laikosi Amanda. Toji nejudėdama tysojo ant nugaros ir spitrijosi į lubas. Per pirmąją partiją Darla jaunesniąją seserį sutriuškino. Antrąją išsigelbėjo su trijų kortų "eile", palikdama priešininkę kvailės vietoje. Tai, kad žaidimas pakėlė Darlai nuotaiką, nors antrame aukšte gulėjo galutinai nuo realybės atitrūkusi Mendė, suteikė peno apmąstymams... bet savo minčių Lizė, aišku, balsu neišklojo. Diena žadėjo būti ilga, tad nieko baisaus, jeigu Darla ją pradės su šypsena veide. Lizė atsisakė trečios partijos, ir jos abi, įsijungusios televizorių, spėjo pamatyti paskutinę "Šiandienos" dalį, kurioje dalyvavo kažkoks kantri stiliaus dainininkas. Stebėdamas jį, Skotas veikiausiai pasakytų: *Tas tipas nė už ką neišmes senio Henko iš balno.* Žinoma, kalbėtų apie Henką Viljamsą, nes kantri muzikoje jam egzistavo tiktai senis Henkas... ir visi kiti.

Po devynių penkios Lizė atsisėdo prie telefono, abonentų knygoje susirado "Žaliosios vejos" numerį ir pažiūrėjusi į seserį nervingai šyptelėjo.

- Na, Darla, palinkėk sėkmės.

- Linkiu. Patikėk, linkiu.

Lizė suspaudė mygtukus. Po vieno pyptelėjimo kitame laido gale atsiliepė malonus moteriškas balsas:

- "Žaliosios vejos" reabilitacijos centras, Federso sveikatos korporacijos tarnyba.

- Sveiki, aš esu... - Lizė nespėjo pratęsti, nes moteriškas balsas pradėjo vardinti, kaip pašnekovui užmegzti ryšį su pageidaujamais skyriais... jei tik jo arba jos telefonas su mygtukais. Ragelyje buvo girdėti įrašas. Lizei iškišo jygą.

Aha, bet ji skamba taip gyvai, pagalvojo Lizė spausdama skaičių "5", sujungiantį su "Pacientų priėmimo informacija"

- Prašom minutėlę palaukti, - tarė malonusis moteriškas balsas, ir po sekundės jį pakeitė Prozako orkestras, grojantis motyvą, kuris miglotai priminė Polo Saimono "Namolio".

Lizė apsisuko, ketindama Darlai pranešti, kad jai liepė luktelėti, bet sesuo buvo užlipusi į antrą aukštą patikrinti Amandos būklės.

Nesąmonės, pervėrė sąmonę mintis. *Ji paprasčiausiai neįstengė pakelti įtamp...*

- Sveiki, su jumis kalba Kasandra. Kuo galėčiau jums padėti?

Bloga lemiantis vardas, išklojo savo nuomonę jos galvoje lizdelį susisukęs Skotas.

- Aš esu Liza Lendon... Skoto Lendono žmona.

Per visus santuokos metus ji prisistatė esanti antroji Skoto Lendono pusė, ko gero, ne daugiau kaip pustuzinį kartų, ir nė sykio - per dvidešimt šešis našlystės mėnesius. Kodėl dabar užsiminė apie savo vyrą, nesunku suprasti. Galimybę pasigirti, su kokiu garsiu žmogumi palaikydavai artimus santykius, Skotas vadino "įžymybės kortele", kuria ir pats retai naudodavosi. Iš dalies, tvirtino jis, todėl, kad nenorėjo jaustis arogantišku mulkiu. Be to, baiminosi, jog restorane sumurmėjęs kokią nors frazės "Nejau nežinote, kas aš toks?" versiją padavėjui į ausį, išgirs burbtelėjimą: "Ne, mesjė - kas gi jūs *tuoks*, po šymts-s-s?"

Bevardindama, kiek sykių sesuo buvo susižalojusi ir nugrimzdusi į pasyvią dalinę katatoniją, neskaitant rimto šiandieninio pablogėjimo, Lizė išgirdo švelnų kompiuterio klavišų caksėjimą. Kai ji trumpam nutilo, Kasandra tarė:

- Aš suprantu jūsų padėtį, ponia Lendon, bet šiuo metu "Žaliojoje vejoje" nėra vietų.

Lizė nusiminė ir mintyse išvydo Amandą, gulinčią No-Piepos Stivenso Memorialinėje ligoninėje, spintos dydžio

palatoje, dėvinčią maistu ištepliotą chalatėlį, pro grotuotą langą žiopsančią į šviesoforą, pakibusį 117-ojo ir 19-ojo kelių sankryžoje.

- O, aišku. Ar... hmm, ar tikrai? Aš jums nebrukčiau sveikatos draudimo kortelių. Mokėčiau grynais... - ji įsikibo į šiaudą, nors ir jautėsi idiotiškai. Kita vertus, kai niekas nepadeda, tenka sulošti pinigų korta. - Jei tik jums ne vis vien, - išlemeno užbaigdama.

- Ponia Lendon, mums nėra skirtumo, kaip mokėtumėte. - Atrodo, Kasandros balse pasigirdo šaltukas, ir Lizei dar labiau suspaudė širdį. - Svarbiausia yra erdvė ir įsipareigojimai. Matot, mes teturime...

Lizės ausis pasiekė švelnus dzingtelėjimas, panašus į garsą, kurį išgauna krosnelė, kai pašyla "Pop-Tarts" javinukai arba buritos.

- Ponia Lendon, ar galite truputį palaukti?

- Žinoma.

Ragelyje vėl užgrojo Prozako orkestras, šįsyk pasiūlęs motyvą iš filmo "Šaftas". Lizė klausėsi melodijos apimta šiokio tokio nerealumo jausmo, mąstydama, kad jei šiuos garsus išgirstų Aizekas Heisas, garso takelio kūrėjas, jis turbūt susirangytų vonioje, ant galvos užsimaukšlinęs celofaninį maišelį. Laikas prailgo, ir Lizė ėmė įtarti, kad ją paprasčiausiai užmiršo - Dievas mato, taip buvo nutikę ir anksčiau, pavyzdžiui, perkant lėktuvo bilietus arba bandant pakeisti išsinuomotą automobilį. Darla nusileido laiptais ir gestu paklausė: *Kas vyksta? Dėstyk!* Lizės galvos krestelėjimas galėjo reikšti tiek "nieko", tiek "nežinau".

Staiga klaiki muzika nutyko, ir į ragelį vėl prašneko Kasandra. Iš jos intonacijos pradingo ledinės gaidelės. Dabar toji moteris pirmą kartą kalbėjo kaip normalus žmogus. Netgi savotiškai *pažįstamai.*

- Ponia Lendon?

- Taip?

- Atleiskit, kad taip ilgai jus užlaikiau, bet savo kompiuteryje radau žinutę, kuri man liepė susisiekti su daktaru Albernesu, jeigu skambinsite jūs arba jūsų vyras. Pageidausite, kad sujungčiau su daktaro Alberneso kabinetu?

- Taip. - *Dabar* Lizė tiksliai žinojo, ko tikėtis. Nujautė, jog prieš reikalų aptarimą gydytojas išreikš užuojautą dėl netekties, tarytum Skotas būtų miręs aną mėnesį arba prieš savaitę. O ji maloniai padėkos. Tiesą pasakius, jei daktaras Albernesas prižadėtų priimti Amandą, rasti jai vietelę perpildytoje "Žaliojoje vejoje", Lizė mielai atsiklauptų ir iki žemės nusilenktų. Vien nuo tokios minties gerklę sukuteno beprotiškas juokas, ir porai sekundžių jai teko kietai sučiaupti lūpas. Beje, paaiškėjo ir tai, kodėl Kasandros balsas tapo keistai pažįstamas: būtent taip šnekėdavo žmonės, ūmai suvokę, jog prieš save regi Skotą - individą, kuris puikavosi ant *brudino* "Newsweek" žurnalo viršelio. Jų nuomone, jei įžymybė tave apkabindavo, nuo jos "užsikrėsdavai" garsumu. Tarsi suleidus injekciją, kaip pats Skotas kartą minėjo.

- Alio, - pratarė sodrus vyriškas balsas. - Čia Hju Albernesas. Aš kalbu su ponia Lendon?

- Taip, daktare. - Lizė gestu paragino Darlą nustoti sukti ratus ir prisėsti.

- Ponia Lendon, visų pirmą norėčiau pasakyti, kad labai užjaučiu dėl vyro netekties. Jis man pasirašė penkiose savo knygose, kurias itin branginu.

- Ačiū, daktare Albernesai, - atsiliepė Lizė, pažiūrėjo į seserį ir smiliumi bei nykščiu parodė apskritimą, bylojantį: *tvarkelė*. - Jūs labai malonus.

5

Kai Darla išniro iš "Tėtušio" kavinės tualeto, Lizė sau priminė, jog ten reikėtų apsilankyti ir jai - nuo Kasl Vju jas skyrė dvidešimt mylių, be to, po pietų eismas gerokai sulėtėdavo. Darlai šioji kelionė tebus pirmasis etapas. Sudėjusi Amandos daiktus (rytą abi užmiršo tai padaryti), ji grįš į "Žaliąją veją". Pristatys bagažą ir vėl trauks atgal į Kasl Vju. Prie savo namų pririedės ne anksčiau kaip puse devintos vakaro, jei tiktai nusišypsos sėkmė, ir keliuose nebus intensyvaus judėjimo.

- Jeigu eisi į tupyklą, tavimi dėta, sulaikyčiau kvapą, - pastebėjo vyresnioji sesuo.

- Taip dvokia?

Darla gūžtelėjo.

- Teko regėti ir prastesnių užeigų.

Kaip ir Lizei, ypač per išvykas su Skotu. Įsitempusi ji atidarė išvietės duris, pritūpė virš klozeto, bet prie sėdynės nesilietė - paraidžiui įvykdė "Kelionių gido" siūlymą, - nuleido vandenį, nusiplovė rankas, apsišlakstė veidą, susišukavo plaukus ir pažvelgė į veidrodį.

- Naujai užgimusi moteris, - pareiškė savo atspindžiui. - Amerikos gražuolė - pridūrė išsiepdama dantis, kuriems taisyti paaukojo įspūdingas sumas. Bet virš krokodiliško vypsnio žvilgančiose akyse buvo matyti dvejonė.

"Ponas Lendonas prašė, kad jeigu mudu susitiktume, aš paklausčiau...

Išmesk tai iš galvos.

"Paklausčiau, kaip Nešvilyje jis išgąsdino seselę...

- Skotas sakė ne "išgąsdino", - sumurmėjo ji atspindžiui.

Užsičiaupk, mažoji Lize!

- O *jyga*sdino. Teisingai?

Burnoje vėl nusėdo vario prieskonis, kuris asocijavosi su panika. Taip, Skotas sakė *jyga*sdino. Prašė daktaro Alberneso paklausti (jei tiktai jiedu kada nors susitiks), kaip Nešvilyje jis *jyga*sdino seselę, puikiai suvokdamas, kad žmona suvoks žinutės esmę.

Jis siuntė pranešimus? Netgi *anuomet?*

- Išmesk tai iš galvos, - pakartojo Lizė savo mintį ir išdrožė iš moterų tualeto jausdama apmaudą, kad nepavyksta nuslopinti to vidinio, nuolat apie save primenančio balselio. Ilgą laiką jis tylėjo - matyt, pritarė šeimininkei, jog apie tam tikrus dalykus paprasčiausiai neverta diskutuoti. Net ir su įvairiais savo esybės aspektais. Pavyzdžiui, apie tai, ką sakė seselė, kai Skotą pašovė. Arba,

(*ša, ša*)

kas įvyko

(*Ša!*)

1996-ųjų žiemą.

(*TUČTUOJAU UŽSIČIAUPK!*)

O, stebukle, balselis išties nuščiuvo, bet Lizės širdį varstė baimingas įsitikinimas, kad jis stebi ir klausosi.

6

Atidariusi tualeto duris, ji spėjo pamatyti, kaip Darla kabina mokamo telefono ragelį.

- Skambinau į motelį, įsikūrusį priešais "Žaliąją veją", - pratarė sesuo. - Vieta man pasirodė švari, todėl šiam vakarui užsisakiau kambarį. Nė kiek netrokštu vakare važiuoti atgal į Kasl Vju. Bus geriau, jei nakvosiu čia. Taip galėsiu pasi-

matyti su Mende iš pat ryto. Man tereikia įsijausti į viščiuko kailį ir pereiti gatvę. - Ji nukreipė į Lizę išgąstingą žvilgsnį, kuris atrodė mažumėlę siurrealistiškas - juk tiek metų teko kęsti Darlos nurodinėjimus, paprastai dėstytus šaižiu, kategorišku tonu. - Skamba kvailai, ar ne?

- Tavo sumanymas puikus. - Lizė suspaudė Darlos delną, krūptelėjo išvydusi palengvėjimo šypseną, kuri nušvito sesers veide, ir pagalvojo: *Štai dar vienas pinigų privalumas. Dėl jų žmonės į tave žiūri kaip į proto bokštą. Kaip į viršininką.* - Eime. Aš sėsiu prie vairo - ką pasakysi?

- Neprieštarauju, - atsiliepė Darla ir įkandin jaunesnės sesers išpėdino laukan.

7

Lizės nuogąstavimai pasitvirtino - kelionė į Kasl Vju užtruko. Jas pristabdė perkrautas, vos pajudantis rąstvežis, kurio kalvose ir vingiuose buvo neįmanoma aplenkti. Beliko atsitraukti tolėliau nuo vilkiko, idant abi seserys neuždustų išmetamosiomis jo dujomis. Laiko apmąstyti dieną užteko su kaupu. Bent tiek gerai.

Pokalbis su daktaru Albernesu panėšėjo į bandymą įsitraukti į beisbolo rungtynes ketvirtojo padavimo pabaigoje. Vėlgi nieko naujo. Gyvenant su Skotu, gan dažnai tekdavo prisitaikyti prie netikėtai pasikeitusių aplinkybių. Ji prisiminė, kaip iš Portlendo atbildėjęs baldų furgonas pristatė dviejų tūkstančių dolerių vertės surenkamą sofą. Skotas darbavosi studijoje, kurtinamai griausmingai įsijungęs grotuvą - Styvo Erlo “Gitaros miesto” motyvas, prasibrovęs pro garsui nepralaidžias sienas, atpleveno net iki namų, - ir dėl trukdžių galėjo taip paleisti gerklę, jog, Lizės nuomone,

už jos ausų būgnelių, nukentėjusių nuo triukšmo, gydymą būtų tekę pakloti dar porą tūkstančių "žalių". Baldus gabenantys vyrukai paaiškino, esą "ponas" tvirtino, kad *ji* pasakys, kur padėti pirkinį. Lizė nedelsdama jiems liepė nunešti senąją sofą - *puikios būklės* senąją sofą - į daržinę, o naująją, surenkamąją, pastatyti jos vietoje. Laimei, spalvos derėjo prie kambario. Skotas, žinoma, neminėjo, ką ketinąs įsigyti, nors visus priekaištus būtų audringai užginčijęs ir atšovęs, kad jie *tarėsi* dėl naujo baldo. Galbūt ir bandė tartis, pamanė Lizė, bet tik savo galvoje. Kartais vyras primiršdavo išreikšti savo mintis balsu. Užmaršumą Skotas šlifavo kaip įgūdį.

Apie pusryčius su Hju Albernesu jis irgi nieko neminėjo. Visai įmanoma, kad Lizei papasakoti ketino ir, paklaustas po pusmečio ar metų, būtų atsakęs, jog šią naujieną žmonai išklojo: *Pusryčiai su Albernesu? Aišku, apšviečiau tave tą patį vakarą.* Nors tą vakarą savo studijoje jis klausėsi naują kompaktinį Dilano diską ir rašė apsakymą.

Gal šįsyk viskas buvo kitaip? Galbūt Skotas ne pamiršo (kaip jų pasimatymą arba tai, kad mylimajai derėtų atskleisti šiokias tokias smulkmenas apie *itin brudiną* savo vaikystę), o slėpė užuominas su viltimis, kad Lizė jas atras po mirties, kurią jis jau anuomet numatė? Išdėstė, anot jo, "jygos punktus".

Kad ir kaip ten būtų, su panašiomis problemomis Lizei ne kartą teko susidurti anksčiau, ir dabar daugumą tuščių spragų ji užpildė įdėmiai klausydamasi, atitinkamais momentais į ragelį murmėdama "aha", "nejaugi" arba "ak, visai išdulkėjo iš atminties"

Kai 2001-aisiais Amanda nusprendė išsipjauti bambą ir savaitei paniro į, kaip teigė jos psichoterapeutė, pasyvią dalinę katatoniją per vieną iš emocionalių ir neretai pagiežin-

gų pietų, kuriuos Lizė taip gerai atminė, šeima ėmė tartis, ar nevertėtų Mendės išsiųsti į “Žaliąją veją” (tiksliau - į *kokią nors* psichiatrinę ligoninę). Per pokalbį Skotas knebinėjo maistą ir sėdėjo neįprastai tylus. Kai įnirtingos diskusijos aprimo, jis pasakė gausiąs brošiūrų arba lankstinukų, kuriuos visi galės patyrinėti.

- Čia tau ne atostogų kruizas, - gan pašaipiai išrėžė Kantata.

Skotas patraukė pečiais, ir Lizė, sekdama įkandin rąstvežio, važiuodama palei skylutėmis išvarpytą ženklą su užrašu: SVEIKI ATVYKĘ Į KASLO APYGARDĄ, atsiminė, kaip jis pasakė:

- Amanda atitrūko nuo tikrovės. Kažkam reikėtų parodyti kelią namo, jei tik ji tebenori sugrįžti.

Kantos vyras prunkštelėjo. Toji smulkmena, kad iš savo knygų Skotas uždirbo milijonus, Ričardui nemaišė į jį žiūrėti kaip į naivų svajoklį, o savo Ričio nuomonei Kantata Lolor visuomet pritardavo. Lizei niekada nešovė į galvą jiems paaiškinti, kad Skotas žinojo, apie ką kalba. Tiesa, nūnai, kai atgamino praeities įvykius, ji prisiminė pati tą dieną valgiusi nedaug.

Taigi Skotas atvežė pluoštą “Žaliosios vejos” lankstinukų ir išskleidė juos ant virtuvės spintelės. Viename Lizė išvydo įspūdingos apimties pastatą, tarsi Taros plantacijos dvarą iš “Vėjo nublokštų”, ir antraštę: *Psichinės ligos, jūsų šeima ir jūs pats*. Bet temos apie “Žaliąją veją” jie neplėtojo. Ir kam to reikėjo? Atsipeikėjusi Amanda veikiai pasitaisė. O Skotas *tikrai* neminėjo 2001-ųjų spalį - praėjus mėnesiams nuo tada, kai Mendė atgavo savitą normalią būseną - pusryčiavęs su daktaru Albernesu.

Reaguodamas į Lizės “aha”, “oi, nejaugi” ir “atleiskit, užmiršau”, gydytojas prasitarė, kad, anot Skoto, Amandai De-

bušer grėsė kur kas rimtesnis atotrūkis nuo realybės, galbūt ilgalaikis. Susipažinęs su brošiūromis, kartu su geruoju daktaru apžiūrėjęs įstaigą, jis įsitikino, jog “Žalioji veja” sugebėtų deramai pasirūpinti panele Debušer, jei įvyktų blogiausia. Lizė nė kiek nenustebo išgirdusi, kad Skotas išgavo iš Albemeso pažadą jo brolienei rasti vietą reabilitacijos centre - ir tik už penkias pasirašytas knygas. Na, ji ne vienerius metus stebėjo, kaip pažintis su garsenybe svaigindavo kai kuriuos žmones.

Lizė jau siekė radijo imtuvo, ketindama pasiklausyti kantri muzikos (štai dar vienas iš Skoto perimtas, iki šiol neatsikratytas įprotis), kai dirstelėjo į Darlą ir pamatė, kad sesuo užmigo įrėmusi galvą į langą. Ne, dabar ne pats tinkamiausias laikas “Šauliui” Dženingsui arba “Big&Rich”. Ji atsiduso ir nuleido ranką.

8

Daktaras Albernesas geidavo pasidalyti prisiminimais apie pusryčius su didžiu Skotu Lendonu, ir Lizė mielai sutiko jo išklausyti nepaisydama Darlos gestų, dauguma kurių reiškė: *ar negali paskubėti?*

Tvarkant reikalus, skubėjimas nepadėtų, manė Lizė. Be to, ji spirgėjo iš smalsumo. Ir jautėsi ištroškusi. Ko? Žinių apie Skotą. Tam tikra prasme pokalbis su daktaru Albernesu panėšėjo į mėginimus apžiūrėti studijoje vingiuojančią knygangį. Nežinia, ar *visi* daktaro atsiminimai sudarė vieną iš vyro “jygos punktų” - tikriausiai ne, - tačiau jo besiklausant, širdyje sudilgčiojo nestiprūs skausmo dūriai. Nejau po dviejų metų iš sielvarto tik tiek beliko? Tik slegiančios liūdesio nuosėdos?

Iš pradžių jos vyras Albernesui paskambino. Iš anksto žinojo, jog daktaras yra klaikai *didžiū-ūlis* jo gerbėjas, ar tai viso labo sutapimas? Antrasis variantas Lizei pasirodė mažai tikėtinas. Kita vertus, iš kur Skotas *galėjo* žinoti? Ji nesumąstė, kaip iškamantinėti pašnekovą, nenutraukiant jo atsiminimų srauto, todėl numojo ranka. Koks dabar skirtumas? Taigi sulaukęs skambučio Albernesas apsidžiaugė (iš nuostabos kone *virto iš koto*, kaip sakoma), entuziastingai atsakė į žymaus rašytojo klausimus, susijusius su jo broliene, ir mielai sutiko kartu papusryčiauti. Nieko tokio, pasiteiravo daktaras, jeigu jis atsineštų kelis mėgstamiausius Lendono romanus, o Skotas juos pasirašytų? Lizės vyras užtikrino prašymą išpildysiąs su didžiausiu malonumu.

Albernesas atsinešė knygas, o Skotas pristatė medicininę Amandos kortelę. Lizei, kurią dabar nuo vyriausios sesers kotedžo skyrė mažiau nei mylia, iškilo dar vienas klausimas: kaip jam pavyko gauti Mendės ligos istoriją? Išprašė ją iš Amandos? Iš Džeinės Vitlou, karoliukais apsikarsčiusios psichoterapeutės? Iš jų abiejų? Ko gero. Savo kerais Skotas apžavėdavo ne visus, pavyzdžiui, Dešmilui, pietiečiui seiliui, padarė *neigiamą* įspūdį, bet didžiuma žmonių jiems lengvai pasiduodavo. Kaip ir Amanda, nors Lizė neabejojo, jog sesuo niekada iki galo Skotu nepasitikėjo (Mendė perskaitė *visas* jo knygas, netgi "Pabėgusius iš pragaro"... po kurios, kaip pati teigė, visą savaitę miegojo kambaryje užsidegusi šviesą). Kaip į jos vyrą reagavo Džeinė Vitlou, Lizė neturėjo nė menkiausio supratimo.

Ji nujautė nepajėgsianti sužinoti, kokiu būdu Skotas įsigijo medicininę kortelę. Matyt, teks numalšinti smalsumą ir pasitenkinti esminiu faktu: savo tikslą jis įvykdė, o daktaras Albernesas mielai peržiūrėjo ligos istoriją ir sutiko su Skoto nuomone, jog ateitis Amandai Debušer greičiausiai

žadėjo rimtas problemas. Kažkuriuo momentu (turbūt anksčiau, nei jie įniko doroti desertus) gydytojas prižadėjo mylimam rašytojui, kad panelei Debušer būtinai ras vietą "Žaliojoje vejoje", jeigu jos psichika galutinai sutriks.

- Jūs labai malonus, - pasakė Lizė, ir dabar, antrą sykį per dieną artėdama prie Amandos namelio, paklausė savęs, kokiu metu per jųdviejų pokalbį daktaras pasiteiravo, iš kur Skotas sėmėsi idėjų. Per užkandžius ar prie kavos puodelio?

- Darla, kelkis, - tarė ji išjungusi variklį. - Mes jau atvažiavome.

Sesuo išsitiesė, pažiūrėjo į Amandos kotedžą ir burbtelėjo:

- Šūdas.

Lizė prapliupo juoktis. Tiesiog nesusitvardė.

9

Kraunant Mendės daiktus, jas netikėtai prislėgė liūdesys. Trečiojo aukšto kambarėlyje, atstojusiame palėpę, seserys rado porą apdaužytų "Samsonait" lagaminų, vis dar su MAJAMIO lipdukais, užsilikusiais nuo kelionės į Floridą, kur gyveno Džodota... Kada tai buvo? Prieš septynerius metus?

Ne, pagalvojo Lizė, *prieš dešimt.* Ji niūriai nužvelgė lagaminus ir čiupo didesnįjį.

- Gal paimkime abu? - pasiūlė Darla ir atžagaria ranka nusišluostė veidą. - Fui, kaip čia tvanku!

- Ne, neverta, - atsakė Lizė bei prikando liežuvį, idant nepridurtų, kad šįmet Amandai veikiausiai nelemta dalyvauti katatonikų baliuje. Pažvelgusi į prakaituotą, nuilsusį Darlos veidą suprato, jog dabar ne metas laidyti sąmojingas replikas. - Čia tilps tiek drabužių, kad jų užteks savaitei. Po rea-

bilitacijos centrą Mendė vis vien nesiblaškys. Pameni, ką sakė daktaras?

Darla linktelėjo ir vėl nusivalė veidą.

- Ji gulės savo kambaryje, bent jau iš pat pradžių.

Įprastomis aplinkybėmis "Žalioji veja" įpareigotų vieną iš savo gydytojų nuvažiuoti pas Amandą ir ją ištirti, bet Albernesas nusprendė griebti jautį už ragų (už ką reikėtų padėkoti Skotui). Sužinojęs, jog daktarė Vitlou išvykusi, o Amanda negali arba nenori paeiti (be to, nelaiko šlapimo), jis paskelbė, kad atsiųs sanitarinį "Žaliosios vejos" automobilį - be jokių skiriamųjų ženklų, pabrėžė. Aplinkiniams mašina primins eilinį siuntinius išvežiojantį furgoną. Abi seserys važiavo iš paskos ir jautėsi neapsakomai dėkingos. Darla - Albernesui, o Lizė - Skotui. Mendės apžiūra truko keturiasdešimt pernelyg užsitęsusių minučių ir, kai daktaras išniro iš kabineto, jo ataskaita vilčių neįkvėpė. Nūnai Lizei magėjo sutelkti dėmesį į vienintelį dalyką, kurį Darla ką tik paminėjo: didžiąją pirmosios savaitės dalį Amanda praleis savo palatoje arba terasoje, jei tik leisis įtikinama ten persikelti, ir bus atidžiai stebima. Netgi nesilankys bendrajame kambaryje, nebent drastiškai pagerėtų jos būklė. "Ko, žinoma, aš nesitikiu, - prisipažino Albernesas. - Taip nutinka, bet labai retai. Manau, jūs, ponios, norėtumėte išgirsti tiesą, o ji tokia, kad panelė Debušer, iš visko sprendžiant, atkrito ilgam".

- Šiaip ar taip, ketinu jai nupirkti naujus lagaminus, - tarė Lizė, - nes aniedu visiškai nusidėvėję.

- Leisk tuo užsiimti man. - Darlos balsas nuskambėjo kimiai ir verksmingai. - Tu tiek daug dėl mūsų darai. Brangioji, mažoji Lize. - Ji suėmė sesers delną, kilstelėjo prie lūpų ir pabučiavo.

Lizė nustebo - bemaž apstulbo. Senus nesutarimus, ku-

rie užsibaigdavo audringais kivirčais, su vyresnėle seniai užglostė, bet tokio švelnumo priepuolio iš jos nesitikėjo.

- Ar tikrai?

Darla energingai sulinksėjo, išsižiojo, tarsi norėdama kažką pasakyti, ir vėl įniko trinti veidą.

- Ar tu gerai jautiesi?

Ji kartelį kinktelėjo, sudvejojo ir po pauzės papurtė galvą.

- Nauji lagaminai! - sušuko. - Nei juoktis, nei verkti! Manai, jai prireiks bagažo? Juk girdėjai, ką daktaras sakė - į skardžius garsus ir gnybius Mendė nereaguoja. Žinai, kaip seselės vadina tokius žmones? *Daržovėmis!* Nusispjaut, ką Albernesas aiškino apie terapiją ir naujausius vaistus! Jeigu ji kada nors atsigaivelės, tai bus tikras stebuklas!

Kaip sakoma, pagalvojo Lizė ir nusišypsojo... bet tik mintyse, kur vypsnio niekas negalėjo matyti. Ji padėjo ašarojančiai seseriai nusileisti trumpais, stačiais, siaubingai karštos palėpės laiptais. Tuomet, užuot paskelbusi, esą viltis neišblėsta, kol rusena gyvybė, esą derėtų aukščiau pakelti nosį, esą prieš aušrą visuomet tvyro juodžiausia tamsa, arba sumurmėjusi dar kokį nors neva išmintingą, šunėko iššiktą pastebėjimą, tiesiog stipriai ją suspaudė savo glėbyje. Nes retsykiais užtekdavo ir apkabinimo. Šito, be kitų dalykų, primokė vyrą, į kurio pavardę pakeitė savąją - kartais geriausia užčiaupti nuolat tarškančią burną ir iš paskutiniųjų laikytis.

10

Lizė vėl pasiteiravo, ar keliauti kartu į “Žaliąją veją”, bet Darla pakratė galvą. Ji turėjo seną, į kasetę įrašytą Maiklo Nūnano romaną, kurio šį vakarą mielai pasiklausytų. Nusi-

prausus Amandos vonios kambaryje, vėl pasidažius ir susišukavus, jos išvaizda pagerėjo. O Lizė iš patirties žinojo, kad moteris, kuri atrodo neblogai, paprastai taip ir jaučiasi. Spūstelėjusi sesers ranką, prigrasiusi važiuoti atsargiai, ji palydėjo automobilį žvilgsniu. Po minutės kitos lėtai grįžo į Mendės namelį. Laukan išėjo įsitikinusi, jog viską užrakino: langus, duris, rūsį, garažą. Du pastarojo langelius per ketvirtį colio paliko pravirus, kad viduje neįsivyrautų nepakeliamas karštis. Taip elgdavosi Skotas, savo ruožtu perėmęs gudrybę iš tėvo, rūsčiojo "Degtuko" Lendono... kuris, beje, išmokė jį skaityti (neįtikėtina, bet vos dvejų metų), sudėti skaičius, braižant juos ant lentelės, padėtos šalia viryklės, koridoriuje šokti nuo suoliuko su šūksniu lūpose: *Op!...* supažindino, aišku, ir su kruvinosiomis jygomis.

"Jygos punktai kažkuo primena kryžiaus kelią", ištaria jis ir sukrizena. Dirgliai, tarytum žmogus, besidairantis per petį. Lyg vaikas, prajukęs iš nešvankaus anekdoto.

- Aha, būtent, - murmtelėjo Lizė ir suvirpėjo, nors lauke karšta. Nerimą kėlė senų atsiminimų pastangos išnirti į dabartį. Rodės, tarsi praeitis niekur neišnyko ir iki šiol egzistavo kažkokiame didžio laiko bokšto matmenyje.

Jei taip galvosi, prisišauksi nelaimę, ir tave apsės grasus krekulas.

- Nė neabejoju, - suniurnėjo ji, pati nervingai nusijuokė ir nudrožė link savo automobilio, ant dešiniojo smiliaus pasikabinusi Amandos raktų žiedą, gerokai sunkesnį už nuosavų Lizės raktų rinkinuką, nors *jos* namas buvo kur kas didesnis. Nuojauta kuždėjo, neva negandos *jau* užgriuvo. Mendės atsisveikinimas su realybe tebuvo pradžia. Nereikėtų užmiršti ir "Zako Makulo" bei sumauto inkunko - profesoriaus Vudbedžio. Dėl visų dienos įvykių tuodu išgaravo iš

atminties, bet tai nereiškė, jog porelė pradingo. Lizė jautėsi pernelyg išsekusi ir prislėgta, kad susiremtų su Vudbedžiu ar bent išsiaiškintų, kokioje irštvoje jis slepiasi... bet minties pašnekėti su inkunku neatsisakė. Vien dėl bičiulio “Zako”, kuris, sprendžiant iš balso, galėjo būti pavojingas.

Ji sėdo į mašiną, numetė triušelės Mendės raktus į dėklę ir įjungę pavarą. Riedant takeliu, už nugaros ir ant vidinės “BMW” stogo pusės nušvito saulėlydžio atspindžiai. Lizė nuspaudė stabdį, dirstelėjo per petį ir išvydo sidabrinį kastuvą. . Palietusi medinį kotą, mažumėlę aprimo. Galiausiai pažiūrėjo abiem asfaltuoto kelio kryptimis ir pasuko namų pusėn. Jai pamojavo savo prieangyje sėdinti ponia Džouns. Lizė atsakė tuo pačiu, vėl ištiesė ranką link užpakalinių sėdynių ir užčiuopė kastuvo kotą.

11

Reikėtų būti atvirai su savimi, tarė ji sau, išsiruošusi į trumpąją kelionę namo, ir pripažinti, jog didesnę baimę kėlė atgyjantys prisiminimai - pojūtis, kad būtasis laikas virsta esamuoju, - o ne potyriai, išgyventi prieš saulėtekį. Šiuos galima palaikyti (na... greičiausiai) sapnais, užgimusiais neramioje, pusiau būdraujančioje sąmonėje. Tačiau apie Gerdą Aleną Koulą ji nemąstė visą amžinybę, o paklausta, kuo vardu Skoto tėvas arba kur jis dirbo, nuoširdžiai atsakytų, kad nepamena.

- “U. S. Džipsum” gamykloje, - pasakė Lizė. - Tik “Degtukas” ją vadino “U. S. Gipsu” - Tyliu, beveik nuožmiu balsu save subarė: - Užteks! Liaukis, tučtuojau!

Bet ar tai įmanoma? Štai klausimas - *svarbus* klausimas,

nes velionis vyras ne vienintelis iš galvos gynė skausmingus, gąsdinančius atsiminimus. Mintyse ji nuleido savotišką užuolaidą, ir **LIZĖ! ANKSTYVIEJI LAIKAI!** atsitvėrė nuo **DABARTIES LIZĖS**. Visuomet manė, jog uždanga ganėtinai atspari, bet šį vakarą tuo tikra nebuvo. Suprantama, spragų niekada netrūko, ir nukreipusi į jas akis purpurinėje migloje rizikavai išvysti tam tikrus dalykus, kurių nė kiek netroškai pamatyti. Verčiau išvis ten nesižvalgyti. Lygiai taip pat nepatartina sutemus žiūrėti į veidrodį, nebent kambaryje degtų šviesa, ir po saulėlydžio valgyti

(*naktipiečius*)

apelsiną arba žemuoges. Kai kurie prisiminimai nuteikdavo džiugiai, tačiau pasitaikydavo ir gąsdinančių bei pavojingų. Geriausia gyventi nūdiena, nes jei sąmonėje atgaminsi bjaurius praeities momentus, jie gali...

- *Ką* gali? - paklausė Lizė tūžmingu drebančiu balsu ir bematant pridūrė: - Aš nenoriu žinoti.

Iš priešingos pusės, kur leidosi saulė, atūžė "Kraisleris PT Kruizeris". Jai mostelėjo už vairo sėdintis vyrukas. Lizė irgi pakėlė ranką, nors neturėjo pažįstamų, kuriems būtų priklausęs "PT Kruizeris". Na, jei čia, Stiksvilyje, tau kas nors pamodavo, tu atsakydavai tuo pačiu, kaip reikalavo elementarus mandagumas. Tiesą pasakius, mintimis ji klaidžiojo kitur. Lizė suvokė neturinti teisės užgniaužti *visų* prisiminimų vien todėl, kad kai kuriuos

(*Skotas, kiūtintis supamajame krėsle, išsproginęs akis, besiklausantis, kaip už lango staugia nuožmus vėjas, atūžęs net nuo Jelounaifo*)

magėjo ištrinti. Beje, *ne visi* slėpėsi purpurinėje migloje. Nestigo ir tokių, kurie paprasčiausiai buvo nukišti - bet nepaslėpti - į sąmonėje glūdinčią knygangies atitikmenį. Pavyzdžiui, jygos. Kartą Skotas ją išsamiai supažindino su jygomis, ar ne?

- Taip, - ištarė ji ir palenkė skydelį, kad akių nespigintų saulėlydžio spinduliai. - Niu Hempšyre. Likus mėnesiui iki vestuvių. Bet aš tiksliai nepamenu kur.

Toji vieta vadinasi "Elnio ragai".

Na, ir kas, baisus čia daiktas. Tebūnie "Elnio ragai". Tąsyk Skotas siūlė pasimėgauti išankstiniu medaus mėnesiu ar kaip jis ten minėjo...

Priešlaikiniu medaus mėnesiu, štai, kaip sako, ir priduria: "Na, širdele, kraukis daiktus ir laikykis"

- O kai širdelė pasidomėjo, kur mes keliausime... - suniurnėjo ji.

Kai Lizė pasidomi, kur jie vyks, Skotas atšauna: "Sužinosime, kai nukasime į vietą" Taip jie ir daro. Dangus pabaltuoja, per radiją praneša, neva žadamas sniegas, nors tuo sunku patikėti regint vos pradėjusius geltonuoti medžių lapus...

Jiedu nutarė atšvęsti išparduotą "Pabėgusių iš pragaro" (šiurpaus romano, praturtinusio Skotą Lendoną ir suteikusio jam šansą pamatysi savo pavardę populiariausiųjų knygų sąraše) tiražą. Paaiškėjo, kad, be jų, motelyje nebuvo jokių kitų svečių. Tą dieną, kaip kartais nutikdavo ankstyvą rudenį, įsisiautėjo pūga. Šeštadienį jie apsiavė sniegbačius, takeliu nukulniavo į mišką ir prisėdo po

(*niam niam medžiu*)

medžiu - po ypatingu medžiu. Skotas prisidegė cigaretę ir tarė ketinąs jai pasakyti šį tą labai svarbaus. Jeigu Lizė persigalvos ir atsisakys tekėti, jis nusimins... po velnių, jam plyš širdis, tačiau...

Lizė ūmai pasuko į 17-ojo plento šalikelę ir sustabdė automobilį įkandin savęs sukeldama dulkių debesį. Dienos šviesa, nors dar neapsiblaususi, keitėsi ir pamažu sodrėjo iki šilkinio, ekstravagantiškai svajingo žvilgesio, būdingo

birželio vakarams Naujojoje Anglijoje, iki vasarinio žioravimo, kurį suaugusieji, gimę į šiaurę nuo Masačiusetso, atmena iš savo vaikystės.

Aš nenoriu grįžti į "Elnio raguose" praleistą savaitgalį. Nenoriu galvoti apie stebuklingai tviskėjusį sniegą, niam niam medį, po kurio šakomis valgėme sumuštinius ir gėrėme vyną, lovą motelyje, jo pasakotas istorijas apie suoliukus, jygas ir pakvaišėlius tėvus. Man baisu, jog atsiminimai privers pamatyti tai, į ką nedrįstu žiūrėti. Meldžiu, daugiau nereikia.

Ji sugavo save tyliai kartojančią paskutinius žodžius:

- Daugiau nereikia, daugiau nereikia, daugiau nereikia.

Bet dabar, prasidėjus jygos paieškai, galbūt per vėlu kartoti "nereikia". Esybė, su kuria šįryt gulėjo vienoje lovoje, aiškino, kad ji jau atrado pirmuosius tris punktus. Aptiks dar keletą - ir galės atsiimti prizą. Kartais jį atstodavo saldainis, retsykiais - "RC kola" Tačiau dovanėlę visada papildydavo kortelė su užrašu: **JYGA! Pabaiga!**

Aš tau palikau jygą, tvirtino padaras Mendės naktiniais. Šiuo metu, leidžiantis saulei, Lizei vis sunkiau sekėsi patikėti, kad su ja išties kalbėjo Amanda. Tiksliau, *vien tik* Amanda.

Tavęs laukia kruvinoji jyga.

- Iš pradžių susidursiu su *gera jyga,* - sumurmėjo ji. - Dar keli punktai, ir gausiu prizą. Galbūt gėrimą. Pageidaučiau dvigubą viskio porciją. - Pro lūpas ištrūko mažne isteriškas juokas. - Bet jei tie punktai slypi už purpurinės uždangos, kaip, velniai rautų, jie gali būti *geri?* Aš *nenoriu* ten žvalgytis.

Ar jygos punktus sudarė jos *atsiminimai?* Jei taip, per pastarąsias dvidešimt keturias valandas Lizė mintyse regėjo *tris* ryškius praeities epizodus. Matė, kaip nokautavo bepro-

tį, kaip klūpėjo šalia Skoto ant įkaitusio asfalto, kaip jis išniro iš tamsos, tiesdamas kraujuotą ranką tarsi auką.

Lize, čia jyga! Ir ne šiaip jyga, o kruvinoji jyga!

Tuo metu, kai tysojo ant žemės, Skotas pasakė, kad ilgšis - padaras begaliniu keršu šonu - labai arti ir pridūrė: *Kol kas jo nematau, bet... girdžiu, kaip jis ėda.*

- *Aš nebenoriu apie tai galvoti!*- išgirdo Lizė savo riksmą, bet jos balsas, rodės, sklido iš siaubingų tolybių, atpleveno per prarają. Realus pasaulis staiga ėmė trūkinėti it ledas. Arba veidrodis, į kurį išdrįsdavai pažiūrėti ne daugiau kaip porą kartų.

Aš galėčiau pakviesti. Jis ateitų.

Įsikibusi į savojo "BMW" vairą, Lizė prisiminė, kaip vyras meldė ledo. Tai, kad šio pavyko gauti, prilygo stebuklui. Puikiai improvizuoti sugebėdavo Skotas, o ne ji, bet kai Albernesas pasidomėjo apie seselę iš Nešvilio, Lizė pasistengė "priburti", neva jos vyras užsimerkė, sulaikė kvapą - kitaip tariant, apsimetė mirusiu - ir daktaras nusikvatojo lyg išgirdęs juokingiausią sąmojį per visą gyvenimą. Reabilitacijos centro personalui nenusisekė su vadovu, pagalvojo Lizė, bet tai - jų rūpestis. Svarbiausia, kad ji išsisuko iš keblios padėties ir atsisveikino su "Žaliąja veja". Dabar sėdėjo užmiesčio šalikelėje jausdama, kaip galvoje krebžda seni prisiminimai, kurie lyg išbadėję šunys kandžiojo purpurinę uždangą... nekenčiamą, bet brangiąją purpurinę uždangą.

- O varge, kokia aš pasimetusi. - Ji nuleido rankas. Išspaudė vangų prunkštelėjimą. - Pasimetusi tankiausioje, tamsiausioje *brudinoje* girioje.

Ne, tankiausia ir tamsiausia giria veši priešakyje kur stūkso medžiai storais kamienais ir salsvu kvapu atsiduodančia žieve, kur iki šiol egzistuoja *praeitis. Ar pameni, kaip tą dieną su juo išvažiavai iš namų ir miške maknojai per keistą spalio sniegą?*

Na, žinoma. Jis išklydo iš takelio, o Lizė nusekė iš paskos mėgindama statyti kojas į gluminančio jaunuolio pėdsakus. Dabar jai knietėjo užsiimti tuo pačiu. Bet pirmiausia reikėtų atgaminti dar vieną praeities įvykį.

Lizė įjungė automatinės dėžės pavarą, pažvelgė į veidrodėlį, idant įsitikintų, kad iš užnugario niekas neatvažiuoja, apsuko "BMW" ir nurūko ten, iš kur ką tik atkeliavo.

12

Tą prailgusį ketvirtadienį "Patelio" krautuvėlėje dirbo pats savininkas, Narešas Patelis, kai maždaug po penkių į parduotuvę įžengė Lizė. Jis sėdėjo ant sudedamos kėdutės, už kasos aparato, šlamštė aštrų ragu ir per kantri muzikos kanalą stebėjo, kaip rangėsi Šanija Tvein. Išvydęs klientę, nustūmė savo patiekalą į šoną ir netgi atsistojo. Nešiojo trumparankovius marškinėlius, ant kurių buvo užrašyta: AŠ ♥ DARK SKORO EŽERĄ.

- Duokite lengvų "Salem" cigarečių pakelį, - paprašė Lizė. - Ne, verčiau du.

Ponas Patelis darbavosi prekybos sistemoje - iš pradžių tėvo parduotuvėje, vėliau savoje - beveik keturiasdešimt metų, todėl susilaikydavo nuo komentarų pamatęs akivaizdų blaivininką, perkantį svaigalus, arba nerūkantįjį, kuris užsimanydavo cigarečių. Iš gausiai užpildytos lentynėlės jis be žodžių išgriebė ponios pageidautus nuodus, nuleido juos ant prekystalio ir tarstelėjo, kad už lango - nuostabi diena. Apsimetė nepastebėjęs, koks šokas apėmė ponią Lendon, išvydus rūkalų kainą. Nuostabos kupina išraiška tik įrodė, kaip seniai ji buvo atsisakiusi cigarečių. Šioji moteris bent jau galėjo sau leisti jas įpirkti. Pas poną Patelį netrūko

klientų, kurie dėl nelemtų nuodų aukodavo vaikų maistui skirtus pinigus.

- Ačiū, - padėkojo Lizė.

- Nėra už ką, apsilankykite dar kartą, - atsakė ponas Patelis ir įsitaisęs ant kėdutės vėl nukreipė akis į televizorių. Kantri muzikos kanalas transliavo Darilo Vorlio "Siaubingą, kerintį gyvenimą", vieną iš jo mėgstamiausių dainų.

13

Lizė pastatė automobilį greta parduotuvės, nes nenorėjo trukdyti kitoms mašinoms privažiuoti prie degalų kolonėlių - iš viso keturiolikos vienetų, iškilusių virš septynių nepriekaištingai švarių salelių. Vėl atsisėdusi už vairo ji užvedė variklį, kad galėtų nuleisti langą. Po skydeliu atgijo "XM" radijas (ak, kaip Skotas susižavėtų muzikinių kanalų gausa), ir salone nuvilnijo tylūs melodijos garsai. Imtuvas buvo nureguliuotas taip, kad iš karto įsijungtų šešto dešimtmečio dainas transliuojanti stotis. Lizė nė kiek nenustebo išgirdusi "Š-bum". Bet grojo ne "The Chords". Originalą perdirbo ir įrašė kvartetas, kurį Skotas užsispyręs vadino "Keturiais baltais berniukas". Įkaušęs pervadindavo į "Keturis švareivas baltaskūrius".

Ji nuplėšė celofaną nuo vieno pakelio, išsitraukė cigaretę ir įsikišo tarp lūpų. Pirmą kartą po... kada paskutinį sykį neatsilaikė pagundai užsirūkyti? Prieš penkerius metus? Septynerius? Kai spragtelėjo ir iš savo vietos iššoko "BMW" žiebtuvėlis, Lizė prisidegė cigaretę, atsargiai įtraukė mėtinį dūmą ir apsiašarojusi kaipmat jį iškosėjo. Pabandė antrą kartą. Šįsyk gerklės negraužė, bet galva akimoju apsvaigo. Trečias dūmas. Krenkšti nebesinorėjo, tačiau ji pa-

juto, jog tuojau apalps. Jeigu užgrius ant vairo, ims žviegt signalas, ir ponas Patelis išlėks laukan pažiūrėti, kas atsiti ko. Gal net spės atbėgti ir neleisti jai susideginti. Kas daž niausiai taip atsisveikindavo su gyvenimu - pasiaukojanty žmonės ar tie, kuriuos vis vien kada nors išspirtų pro viršu tinį daugiaaukščio langą? Į šitą klausimą atsakytų Skotas. Ji daug ką žinojo, net ir tai, kas atliko juodąją "Š-bum" versij ("The Chords") arba kam iš "Paskutinio seanso" priklaus biliardinė (Liūtui Semui).

Bet Skoto, "The Chords" ir Liūto Semo jau nebėra.

Lizė sumaigė nuorūką į švarią peleninę. Iš atminties gi lumos ji nepajėgė iškrapštyti motelio, kuriame apsistojo iš vykusi iš ligoninės (kuriame jiedu su vyru įsikūrė atkeliav į Nešvilį), pavadinimo. Prisiminė tik tai, kad registratoriu davė raktus nuo vieno iš galinių, apšiurusių kambarėlių. Pr langą tebuvo matyti aukšta medinė tvora, o lauke, regis, loj visi Nešvilio šunys. Palyginti su jais, Plutas - gailiai amsin tis ciuckis. Lizė išsitiesė ant dvigulės lovos žinodama, ka nė neįstengs sudėti bluosto, nes, artėjant miegui, pamatys kaip Blondinas pasuka pistoleto vamzdį į Skoto širdį, ištaria *Privalau nutraukti nelemtą bim bam dėl frezijų*, ir tuome besimerkiančios akys vėl išsprogs. Vis dėlto ji užmigo, nu snaudė tiek, kad užtektų jėgų ištverti kitą dieną - tris ketu rias valandas. Kaip pasisekė atlikti tokį nepaprastą žygdarbį Padedant sidabriniam kastuvui, štai kaip. Lizė jį pasidėjo ša lia lovos, nes norėjo pasiekti kotą nuleidusi ranką. Tam at vejui, jei save imtų kaltinti dėl pernelyg lėtos reakcijos. Ar ba jei pradėtų kankinti bloga nuojauta, teigianti, jog nakt Skoto būklė pablogės. Apie tas akimirkas ji nemąstė daugel metų. Lizė persikreipė, palietė kastuvą, prisidegė antrą ciga retę ir mintyse išvydo, kaip kitą rytą po šūvio aplankė vyrą Pamatė save kopiančią laiptais į trečiame aukšte įrengtą in

tensyvios terapijos skyrių, prakaituojančią tvankiame karštyje, nes šitoje ligoninės pusėje, ant vienintelių dviejų liftų, kuriais galėjo naudotis pacientai, kabėjo lentelės, informuojančios: **NEVEIKIA**. Artėdama prie palatos ji galvojo apie vakarykščius įvykius. Ir jeigu ne tas absurdiškas momentas...

14

Gyvenime pasitaiko absurdiškų momentų, kai nė nenorėdamas vos ne iki nuomario išgąsdini kitą žmogų. Užlipusi laiptais, Lizė žingsniuoja koridoriumi, o iš 319-os palatos išnyra seselė, kuri laiko padėklą ir susiraukusi per petį žvelgia į kambarį. Lizė pasisveikina su mergina (ne vyresne kaip dvidešimt trejų metų, atrodančia gerokai jaunesne). Ištaria “sveiki” tyliu, maloniu balsu, tačiau seselė vis vien spygteli ir iš rankų paleidžia padėklą. Lėkštė ir kavos puodelis, patvarūs kavinės senbuviai, nesudūžta, tačiau sulčių stiklinė virsta šukėmis, o apelsinų gėrimas išsilieja ant linoleumo ir švarių baltų merginos batelių. Ji išplečia akis nelyginant stirna, tamsią naktį išbėgusi į plentą, nutvieksta priešakinių automobilių šviesų, akimirką, rodos, svarsto, ar nereikėtų parodyti kulnis, galiausiai susitvardo ir pasako tradicinę frazę: “Atleiskit, jūs mane išgąsdinote”. Tuomet pritupia - chalatėlio pridurkai pakyla virš kelių, aptrauktų baltomis kojinėmis, kokiomis pasipuošusi ir seselė Nensė iš pornofilmo, - čiumpa lėkštę su puodeliu, nuleidžia juos ant padėklo ir mitriais, grakščiais judesiais ima rinkti duženas. Lizė pasilenkia, norėdama jai pagelbėti.

- Oi, mem, nereikia, - papurto galvą mergina. Ji kalba su stipriu pietietišku akcentu. - Tai mano kaltė. Aš nežiūrėjau, kur einu.

- Nieko tokio, - atsako Lizė. Sugraibiusi šukes, keliomis

daugiau negu seselė, ji kišenėje sužvejoja servetėlę, kuria sugeria sultis. - Indus jūs nešėte iš mano vyro palatos. Jausčiaus nesmagiai, jeigu jums nepadėčiau.

Seselė keistai į ją įsispokso, tarsi klausdama: *Jūs ištekėjusi už JO?* Prie tokių žvilgsnių Lizė įpratusi, bet ji mato, kad jaunuolės veide atsispindi dar kažkas. Po sekundės mergina nuduria akis ir pradeda dairytis druzgų, kurių galėjo nepastebėti.

- Jis valgė? - nusišypsodama teiraujasi Lizė.

- Taip, mem. Ir gan nemažai. Keista, žinant, ką jam teko išgyventi. Ištuštino pusę puodelio kavos - šiuo metu daugiau negalima, - sudorojo kiaušinienę su obuolių padažų. Tik neišgėrė visų apelsinų sulčių. - Ji atsistoja su padėklu. - Iš seselių kambario atsinešiu rankšluostį ir išvalysiu likučius.

Padvejojusi mergina nervingai sukikena.

- Jūsų vyras moka parodyti vieną kitą fokusą, ar ne?

Lizė be jokios akivaizdžios priežasties pagalvoja: *LBKA: laikykis bet kokiomis aplinkybėmis.* Užgniaužusi mintį, vypteli ir atsiliepia:

- O taip, jo galva pramušta triukams. Tiek bjauriems, tiek žaviems. Kokį pademonstravo jums? - ji kone pasąmoningai prisimena pirmosios jygos naktį, kai mieguista nulingavo į tualetą murmėdama: *Skotai, paskubėk, gerai*, nes nerado jo lovoje.

- Aš užsukau patikrinti, kaip jis laikosi, - sako seselė. - Galėčiau prisiekti, kad lova buvo tuščia. Lašinė stovėjo, maišeliai ant jos kybojo, bet... Jis turbūt išsitraukė adatą, pamaniau, ir nuėjo į tualetą. Žinote, apsvaigę pacientai iškrečia keisčiausių dalykų.

Lizė linkteli vildamasi, kad veide išsaugojo šypsenėlę, kuri tarsi tvirtino: *šitą istoriją esu girdėjusi ne kartą, bet ji man dar nepabodusi.*

- Žengiau į vonios kambarį, bet ir *ten* nieko neradau. Kai apsigręžiau...

- Išvydote jį lovoje, - užbaigia Lizė, vis dar išrietusi lūpų kampelius. - Abrakadabra ir ta ta! - *jyga! Pabaiga,* dingteli jai.

- Kaip jūs atspėjote?

- Na, - šiepiasi Lizė, - Skotas puikiai geba susilieti su aplinka.

Paaiškinimas, nors ir idiotiškas - jį sugalvoti galėtų tik vaizduotės stokojantis žmogus, - kvailai neskamba. Nes tai anaiptol ne melas. Prekybos centruose arba specializuotose parduotuvėse (kur Skoto kažkodėl niekas neatpažįsta) ji nuolat pameta vyrą iš akių. Kartą beveik pusę valandos jo ieškojo Meino universiteto bibliotekoje, kol aptiko periodinių leidinių salėje, į kurią prieš tai buvo įkišusi nosį du sykius. Į priekaištus, esą jai teko gaišti laiką, besidairant Skoto tokioje vietoje, kur netgi nevalia pakelti balso, jis sureagavo gūžtelėjimu. Be to, pareiškė, kad skaitė naujus poezijos žurnalus ir iš periodinių leidinių salės nekėlė kojos. Atvirai kalbant, Lizė nemanė, jog vyras perdeda arba meluoja. Matyt, jis kažkaip... prasprūdo pro akis.

Seselė nušvinta.

- Tą patį sakė ir Skotas. Kad jis susilieja su aplinka.- Mergina nurausta. - Hmm, ponas Lendonas prašė į jį kreiptis vardu. Netgi reikalavo. Tikiuosi, jūs, ponia Lendon, neprieštaraujate. - Jaunuolė iškraipo žodį “ponia” į “puo-o-nia”, tačiau jos tarsena nerėžia Lizės ausies kaip Dešmilo sniaukrojimas.

- Žinoma, ne. Jis to prašo visų panelių. Ypač žavių.

Išsišiepusi seselė nusidažo dar sodresniu raudoniu.

- Skotas patikino, kad matė, kaip praėjau pro šalį ir žvelgiau į jį kiaurai. Pridūrė: “Aš ir anksčiau priklausiau balčiau-

siems iš balčiausių žmonių, bet dabar, kai praradau tiek kraujo, turbūt atsidūriau pirmame dešimtuke".

Lizė mandagiai nusijuokia, tačiau jaučia, kad jai susuka vidurius.

- O kur dar baltos paklodės ir chalatas... - jaunoji seselė nuščiūva. Ji *nori* tuo tikėti, galvoja Lizė, ir, be abejo, *patikėjo*, kai klausėsi Skoto aiškinimo ir spiginosi į šviesiai rudas jo akis, bet dabar pradeda suvokti, kokie beprasmiški atrodo jos išvedžiojimai.

- Beje, jis moka suakmenėti kaip statula, - ištiesia Lizė pagalbos ranką, nors Skotas yra vienas iš labiausiai vietoje nenustygstančių vyrukų, kuriuos ji pažįsta. Kai skaito knygą, nuolat muistosi, graužia nagus (įprotį metė po nuožmios tirados Klyvs Milse, bet netrukus vėl ėmė kaišioti pirštus į burną), kasosi rankas, lyg dozės ištroškęs narkomanas, protarpiais ritinėja penkių svarų svarmenis, riogsančius po jo mėgstamu krėslu. Aprimsta tiktai kietai miegodamas arba kai rašo, ir darbas einasi kaip iš pypkės. Seselė niekaip neatsikrato dvejonių, todėl Lizė pratęsia nerūpestingu ir, jos pačios požiūriu, siaubingai dirbtinu tonu: - Prisiekiu, retsykiais Skotas panašus į baldą. Ne kartą esu pro jį praėjusi, bet nepastebėjusi. - Palietusi seselės ranką užtikrina: - Guldau galvą, brangute, jog būtent taip ir įvyko.

Aišku, ji nėra garantuota tuo, ką sako, tačiau mergina dėkingai nusišypso, ir Skoto temos nebeplėtoja. *Tiksliau, mes ją aplenkiame kaip inksto akmenėlį*, topteli Lizei.

- Šiandieną Skotas jaučiasi daug geriau, - prabyla seselė. - Per rytinę vizitaciją jį apžiūrėjęs daktaras Vendelštatas nepatikėjo savo akimis.

Kurgi ne. Lizė ištaria žodžius, kuriuos prieš daugelį metų išgirdo Klyvs Milso butuke. Anuomet manė, kad Skotas bandė ją apraminti, bet dabar nuoširdžiai jais tiki.

- Visi Lendonai pasižymi gebėjimu sparčiai gyti, - pasako ir žengia į vyro palatą.

15

Jis guli užsimerkęs, ant šono pakreipęs galvą - blyškus žmogus baltutėlėje lovoje, tačiau nepastebėti tamsių, pečius siekiančių plaukų neįmanoma. Lizė prisėda ant kėdės, stovinčios toje pačioje vietoje, kaip ir vakar, pasiima knygą - Širlės Konran "Laukinius". Ištraukusi puslapį žyminčią popierinių degtukų dėžutę pajunta, kad Skotas į ją žiūri, ir pakelia akis.

- Kaip laikaisi, brangusis? - teiraujasi.

Ilgą laiką jis tyli. Alsuodamas gargia, bet *nešvokščia*, kaip mašinų stovėjimo aikštelėje, kai meldė ledo. *Jam tikrai geriau*, pagalvoja Lizė. Ne be pastangų kilstelėjęs ranką, Skotas suspaudžia jos delną ir truputį prašiepia lūpas (siaubingai sudžiūvusias - vėliau reikės nupirkti drėkinantį "Čep Stik" arba "Karmeks" balzamą).

- Lize, - prataria. - Mažoji Lize.

Skotas vėl užmiega, bet pirštų nepatraukia. Na, ir gerai. Lizė gali versti puslapius laisva ranka.

16

Ji sukrutėjo tarsi busdama iš snaudulio, nukreipė žvilgsnį į "BMW" langą. Ant švaraus juodo asfalto akivaizdžiai pailgėjo automobilio šešėlis. Iš peleninės kyšojo ne viena ar dvi nuorūkos, o visos trys. Lizė įbedė akis į priekį ir už langelio, įstiklinto užpakalinėje parduotuvės pusėje, vei-

kiausiai sandėlyje, išvydo veidą. Jis išnyko nespėjus suprasti, kas spoksojo į mašiną: pono Patelio žmona ar viena iš dviejų jo dukterų. Tačiau pasisekė įžiūrėti išraišką, spinduliuojančią nerimą bei smalsumą. Šiaip ar taip, jai laikas judėti. Lizė išriedėjo iš savo vietos džiaugdamasi, kad sumaigė cigaretes savo peleninėje, o ne išmetė jas ant keistai, šiurpokai švaraus asfalto, ir vėl pasuko namų kryptimi.

Atsiminusi tą dieną ligoninėje ir seselės žodžius, pasiekiau dar vieną jygos punktą.

Taip? Taip.

Rytą lovoje *kažkas* su ja gulėjo, ir bent jau šiuo metu Lizė nusprendė tikėti, kad vienu guoliu dalijosi su Skotu. Dėl kažkokios neaiškios priežasties velionis vyras kurstė ją leistis į jygos paiešką, kaip pats elgdavosi priimdamas vyresniojo brolio Polo nustatytas žaidimo sąlygas, kai jie abu buvo pora nelaimingų, kaimiškoje Pensilvanijos vietovėje augančių berniukų. Tik vietoj mįslių, kurias įminęs atrasdavai kitą punktą, Lizę vedė...

- Tu mane vedi į praeitį, - sumurmėjo ji. - Bet kodėl? *Kodėl?* Juk ten slypi grasus krekulas?

Tu susidursi su gera *jyga. Ji slepiasi už purpurinės uždangos.*

- Skotai, man nė kiek nesinori kilnoti purpurinės uždangos. - Lizė artėjo prie savo namo. - Kad aš *brude* priburbuliuočiau, jei ten žiūrėsiu.

Deja, kitos išeities nėra.

Jeigu tai tiesa, ir kitą jygos punktą įkūnijo prisiminimai apie viešnagę “Elnio raguose” - apie priešlaikinį, pasak Skoto, medaus mėnesį, - tuomet jai prisireiks kedrinės gerosios mamulės skrynios. Dabar, kai pradingo visi

(*vilniai*)

vilnoniai apklotai, iš motinos tik tiek ir beliko - kukles-

nis studijoje įkurtos atsiminimų kertelės variantas, tokia vieta, kurioje Lizė saugojo suvenyrus iš

(SKOTAS IR LIZĖ! ANKSTYVIEJI LAIKAI!)

pirmojo santuokos dešimtmečio: nuotraukas, atvirukus, servetėles, degtukų dėžutes, valgiaraščius, gėrimų padėkliukus ir panašias smulkmenas. Kiek laiko jas rinko? Dešimt metų? Ne, ne taip ilgai. Ilgiausiai šešerius. Gal net trumpiau. Po "Pabėgusių iš pragaro" juos užgriuvo permainų lavina - ne vien išvyka į Vokietiją, bet ir *visa kita*. Vedybinis gyvenimas abu įsuko į keistą siautulingą verpetą (mes tarsi sukomės beprotiškoje karuselėje, dingtelėjo jai), kokį Alfredas Hičkokas demonstravo "Nepažįstamuosiuose traukinyje". Lizė liovėsi kolekcionavusi kokteilių servetėles arba suvenyrines degtukų dėžutes, nes tiesiog pametė viešbučių restoranų arba holų, kuriuose jie lankėsi, skaičių. Atidaryta gerosios mamulės skrynia taip gardžiai kvepėdavo... kurgi ji nukišta? Kažkur name, neabejojo Lizė, ketindama ją surasti.

Galbūt paaiškės, kad aš aptikau dar vieną jygos punktą, pamanė ir priešakyje išvydo pašto dėžutę. Dangtelis buvo nuleistas, o laiškų pluoštas - prie jos pritvirtintas gumele. Smalsaudama Lizė sustabdė mašiną prie stulpo. Prieš vyro mirtį pašto dėžė neretai užsikimšdavo nuo korespondencijos, tačiau pastarosios šūsniai ėmė plonėti, vos tik ji tapo našle. Dabar iš po guminės juostos viso labo kyšojo keturi vokai ir atvirukas. Ponas Simonsas, paštininkas, į dėžutę greičiausiai įgrūdo siuntinį, nors nevėjuotomis, ramiomis dienomis laiškus būtų priplojęs prie metalinės vėliavėlės, kurią apvyniotų guma. Lizė žvilgtelėjo į juos - sąskaitas, reklamines viliones, atviruką iš Kantatos - ir įkišo ranką į pašto dėžę. Užčiuopė minkštą, drėgną kailį. Iš nuostabos suriko ir žaibiškai ištraukė pirštus. Kai ant jų pamanė kraują, vėl aiktelėjo, šįkart iš siaubo. Akimirką įtikėjo, kad jai įkan-

do: kažkas užsiropštė kedriniu stulpu ir prasiskverbė į dėžutę. Gal žiurkė, gal pasiutęs švilpikas arba meškėno jaunikli.

Lizė nusišluostė delną į palaidinukę dusulingai žiopčiodama, bet nedejuodama ir nenoromis iškėlė ranką priešais veidą - pasiruošė suskaičiuoti žaizdeles, pažiūrėti, ar jos gilios. Iš pradžių atrodė, kad įkandimų žymės išties matyti. Po sekundės ji sumirksėjo ir grįžo į realybę. Taip, pirštai išterlioti krauju, bet oda nepažeista. Pašto dėžėje tikrai kažkas tūnojo - klaikus, kailiniuotas siurprizas, - tačiau kandžiotis jis nebegalėjo.

Ji atidarė daiktadėžę, ir ant sėdynės nukrito praplėštas cigarečių pakelis. Panaršė dėklę, kol aptiko mažutį, vienkartinį žibintuvėlį, čia perkeltą iš paskutinio automobilio, "Leksuso" - vairavo jį ketverius metus. Išmainė į "BMW" tik todėl, kad mašina asocijavosi su Skotu, kuris ją praminė "Seksualiuoju Lizės Leksiuku". Stebėtina, kaip skaudindavo smulkmenos, kai mirdavo tau artimas ir brangus žmogus. Jos keldavo ne menkesnius sopulius negu *brudinas* žirnis - princesei. Dabar beliko viltis, kad žibinto elementas neišseko.

Laimė nuo jos nenusigręžė. Nuspaudus mygtuką, užsižiebė ryškus spindulys. Lizė pasimuistė sėdynėje, giliai įkvėpė ir pašvietė į dėžutę. Taip kietai susičiaupė, kad ėmė mausti lūpas. Iš pradžių įžvelgė dulsvą pavidalą ir žalią mirguliavimą, tarytum nuo marmuro atsispindintį švytėjimą. Ir drėgną gofruotą metalo pagrindą. Spėjo, jog šis aptekęs krauju. Ji pasislinko dar labiau į kairę, šonu įsispaudė į vairuotojo dureles, ištiesė ranką su žibintuvėliu arčiau pašto dėžės. Tamsus kūnas įgavo kailį, ausis, nosį, kuri dienos šviesoje turbūt atrodytų rausva. Lizė aiškiausiai matė akis, nors po mirties ir sustiklėjusias. Pašto dėžėje glūdėjo negyvas katinas.

Ji nusikvatojo. Ne taip, kaip anekdotą išgirdę žmonės, bet ir ne isteriškai. Veikiau nuoširdžiai. Ir be Skoto aiškinimų galėjo pastebėti akivaizdžias užuominas į "Lemtingą potraukį", kurį Lizė matė du kartus - tai ne švediškas titruotas filmas. Ji susiėmė už pilvo, nes katino *neturėjo*.

Palaukusi, kol juoko banga atslūgs, Lizė prisidegė cigaretę ir nuriedėjo takeliu, vedančiu link namo.

VI. LIZĖ IR PROFESORIUS (ŠTAI, KĄ GAUNATE)

1

Baimės ji nejautė, bet trumpalaikį žvingavimo priepuolį pakeitė akinantis įniršis. “BMW” Lizė paliko priešais užrakintą daržinę ir lyg ant kojūkų nužirgliojo į namus. Pėdindama mintijo, kur ras naujojo bičiulio laiškelį: prie laukujų ar virtuvės durų. Nė neabejojo, kad žinutę jis paliko, ir, aišku, neklydo. Aptiko baltą voką, kyšantį tarp staktos bei durų, kurios vedė į vidinį kiemą. Dantimis sukandusi cigaretę, Lizė praplėšė vokelį, išpurtė popieriaus lapą ir perskaitė rašomąja mašinėle atspausdintą pranešimą:

Ponia: atleiskit, kad taip elgiuosi, aš myliu gyvūnus, bet jau vrčau kenča jūsų katė negu jūs. Aš nenoriu jūsų skaudinti. Tik paskambinkite numeriu 412-298-8188 ir pasakykite “žmogui”, kad, jo nurodymu, rankašius, apie kuriuos mes kalbėjome, aukojat koležo bibliotekai. Nelaukit, kol po kojomis užels žolė. Paskamininte jam iki 8 vakaro, o jis su manim susisieks. Užbaigim šyta reikalą, kad niekas nenukentėtų, išskyrus varšgą jūsų gyvūnėlį, dėl kurio labai ATSIPRAŠAU.

Jūsų draugs,

Zakas

PS: Aš nė kiek nepykstu, kad liepėte man “UŽSIKR.” Žinau, kad buvote nusimynus.

Z

Lizė įsistebeilijo į raidę "Z", kuria "Zakas Makulas" tarytum padėjo tašką, ir mintyse išvydo Zoro, jojantį tamsoje, įsisiautusį į vėjo plaikstomą mantiją. Pajuto, kaip sudrėko akys. Sekundę manė tuojau pravirksianti, bet staiga suvokė, jog ašaros varva dėl dūmų. Tarp lūpų styranti cigaretė susmilko iki filtro. Lizė ją išspjovė ant tako plytelių ir sutrynė kulnu. Pakreipusi galvą nužvelgė aukštą medinę tvorą, juosiančią visą užpakalinį kiemą... grynai dėl simetrijos, nes vieninteliai kaimynai gyveno pietų pusėje, iš kairės Lizei, kuri stovėjo šalia virtuvės durų ir delne gniaužė siutinantį, su klaidomis atspausdintą "Zako Makulo" ultimatumą. Gelovėjai, kaimynai, turėjo pustuzinį kačių, čionykščių vadinamų "klojimų rainiais" Kartais jie prasmukdavo į Lendonų kiemą, ypač kai nieko nebūdavo namuose. Lizė galėjo lažintis, kad pašto dėžutėje atsidūrė Gelovėjų murklys, buvo tikra ir dėl to, jog "Zakas" vairavo "PT Kruizerį", su kuriuo teko susidurti, pasišalinus iš Amandos kotedžo. Ponas "PT Kruizeris" traukė į rytus, važiavo iš saulėlydžio pusės, todėl įžiūrėti jo veido nepavyko. Prakeiktas niekšas netgi drįso mostelėti ranka. *Labutis, poniut, pašto dėžutėje palikau jums dovanėlę!* Ji irgi pamojavo, nes Stiksvilyje taip įprasta.

- Šunsnukis, - sugriežė dantimis Lizė, tokia įtūžusi, jog nė nenutuokė, ką keikia: Zaką ar jį užsiundžiusį pakvaišėlį inkunką. Kadangi raštelio autorius taip apdairiai užrašė Vudbedžio telefono numerį (ji iš karto atpažino Pitsburgo kodą), pirmiausia aptarti reikalus derėtų su profesoriumi. Lizė suvokė nekantriai laukianti akistatos. Žinoma, ją surengti turės truputį vėliau, kai atliks pasibjaurėtiną, tačiau būtiną darbą.

Įkišusi "Zako Makulo" laišką į užpakalinę kišenę, nejučia palietusi Amandos Manijų knygelę, ji sugraibė ir iškrapštė raktus. Pyktis užgožė visas mintis, kurias galėjo pa-

siūlyti blaivus protas, įskaitant ir tai, kad ant raštelio turbūt liko autoriaus pirštų atspaudai. Lizė nesiruošė skambinti ir į apygardos šerifo kontorą, nors dar ne taip seniai tokią užduotį buvo įtraukusi į savo prioritetų sąrašą. Įniršis taip susiaurino protingų minčių srautą, kad šis priminė pašto dėžutės gelmes nutvieskusį žibintuvėlio spindulį. Dabar jai terūpėjo du dalykai: atsikratyti katinu ir susisiekus su Vudbedžiu pareikalauti, jog tas atšauktų "Zaką Makulą". Antraip...

2

Virtuvėje iš spintelės po kriaukle Lizė paėmė du kibirus, kelis švarius skudurus, senas gumines "Pleiteks" pirštines ir šiukšlių maišą, kurį įgrūdo į užpakalinę kelnių kišenę. Į vieną kibirą ji švirkštelėjo "Top Džob" valiklio, stvėrė maišytuvo ilgintuvą ir paleido karšto vandens srovę, idant valymo priemonė kuo greičiau suputotų. Prieš išeidama pro duris prigriebė žnyples, Skoto pramintas "daiktų traukikliu" - didžiąsias, kuriomis naudodavosi tais retais atvejais, kai užsimanydavo lauke, ant grilio, išsikepti mėsos. Ji išgirdo save niūniuojančią eilutę iš "Džambalajos":

- "Ei, drauguži, užtakyje bus smagu!"

Smagu. Tai jau tikrai.

Lauke Lizė stvėrė žarną ir šaltu vandeniu pripildė antrą kibirą. Galop suėmė abi rankenas ir nužingsniavo takeliu. Skudurus nešėsi užsimetusi ant peties, iš vienos džinsų kišenės kyšojo ilgos žnyplės, iš kitos - maišas. Prie pašto dėžės kibirus nuleido ir susiraukė. Ji užuodė kraują? O gal dėl kvapo kalta įsiaudrinusi vaizduotė? Lizė pažiūrėjo į dėžutės ertmę, tačiau prieblandoje ne ką teįžvelgė. *Man derėjo prigriebti žibintuvėlį*, pagalvojo, bet atgal grįžti nesiruošė. Metas imtis darbo.

Ji įgrūdo žnyplių galus į pašto dėžę, praskėtė juos kuo plačiau, o kai palietė pusiau minkštą, pusiau kietą paviršių, suspaudė ir trūktelėjo į save. Rodės, kad nieko nepešė. Vis dėlto katino lavonas galiausiai ėmė slinkti pirmyn.

Žnyplės atsikabino nuo kailio ir sučeškėjo. Lizė jas ištraukė. Menteles, Skoto pramintas "graibštuvais" (Ji atsiminė, kaip sakė vyrui, esą "graibštuvai" tėra eilinė nudvėsusi žuvelė, kurią jis rado plūduriuojančią žodžių telkinio paviršiuje. Pastaba Skotą prajuokino.), išterliojo kraujas ir keletas pilkšvų plaukelių.

Lizė pritūpė ir įbedė akis į pašto dėžės gilumą. Į priekį pajudėjusią gaišeną jau įžvelgė. Niekuo neišsiskiriančios dūmų spalvos katinas aiškiai priklausė Gelovėjų "klojinių rainiams". Ji du sykius (kad sektųsi) sukapliavo žnyplėmis ir staiga išgirdo iš rytų pusės atriedančią mašiną. Atsigręžė jausdama, kaip susisuko viduriai. Lizė *nemanė*, o žinojo, jog savo sportišku mažuoju "PT Kruizeriu" grįžta Zakas. Jis sustos, persisvers pro langą ir pasidomės, gal jai praverstų pagalba. Sakytų "pagaba". *Ei, poniut, ar jums reikia pagabos?* Bet pro šalį pralėkė kažkoks visureigis, už kurio vairo sėdėjo moteris.

Lize, tave apsėdo paranoja.

Veikiausiai. Nieko nuostabaus, atsižvelgiant į aplinkybes.

Ji vėl įgrūdo žnyples į dėžę, tik šįkart žiūrėjo, ką daro. Praskyrė graibštuvus ir į juos įspraudė sustingusią nelaimėlio katino leteną. Mintyse pamatė, kaip Dikas Pauelas iš kažkokio seno nespalvoto filmo pjausto kalakutą, ausyse nuskambėjo jo balsas: *Kam kojelę?* Šnerves nutvilkė kraujo smarvė. Ji sužiaukčiojo, palenkė galvą ir nusispjovė tarp sportinių batelių.

Užbaik, ką pradėjai.

Lizė suspaudė graibštuvus (beje, žodis visai vykęs, ypač kai prie jo įpranti) ir patraukė žnyples į save. Kitoje rankoje jau laikė praskleistą žalią šiukšlių maišą, į kurį katinas stačia galva ir įvirto. Maišelio galus teko susukti į mazgą, nes mažoji kvailoji Lizė užmiršo pasiimti geltoną plastikinį segtuką. Sužvejojusi lavoną, ji įniko ryžtingai gremžti kruvinas, pūkuotas pašto dėžutės gelmes.

3

Lizė išvalė dėžę, čiupo kibirus ir vakaro prieblandoje nulingavo namo. Iš ryto, prie pusryčių stalo, teišgėrė kavos ir nurijo keletą avižinių dribsnių kąsnių, per priešpiečius užkando tuno su majonezu bei salotų lapą, todėl dabar jautėsi išbadėjusi, ir velniop tą negyvą katiną. Ji nusprendė susisiekti su Vudbedžiu vėliau, kai prikimš pilvą. Mintis, jog vertėtų paskambinti į šerifo kontorą - arba bet kam kitam, dėvinčiam mėlyną uniformą - dar nebuvo grįžusi į galvą.

Rankas Lizė plovė tris minutes, pasileidusi labai karštą vandenį, iš panagių grandydama visus kraujo taškelius. Galop susirado plastikinį indą, kuriame kėpsojo sūrio pyrago likučiai, išvertė juos į lėkštę, o šią įkišo į mikrobangų krosnelę. Belaukdama skambučio, iš šaldytuvo išgriebė pepsikolą. Netikėtai prisiminė, kaip galvojo, kad numalšinusi alkį prie "Hamburger Helper" pakelio turinio nebeprisilies. Na, tai galima įtraukti į labai ilgą sąrašą "dalykų, dėl kurių Lizė klydo" Ir ką? Baisus čia daiktelis, kaip paauglystėje mėgdavo kartoti Kantata.

- Aš niekada nesakiau, kad esu šeimos smegenys, - kreipėsi ji į tuščią virtuvę. Tarsi patvirtinusi šiuos žodžius, cyptelėjo mikrobangų krosnelė.

Pyrago masė taip įkaito, jog degino gerklę, bet Lizė vis vien ją čiaumojo atvėsindama burną šaltos, putojančios pepsikolos gurkšniais. Kai įveikė paskutinį kąsnį, prisiminė, kaip į pašto dėžės skardą šiugždėjo katino kailis ir kaip nenoromis kūnas slinko į priekį. *Matyt, bičiulis Zakas turėjo paprakaituoti, kol jį ten įkimšo*, sušmėžavo galvoje mintis, kuriai vėl paantrino nespalvotasis Dikas Pauelas, siūlantis: *Paragaukite ir įdaro!*

Ji taip žaibiškai pašoko ir pripuolė prie kriauklės, kad vos nenuvertė kėdės. Tą akimirką buvo tikra, kad išvems viską, ką suvalgė - *tuštins skrandį, šliaukuos, lups ožius, atsisveikins su pietumis*. Lizė pasviro virš kriauklės užsimerkusi, prasižiojusi, apimta blogumo jausmo. Po penkias sekundes užtrukusios, įtampos sklidinos pauzės iškriokė riaugėjimą, kurtinantį tarytum cikados čirškesys. Pastovėjo dar kurį laiką nejudėdama, kol įsitikino, kad pykinimas atlėgo. Galų gale prasiskalavo burną, nusispjovė ir iš kišenės iškrapštė "Zako Makulo" laišką. Metas paskambinti Džozefui Vudbedžiui.

4

Lizė manė, kad prisiskambins į Pitsburgo universitetą, - kas gi duotų namų numerį tokiam kuoktelėjusiam tipui kaip Zakas, - ir buvo pasiruošusi jo autoatsakiklyje palikti "klaikiai provokacinę žinutę", kaip pasakytų Skotas. Tačiau po antrojo pyptelėjimo atsiliepė malonus, turbūt nuo pirmojo priešpietinio gėrimo sušvelnėjęs moteriškas balsas, kuris pranešė, kad Lizę sujungė su Vudbedžių rezidencija, ir paklausė, kas skambina. Antrą kartą per dieną ji prisistatė esanti pono Skoto Lendono žmona.

- Norėčiau pašnekėti su profesoriumi Vudbedžiu, - romiai pridūrė.

- Ar galėčiau sužinoti, kokiu klausimu?

- Dėl mano velionio vyro užrašų, - atsakė Lizė, ant kavos staliuko pirštu sukdama pradarytą "Salem" pakelį. Ji netikėtai pastebėjo, kad neturi kuo pridegti cigaretės. Gal tai perspėjimas mesti žalingą įprotį, kol geltoni jo nagučiai nespėjo įsikibti į smegenų kamieną? Lizė norėjo pridurti "Esu tikra, kad jis neatsisakys su manimi pakalbėti", bet persigalvojo. Jo žmona turėtų žinoti, su kuo bendrauja.

- Minutėlę.

Lizė kantriai lūkuriavo. Ji kol kas nenutuokė, ką išklos profesoriui, kaip ir priderėjo elgtis pagal Lendonų taisykles: planuok, ką pasakysi, tiktai *nesutarimų* atveju. Jeigu esi įsiutęs - jei trokšti kažkam *išdraskyti antrą šiknaskylę*, - verčiau giliai įkvėpk ir išliek tulžį.

Taigi ji paprasčiausiai sėdėjo iš galvos išgujusi visas mintis ir ratu sukiojo cigarečių pakelį.

Galiausiai ragelyje pasigirdo meilus, jau pažįstamas vyriškas balsas.

- Sveiki, ponia Lendon, koks malonus netikėtumas.

LBKA, širdele. LBKA.

- Ne, - išrėžė ji. - Anaiptol ne malonus.

- Atleiskit? - po trumputės pauzės atsargiai atsiliepė Vudbedis. - Čia Liza Lendon? Skoto Lendono žmo...

- Klausykit, šunkara. Prie manęs priekabiauja vienas vyrukas. Regis, pavojingas. Vakar jis prigrasino mane sužaloti.

- Ponia Lendon...

- Žadėjo, kad pajusiu skausmą ten, kur berniukams per mokyklos šokius neleisdavau prisiliesti. O šį vakarą...

- Ponia Lendon, aš nesu...

- *Šį vakarą* į mano pašto dėžutę įgrūdo negyvą katiną, ir

prie durų paliko laiškelį su telefono numeriu... *šituo* numeriu, todėl neaiškinkite, kad nesuprantate, apie ką kalbu! - Lizė tvojo per pakelį lyg per badmintono muselę, ir tas nuskriejo per visą kambarį, cigaretėmis nubarstydamas grindis. Ji alsavo giliai ir energingai, plačiai prasižiojusi. Nenorėjo, kad Vudbedis ją išgirstų ir įniršį supainiotų su baime.

Profesorius nepratarė nė žodžio. Lizė davė jam laiko apmąstymui. Kai pauzė užsitęsė, ji pareiškė:

- Jūsų paties labui, tikiuosi, jog nuo telefono nepabėgote.

Vudbedžiui atsiliepus, sklandus dėstytojo tonas buvo kažkur išgaravęs. Jį pakeitė jaunesnis ir drauge keistai senesnis balsas.

- Ponia Lendon, truputį palaukite. Aš pakelsiu ragelį savo studijoje.

- Kad mūsų negirdėtų jūsų žmona?

- Luktelėkite.

- Tik netempkite laiko, Vudbrude, antraip...

Pasigirdo spragtelėjimas, kurį lydėjo tyla. Lizė gailėjosi, jog nesumąstė rinkti numerio belaidžiame virtuvės telefone. Jai magėjo matuoti kambarį žingsniais, nuo viryklės prisidegti cigariuką. Bet gal ir gerai, kad ji priversta sėdėti ir tramdyti įtūžį, nors pastangos kone kėlė fizinį skausmą.

Praėjo dešimt sekundžių. Dvidešimt. Trisdešimt. Lizė jau ketino nutrenkti ragelį ant telefono aparato, kai ausies būgnelį nudiegė antras trakštelėjimas, ir į ją vėl kreipėsi inkunkų karalius, prabilęs naujuoju jaunu-senu balsu, kuris, beje, mažumėlę virpčiojo. *Profesoriaus širdis taip daužosi krūtinėje, kad aš girdžiu tvinksnius*, suprato ji, o gal pastabą pašnibždėjo Skotas. *Siekiau įvaryti jam priepuolį? Ką gi, savo tikslą įgyvendinau. Bet kodėl baimė tvilko ir mane?*

O taip, Lizė irgi jautėsi išsigandusi. Skaisčiai raudonoje įniršio marškoje, rodės, šmėkščiojo geltona panikos gija.

- Ponia Lendon, su jumis susisiekė žmogus, pavarde Dūlis? Džeimsas arba Džimas Dūlis? Aukštas, liesas vyrukas kalniečio tarsena? Lyg būtų kilęs iš Vakarų Virdži...

- Kai šnekėjomės telefonu, jis prisistatė Zaku Makulu. Taip pat pasirašė ir savo...

- Šūdas, - sušvokštė Vudbedis. Tiksliau nutęsė žodį taip (*šūū-ūūūūdas*), kad jis skambėjo lyg užkeikimas, ir išspaudė garsą, panašų į dejonę. Lizės sąmonėje pirmąją geltonąją giją papildė antra.

- Kas yra? - dygiai paklausė.

- Čia jis, - atsakė profesorius. - Ne kitaip. Man davė elektroninio pašto adresą, kuris prasideda: "Zakas991".

- Liepėte jam mane įbauginti, kad jums atiduočiau nespausdintus Skoto darbus, teisingai?

- Ponia Lendon, jūs nesupran....

- Dar ir kaip suprantu. Po vyro mirties man teko bendrauti su keletu kvaištelėjusių individų. Palyginti su kolekcionieriais, kai kurie akademikai visai neturi gėdos, bet net ir jie atrodo normalūs, palyginti su jumis. Štai kodėl iš pradžių jums pasisekė nuslėpti, kas esate. Rimtai su protu susipykusiems tipams *būtinas* toks įgūdis, kad jie galėtų išgyventi.

- Ponia Lendon, jei tik leistumėte man paaiškin...

- Ką ten aiškinti? Man grasina, ir jūs dėl to atsakingas. Įdėmiai manęs klausykitės: atšaukite savo draugužį. Valdžiai jūsų pavardės dar neišdaviau, bet dabar policija jums turėtų rūpėti mažiausiai. Jeigu iš jūsų kosmoso kaubojaus sulauksiu dar bent vieno skambučio, laiško arba gaišenos, kreipsiuos tiesiai į žiniasklaidą. - Ją aplankė įkvėpimas. - Pradėsiu nuo Pitsburgo. Žurnalistai pašėls iš džiaugsmo. IŠPROTĖJĘS AKADEMIKAS GRASINA ŽYMAUS RAŠYTOJO

NAŠLEI. Kai pirmuosiuose laikraščių puslapiuose atsiras *tokia* antraštė, keli klausimai, kuriuos pateiktų Meino policininkai, jums pasirodys nereikšminga smulkmena. Etatiniam dėstytojo darbui galėsite sakyti sudie.

Puikus monologas, nutarė Lizė. Be to, jis ištrynė geltonąsias gijas. Nelaimei, šias skaisčiai išryškino Vudbedžio atsakymas.

- Ponia Lendon, jūs nesuprantate, ko prašote. Aš negaliu jo atšaukti.

5

Lizė nustėro.

- Ką turite *omenyje?* - paklausė, kai atgavo amą.

- Aš jau bandžiau. Tik nesėkmingai.

- O kaip elektroninio pašto adresas? “Zakas999” ar kaip ten?

- “Zakas991@sail.com” jeigu tiksliau. Skaičius galite rinkti, kokius norite. Niekas nepadeda. Porą kartų šituo adresu mano laiškelius nusiųsdavo, bet vėliau juos atgaudavau su prierašu: PERDUOTI ŽINUTĖS NEĮMANOMA.

Vudbedis ėmė veblenti apie kitus savo bandymus, tačiau Lizė jo beveik nesiklausė. Mintyse atgamino pokalbį su “Zaku Makulu” - arba Džimu Dūliu, jei toks tikrasis jo vardas. Prisiminė, kaip pašnekovas minėjo, esą Vudbedis jam paskambins arba...

- Jūs turite kokią atvirą el. pašto dėžutę? - nutraukė ji Vudbedį vidury žodžio. - “Zakas” minėjo, kad jam pasiųsite elektroninę žinią. Gal norėjo pasakyti, kad ją paliksite savo pašto dėžutėje? Kurgi ją atsidarėte? Universitete, savo kabinete? Interneto kavinėje?

- *Ne!* - bemaž sustūgo profesorius. - Klausyk, darbe naudojamo adreso Dūliui *neišdaviau!* Juk aš ne beprotis! Paštą bet kada gali patikrinti pora mano studentų, jau nekalbant apie anglų kalbos fakulteto sekretorę!

- O namų?

- Taip, šitą jam užrašiau, bet Dūlis man žinučių niekada nesiuntė.

- Kodėl jam paprasčiausiai nepaskambinate?

Kuriam laikui įsivyravo tyla. Kai Vudbedis atsiliepė, jo balsas išdavė nuoširdų sąmyšį, tik pakurstčiusį Lizės baimę. Ji nukreipė akis į platų svetainės langą ir pastebėjo, jog šiaurės rytuose dangus įgavo levandų atspalvį. Netrukus sutems. Ir naktis žadėjo prailgti.

- Nepaskambinu? - perklausė profesorius. - Dūlis man nedavė telefono numerio. Tik elektroninio pašto adresą, kuris priėmė vos du mano laiškelius ir "nulūžo". Arba jis melavo, arba fantazavo.

- Kuris variantas, jūsų nuomone, tikslesnis?

- Nežinau, - kone sušnibždėjo Vudbedis.

Lizės įsitikinimu, inkunkas taip drebino kinkas, kad nedrįso prisipažinti, ką išties galvojo. Dūlis išprotėjęs, štai ką jis manė.

- Šiek tiek palaukite. - Jau buvo benuleidžianti ragelį, bet paskutinę akimirką pridūrė: - Patarčiau jums, profesoriau, likti savo vietoje, kol aš grįšiu.

Naudotis virykle vis dėlto nereikėjo. Nuo grindų ji pastvėrė "Salem" cigaretę ir į židinio mūrą brūkštelėjo vieną iš ilgų dekoratyvinių, ugniakurui skirtų degtukų, kurie kyšojo iš žalvarinės, greta žarsteklio padėtos spjaudyklės. Vietoj peleninės Lizė paėmė keraminę vazą, ištraukė iš jos gėles, dar kartą pagalvojo, jog rūkymas - bjauriausias įprotis pasaulyje. Grįžusi prie sofos atsisėdo ir pakėlė ragelį.

- Pasakokit, kas atsitiko.
- Ponia Lendon, mudu su žmona ketinome išeiti...
- Jūsų planai pasikeitė, - atkirto Lizė. - Pradėkit nuo pradžių.

6

Na, žinoma, pradėti reikėtų nuo pačių inkunkų, garbinančių originalius tekstus ir į leidyklų akiratį nepatekusius rankraščius. Profesorius Džozefas Vudbedis buvo jų karalius, bent jau Lizės požiūriu. Vienas Dievas žino, kiek jis atspausdino mokslinių straipsnių, susijusių su Skoto Lendono darbais, ir kiek iš jo veikalų galėjo rinkti dulkes daržinės knygangyje. Vudbedį, be abejo, kankino mintis, jog Skoto studijoje įmanoma rasti ir niekur neleistų jo apsakymų arba romanų, bet Lizei tai nerūpėjo. Svarbiausia, kad grįždamas iš darbo namo jis du ar tris kartus per savaitę apsilankydavo užeigoje (visą laiką toje pačioje), pavadintoje "Vietele", kur išlenkdavo keletą bokalų alaus. Aplink Pitsburgo universitetą netrūko girdymo įstaigų - tiek pigių alinių, tiek madingų barų, kuriuos rinkdavosi fakultetų darbuotojai ir socialiai sąmoningi aspirantai, kur ant palangių želdavo kuokštiniai chlorofitai, o automatiniai patefonai, vietoj "My Chemical Romance" grodavo "Bright Eyes" dainas. "Vietelėje", darbininkų užeigoje, įsikūrusioje už mylios nuo universitetinio miestelio, į roko "gabalą" panašiausią kūrinį, kokį pavykdavo rasti automatiniame patefone, atstojo Treviso Trito ir Džono Melenkempo dueto dainos. Vudbedis aiškino, kad jam patiko baras, nes darbo dienų popietėmis arba ankstyvais vakarais ten tvyrodavo ramybė ir aplinka kurstydavo prisiminimus apie jo tėvą, plušėjusį "U. S. Styl" valcavimo

staklyne. (Lizei nė velnio nerūpėjo nelemto Vudbrudo tėtušis.) Būtent toje užeigoje ir susipažino su tipu, prisistačiusiu Džimu Dūliu, dar vienu mėgėju vėlyvą popietę/ankstyvą pavakarę pasigardžiuoti alumi, švelniabalsiu vyruku, kuris paprastai vilkėdavo medvilninius darbinius marškinėlius su kitos spalvos rankovėmis. Lygiai taip pat rengdavosi ir Vudbedžio tėvas. Profesorius apibūdino Dūlį kaip ilgakojį, mažumėlę besikūprinantį, šešių pėdų ir colio* ūgio individą tamsiais, retėjančiais, gan dažnai ant kaktos krentančiais plaukais. Jis galvojo, kad vaikino akys mėlynos, tačiau garantuoti negalėjo, nors drauge jiedu maukė alų šešias savaites ir tapo, anot Vudbedžio, "savotiškais bičiuliais". Vienas kitam neklojo gyvenimo istorijų, tik tam tikrus epizodus, kaip būdinga baruose gurkšnojantiems vyrams. Profesorius teigė pasakodavęs tiesą ir neturėjęs jokio pagrindo manyti, jog Dūlis meluoja. Taip, visai įmanoma, jog vyrukas išties prieš dvylika ar keturiolika metų iš Vakarų Virdžinijos atsikėlė į Pitsburgą ir per tą laiką, matyt, pakeitė galybę prastai apmokamų juodų darbų. Taip, už grotų veikiausiai buvojo, nes savo išvaizda truputį priminė kalinį: siekdamas alaus visuomet pažvairuodavo į veidrodį, kybantį už baro, kulniuodamas į tualetą bent sykį dirstelėdavo per petį. Ir taip, randas virš jo dešiniojo riešo, ko gero, liko po trumpų, tačiau nuožmių peštynių kalėjimo skalbykloje. Arba ne. Ei, kas žino, galbūt vaikystėje jis nuvirto nuo triratuko ir užgriuvo ant stiklo šukės. Abejonių nekilo tik dėl vieno - Dūlis skaitė visas Skoto Lendono knygas ir sugebėjo išmintingas jas aptarti. Be to, su užuojauta klausėsi Vudbedžio aimanų apie Lendono našlę, užgrobusią intelektualinį lobį: nespausdintus rankraščius ir, pasak gandų, užbaigtą romaną. Tiesa, šiuo atžvilgiu žodis "užuojauta" per švelnus. Vyrukas atvirai piktinosi, ir kuo toliau, tuo labiau.

*Maždaug 186 cm.

Vudbedžio teigimu, būtent Dūlis ją praminė Joko.*

Profesorius tikino, jog "Vietelėje" jiedu susitikdavo retai, bet reguliariai. Paprasčiau kalbant, nusprendė Lizė, porelė bambėdavo ir keikdavo Joko Lendon keturias ar penkias popietes per savaitę, o sakydamas, kad jie ištuštindavo po du bokalus alaus, Vudbedis greičiausiai turėjo omenyje kelis ąsočius. Taigi tie intelektualūs Oskaro ir Felikso** atitikmenys prisisiurbdavo kiekvieną darbo dieną, iš pradžių liaupsindavo Skoto knygas, galop imdavo guostis, kokia apgailėtina šykšti kalė pasirodė besanti jo našlė.

Kaip užtikrino profesorius, šia linkme pašnekesį nukreipdavo ne kas kitas, o Dūlis. Vargu ar jam prisireikdavo įdėti daug pastangų, manė Lizė, žinanti, kaip pasišiaušdavo Vudbedis, negavęs, ko nori.

Kažkuriuo metu Dūlis pareiškė sugebėsiąs įtikinti našlę, kad ši atiduotų niekur nespausdintus rankraščius. Negi atvesti ją į protą būtų taip sudėtinga? Vyro raštai vis vien kada nors atsidurs Pitsburgo universitete, kur saugoma Lendono kolekcija. Jis *puikiai* moka įkalbinėti žmones, aiškino Dūlis. Tam turi įgimtą Dievo dovaną. Inkunkų karalius (spoksodamas į bičiulį apsiblaususiomis, bet įžvalgiomis girto akimis) pasidomėjo, ką jis norėtų gauti už tokią paslaugą. Dūlis atsakė nesiekiąs *pelno*. Jie gi troško pasitarnauti žmonijai, teisingai? Perimti lobį iš moters, kuri per daug paikša, kad suvoktų, ką savinasi, kaip višta perekšlė, kėpsanti ant kiaušinių. Na, taip, sutiko Vudbedis, bet kiekvienas darbas turi savo kainą. Dūlis apsvarstė jo žodžius ir pasakė, jog išlaidas fiksuos užrašų knygelėje. Dėl atlygio bus galima pašnekėti vėliau, kai rankraščiai atsidurs pas Vudbedį. Virš baro jis iš-

*Užuomina į Džono Lenono žmoną, Joko Ono, neva išardžiusią "The Beatles" grupę.
**Veikėjai iš filmo "Keistoji porelė" (1968) su Džeku Lemonu ir Volteriu Matau.

tiesė ranką, tarytum jiedu būtų sudarę tikrą sandorį. Profesorius paspaudė vyruko delną, apimtas tiek džiaugsmo, tiek pasibjaurėjimo. Jis apmąstė visas penkias ar septynias pažinties savaites, mintyse pabandė įvertinti Dūlio asmenybę. Protarpiais šis iš tikrųjų sudarydavo kieto riešutėlio įspūdį - atrodė kaip savamokslis kalėjimo šviesuolis, kurio kraują stingdančios istorijos apie susirėmimus ir pjautynes peiliais, pasigamintais iš šaukštų, neprasilenkdavo su tiesa. Bet pasitaikydavo dienų (kaip toji, kai jiedu sukirto rankomis), kuomet Vudbedis neabejodavo, jog Džimas Dūlis temoka malti liežuviu, ir rimčiausias jo nusikaltimas - iš Monrovilio "Vol-Mart" parduotuvės, kur 2004-aisiais vyrukas dirbo šešis mėnesius, pavogti pora galonų dažų skiediklio. Profesoriui pasiūlymas asocijavosi su pokštu, juolab kad Dūlis paskelbė ketinąs atlikti užduotį, vardan Meno. Bent taip inkunkų karalius aiškino Lizei. Nors, žinoma, tas pats inkunkų karalius įkaušęs kiurksodavo bare kartu su beveik nepažįstamu vyriškiu, tariamu "zeku", abu ją pravardžiuodavo Joko ir vienas kitą tikindavo, jog Skotas nepaleido žmonos iš glėbio dėl vienintelės priežasties, nes kam dar ji galėjo būti reikalinga? Anot Vudbedžio, į šitą reikalą jis žiūrėjo su šypsena, kaip į nekaltus įgėrusių vyrų paistalus. *Taip*, jie apsikeitė elektroninio pašto adresais, bet nūdien pastaruosius turi visi, ar ne? Po to, kai jiedu sumušė rankomis, su savo ištikimuoju pavaldiniu inkunkų karalius matėsi tik kartą. Dar po dviejų dienų. Dūlis apsiribojo vienu bokalu, paaiškinęs Vudbedžiui, esą jo laukia "apmokymai". Išmaukė alų, nuslydo nuo kėdutės ir pasakė keliaująs susitikti su "vienu vaikinu". Pridūrė, kad su profesoriumi, ko gero, pasimatys rytoj, garantuotai kitą savaitę. Tačiau išgaravo visam laikui. Po savaitės kitos

Vudbedis nustojo žvalgytis į duris su viltimi, jog į barą įžengs naujasis bičiulis. Elektroninio pašto dėžutė, kurios adresas prasidėjo "Zaku991", žinučių nebepriimdavo. Gal ir gerai, kad Džimas Dūlis pradingo, galvojo inkunkų karalius. Pastaruoju metu jis per daug gerdavo, be to, su vyruku buvo *kažkas ne taip* (*per vėlai susiprotėjai*, dingtelėjo Lizei niūri mintis). Pamažu Vudbedžio suvartojamo alaus kiekis sumažėjo iki įprasto vieno dviejų bokalų per savaitę. Jis pats nepastebėjo, kaip persikraustė į barą, esantį už poros kvartalų. Vėliau (*kai prašviesėjo galva,* tikino profesorius) suvokė nesąmoningai mėginąs nutolti nuo tos vietos, kur bendraudavo su Dūliu, ir, atvirai kalbant, apgailestaująs dėl viso sumanymo. Jei tik šis nebuvo eilinė fantazija, kurią Džo Vudbedis kurstydavo alkoholyje skandindamas nekenčiamos Pitsburgo žiemos savaites. Ir jis tuo *tikėjo*, užtikrino Lizę nuoširdžiai kaip advokatas, kurio klientui grėsė mirtina injekcija, jeigu nepavyktų laimėti bylos. Džimas Dūlis neabejotinai išgalvojo istorijas apie plėšikavimą bei pastangas išgyventi "Bruši Mauntin" sunkiųjų darbų kalėjime. Ir savo plano iš ponios Lendon išreikalauti jos velionio vyro rankraščius, aišku, įgyvendinti nesiruošė. Jų sandėris niekuo nesiskyrė nuo vaikiško žaidimo "Kas būtų, jeigu būtų".

- Man tik įdomu, - tarė Lizė, - ar jūs sutiktumėte paimti Skoto apsakymus, jei Dūlis vis dėlto juos pristatytų?

- Nežinau.

Sąžiningas atsakymas, nusprendė Lizė ir paklausė:

- Ar jūs suprantate, į ką įsivėlėte? Kokį stimulą suteikėte tam žmogui?

Šįsyk Vudbedis nutylėjo. Vėlgi, pamanė ji, elgėsi sąžiningai. Kiek įmanydamas.

7

Po pauzės Lizė pasiteiravo:

- Mano telefono numerį jam davėte jūs? Padėkoti turėčiau ir už tai?

- Ne! Garbės žodis, ne! Jokio numerio jam nedaviau!

Lizė patikėjo.

- Profesoriau, dėl manęs jums teks kai ką padaryti. Jei Dūlis vėl su jumis susisieks - gal panorės perduoti, kad reikalai klostosi puikiai, jūs pasakysite, jog sandėrį nutraukiate.

- Būtinai. - Pašnekovo užsidegimas kone kėlė pasibjaurėjimą. - Klausykit, aš tikrai ne... - jį nutraukė kažko klausiantis moteriškas balsas, greičiausiai žmonos. Pasigirdo šiugždėjimas, kurį Vudbedis išgavo delnu pridengęs apatinę ragelio dalį.

Lizė protestuoti nesirengė. Ji pabandė įvertinti padėtį ir suprato, jog toji anaiptol ne džiuginanti. Dūlis sakė, kad išvengti nemalonumų galima vieninteliu būdu - Vudbedžiui atidavus Skoto užrašus ir neišspausdintus rankraščius. Profesorius paskambins bepročiui, praneš laikąs siuntinuką rankoje, ir tuo viskas užsibaigs. Tačiau, buvusio inkunkų karaliaus teigimu, užmegzti ryšio su Dūliu jis nebeįstengė, ir Lizė tuo tikėjo. Gal pakvaišęs vyrukas per neapsižiūrėjimą suklydo? Jo planuose atsirado spragų? Dūlis turbūt *ketino* pasirodyti Vudbedžio darbo kabinete (arba priemiesčio pilaitėje) nešinas Skoto palikimu... bet iš pradžių jam knietėjo paterorizuoti Lizę, įskaudinti ten, kur berniukams per mokyklos šokius ji neleisdavo prisiliesti. Tuomet kam verstis per galvą, mėginant užtikrinti ir profesorių, ir Lizę, kad, jai sutikus bendradarbiauti, niekas nenukentės?

Galbūt jam reikalinga dingstis?

Panašu į tiesą. Vėliau, kai ją nužudys arba suluošins taip, kad Lizė *geis* mirties, Džimas Dūlis ramia sąžine save patikins, esą ponia Lendon pati kalta. *Aš suteikiau jai progą*, mąstys bičiulis "Zakas". *Bet ji užsispyrė ir nutarė iki galo vaidinti Joko.*

Na, gerai. Jeigu tas tipas pasirodys, Lizė jam numes raktus nuo daržinės bei studijos. Tegul ima, ką nori. *Mielai prašom, jauskis kaip namuose.*

Vien nuo šios minties jos lūpos persikreipė, o akyse nušvito šaltas žvilgsnis, kurį veikiausiai atpažintų tiktai seserys ir velionis vyras, tokią žmonos išraišką praminęs "Lizės tornadu".

- *Brudą* jis gaus, - iškošė ir pasidairė sidabrinio kastuvo. Niekur jo neišvydo. Matyt, paliko "BMW". Ką gi, teks nužygiuoti prie automobilio, ir kuo greičiau, kol galutinai nesute...

- Ponia Lendon? - prabilo profesorius, iš nerimo, aiškiai vos nustygstantis vietoje. Jis visiškai iškrito Lizei iš galvos.

- Štai, ką gaunate, - atsiliepė ji.

- Atleiskit, nesupratau?

- Dar ir kaip supratote. Kalbu apie tuos dalykus, kuriuos jums knietėjo pasiglemžti. Bet štai, ką gaunate. Nemalonius, švelniai tariant, pojūčius. Ir klausimus... į juos turėsite atsakyti, kai padėsiu ragelį.

- Ponia Lendon, aš ne...

- Jeigu jums skambins policija, išklokite viską, ką pasakojote man. Tad verčiau pirmiausia atsakykite į žmonos klausimus.

- Ponia Lendon, *maldauju...* - akivaizdžiai supanikavo Vudbedis.

- Jūs pats įklimpote į mėšlą. Jūs ir jūsų draugužis Dūlis.

- Liaukitės jį vadinusi mano *draugužiu!*

Lizės lūpos taip įsitempė, kad už jų subolavo dantys. Akys susiaurėjo iki plyšelių, kuriuose tebuvo matyti žydros kibirkštys - įtūžio kupinas, visiems Debušerams būdingas žvilgsnis.

- Bet tai *tiesa!* - suriko ji. - Argi ne jūs su juo gėrėte, argi ne jūs jam dūsavote ir juokėtės, kai Dūlis mane praminė Joko Lendon? Kas kitas, jei ne *jūs*, jį užsiundėte? Paaiškėjo, kad vyrukas netekęs daugiau nei vieno šulo, ir jūs negalite jo atšaukti. Todėl *taip*, profesoriau, aš paskambinsiu apygardos šerifui ir *taip, sere,* išduosiu policijai jūsų pavardę. Atskleisiu visas smulkmenas, kurios padėtų rasti jūsų drauguži, nes, pats gerai žinote, savo užmačių jis *neatsisakė.* Tiesiog nenori. Dūliui *velnioniškai smagu.* Štai, ką jūs *gaunate.* Prisivirėte košės, tad dabar srėbkite. Aišku? *Aišku?*

Jokio atsakymo. Ji išgirdo dūsuojantį alsavimą ir sumojo, kad buvęs inkunkų karalius mėgina sutramdyti ašaras. Nuleidusi ragelį, Lizė nuo grindų pakėlė ir prisidegė cigaretę. Grįžo prie telefono, papurtė galvą. Ne, šerifo numerį surinks po minutės. Visų pirma iš "BMW" salono pasiims sidabrinį kastuvą. Ji nenorėjo laukti, kol išblės dienos šviesa, ir vietinį pasaulio kraštą prarys naktis.

8

Kieme, prie laukujų durų, jau viešpatavo nemaloni tamsa, nors danguje dar nė nebuvo nušvitusi Venera, norų pildytoja. "BMW" stovėjo vos už dvidešimties pėdų nuo šešėlių, juoduojančių ties daržinės ir įrankių sandėliuko kampu. Bet

vargu ar Dūlis ten slėpėsi. Jeigu ir *įsibrovė* į Lendonų valdas, jis galėjo būti bet kur: šlietis į persirengimo kambarėlį, dunksantį šalia baseino, spigintis iš už namo kampo, tupėti už rūsio antstato...

Lizė žaibiškai apsisuko ant kulno, tačiau prieblandoje sugebėjo įžiūrėti, kad abipus antstato nėra nė gyvos dvasios. Durys buvo užrakintos, todėl nerimauti, jog Dūlis tūno rūsyje, nevertėjo. Nebent jis kažkaip įsilaužė į namus ir pasislėpė apačioje...

Liaukis! Užteks save gąsdinti!

Ji suakmenėjo įsikibusi į užpakalinių "BMW" durelių rankeną. Pastypsojo nekrutėdama, galop iš pirštų paleido nuorūką ir ją sutrynė padu. Pajuodavusiame daržinės ir įrankių sandėliuko kampe, regis, kažkas stovėjo. Aukšta, sustingusi būtybė...

Lizė atšovė dureles ir iš salono ištraukė kastuvą. Mašinoje nutviskusi lemputė tebešvytėjo net ir užtrenkus duris. Ji pamiršo, kad uždarytame automobilyje šviesa išsijungdavo tik po kelių sekundžių. Mintis, jog Dūlis ją regi, o apspiginta Lizė jo įžiūrėti nebegalėjo, džiaugsmo nesuteikė. Ji atsitraukė nuo automobilio, įstrižai krūtinės laikydama kastuvo kotą. Galų gale "BMW" salonas aptemo, bet padėtis tik pablogėjo. Po blunkančiu levandų spalvos dangumi Lizė matė tiktai miglotus purpurinius pavidalus. Nūnai buvo tikra, jog beprotis stryktelės iš šešėlių, griebs ją už gerklės ir dusindamas pasidomės, kodėl "poniutė" jo nepaklausė.

Nieko panašaus neįvyko. Maždaug per tris sekundes akys įprato prie sutemų, ir Lizė vėl jį išvydo - aukštą, tiesų, apmirusį, stovintį ties didžiojo pastato ir mažutės pašiūrės kampu. Kažką pasidėjusį prie kojų. Lyg ir kvadratinį paketą. O gal lagaminą.

Viešpatie, negi Dūlis galvoja, kad juo sugebės išsi-

nešti visus Skoto rankraščius, pagalvojo ji ir atsargiai žengtelėjo į kairę, spausdama sidabrinį kastuvą nuo įtampos virpančiuose kumščiuose.

- Zakai, čia jūs? - dar vienas žingsnis. Antras. Trečias.

Netoliese pasigirdo mašinos burzgimas. Jai priartėjus, priekinių žibintų šviesa užlies visą kiemą. Būtent tada jis ir šoks iš savo slėptuvės. Lizė iškėlė kastuvą virš peties, kaip 1988-ųjų rugpjūtį. Iki galo užsimojo tuo momentu, kai automobilis pasiekė Šugahilo kalvos viršūnę ir švytėjimu trumpam užtvindė kiemą, nutvieksdamas žoliapjovę, kurią ji pati paliko prie daržinės kampo. Rankenos šešėlis dryktelėjo statinio siena ir išblėso kartu su priešakinėmis mašinos šviesomis. Dabar žoliapjovė vėl priminė žmogų, ant žemės nuleidusį lagaminą. Bet, žinoma, kai paaiškėja tiesa...

Šiuo momentu siaubo filme iš tamsos iššoktų ir mane užpultų monstras, sukirbėjo mintis galvoje. *Vos tik atsipalaiduočiau...*

Suprantama, iš šešėlių niekas neišniro. Vis dėlto kastuvą Lizė nutarė neštis į namus, bent jau kaip amuletą. Sugniaužusi jį ties koto ir sidabrinės mentės sandūra, nudrožė paskambinti Norisui Ridžvikui, Kaslo apygardos šerifui.

VII. LIZĖ IR POLICIJA (MANIJA IR NUALINTAS PROTAS)

1

Kitame laido gale atsiliepė moteris, kuri prisistatė ryšių pareigūne Soums ir pasakė negalinti Lizės sujungti su šerifu Ridžviku, nes tas prieš savaitę susituokė. Kartu su antrąją puse jis iškeliavo į Maui salą, kur atostogaus dar pusantros savaitės.

- Į ką aš *galėčiau* kreiptis? - paklausė Lizė. Nė kiek neapsidžiaugė savo balse išgirdusi šaižokas gaideles, bet suprato, kodėl prašneko rėksmingu tonu. Diena buvo siaubingai ilga.

- Luktelėkit, mem, - atsiliepė RP Soums ir pranyko užleisdama vietą pėdsekiui Makgrafui*, kuris įniko bambėti apie būtinybę burtis į vietines stebėtojų grupes. Na, vis geriau negu melodija iš 2000 į komą panirusių čirentojų. Maždaug po minutės Makgrafą pakeitė policininkas, kurio pavarde Skotas būtų akimoju susižavėjęs.

- Kalba šerifo pavaduotojas Endis Klaterbakas. Mem, kuo galėčiau jums padėti?

Trečią kartą per dieną - *trečias kartas nemeluoja,* kaip pasakytų geroji mamulė - Lizė paskelbė esanti Skoto Lendono žmona ir išdėstė sutrumpintą istorijos apie "Zaką Makulą" variantą, pradėjusi nuo vakarykščio skambučio, užbaigusi šiandieniniu, per kurį išgirdo Džimo Dūlio vardą. Kla-

*Pėdsekys Makgrafas - pieštas, įgarsintas šuo, kurį Amerikos policija naudoja kaip prevencinę visuomenės švietimo priemonę.

terbakas jos išklausė tik retsykiais įterpdamas "Mm-hmm" ir panašius mykimus. Galų gale pasidomėjo, kas atskleidė tikrąją "Zako Makulo" tapatybę.

Nors širdį trumpam nutvilkė sąžinės graužimas,

(*Tirlim pim pi, čia sulėkė šunys visi.*)

kuris šiek tiek pralinksmino, Lizė papasakojo apie inkunkų karalių. Tik jo nevadino Vudbrudu.

- Jūs su juo pašnekėsite?

- Tai savaime suprantama, ar ne?

- Taip, turbūt, - atsakė Lizė mintyse spėliodama, ar apygardos šerifo pareigas einantis pareigūnas išgaus iš Vudbedžio papildomos informacijos. Visko gali būti - jos nuovoką temdė įniršis. Antra vertus, dėl to Lizei galvos neskaudėjo. - Jūs jį suimsite?

- Remiantis jūsų žodžiais? Neišdegs. Pagrindą civiliniam ieškiniui gal ir turite - pasitarkite su savo teisininku, - bet tik ne baudžiamajai bylai. Teisme ponas Vudbedis pasakytų, kad, jo manymu, Dūlis viso labo ketino pasibelsti į jūsų duris ir išbandyti spaudimo metodą, kuriuo naudojasi gatvės prekeiviai. Tvirtintų nieko nežinojęs apie negyvus katinus pašto dėžutėse arba grasinimus sužaloti... ir nemeluotų, sprendžiant iš jūsų žodžių. Teisingai?

Lizė apniuko, bet sau prisipažino, kad policininkas neklysta.

- Man reikės persekiotojo laiškelio, - pratęsė Klaterbakas, - ir katino. Kur padėjote lavoną?

- Prie mūsų namo prijungtas medinis... kaip jis ten vadinas... - Lizė griebė cigaretę, pasukiojo ją tarp pirštų ir nuleido ant stalo. - Mano vyras tą priestatą kažkaip praminė, - savitai pramindavo kiekvieną daiktą, - bet, nors užmuškite, aš nepamenu kaip būtent. Svarbiausia, kad jis sulaiko meškėnus, kurie nepajėgia pragraužti medinių sienelių ir prasibrauti iki šiukšlių. Katino palaikus įkišau į maišą, o šį nune-

šiau į apatinį denį. - Vos tik Lizė nustojo kankintis mėgindama atsiminti Skoto žodelius, jie patys atklydo į galvą.

- Mm-hmm, mm-hmm... šaldiklį turite?

- Taip... - ji su siaubu laukė, ko pareigūnas Klaterbakas paprašys.

- Gerai. Ponia Lendon, perkelkite katiną į šaldiklį. Galite jį palikti maiše. Rytoj lavoną kas nors paims ir nuveš Kendelui bei Džepersonui - veterinarams, su kuriais bendradarbiauja apygardos policija. Jie nustatys mirties priežastį...

- Sudėtinga nebus, - pastebėjo Lizė. - Visa pašto dėžutė išterliota krauju.

- Mm-hmm. Gaila, kad prieš ją išvalydama nepadarėte poros momentinių nuotraukų.

- Ak, atleiskit už mano pasibaisėtiną nenuovokumą! - užsiplieskė Lizė

- Nurimkite, - maloniai atsiliepė Klaterbakas. - Natūralu, kad jūs prislėgta. Kiekvienas taip jaustųsi.

Tik ne jūs, apmaudžiai pagalvojo ji. *Jūs būtumėte šaltas, kaip... kaip negyvas katinas šaldiklyje.*

- Profesoriumi Vudbedžiu ir katino palaikais pasirūpinsite, - pratarė, - o kaipgi aš?

Klaterbakas prižadėjo, kad laišką paims vienas iš pareigūnų - Bokmanas arba Alstonas, jis nupaveiksluos ir negyvą katiną. Visi šerifo pavaduotojai savo mašinose vežiodavosi "Polaroid" fotoaparatus. Vėliau 19 kelyje jis užims stebėjimo vietą (11-tą vakaro užleis postą savo pamainai), ten, iš kur matysis namas. Atsitrauks nuo Lendonų valdų tik tuo atveju, jeigu jį iškvies dėl avarijos arba kokio kito nelaimingo atsitikimo. Jei Dūlis nuspręstų čia "užsukti" (kaip keistai delikačiai išsireiškė Klaterbakas), jis pastebės apygardos policijos automobilį ir pasišalins.

Lizė tegalėjo viltis, kad jos pašnekovas neapsirinka.

Tokie vyrukai kaip Dūlis, tęsė Klaterbakas, paprastai labiau mėgsta plakti liežuviu nei griebtis veiksmų. Jeigu gąsdinimo akcija nenusisekdavo, savo užmačių jie dažniausiai atsisakydavo.

- Spėju, kad su juo nebesusitiksite.

Vėlgi Lizei neliko nieko kita, kaip tikėtis, jog šerifo pavaduotojas teisus. Ji pati abejonių neatsikratė. Vis mintijo apie tai, kaip "Zakas" organizavo savo veiklą. Kaip pasistengė, kad niekas (ar bent jau žmogus, pasamdęs išgauti Skoto Lendono darbus) nepajėgtų su juo susisiekti.

2

Nuo pokalbio su šerifo pavaduotoju Klaterbaku (kurį nuvargusiam jos protui magėjo vadinti pareigūnu Meiliasaku arba - matyt, dėl pastabų apie "Polaroid" nuotraukas - Lęšiaspraku) tepraėjus dvidešimčiai minučių, į laukujes duris pastukseno liaunas vyriškis chaki spalvos uniforma ir masyviu, iš diržo dėklo kyšančiu pistoletu. Jis pareiškė esąs šerifo pavaduotojas Denas Bokmanas, pridūrė turįs paimti "tam tikrą laišką" ir nufotografuoti "tam tikrą velionį gyvūną". Lizė susilaikė nuo prunkštelėjimo, išsaugojo ramią veido išraišką, nors šitą žygdarbį atliko tik stipriai sukandusi vidinę skruosto pusę. Bokmanas įkišo raštelį (kartu su baltu voku) į celofaninį jos duotą maišiuką, ir paklausė, ar ponia Lendon perkėlė "velionį gyvūną" į šaldiklį. Lizė nutrenkė lavoną į didįjį "Trolsen" agregatą, kur riogsojo nuo senų laikų užsilikę, šerkšnuotuose maišeliuose paslėpti briedienos kepsniai - Smailio Flanderso, jų elektriko, dovana. 2001-aisiais ar 2002-aisiais Smailis loterijoje laimėjo leidimą medžioti briedžius ir prigriebęs "pakenčiamą šaudyklę", jo žo-

džiais tariant, išbraukė į Sent Džono slėnį, kur, beje, Čarlis Korivo susimedžiojo nuotaką. Gelovėjų "klojinių rainis" gulėjo greta mėsos, kurios ji garantuotai niekuomet nevalgys (nebent, jei prasidės atominis karas). Lizė paprašė šerifo pavaduotojo Bokmano, kad baigęs fotografuoti jis paliktų lavoną vietoje. Pareigūnas visiškai rimtai prižadėjo "paklusiąs tokiam reikalavimui", ir jai vėl teko prikąsti vidinę skruosto pusę. Šįsyk nedaug trūko, kad krizenimas *būtų* prasiveržęs pro lūpas. Vos tik jis nutrepsėjo rūsio laiptais, Lizė įrėmė kaktą į sieną, delnais prisidengė burną it neklaužada vaikas ir cypčiodama sukikeno.

Kai juoko priepuolis atlėgo, mintimis ji vėl grįžo prie kedrinės gerosios mamulės skrynios (Lizė niekuomet nežiūrėjo į tą dėžę, kaip į *savo* daiktą, nors ir turėjo ją ilgiau nei trisdešimt penkerius metus). Isterišką linksmumą padėjo užgniaužti prisiminimai apie skrynioje paslėptus suvenyrus. Širdyje vis stiprėjo įsitikinimas (pagelbėjęs galutinai susitvardyti), kad ji užkelta į pastogę. Nieko nuostabaus, žinoma. Darbo dienas Skotas praleisdavo daržinės studijoje, o Lizė - name, kurį pati išsirinko ir kurį jie abu pamilo.

Palėpėje dulkėjo mažiausiai keturi į ritinius susukti turkiški kilimai, kadaise kėlę susižavėjimą, bet kažkuriuo momentu, rodos, visai be jokios akivaizdžios priežasties, pradėję ją šiurpinti...

Trys rinkiniai lagaminų, skraidžiusių pora tuzinų oro linijų, paprastai dailiais, miniatiūriniais lėktuvais - kovose aptalžyti kariai, nusipelnę medalių bei paradų, bet turintys tenkintis garbingu poilsiu pastogėje (ei, čia kėpsoti maloniau negu miesto sąvartyne)...

Šiuolaikiniai daniški svetainės baldai, Skoto požiūriu, perdėm pretenzingos išvaizdos - ak, kaip ji siuto ant vyro už tokius žodžius, galbūt todėl, kad jis buvo teisus...

Rašomasis stalas su atverčiamu viršumi ir viena trumpesne kojele, po kuria nuolat reikėjo kažką pakišti. Viena dieną pleištas išslydo iš savo vietos ir dangtis užkrito jai ant pirštų, todėl *brudinas* stalas tiesiu taikymu nukeliavo į palėpę...

Peleninės ant stovų, primenančios tuos laikus, kai jie rūkė...

Senoji Skoto elektrinė "IBM Selectric" rašomoji mašinėlė. Lizė ja naudojosi rašydama laiškus, kol pritrūko juostelių ir niekur nebegalėjo jų gauti...

Virš kambarių, visiškai kitame pasaulyje, nestigo įvairiausių daiktų bei smulkmenų, ir tarp jų - gal už žurnalų šūsnies arba ant supamojo krėslo nepatikima, įskilusia atkalte, - neabejotinai dunksojo kedrinė skrynia. Sunku pasakyti kodėl, bet Lizei ji asocijavosi su šaltu vandeniu, kuriuo karštą dieną knieti suvilgyti gerklę.

Kai iš rūsio išniro šerifo pavaduotojas Bokmanas nešinas momentinėmis nuotraukomis, ji nebenustygo vietoje. Nekantraudama laukė, kol pareigūnas pasišalins, bet jis lyg tyčia tempė laiką (*kankino kaip danties skausmas*, pasakytų tėtis Debušeras). Iš pradžių paaiškino, kad katinas, iš pirmo žvilgsnio, nudurtas kažkokiu įrankiu (veikiausiai atsuktuvu), tuomet patikino sėdėsiąs savo mašinoje, prie pat jos namų. Galbūt ant automobilio durelių ir nebus užrašyta TARNAUTI IR SAUGOTI, tačiau ir viena, ir kita paslauga jai bus užtikrinta, todėl ponia Lendon gali jaustis visiškai saugi. Aš tokia rami, atsakė Lizė, kad mielai griūčiau į lovą. Diena buvo ilga, jai teko spręsti šeimynines problemas, o dar tas persekiotojas... Žodžiu, jėgų neliko nė lašelio. Pareigūnas Bokmanas pagaliau suprato užuominą, žengė pro duris, atsigręžęs paskutinį sykį garantavo, kad jai niekas negresia, todėl nėra reikalo miegoti pramerkus vieną akį, ir

nuplumpsėjo prieangio laipteliais lygiai taip pat abejingai, kaip ir leisdamasis į rūsį. Prieblandoje pavartė momentines nuotraukas, kol dar įstengė jas įžiūrėti. Po dviejų minučių Lizė išgirdo, kaip suriaumojo variklis. Užsižiebę priekiniai žibintai nušvietė kiemo veją ir netikėtai aptemo. Ji pagalvojo apie šerifo pavaduotoją Denielį Bokmaną, kuris patogiai įsitaisė policijos mašinoje, kitoje kelio pusėje, ir nusišypsojo. Galop nudrožė į pastogę. Nė nenumanė, jog po dviejų valandų tysos lovoje nenusirengusi, išsekusi, paplūdusi ašaromis.

3

Manijai lengviausia paveikti *nualintą* protą. Po pusvalandžio bergždžių paieškų tvankioje, blausioje palėpėje, kur klastingi šešėliai stengėsi įsibrauti į kiekvieną kertelę, Lizė pati nepastebėjo, kaip leidosi apsėdama įkyrios minties. Ji nenutuokė, kodėl užsigeidė rasti skrynią, tik nujautė, jog ten aptiks kažkokį daikčiuką - gal suvenyrą iš ankstyvųjų santuokos laikų, - įkūnysiantį dar vieną jygos punktą. Gan veik pagrindiniu tikslu tapo pati dėžė, kedrinė gerosios mamulės skrynia. Pėdos ilgio, maždaug devynių colių pločio ir šešių colių gylio artefaktas, - štai, kas jai rūpėjo, ir velniop visas tas jygas. Lizė žinojo, kad neįstengs užmigti, jeigu išnaršiusi pastogę nieko nepeš. Tiesiog gulės ir grauš save mintimis apie negyvus katinus, velionius vyrus, tuščias lovas, inkunkų karius, save žalojančias seseris, tėvus, kurie pjausto...

(*ša, Lize, ša*)

Na, ji drybsos atsimerkusi, ir baigta.

Po valandos Lizė nusprendė, jog kedrinė skrynia vis dėlto ne pastogėje. Pamažu įtikėjo, kad ji greičiausiai padė-

ta svečių miegamajame. Tokia prielaida atrodė visai pagrįsta... tačiau per kitas keturiasdešimt minučių išnaršius visas kambario pakampes (įskaitant viršutinę spintos lentyną, kurioje teko knistis, svyruojant ant skečiamųjų kopėčių) ir nieko neradus, ji sumetė, kad skrynia rūsyje. *Neabejotinai.* Turbūt riogso prie laiptų, tarp krūvos dėžių su užuolaidomis, nutrintais kilimėliais, seno grotuvo dalimis bei sporto reikmenimis: pačiūžomis, kroketo inventoriumi, skylėtu badmintono tinkleliu. Bildėdama į rūsį (užmiršusi apie katino lavoną, nukištą į šaldiklį, greta suakmenėjusios briedienos), Lizė buvo tikra, jog apačioje *išties* matė skrynią. Nuovargis jau slėgė pečius, bet apie tai ji beveik negalvojo.

Prireikė dvidešimties minučių, kol iš savo vietų pavyko ištampyti kartonines dėžes. Kai kurios pasirodė besančios drėgnos ir praplyšusios. Perkračius visų turinį, iš pervargimo jai ėmė drebėti galūnės, prie kūno prilipo drabužiai, pakaušį įniko varstyti bjaurūs sopulio dūriai. Lizė nustūmė atgal sveikąsias dėžes, o sutežusias paliko ten, kur jas rausė. Vis dėlto gerosios mamulės skrynia užkelta į palėpę. Ne kitaip. Kantriai lūkuriavo savininkės, kol toji krapštėsi prie surūdijusių pačiūžų ir senų dėlionių. Lizė prisiminė mažiausiai pustuzinį pro akis prasprūdusių kerčių. Pavyzdžiui, ankštą erdvės plotelį, nusidriekusį žemiau pakraigės. Taip, toji vieta labiausiai tikėtina. Ji nugrūdo ten skrynią ir pamiršo...

Mintis ūmai nutrūko, Lizei suvokus, kad už nugaros kažkas stovi. Pastebėjo jį akies krašteliu. Po akimirkos Džimas Dūlis ar Zakas Makulas nuleis ranką ant prakaituoto jos peties ir pratars: “Ei, poniut” Štai *tuomet* bus, dėl ko nerimauti.

Lizę apėmė tokia baimė, kad jai dingojos, tarsi ausis pasiekė Dūlio kojų šiugždėjimas. Ji apsisuko keldama rankas

prie veido. Išvydo "Huver" dulkių siurblį, kurį pati išstūmė iš po laiptų, ir užkliuvo už apiplėkusios kartoninės dėžės su senu badmintono tinkleliu. Sumostagavo rankomis, tačiau atgauti pusiausvyros nepavyko. Spėjo pagalvoti - *ot, šūdo garas* - ir dribo ant žemės. Viršugalviu tik per plauką nekliudė apatinės laiptų pusės. Keli centimetrai aukščiau - ir pakaušį būtų išvagojusi plati trūkio linija, o ji pati susmuktų be sąmonės. Arba negyva, jei galva iš visų jėgų trenktųsi į betonines grindis. Lizė sušvelnino smūgį išskėsdama rankas, vienu keliu sėkmingai įsiremdama į apipuvusio tinklelio gniužulą, kitu skaudžiai dunkstelėdama į rūsio grindis. Laimei, ji tebemūvėjo džinsus.

Gal ir gerai, kad nugriuvau, mąstė Lizė po penkiolikos minučių, susirietusi lovoje ir jau išsiverkusi. Ašarų liūtį pakeitė kūkčiojimas ir gailūs žiopčiojimai, bylojantys apie stiprias emocines pagirias. Išgąstis bei smūgis į žemę prablaivė sąmonę. Ji būtų ieškojusi skrynios dar dvi valandas - gal net ilgiau, jei tik išsilaikytų ant kojų. Atgal į palėpę, atgal į svečių miegamąjį, atgal į rūsį. *Atgal į ateitį,* pridurtų Skotas, mėgdavęs šmaikštauti netinkamiausiu momentu. Arba, kaip vėliau paaiškėjo, kaip tik tinkamiausiu.

Vienaip ar kitaip, be jokių apčiuopiamų rezultatų ji būtų vertųsi namus iki paryčių. Dabar Lizė galėjo kirsti lažybų, jog skrynia riogsojo pernelyg akivaizdžioje vietoje, pro kurią ji praėjo pustuzinį kartų. Nebent dėžę nugvelbė valytoja, tvarkiusi Lendonų būstą ne vienerius metus, arba koks darbininkas, nužiūrėjęs ją savo žmonai, įsitikinęs, kad Lendono poniutė (keista, kaip tas žodis įstrigo į smegeninę), tokio menkniekio nepasiges.

Tralia lia, mažoji Lize, suniūniavo Skotas, įsitaisęs jos galvoje. *Apie tai pagalvosi kitą rytą, nes rytoj išauš nauja diena.*

- Aha, - tarstelėjo Lizė ir atsisėdo staiga suvokusi, jog tebedėvi prakaituotus, purvinus drabužius. Kaip įmanydama sparčiau jais atsikratė, paliko šalia lovos ir nupėdino į vonios kambarį. Į rūsio betoną nusibrozdino abu delnus, bet dilginimo nepaisė. Du kartus šampūnu išsitrynė plaukus ir sustingo dušinėje, putoms leisdama nutekėti veidu. Kone penkias minutes apsnūdusi stovėjo po karštu, tekančiu vandeniu, galų gale ryžtingai pasuko dušo rankenėlę iki atžymos Š, pakišo galvą po ledinėmis čiurkšlėmis ir aikčiodama atsitraukė. Išsitrynė kūną vienu iš didžiųjų rankšluosčių. Kai jį nusviedė į skalbinių pintinę, pasijuto atsigaivelėjusi ir pasiruošusi ištarti šiai dienai sudie.

Lizė grįžo į lovą. Prieš užsimerkdama mintimis nuklydo į tamsą, kur budėjo šerifo pavaduotojas Bokmanas. Policininko draugija veikė raminamai, ypač po bauginančių akimirkų rūsyje, pamanė ji ir įmigo kaip užmušta. Pūtė į akį, kol ausų būgnelius nutvilkė veriantis telefono zirzimas.

4

Iš Bostono skambino Kantata. Nenuostabu. Jai naujienas pranešė Darla. Kai iškildavo bėda, jos visada susisiekdavo, paprastai nieko nedelsdamos. Kanta paklausė, ar jai grįžti namo. Lizė užtikrino seserį, esą keliauti atgal iš Bostono nėra jokios prasmės, kad ir kaip sielvartingai Darla kalbėjo. Amanda įkurdinta patogiame reabilitacijos centre, o Kantata niekuo jai nepadės.

- Galėsi Mendę aplankyti, bet, jei nebus jokių reikšmingų pokyčių, - daktaras Albernesas jų nesitiki, - tu nė nežinosi, ar ji supranta, ką prieš save mato.

- Jėzau, - išspaudė Kanta, - koks siaubas.

- Taip, bet dabar ją globoja žmonės, kurie sugeba rūpintis tokiais ligoniais. Mudvi su Darla perduosime tau žinią, kai...

Ji slankiojo po miegamąjį spausdama prie ausies belaidžio telefono ragelį. Staiga apmirė ir įsistebeilijo į Amandos Manijų knygelę, beveik išslydusią iš užpakalinės ant grindų nušveistų džinsų kišenės. Tiesa, dabar neįveikiamas potraukis arba manija užvaldė pačią Lizę.

- Liza? - taip ją vadindavo vienintelė Kanta. Bet šis vardas labiau tiko panelėms, per televizijos viktorinas demonstruojančioms prizus - *Liza, parodyk Henkui ir Martai, ką jie laimėjo!* - Liza, tu mane girdi?

- Taip, brangute. - Akys įsmeigtos į užrašų knygelę, kurioje galbūt slypėjo žinutės. - Aš sakiau, kad mudvi su Darla tau pranešime, kai padėtis taps aiškesnė. - Puslapiai išriesti kaip jos sėdmenys, prie kurių tiek daug valandų buvo prisiklijavę. Bežiūrint į juos, Kantos balsas, rodės, kažkur nutolo. Lizė išgirdo save dudenančią, esą Kanta elgtųsi lygiai taip pat, jei būtų čia. Ji pasilenkė ir sugriebė užrašų knygelę. Prižadėjo seseriai vakare paskambinti, pasakė, kad ją myli ir belaidį telefoną nutrenkė ant lovos. Nė akimirkai nenuleido akių nuo suglamžytos knygelės, kuri "Volgryn" arba "Reksal" parduotuvėse kainuoja septyniasdešimt devynis centus. Ir kodėl Lizė jautėsi pakerėta? Nes dabar rytas, ir ji pailsėjusi? Skaistiems saulės spinduliams plūstant pro langą, vakarykštės kedrinės skrynios paieškos atrodė idiotiškos - į jas įsivelti pakurstė per dieną susikaupęs nerimas. Kita vertus, užrašų knygutė su kvailystėmis nesiasocijavo. Nė trupučio.

Lyg prisijungdamas prie linksmybių, galvoje kur kas aiškiau nei bet kada anksčiau nuskambėjo Skoto balsas. Dieve, *kaip* aiškiai!

Širdele, aš tau palikau žinutę. Aš tau palikau jygą.

Lizė prisiminė, kaip Skotas sėdėjo po niam niam medžiu krentant keistam spalio sniegui, ir pasakojo apie Polą, erzinusį jį sudėtingomis (bet ne per daug) jygomis. Apie tai negalvojo daugelį metų. Nūnai pasistengė išvaikyti mintis kartu su kitais dalykais, kuriais nenorėjo kvaršinti savo smegeninės, nustumti juos už purpurinės uždangos. Ko gi ji baiminosi?

- Jis niekada nekrėtė piktų pokštų, - kalbėjo Skotas su ašaromis akyse, bet ne balso intonacijoje: tarė žodžius ramiu, tvirtu balsu. Kaip visada, kai norėdavo, kad kiti išklausytų jo porinamą istoriją. - Kai buvau mažas, Polas visuomet gražiai su manimi elgėsi. Aš atsakydavau tuo pačiu. Mes laikėmės vienas kito. Neturėjome, iš ko rinktis. Aš jį mylėjau... taip stipriai mylėjau...

Pervertusi Amandos prikeverzotus skaičius, ji tepamatė tuščius puslapius. Lizė įniko juos versti sparčiau, įsitikinusi, jog aptiks kažkokį svarbų, blunkantį užrašą. Galų gale lūkesčiai pasitvirtino, ir ji išvydo žodžius:

AUKŠTOSIOS PILIAROŽĖS

Kodėl augalo pavadinimas rodos girdėtas? Ji susiraukė mėgindama sumoti, kur šuo pakastas. Pastangos perniek nenuėjo. *Kokį prizą,* klausė Lizė nugarą atsukusio, Amandos naktinukuose pasislėpusio padaro. *Gėrimą,* sulaukė atsakymo. *Kokakolą, "RC kolą",* neatlyžo ji, o būtybė paskelbė...

- Paskelbė: "Ša. Mes norime stebėti aukštąsias piliarožes"

Taip, teisingai, ar bent jau panašu į tiesą. Žodis lyg ir kažką jai reiškė. O gal ir ne. Lizė į jį padėbsojo kelias sekundės, peržiūrėjo likusius, deja, taip pat tuščius, puslapius

ir jau ketino numesti knygelę, kai *už* paskutinio puslapėlio įžvelgė užrašą. Paaiškėjo, kad šis įspaustas vidinėje viršelio pusėje:

4-asis punktas: žiūrėk po lova

Prieš lenkdamasi iki palovio, Lizė dirstelėjo į skaičius knygelės pradžioje ir į *AUKŠTĄSIAS PILIAROŽES*, kurias pastebėjo už pustuzinio puslapių nuo galo. Pasitvirtino tai, ką ji ir taip žinojo: Amanda rašydavo ketvertus, kaip mokydavo mokykloje, tai yra stačiu kampu sujungdama linijas ir šias papildydama šoniniu brūkšneliu: *4*. Būtent *Skoto* ketvertukai primindavo ženklą "&": *4*. Būtent *Skotas* žodžiuose atskirdavo vienas raides nuo kitų ir buvo įpratęs savo pastabas bei raštelius pabraukti ilgu ištisiniu brėžiu. O Amanda mėgdavo keverzoti miniatiūrinėmis didžiosiomis raidėmis, šiek tiek išplėsdama raides "U", "P", R", "O".

Lizė vis vartė puslapius tai įsispigindama į *AUKŠTĄSIAS PILIAROŽES*, tai žvilgsniu varstydama žinutę: *4-asis punktas: žiūrėk po lova*. Galėjo guldyti galvą, kad, jei abu pavyzdžius padėtų priešais Darlą ir Kantą, jos be jokių dvejonių pirmąjį priskirtų Amandos rankai, antrąjį - Skoto.

O tas padaras, su kuriuo vakar dienos rytą gulėjo vienoje lovoje...

- Jis kalbėjo *ir* Mendės, *ir* Skoto balsu, - sušnabždėjo Lizė jausdama, kaip odą nukrato šiurpuliukai. - Žmonės sakytų, kad aš išprotėjau, bet tai gryna tiesa.

Žiūrėk po lova.

Nurodymą ji įvykdė. Bet viso labo pamatė senas, nutrintas šlepetes.

5

Lizė Lendon sėdėjo nutvieksta ryto saulės, ties blauzdikauliais sukryžiavusi kojas, nuleidusi rankas ant kelių girnelių. Ji miegojo nuoga, bet iki šiol neapsirengė. Ant liauno kūno krito perregimų užuolaidų, dengiančių rytinį langą, šešėlis. Lizė vėl nukreipė akis į žinutę, nurodančią, kur ieškoti ketvirtojo jygos (geros) punkto - dar keli, ir ji gaus prizą.

Kartais Polas mane erzindavo sudėtingomis (bet ne per daug*) jygomis.*

Ne per daug.

Ji su trenksmu užvožė knygelę, įsispitrijo į užpakalinį viršelį ir po "Denison" prekyženkliu įžvelgė tamsias raideles:

mein gott

Pašokusi Lizė čiupo drabužius.

6

Medis uždaro juos savajame pasaulyje. Atskiria nuo sniego. Ir po niam niam medžiu tegirdėti hipnotizuojantis Skoto balsas. Negi ji išties manė, kad "Pabėgę iš pragaro" buvo gąsdinanti knyga? *Štai* tikra siaubo istorija, kurią jis dėsto - pasakoja, kaip jiedu su Polu drauge išgyveno pjaustynes, košmarą, kraują ant grindų - neužsikertančiu balsu, nors akyse ir žvilga ašaros.

- Į jygos paieškas mes niekuomet nesileisdavome, kai tėtis būdavo namuose. Tik tada, kai jis dirbdavo. - Per moks-

lų metus Skotas beveik atsikratė Vakarų Pensilvanijos akcento, bet dabar šis pamažu tampa vis ryškesnis, beveik toks pat akivaizdus, kaip jos jankiška tartis, ir skamba keistai vaikiškai. "Namuose" virto "niamu-uos", žodis "dirbdavo" išvis priminė priebalsių kratinį: "drbdvo". - Pirmąją Polas palikdavo netoliese. Su užrašais "5 jygos punktai" (taip atskleisdavo, kiek užuominų turėsiu ieškoti) ir, pavyzdžiui, "Panaršyk spintą". Į pirmąją retai kada įtraukdavo mįslę, užtat į kitas - visada. Pamenu vieną, kuriame perskaičiau "eik ten, kur tėtis nuspyrė katiną" Paprasčiau tariant, man reikėjo drožti prie senojo šulinio. Kitas ragino: "eik prie "fermos" Truputį pasukęs galvą supratau, kad Polas turėjo omenyje "Fermos" traktorių. Jygos punktą, aišku, radau ant jo sėdynės, prispaustą akmeniu. Nes jygos punktus atstodavo perlenkti rašteliai. Man dažniausiai tekdavo minti mįsles, bet jei kuri nors pasirodydavo per sunki, Polas duodavo užuominų. Galiausiai, kai visas perprasdavau, gaudavau prizą. Kokakolą, "RC kolą" arba ledinuką.

Skotas įbeda į ją akis. Pats sėdi baltos sienos fone. Nusvirusios niam niam medžio - tiksliau, gluosnio - šakos atitveria juodu nuo išorinio pasaulio.

Jis prabyla po pauzės:

- Kartais tėtį užvaldydavo grasus krekulas, kuriuo ne visada pavykdavo atsikratyti pjūviais. Vieną dieną taip apsėstas jis pastatė mane...

7

...ant koridoriaus suoliuko, tokie buvo jo žodžiai. Dabar Lizė juos atminė (norėjo to ar ne), bet plačiau praskleisti purpurinės uždangos, už kurios slypėjo prisiminimai, ne-

spėjo, nes atvirame prieangyje, iš vidinio kiemo pusės, išvydo žmogų. *Tikrą* žmogų, ne žoliapjovę ar dulkių siurblį. Laimei, laiku pastebėjo, kad atėjūnas vilki chaki spalvos uniformą, kaip ir šerifo pavaduotojas Bokmanas, antraip būtų suklykusi lyg Džeimė Li Kertis iš "Visų šventųjų dienos"

Svečias prisistatė šerifo pavaduotoju Alstonu. Jis atėjo iš šaldiklio paimti negyvą katiną ir užtikrinti, jog per šią dieną dar ne sykį patikrins, kaip jai sekasi. Kai paklausė, ar Lizė turi mobilųjį telefoną, toji linktelėjo. Mobilusis gulėjo "BMW" salono dėklėje. Gal netgi nebuvo išsikrovęs. Alstonas pasiūlė nepaleisti jo iš rankų ir į greitojo rinkimo sąrašą įsivesti šerifo kontoros numerį. Pamatęs jos veido išraišką pridūrė, kad pats galėtų atlikti šitą darbą, jeigu "ponia Lendon nesusipažinusi su ta programėle".

Lizė, kuri retai kada naudodavosi savo mažuoju mobiliuoju, nuvedė šerifo pavaduotoją Alstoną prie "BMW". Telefonas pasirodė besąs tik pusiau įkrautas, tačiau jo laidas glūdėjo daiktadėžėje, tarp sėdynių. Pareigūnas iš prietaisų skydelio ištraukė žiebtuvėlį, pastebėjo, kad jis vietomis aplipęs pelenais, ir sustingo.

- Pirmyn, - paragino Lizė. - Aš maniau, jog vėl grįšiu prie senų įpročių, bet surūkiau kelias cigaretes ir persigalvojau.

- Išmintingai pasielgėte, mem, - visiškai rimtai atsiliepė Alstonas. Padėjo žiebtuvėlį į šoną ir į jo lizdą įspraudė laido kištuką. Lizė nė nenumanė, kad prie patrono galima prijungti mobilųjį. Savąjį "Motorola" aparatą visada įkraudavo virtuvėje, jei tiktai prisimindavo tai padaryti. Telefoną turėjo dvejus metus, bet taip ir neįprato prie minties, jog aplinkui nėra kito žmogaus, kuris perskaitytų instrukcijas ir paaiškintų, ką reiškia "pav. 1" ir "pav. 2".

Ji pasidomėjo, kiek laiko užtruks įkrovimo procedūra.

- Ne ilgiau kaip valandą. Gal trumpiau. Tuo metu siūlyčiau per toli neatsitraukti nuo kitų telefonų.

- Suprantama. Vienas jų yra daržinėje. Ten ir kuisiuos.

- Puiku. Kai mobilusis įsikraus, prisitvirtinkite jį prie diržo arba užsikabinkite už kelnių juosmens. Menkiausio pavojaus atveju spūstelkite "1"... ir bum - jus iš karto sujungs su policija.

- Dėkui.

- Nėra už ką. Kaip minėjau, aš pas jus dar apsilankysiu. Vakare mane pakeis Denas Bokmanas, nebent jį skubiai iškviestų. Taip nutikti gali, nes nedideliuose miesteliuose penktadieniais darbo netrūksta. Bet jūs turite telefoną, žinote greitojo rinkimo numerį, ir jeigu jį nuspausite, Bokmanas kaipmat sugrįš.

- Nuostabu. Ar jau ką nors girdėjote apie mane persekiojantį žmogų?

- Ničnieko, mem, - ramiai atsiliepė šerifo pavaduotojas. Antra vertus, ko Alstonui nerimauti? Niekas negrasino *jo* sužaloti, ir vargu ar kas išdrįstų kibti prie šešių pėdų penkių colių ūgio vyro, kuris svėrė ne mažiau kaip du šimtus penkiasdešimt svarų. *Pakiurksojęs tupykloje, laisvai atsikratytų septyniasdešimties svarų**, nesusilaikytų nepridėjęs jos tėvas; Lisbon Folse Dendis Debušeras garsėjo savo šmaikštumu.

- Gavęs naujos informacijos, Endis - šerifo pavaduotojas Klaterbakas, kuris vadovauja mūsų kontorai, kol šerifas Ridžvikas atsidžiaugs medaus mėnesiu, - tučtuojau su jumis susisieks. Jums tereikia imtis įprastų atsargumo priemonių. Kai esate namuose, ypač sutemus, užrakinkite visas duris.

- Aišku.

---

*Maždaug 198 cm, 113 kg ir 31 kg.

- Ir laikykite mobilųjį po ranka.

- Būtinai.

Jis iškėlė nykštį ir nusišypsojo, kai Lizė pakartojo gestą.

- Dabar prigriebsiu katinėlį. Manau, apsidžiaugsite juo atsikračiusi.

- O taip, - patvirtino Lizė, nors jai labiausiai knietėjo atsikratyti šerifo pavaduotoju Alstonu, nulėkti į daržinę ir patikrinti, kas tūno po lova, pastaruosius dvidešimt metų prastovėjusia nubalintame vištų garde. Įsigyta

(*mein gott*)

Vokietijoje, kur

8

persekioja vienos nesėkmės.

Lizė nepamena, kur girdėjo šią frazę, bet svarbiausia, kad per devynis mėnesius, praleistus Brėmene, ji vis dažniau atklysta į galvą. *Juos persekioja vienos nesėkmės.*

Rudenį namą, stovintį Bergenštrase Žiedo kelyje, varsto skersvėjai, žiemą čia šalta; kai atslenka varganas pavasaris, kambariuose įsivyrauja drėgmė, o pro stogą laša. Pirmojo aukšto tualetas siaubingai kriokia. Pastato savininkas vis žada jį sutaisyti, bet po kurio laiko nė nebesiteikia atsakyti į skambučius. Galop Skotas už pasakišką sumą nusisamdo vokiečių teisininkus - nes, aiškina žmonai, nenori, kad prakeiktas savininkas taip lengvai išsisuktų, negali leisti jam laimėti. Ir "prakeiktam" namo šeimininkui retsykiais, kai Skotas nemato, mirksinčiam Lizei (ši nedrįsta jo išduoti vyrui, kuris, susidūręs su "prakeiktais" pastatų savininkais, praranda humoro jausmą) tenka nusileisti. Išsigandęs teisinių

problemų, jis kai ką paremontuoja: sutvarko stogą, pasirūpina, kad tualetas vidurnakčiais nežadintų nuomininkų savo klaikiu kvatojimu, netgi pakeičia - tikras stebuklas - radiatorius. Vieną vakarą pasirodo girtas ir apšaukia juos vokiečių bei anglų kalbos mišiniu, išvadindamas Skotą *amerikiečių komunistų uitena* (pastarąjį žodelį jos vyras su pasimėgavimu atmena iki gyvenimo pabaigos). Skotas, pats toli gražu ne blaivus - Vokietijoje su sausu įstatymu nedraugavo - kažkuriuo momentu įkyruoliui pasiūlo cigaretę: *Nagi, nagi, mein Führer, bitte, bitte!* Tais metais Skotas geria, laido sąmojus, teisininkais siundo "prakeiktus" namų savininkus, tačiau rašomosios mašinėlės neliečia. Nerašo, nes visada įkaušęs? O gal visuomet girtas todėl, kad nerašo? Lizė atsakymo nežino. Koks skirtumas? Juk šeši ir pustuzinis yra vienas ir tas pats. Gegužę, kai jis, ačiū Dievui, pagaliau užbaigs trumpalaikę dėstytojo karjerą, ji tetrokš atsidurti ten, kur pokalbiai prekybos centruose ir krautuvėlėse neprimena baidyklių burbuliavimo iš "Daktaro Moro salos". Aišku, taip sakyti negražu, bet esmė ta, kad per viešnagę Brėmene Lizė neįstengia susirasti draugų netgi tarp angliškai kalbančių fakulteto darbuotojų žmonų, o vyras nuolat pradingęs universitete. Ji per daug laiko leidžia vėjų traukiamame būste įsisupusi į skarą, tačiau vis vien sušalusi, dažniausiai vieniša ir liūdna, žiūri nesuprantamas televizijos programas, klausosi, kaip riaumoja žiediniu keliu į kalną dardantys sunkvežimiai. Nuo stambiųjų, "Pežo", griausmo dreba grindys. Supratimas, jog Skotas irgi kankinasi, nes jam nenusisekė su studentais, o pačios paskaitos prilygo katastrofai, jai nė kiek nepadeda. Kas čia keisto? Nežinia, kas teigė, neva "kančia dievina draugiją", tačiau jis arba ji velnioniškai klydo. Matyt, derėtų pripažinti faktą, kad *juos persekioja vienos nesėkmės*, ir taškas.

Kai Skotas *grįžta* namo, jis smakso akiratyje dažniau nei Lizė įpratusi, nes į savo niaurų kambarėlį, turėjusį atstoti darbo studiją, neropoja. Iš pradžių *bando* rašyti, bet gruodį pertraukėlės tarp mėginimų vis labiau prailgsta, o vasarį savo užmačių jis galų gale atsisako. Žmogus, gebantis taukšėti rašomosios mašinėlės klavišais 6-ajame motelyje, palei kurį driekiasi aštuonios automobiliais užgrūstos juostos, o antrame aukšte klega vakarėlį surengę studentų brolijos nariai, visiškai ištežo ir užmiršo savo priesaką: "laikykis" Užuot kūręs apsakymus, ilgus, triukšmingus, netgi varginančius savaitgalius jis leidžia su žmona. Ji dažnai geria ir prisisprogsta kartu su Skotu, kadangi nesumąsto, kuo dar, be pasidulkinimų, galėtų užsiimti. Pirmadieniais, kai ima kankinti juodos pagirios, Lizė kone džiaugiasi matydama jį einantį pro duris, tačiau dešimtą vakaro, Skotui vis dar negrįžus, ji paprastai įsitaiso prie svetainės lango, dėbso į Žiedo kelią, nekantriai laukia, kol pasirodys jų išsinuomota "Audi", svarsto, kur vyras užsisėdėjo ir su kuo lėbauja. Tiksliau, kokį svaigalų *kiekį* sudorojo. Kai kuriais šeštadieniais Skotas ją kalbina erdviame, skersvėjuotame name pažaisti slėpynių ir bent jau taip sušilti. Retsykiais jie vaikosi vienas kitą, strykčioja laiptais, laksto po koridorius absurdiškomis *lederhosen**, kvatoja, kaip žolės prisirūkę (ir, žinoma, seksualiai įsiaistrinę) paaugliai, klykauja vokiškus žodelius: *ahtung, jawohl, ich habe kopfschmersen* ir dažniausiai *mein gott***. Paprastai, tie kvailiojimai užsibaigia seksu. Tą žiemą ir pavasarį Skotui nuolat maga kruštis, tiek įkaušus, tiek blaiviam (nors su alkoholiu jis ilgam neišsiskirdavo). Prieš apleisdami namą Bergenštrase Žiedo kelyje, jie glamžėsi visose gyvenamose patalpose, daugumoje vonios kam-

*Odiniai šortai su petnešomis (vok.).
**Dėmesio, taip, klausau, man skauda galvą, o Dieve (vok.).

barių (įskaitant šiurpiai gargaliuojančio tualeto draugiją), ir net kai kuriose spintose. Sekso perteklius - viena iš priežasčių, dėl kurios ji niekada nesijaudina (na, *beveik* niekada), jog Skotas su kažkuo užmezgė meilės ryšį, nors namo grįžta vėlai, be paliovos geria ir nedaro to, kam yra *sutvertas*. Kitaip tariant, nerašo savo istorijų.

Be abejo, Lizė irgi neužsiima tuo, kas *jai* skirta. Kartkartėmis šis supratimas perveria sąmonę. Ne, Skotas nemelavo, nenukreipė šnekos kitomis temomis. Ne, nieko panašaus. Savo reikalavimą išsakė tiktai sykį, bet tiesiai šviesiai: vaikų jiedu neturės. Jeigu Lizė jaučia, kad norės kūdikio, - juk pati kilusi iš gausios šeimos, - susituokti jie negalės. Iš skausmo jam plyš širdis, bet kaip nors su tuo susitaikys. Taip išklojo po niam niam medžiu, kur abu sėdėjo, apsupti keisto spalio sniego. Brėmene ji leidžia sau prisiminti pokalbį tik vienišomis darbo dienų popietėmis, kai neaišku, kuri valanda - kai už lango boluoja dangus, o keliu nenutrūkstamu srautu plūsta automobiliai, drebindami lovą, kurią jis nupirko ir vėliau užsispirs perkelti į Ameriką. Lizė neretai guli ranka prisidengusi akis, mąstydama, kad mintis keliauti į Vokietiją buvo *siaubingai* kvaila, nors savaitgaliais abu daug kvatoja ir aistringai (protarpiais karštligiškai) mylisi. Per pasidulkinimus jie krečia tokius dalykus, kurie prieš pusę metų nė nebūtų šovę jai į galvą. Ir Lizė žino, jog tas variacijas pakurstė ne tiek meilė, kiek nuobodulys, namų ilgesys, alkoholis ir nuolatinė melancholijos būsena. Jo potraukis į svaigalus pradeda Lizę gąsdinti. Jeigu Skotas neišblaivės, jam gresia rimti nemalonumai. Depresiją jai kelia ir tuščios įsčios. Jie taip susitarė, gryna teisybė, tačiau anuomet, po niam niam medžiu, Lizė nepajėgė suvokti, kad metai bėga, o laiko našta ima vis labiau slėgti. Galbūt grįžęs į Jungtines Valstijas vyras vėl rašys, bet ką veiks *ji?* Brėmene

tysodama ant lovos, ranka prispaudusi akis, Lizė pagalvoja: *jis man niekada nemelavo*, bet nujaučia, kad netolimoje ateityje šis faktas gali jos nebetenkinti. Perspektyvos baugina. Kartais ji gailisi su Skotu Lendonu sėdėjusi po *brudinu* gluosniu.

Kartais gailisi išvis jį pažinusi.

9

- Netiesa, - sukuždėjo šešėliuose skendinčiai daržinei, bet jos tvirtinimą, rodos, paneigė antrame aukšte įrengta studija - visos tos knygos, istorijos, praėjęs gyvenimas. Dėl santuokos Lizė neapgailestavo, vis dėlto... taip, momentų, kai ji gailėdavosi sutikusi savo sudėtingo charakterio, tam tikrų bėdų kamuojamą vyrą, pasitaikydavo. Ir kodėl negalėjo įsimylėti kito žmogaus? Pavyzdžiui, programuotojo, kuris per metus uždirbtų septyniasdešimt tūkstančių dolerių ir jai padovanotų tris mielus vaikelius? (Porą berniukų bei mergaitę. Vienas jau būtų užaugęs ir vedęs, kiti du dar lankytų vidurinę mokyklą.) Tačiau jai išpuolė kitoks gyvenimas.

Užuot iš karto patraukusi prie vokiškos lovos, Lizė žengė į savo tariamą kabinetą. Ir ką ji ketino čia veikti, kol Skotas antrame aukšte sėdėdavo prie rašomojo stalo? Sunku pasakyti. Viena aišku: dabar ją atviliojo autoatsakiklis. Langelyje, pažymėtame užrašu NEIŠKLAUSYTOS ŽINUTĖS žvilgėjo raudonas vienetukas. Galbūt reikėtų susisiekti su šerifo pavaduotoju Alstonu ir leisti jam išklausyti pranešimo? Ne, neverta. Jei skambino Dūlis, perduoti jo žinią policijai bus galima vėliau.

Žinoma, kad Dūlis - kas gi dar?

Lizė įsitempė, pasiruošusi ir vėl išgirsti grasinimus, iš-

tartus ramiu, neva supratingu, balsu, ir spūstelėjo atsakiklio mygtuką. Po akimirkos jauna moteris, vardu Ema, ėmė aiškinti, kaip *išaugtų* namo šeimininkės santaupos, jeigu ji pasirinktų MCI kompaniją. Lizė išjungė entuziastingu tonu išsuoktą pranešimą vidury žodžio, paspaudė IŠTRINTI ir pagalvojo: *Ir tai, vadinasi, moteriška intuicija!*

Ji pasišalino iš kabineto prunkšdama.

10

Lizė žvelgė į Brėmene įsigytą lovą be jokios nostalgijos ar liūdesio, nors su vyru ant jos mylėjosi - bent jau dulkinosi, nes neaišku kiek per **SKOTO IR LIZĖS VIEŠNAGĘ VOKIETIJOJE** buvo *tikros* meilės - šimtus kartų. *Šimtus?* Per devynių mėnesių laikotarpį, ypač kai darbo dienomis, pasičiupęs lagaminėlį, kuris trinksėdavo į kelią, jis pro duris neretai išsvyruodavo septintą ryto, o grįždavo, gan dažnai įkaušęs, dešimtą vakaro ar net be penkiolikos vienuolika? Ar tai įmanoma? Taip, greičiausiai, jeigu visus savaitgalius paskiri, kaip pasakytų Skotas, "birbinimosi maratonui". Kodėl ji turėtų puoselėti švelnius jausmus tam tyliam paklodėmis aptiestam monstrui? Nors ant jo ir lingavo begalę sykių? Nelemtas baldas veikiau nusipelnė neapykantos, nes ji pasąmoningai suvokė (per vieną vakarėlį išgirdo, kaip Skotas kažkam išrėžė: *Lizė velniškai sumani, jei tik nepradeda apie tai mąstyti*, bet nežinojo, kaip reaguoti - jaustis pamalonintai ar susigėsti), jog toje lovoje vos nežlugo jų santuoka. Na, ir kas, kad seksas vedė iš proto arba kad besidulkindama ji patirdavo daugybę orgazmų, ir tokių galingų, jog iš pasitenkinimo dilgsėdavo kiekvienas nervas; na, ir kas, kad jai pavyko rasti vieną vietelę, kurią paliesdavo prieš jam iš-

siliejant - retsykiais Skotas tik suvirpėdavo, kartais užstaugdavo vis dar į ją įsispraudęs, įkaitęs kaip.... na, įkaitęs, kaip šutykla, ir Lizės oda nueidavo pagaugais. Tą prakeiktą daiktą derėtų apdengti drobule lyg milžinišką lavoną, nes per nepilnus metus Vokietijoje audringos emocijų vėtros juodu nuginė klystkeliais. Abu vis stipriau ir energingiau gniaužė vedybų gerklę. Meilė? *Pasimylėjimas?* Galbūt vieną kitą kartą. Tačiau juos užgožė tūžmingo krušimosi gausa. Po kiekvieno pasibarškinimo esybei, kurią įkūnijo Skotas bei Lizė, vis sunkiau sekėsi kvėpuoti. Galiausiai jie išsinešdino iš Vokietijos. Sautemptone nusipirko bilietus į "Karalienę Elžbietą 2" ir išplaukė į Niujorką. Antrąją kelionės dieną pasivaikščiojusi po denį ji sustojo prie savo kajutės durų, pakreipė galvą ir įsiklausė. Iš vidaus atsklido neskubrus, bet ritmiškas rašomosios mašinėlės taukšėjimas. Lizė nusišypsojo.

Ji nedrįso patikėti, kad nesėkmingas periodas užsibaigė, tačiau suvokus, jog Skotas vėl atsidėjo rašymui, dvejonės pamažu ėmė sklaidytis. Kai jis pareiškė nusprendęs atsisiųsti "mein gott lovą" į Jungtines Valstijas, Lizė tam neprieštaravo, nors ir žinojo, kad ant jos niekada nemiegos ir nesimylės. Jeigu Skotas būtų paraginęs tuo užsiimti - *cik karceli, mazoji Ly-yze, valdan senų gelų laikų,* - ji būtų atsisakiusi. Tiksliau, pasiūliusi jam užsikrušti ir priburbuliuoti *brudo* krūvoje. Jeigu pasaulyje egzistavo apsėstas baldas, vadinasi, jiems pasisekė (arba ne) tokį įsigyti.

Lizė priartėjo prie lovos, atsiklaupė ir pasilenkusi kilstelėjo užtiesalo kraštelį. Uždaroje, pelėsiais atsiduodančioje erdvėje, kurioje tarsi grįžęs namo (*kaip šuo, kuris seka paskui savo vėmalų kvapą,* sušmėžavo mintis galvoje) tvyrojo vištų išmatų tvaikas, ji rado tai, ko taip ilgai dairėsi.

Šešėliuose dunksojo kedrinė gerosios mamulės Debušer skrynia.

VIII. LIZĖ IR SKOTAS (PO NIAM NIAM MEDŽIU)

1

Telefonas suzirzė, vos tik ji įžengė į saulėtą virtuvę, glėbyje laikydama kedrinę skrynelę. Lizė nuleido nešulį ant stalo, pakėlė ragelį ir atsainiai tarė: "Alio" Džimo Dūlio balso nebebijojo. Jeigu skambino persekiotojas, ji išrėš apie grasinimus pranešusi policijai ir nutrauks ryšį. Dabar buvo per daug užsiėmusi, kad leistųsi užvaldoma baimės.

Tačiau jos numerį surinko ne Dūlis, o vyresnioji sesuo, šiuo metu sėdinti "Žaliosios vejos" svečių kambaryje, apimta kaltės jausmo, jog susisiekė su Kanta, dėl ko Lizė nė kiek nesistebėjo. Įdomu, kaip jos elgtųsi, jeigu Meine būtų Kantata, o Bostone - Darla? Turbūt lygiai taip pat. Nežinia, ar Kantą su Darla tebesiejo švelnūs jausmai, bet jos iki šiol kibosi viena į kitą kaip alkoholikas, įsistveriantis į svaigalų butelį. Kai seserys dar buvo vaikai, geroji mamulė sakydavo, kad, Kantatai susirgus gripu, jos karštinę perimdavo Darlana.

Lizė mėgino parinkti tinkamus atsakymus, kaip ir anksčiau, kai telefonu šnekėjosi su Kanta. Pastangas nulėmė tapatūs motyvai: noras kuo greičiau užbaigti velnionišką pokalbį ir imtis savų reikalų. Vėliau nerimas dėl seserų sugrįš - Lizė taip vylėsi, - bet nūnai sąžinės užkankinta Darla jai rūpėjo ne labiau negu daržove virtusi Amanda. Geriau pagalvojus, ne labiau, negu dabartinė Džimo Dūlio buvimo vieta. Svarbiausia, kad vyrukas nesiblaškytų jos kambaryje mostaguodamas peiliu.

Ne, patikino ji Darlą, tu nesuklydai paskambinusi Kantai. Taip, elgeisi teisingai, kai liepei seseriai likti Bostone. Ir taip, šiandieną Lizė būtinai aplankys Amandą.

- Tai siaubinga, - sielvartingai išspaudė Darla. - Ji *klaiki*. - Paskubomis pridūrė. - Ne, ne, žinoma, ne ji pati... man tiesiog šiurpu į Mendę *žiūrėti*. Ji sėdi *nekrutėdama*. Kai rytą užėjau į palatą, ryto saulė kaitino jos skruostą. Oda atrodė tokia pilka ir *sena*...

- Ramiau, mieloji, - tarė Lizė ir pirštų galiukais perbraukė lakuotą, glotnų gerosios mamulės skrynios paviršių. Nors ir uždaryta, dėžutė skleidė salsvą kvapą. Pakėlusi dangtelį, Lizė įtrauks į šnerves tą aromatą. Pasijus taip, lyg alsuotų praeitimi.

- Ją maitina per lašinę, - tęsė Darla. - Prijungia protarpiais. Bet jei Mendė nepradės valgyti pati, adata liks įsmeigta į ranką visą laiką. - Ragelyje pasigirdo garsus šniurkštelėjimas. - Ją maitina per *lašinę!* Jau dabar Amanda atrodo tokia *liesutė*... ir nereaguoja į jokius kalbinimus. Pašnekėjau su sesele, kuri užsiminė, jog kai kurie ligoniai neatsipeikėja daugelį metų, kartais net iki mirties. Ak, man baisu apie tai *pagalvoti!*

Pirštais užčiuopusi skrynios vyrius, Lizė vyptelėjo. Tiesą sakant, jos veidą nušvietė palengvėjimo šypsena. Darla įsijautė į sau įprastą dramų karalienės, primadonos vaidmenį, vadinas, jos vėl stovi ant tvirto pamato. Dvi seserys, bendraujančios pagal nuvalkiotą scenarijų. Viename laido gale - Jautrioji Darla. Paplokite jai, ponios ir ponai. Kitame - Mažoji Lizė. Smulkutė, bet ištverminga. Nepagailėkite aplodismentų ir jai.

- Darla, aš pas tave atlėksiu popiet. Pakalbėsiu su Daktaru Albernesu. Tuo metu jis jau geriau žinos, kokia Amandos būklė...

- Tikrai taip manai? - abejodama paklausė sesuo.

- Be abejo, - užtikrino Lizė, nors neturėjo nė menkiausio supratimo, ar gydytojai bus ką nors išsiaiškinę. - *Tau* reikėtų keliauti namo ir prigulti. Galbūt nusnūsti.

- Susimildama, aš *neįstengsiu* užmigti! - teatrališkai paskelbė Darla.

Lizei buvo nė motais, ką sesuo veiks: valgys, trauks žolytę ar tries tarp begonijų. Ji tenorėjo nutrenkti telefoną šalin.

- Brangioji, verčiau grįžk namo ir atsipūsk. Atleisk, turiu bėgti - šį tą kepu orkaitėje.

- Nejaugi! *Tu?* - kaipmat džiaugsmingai pragydo Darla. Nuostabos šūksnis suerzino Lizę. Tarytum per savo gyvenimą ji nebūtų kepusi nieko įmantresnio negu... na, negu maistą iš "Hamburger Helper" pakelio. - Bananinį pyragą?

- Panašiai. Žemuoginį. Noriu pažiūrėti, ar jis neapsvilo.

- Bet pas Mendę šiandien atvyksi, tiesa?

Lizė panūdo užstaugti.

- Taip, popiet, - ramiai atsakė.

- Tuomet... - sesers balse vėl buvo girdėti dvejonė. *Įtikink mane,* prašė jis. *Nesitrauk nuo telefono dar kokias penkiolika minučių ir įtikink mane.* - ...turbūt važiuosiu namo.

- Puiku. Sudie, Darla.

- Bet tu iš tikrųjų manai, kad elgiausi teisingai skambindama Kantai?

Taip! Gali skambinti, kam nori! Briusui Springstynui! Helui Holbrukui! Kondolizai Rais, po velnių! Tik PALIK MANE RAMYBĖJE!

- Žinoma. Gerai, kad taip padarei. Jei išgirsi kažką naujo, perduok... - Lizė prisiminė užrašus, matytus Amandos Manijų knygelėje, - ...žinutę.

- Aha... Na, Lize, iki pasimatymo.

- Iki, Darla.

Trakšt.

Pagaliau.

Ji užsimerkė, atvožė skrynelę ir įkvėpė sodrų kedrų kvapą. Akimirką įsivaizdavo esanti penkerių, dėvinti išaugtus Darlos šortus, avinti savuosius kaubojiškus mažosios raitelės batus su nublukusiomis rausvomis sagtimis.

Galų gale Lizė pažiūrėjo į dėžės turinį.

2

Pačiame viršuje gulėjo į foliją įvyniotas paketas, šešių ar aštuonių colių ilgio, keturių colių pločio ir dviejų colių storio. Iš šonų kyšojo pora gumulėlių, dėl kurių apvalkalas suapvalėjo. Kol traukė jį iš skrynios, nenutuokė, ką laiko rankoje, bet užuodė mėtų dvelktelėjimą (ar tik šitas aromatas nebuvo sumišęs su kedrų kvapu?) Prisiminė, kas čia glūdi, dar prieš nuplėšdama foliją ir pamatydama į akmenį sukietėjusį vestuvių torto gabalėlį, iš kurio styrojo dvi plastikinės figūrėlės: vyrukas su fraku bei cilindru ir mergina balta nuotakos suknele. Lizė ketino Skotą pavaišinti skanėstu per pirmąsias santuokos metines. Tai kažkoks prietaras? Jei taip, tortą reikėjo padėti šaldiklyje, o ne čia.

Lizė nagu nuraikė truputį glajaus ir jo paragavo. Beveik jokio skonio, tik užuomina į saldumą ir mėtą. Jie susituokė Niumeno koplyčioje, pastatytoje Meino universiteto teritorijoje, bet ne pagal bažnytines apeigas. Ceremonijoje dalyvavo visos seserys, netgi Džodė. Jaunikiui nuotaką atvedė Linkolnas, vienintelis gyvas tėčio Debušero brolis, kuris atvyko iš paties Sabato miestelio. Vestuves stebėjo Skoto

draugai iš Pitsburgo bei Meino universitetų, jo agentas atliko vyriausiojo pabrolio pareigas. Lendonų giminė, aišku, neprisistatė. Skoto šeimyniškiai buvo mirę.

Po suakmenėjusio torto gabalu gulėjo pora kvietimų į vestuves. Lizė su anuomet dar būsimu vyru parašė juos ranka, pasidalinę darbą pusiau. Ji išsaugojo po vieną sau ir Skotui. Po kortelėmis slypėjo suvenyrinė degtukų dėžutė. Jie svarstė, ar nereikėtų kvietimus ir degtukų paketėlius atspausdinti - galėjo taip išlaidauti net ir nesulaukę pajamų srauto, kurį turėjo sukelti išparduotas "Pabėgusių iš pragaro" tiražas, bet galiausiai nutarė, jog rankų darbo kūrinėliai atrodys asmeniškesni (ir, aišku, originalesni). Lizė prisiminė, kaip Klyvs Milso "IGA" prekybos centre nusipirko penkiasdešimt paprastų popierinių degtukų paketėlių ir juos apipavidalino raudonu šratinuku. Dabar tikriausiai laikė paskutinius savo padermės atstovus. Ji įsmeigė akis į užrašą, spinduliuodama archeologės smalsumą ir mylimosios širdgėlą.

Skotas ir Liza Lendonai
1979-ųjų lapkričio 19-oji
"Dabar mes dviese"

Nuo besikaupiančių ašarų ėmė peršėti akys. *Dabar mes dviese.* Tai pakoreguotas knygelės apie Mikę Pūkuotuką "Dabar mes šešiese" pavadinimas, sakė Skotas, kuris ir pasiūlė eilutę. Puikiai žinodama, apie ką jis kalba - vaikystėje daugybę sykių kamavo Džodotą arba Amandą prašymais paskaityti apie Šimtamylę girią, - Lizė pagyrę Skotą už nuostabų sumanymą ir netgi jį pabučiavo. Šiuo momentu vos pajėgė žiūrėti į degtukų paketėlį bei kvailai narsų šūkį. Ji atsidūrė kitame vaivorykštės gale, liko vienui viena... Įgrūdusi degtukus į palaidinukės kišenę, Lizė delnu perbraukė

skruostus ir nusivalė ašaras - kelios vis dėlto ištryško. Atrodo, tyrinėjant praeitį, jas šluostyti teks ne kartą.

Kas man daros?

Už galimybę sužinoti atsakymą Lizė mielai būtų paaukojusi savo "BMW" ir sumokėjusi dar daugiau. Viskas klojos taip gerai! Po laidotuvių ji apraudojo vyrą, tačiau gedulo tarpsnis baigėsi ir atėjo laikas žvelgti pirmyn. Dvejus metus tuo tikėjo, neabejojo, kad eilutė iš senos dainos byloja tiesą - "aš neblogai verčiuosi ir be tavęs", bet ėmėsi tvarkyti Skoto studiją ir prikėlė jo vaiduoklį. Ne kokiame antgamtiškame dvasių pasaulyje, o *savyje.* Netgi tiksliai žinojo, kada ir kur jį prižadino: baigiantis pirmai valymo dienai, ne visai trikampiame kampe, kurį Skotas praminė "atsiminimų kertele". Būtent čia, ant sienos, kabėjo visi apdovanojimai bei padėkos - Nacionalinės knygos bei Pulicerio premijos ir raštas, patvirtinantis, kad "Pabėgę iš pragaro" įvardinti geriausiu pasaulio fantastiniu romanu. Kas gi įvyko?

- Aš palūžau, - sulemeno Lizė virpančiu, išgąsdinto vaiko balseliu ir sužiedėjusio vestuvinio torto luistą vėl įvyniojo į foliją.

Šiuo atveju kitas žodis nė netiktų. Ji *palūžo.* Prisiminimai apie nemalonų epizodą buvo kiek padūmavę, bet Lizė žinojo, kad viskas prasidėjo nuo troškulio. Atminė, kaip žengė į idiotišką, *brudiną* baro nišą - idiotišką, nes Skotas nebevartojo alkoholio, nors draugystė su svaigalais tęsėsi gerokai ilgiau negu meilės romanas su cigaretėmis, - tačiau nieko nepešė. Vietoj vandens čiaupas išspaudė vamzdžių pukšėjimą. Nelaukdama, kol garsus pakeis skystis, ji užsuko vandentiekį ir grįžo prie tarpdurio, baro nišą skiriančio nuo atsiminimų kertelės. Palubėje blausiai švietė prie reostato prijungta lemputė. Esant tokiam apšvietimui viskas atrodė įprastai - niekas nesikeičia, cha cha. Jai dingojos, jog po

akimirkos Skotas atidarys studijos duris, įsvyruos į kambarį, visu garsu įjungs grotuvą ir sės rašyti. Lyg nė nebūtų amžiams apleidęs žmonos. Ir ką ji tikėjosi pajusti? Liūdesį? *Nostalgiją?* Tikrai? Kažką tokio švelnaus, sielą šildančio, kaip *nostalgija?* Jei taip, panašūs lūkesčiai prilygo iš kojų griaunančiam pokštui, nes ją užliejo deginantis ir ledinis

3

Praktiškąją Lizę, savitvardos neprarandančią Lizę (neskaitant galbūt tos dienos, kai užsimojo sidabriniu kastuvu, bet net ir tuomet ji pasirodė neblogai), mažąją Lizę, kuri išlieka šaltakraujiška, kai kiti nebeįstengia valdytis, užlieja akinantis, kunkuliuojantis įniršis, aptemdęs sąmonę ir užvaldęs kūną. Kad ir kaip keista (gal net paradoksalu), visaapimantis įtūžis prablaivo protą. Dveji metai - ganėtinai ilgas laiko tarpas, bet ji pagaliau įsisąmonina realybę. Tiesa *iškyla aikštėn.*

Jis *pakratęs kojas*, kaip sakoma. (Ar patinka?)

Jis *nusprogęs*. (Skamba neblogai?)

Jis *palindęs po velėna.* (Šitą žuvėlę pasisekė sučiupti telkinyje, iš kurio mes geriame ir kuriame žvejojame.)

Kai suvirškini esmę, kas iš jos lieka? Ogi tai, kad Skotas ją paviliojo ir metė. Paraitė kulnus. Parodė uodegą ir leidosi į kojas - pranyk, Džekai, kaip savo dainoje siūlė Rėjus Čarlzas, - sėdo į Vidurnakčio ekspresą, panūdo nusidanginti į Indėnų teritoriją. Paliko moterį, kuri jį mylėjo kiekviena kūno bei smegenų, glūdinčių ne itin išmoningoje galvoje, ląstele, ir šitą mėšliną... *brudiną... kiautą.*

Lizė palūžta. Įsiveržusi į atsiminimų kertelę, regis, girdi Skotą raginant: *LBKA, širdele, laikykis bet kokiomis aplin-*

kybėmis, tačiau tariamas balsas nuščiūva, ir ji puola nuo sienos draskyti nuotraukas, dekoratyvines lenteles, įrėmintus raštus. Griebia Lavkrafto biustą, kurį teisėjai, sprendžiantys, kokiai knygai skirti geriausio pasaulyje fantastinio romano titulą, įteikė už "Pabėgusius iš pragaro", ir sviedžia per visą studiją staugdama: "Užsi*krušk*, Skotai, užsi*krušk*, šūdo gare!" Po tos nakties, kai jis ranka suskaldė oranžerijos stiklą, po kruvinosios jygos nakties, Lizė vieną iš nedaugelio kartų pavartoja nepadailintą žodžio "šūdas" formą. Anksčiau niekada gyvenime taip ant jo nesiuto. Jeigu Skotas netikėtai čia išdygtų, Lizė, ko gero, jį nudobtų. Dabar įsisiautėjusi plėšo bevertes, vyro savimeilę glosčiusias atminimo dovanas, kol sienos lieka stūksoti plikos (retas kuris iš daiktų sudūžta, nes grindis dengia storas, minkštas kilimas - visa laimė, pagalvos ji vėliau, kai atgaus sveiką protą). Sukdamasi ratu lyg tornadas, Lizė šaukia jo vardą, klykia - *Skotai, Skotai, Skotai*, rėkia iš sielvarto ir įsiūčio, krioksmu reikalauja sugrįžti. *Niekas nesikeičia?* Nė velnio, po jo mirties *viskas* pasikeitė. Lizė nekenčia jo ir ilgisi, jaučia, kaip pro skylę, atsivėrusią širdyje, tvoskia vėjas, šaltesnis net už tą, kuris atūžė nuo pat Jelounaifo. Pasaulis toks tuščias ir nemielas, kai nėra žmogaus, galinčio tave pakviesti vardu. Iš atsiminimų kertelės ji stveria kompiuterio monitorių, ir tuo momentu stuburas perspėjamai sugirgžda. Et, *velniop* prakeiktą nugarą. Plikos sienos iš jos vaiposi, bet Lizė tebešėlsta. Nerangiai apsisuka ir sviedžią monitorių ten, kur anksčiau kabėjo apdovanojimai. Pasigirsta duslus trenksmas, ekranas išlakssto į šipulius, ir pagaliau įsivyrauja tyla.

Ne, lauke čerška svirpliai.

Netekusi jėgų, kūkčiodama Lizė susmunka ant apšnerkšto kilimo. Negi *išties* jį kažkaip prisišaukė? Privertė atgyti išliejusi tūžmingą, uždelstą širdperšą? Nejau Skotas ištrūko iš mirusiųjų pasaulio, kaip vanduo - iš čiaupo? Ji mano, kad

4

- Ne, - sumurmėjo Lizė. Nes Skotas, iš visko sprendžiant, parengė jygos punktus *gerokai prieš savo mirtį*. Pavyzdžiui, susisiekė su daktaru Albernesu, kuris pasirodė besąs klaikiai *didžiū-ūlis* Lendono kūrybos gerbėjas. Gavo, nors ir neaišku kaip, Amandos ligos istoriją, kurią parodė gydytojui, dėl Dievo meilės. O štai įdomiausia vieta: *Ponas Lendonas prašė, kad, jeigu mudu susitiktume, aš paklausčiau, kaip Nešvilyje jis išgąsdino seselę.*

Ir... kada jis nunešė kedrinę gerosios mamulės skrynią į daržinę ir padėjo po vokiška lova? Juk tai, be jokių abejonių, Skoto darbas.

1996-aisiais?

(*ša*)

1996-ųjų žiemą, kai Skoto protas pakriko, ir...

(*ŠA, LIZE, UŽSIČIAUPK!*)

Tiek to, kol kas apie 1996-ųjų žiemą ji negalvos, bet šis laikotarpis atrodė tinkamiausias...

Jygos paieška. Bet *kam* ji reikalinga? Kokiu tikslu? Kad Lizė galėtų etapais sugrįžti į praeitį, kurią siekė ištrinti iš atminties? Galbūt. *Greičiausiai.* Skotas išmanė tokius dalykus ir prijautė sąmonei, trokštančiai paslėpti siaubingiausius prisiminimus už purpurinės marškos ar nugrūsti į salsvai kvepiančias skryneles.

Geroji jyga.

Ak, Skotai, kuo gi ji gera? Kokia nauda iš skausmo ir sielvarto?

Trumpoji jyga.

Jei taip, kedrinė skrynia liudijo apie pabaigą arba jos ar-

tėjimą, bet Lizė numanė, kad, išdrįsusi žengtelėti pirmyn, sugrįžti atgal nebeįstengs.

Mažule, atsiduso Skotas... jos galvoje. Vaiduokliai neegzistavo. Tiktai atsiminimai. Tiktai velionio vyro balsas. Ji buvo visiškai tuo tikra. Žinojo, kad galėtų uždaryti skrynelę, užtraukti šiek tiek praskleistą užuolaidą ir palikti praeitį ramybėje.

Širdele.

Jis visuomet tardavo paskutinį žodį. Netgi miręs.

Lizė atsiduso - išspaudė pratisą, liūdną, vienatve atsiduodantį garsą - ir nutarė tęsti paiešką. Įsijausti į Pandoros vaidmenį.

5

Iš pigiai surengtų, ne bažnytinių vestuvių (tačiau pati santuoka buvo itin tvirta), ji išsaugojo nuotrauką, vaizduojančią banketą, kuris įvyko "Uoloje" - nešvariausiame, triukšmingiausiame, nuo rokenrolo griaudėjančiam Klyvs Milso bare. Jiedu su Skotu stovėjo susikibę, pasiruošę pirmam šokiui. Lizė vilkėjo baltą nėriniuotą suknelę, naujai iškeptas vyras buvo pasipuošęs specialiai šiai progai įsigytu juodu kostiumu - *graboriaus uniforma*, tvirtino jis, - kuriuo tą žiemą, važinėdamas po šalį ir reklamuodamas "Pabėgusius iš pragaro", rengėsi ne kartą. Fone ji matė Džodotą ir Amandą, neįtikėtinai jaunas ir žavias, pasirūpinusias šukuosenomis, viduryje plojimo sustingusiomis rankomis. Jaunoji nenuleido akių nuo Skoto, o tas šypsojosi ir spaudė jos liemenį. O Dieve, kokius ilgus plaukus turėjo - jie beveik siekė pečius.

Pirštų galiukais Lizė perbraukė nuotraukos paviršių, leido jiems nuslysti per žmones, dalyvavusius šventėje - ją ga-

lima pavadinti **SKOTAS IR LIZĖ, PRADŽIA!**, - suvokė atmenanti grupės iš Bostono pavadinimą ("The Swinging Johnsons"), ir dainą, pagal kurią jaunavedžiai šoko prieš savo draugus: perdirbtą broliukų Kornelijų ir sesutės Rozos "Per vėlu sugrįžti".

- Ak, Skotai, - sušnibždėjo ji. Pro akies kamputį išvarvėjo dar viena ašara, ir Lizė ją nutrynė atsainiu rankos judesiu. Nuleido nuotrauką ant saulėtos virtuvės stalo, užsimaniusi įdėmiau patyrinėti vaizdelį. Skrynioje netrūko valgiaraščių, servetėlių, popierinių degtukų paketų iš motelių, įkurtų centrinėje Jungtinių Valstijų dalyje. Pavyko atrasti net programą iš Indianos universiteto, skelbiančią, esą Skotas Lindenas skaitys ištrauką iš "Pabėgusių iš pragaro". Lizė ją išsaugojo dėl spaudos klaidos; paaiškino vyrui, kad vieną dieną toji programėlė bus verta pasakiškos sumos, o Skotas atsakė: *Širdele, tavo žodžiai - Dievui į ausį.* Pono *Lindeno* pasirodymas turėjo įvykti 1980-ųjų kovo 19-ąją... o kur suvenyrai iš "Elnio ragų"? Negi nieko iš ten nepasiėmė? Anais laikais panašių niekniekių kolekcionavimas tapo jos hobiu, ir Lizė galėjo *prisiekti...*

Pakėlusi "Skoto Lindeno" programėlę skrynioje ji išvydo tamsiai purpurinį valgiaraštį su aukso spalvos užrašais: **"Elnio Ragai"** bei **Roma, Niu Hempšyro valstija** ir taip aiškiai išgirdo Skoto balsą, tarsi jis būtų kalbėjęs tiesiai į ausį: *Kieno vežime sėdi, to ir giesmę giedi.* Šiuos žodžius ištarė tą vakarą, valgomajame (tuščiame, neskaitant jų bei padavėjos) užsakęs firminį virėjo patiekalą, ir vėliau, lovoje, kai abu nuogi glaudėsi vienas prie kito.

- Aš pasisiūliau sumokėti, - murmtelėjo Lizė, laikydama valgiaraštį tuščioje, saulės nutviekstoje virtuvėje, - bet tas vyrukas atsakė, kad nereikia. Nes mudu buvome vieninteliai svečiai. O už lango siautė pūga.

Neįprasta spalio pūga. Viešbutyje jie praleido dvi paras vietoj vienos, kaip iš pradžių planavo. Antrąją naktį, Skotui įmigus, Lizė dar ilgai būdravo. Šalto oro frontas jau slinko šalin, ir nuo pakraigių lašėjo tirpstantis sniegas. Ji gulėjo toje keistoje lovoje (pirmoje iš daugybės, kuriomis dalysis su vyru), mąstė apie Endrių "Degtuką" Lendoną, Polą Lendoną ir Skotą Lendoną - vienintelį iš savo šeimos, kuris sugebėjo išgyventi. Mąstė apie jygas - gerąsias ir kruvinąsias.

Mąstė ir apie purpurinę uždangą.

Kažkuriuo momentu vėjas išblaškė debesis. Pro langą įsismelkė mėnesiena, ir ji pagaliau užmigo. Kitą dieną, sekmadienį, jiedu išvažiavo atgal į miestą, iš žiemos grįžo į rudenį. Beveik po mėnesio šoko pagal "The Swinging Johnsons" traukiamą "Per vėlu sugrįžti"

Lizė atvertė valgiaraštį norėdama pažiūrėti, kokį firminį patiekalą virėjas siūlė, ir iš valgiaraščio išslydo nuotrauka. Fotografavo užeigos namų savininkas, mažuoju Skoto "Nikon" aparatu. Vyrukas iš kažkur iškrapštė dvi poras sniegbačių (kroso slides laikė sandėlyje, Šiauriniame Konvėjuje, kartu su keturiais sniegaeigiais) ir primygtinai jiems pasiūlė prasivaikščioti takeliu, vingiuojančiu už viešbutuko. *Kai sninga, miškai atrodo fantastiškai*, prisiminė Lizė jį sakant. *Ir jums niekas netrukdys - nei slidinėtojai, nei savaeigės rogės. Tokia proga pasitaiko kartą gyvenime.*

Jis net paruošė iškylai užkandžius, savo sąskaita pridėjo raudono vyno butelį. Užsitraukę storas kelnes, įsimuturiavę į skrandas su gobtuvais (Lizei kliuvo perdėm platus ir juokingai ilgas apsiaustas, kurio skvernai siekė kelius), iš malonios šeimininko žmonos gavę ausines, jie pasirengė nusifotografuoti. Stovėjo lauke, pūgos, primenančios specialiuosius Holivudo efektus, apsuptyje, įsispyrę į

sniegbačius, išsišiepę kaip porelė palaimingai nusiteikusių vėplų. Į Skoto kuprinę įkišo užkandžius ir vyno butelį. Abu susiruošė traukti link niam niam medžio, nors tuo momentu nenutuokė, kur tiksliai nusigaus. Žygiuoti Atsiminimų keliu - tiesa, Skotui Lendonui šis veikiau panėšėjo į Siaubo skersgatvį, todėl nenuostabu, kad jis retai kada ten apsilankydavo.

Bet tu žinojai, pamanė Lizė, pirštais braukydama jųdviejų atvaizdą, kaip ir vestuvių nuotrauką, *jog, prieš mums susituokiant, turėsi užklysti į prakeiktą skersgatvį. Norėjai man šį tą papasakoti. Paaiškinti savo nediskutuotinos sąlygos motyvus. Turbūt daireisi tinkamos vietos ištisas savaites. Supratai ją radęs, kai pamatei tą medį, gluosnį nusvirusiomis, sniegu aplipusiomis, tarytum grotą dengiančiomis šakomis. Įdomu, ar labai nervinaisi? Ar labai bijojai, kad išklausiusi istorijos atsisakysiu už tavęs tekėti?*

Jis nerimavo, suprantama. Mašinoje sėdėjo neįprastai tylus. Jau tada Lizei kilo įtarimų, kad Skotas kažką sumąstė, nes dažniausiai jis pliurpdavo nesusičiaupdamas.

- Bet tu mane pakankamai gerai pažinojai... - pradėjo ji ir prikando liežuvį. Su savimi kalbėtis smagu todėl, kad nebūtina užbaigti sakinio. 1979-ųjų spalį jis pažinojo Lizę gan neblogai ir suvokė, jog mylimoji tuoktis neatsisakys. Po velnių, tikriausiai įtikėjo, kad jiems lemta gyventi kartu, kai susipjaustė ranką į oranžerijos stiklą, o Lizė vis vien nepavarė jo šalin. Bet ar Skotas jaudinosi atskleisdamas senus prisiminimus, tarytum liesdamas neizoliuotus elektros laidus? Be abejo - ir ne šiaip jaudinosi, o buvo velnioniškai persigandęs.

Vis dėlto jis suėmė pirštinėtą Lizės ranką ir pamojo.

- Užkąskim po tuo

6

- Užkąskim po tuo glosniu, - siūlo jis, ir Lizė mielai sutinka. Visų pirma, ji išbadėjusi. Antra, nuo neįprastų treniruočių - kilstelėk sniegbatį, pakreipk ir *papurtyk*... kilstelėk, pakreipk ir *papurtyk* - siaubingai maudžia kojas, ypač blauzdas. Bet labiausiai jai maga leisti akims pailsėti nuo krentančio sniego šuorų. Iškyla nuostabi, kaip ir žadėjo viešbutuko savininkas, o miško tylą ji atmins visą gyvenimą. Ausis tepasiekia sniegbačių girgždėjimas, jų pačių alsavimas ir kažkur tolumoje į medį nenuilstamai stuksenantis genys. Bet iš dangaus plūstanti didžiulių snaigių gausa pamažu ima erzinti. Sninga taip tirštai, kad akiratyje išskysta medžių kontūrai, ir dėl apsiblaususio vaizdo Lizei svaigsta galva. Gluosnis stūkso proskynos pakraštyje; vis dar žaliuojančias šakas, kurios primena ilgus palmių lapus, nusveria storas sniego sluoksnis - tarsi baltas glajus.

Negi ir jam šakos primena palmių lapus, pagalvoja ji ir nutaria paklausti Skoto, kai jie valgys. Bet taip ir nepasidomi. Nes dėmesį nukreipia kiti, svarbesni reikalai.

Skotas priartėja prie gluosnio, Lizė kilnoja kojas, pakreipia jas, nupurto sniegbačius, bet iš sužadėtinio pėdsakų neišklysta. Pasiekęs medį, Skotas praskleidžia šakas nelyginant užuolaidą ir pažiūri, kas už jų slypi. Baltame fone viliojamai mėlynuoja džinsais aptempti jo sėdmenys.

- Ei! Kaip čia gražu! Tuojau pamaty...

Lizė iškelia sniegbatį (A), priploja jį prie mėlynais džinsais aptraukto pasturgalio (B). Sužadėtinis (C), iš nuostabos nusikeikęs, prasmenga už gluosnį dengiančios sniego

marškos (D). Nesusilaikiusi ji prajunka. Pati stovi pusnyje, visa baltutėlė, jausdama, kaip nuo snaigių apsunksta blakstienos.

- Lize? - iš po balto skėčio atsklinda balsas.

- Ką?

- Tu mane matai?

- Ne-e.

- Eikš arčiau.

Ji paklūsta, stato kojas į Skoto pėdsakus, nujaučia, kas laukia, bet, kai jo ranka šauna pro sniego portjerą, vis vien suspinga iš netikėtumo ir net truputį išsigąsta. Jis patraukia Lizę į save, ir akimirkai ją apakina ledinis baltumas. Skrandos kapišonas nusmauktas, todėl sprandą nutvilko snaigės, kurių šaltukas žnaibo šiltą odą. Ant galvos persikreipia ausinės. Už nugaros nuo medžio šlumšteli sniegas.

- Skotai! Tu mane išgąs... - sakinio Lizė neužbaigia.

Jis klūpi, nuo viršugalvio taip pat nusitraukęs gobtuvą. Demonstruoja tamsią savo ševeliūrą, ne ką trumpesnę už jos plaukus. Ausines pasikabino ant kaklo. Kuprinę įrėmė į kamieną. Žvelgia į savo mylimąją su šypsena, laukia, kol ji susigaudys, kas čia vyksta. Ir Lizė supranta. Kuo puikiausiai. *Susiprotėtų bet kas*, šmėkšteli mintis jos galvoje.

Lizė jaučiasi taip, lyg ją priimtų į klubo namelį, kuriame vyresnioji sesuo Mendė su draugėmis žaidė pirates...

O ne, šita vieta daug geresnė, nes čia nesmirda pasenusia mediena, drėgnais žurnalais ir apiplėkusiomis pelių išmatomis. Ji tarsi atsiduria kitame, slėpiningame pasaulyje, po baltastogiu kupolu, kuris priklauso tik jiem abiem. Rato skersmuo siekia dvidešimt pėdų, pačiame viduryje stūkso kamienas, aplipęs vasariškai žaliomis samanomis.

- Ak, Skotai, - atsidūsta Lizė. Pro lūpas garai nesruvena.

Čia *šilta*, suvokia ji ir prasisega striukę. Nuo šalčio apsaugo sniegas, slegiantis nusvirusias šakas.

- Žavu, ar ne? Įsiklausyk į tylą.

Skotas nuščiūva. Lizė paseka jo pavyzdžiu. Iš pradžių mano nieko negirdinti, bet, kai įsiklauso, ausimis pagauna vieną garsą. Neskubrų, prislopintą dunksėjimą. Savo širdies plakimą. Jis ištiesia rankas, nutraukia Lizės pirštines, suima delnus ir kiekvieną pabučiuoja į duobelę. Kelias sekundes abu neprataria nė žodžio. Tylą nutraukią suurzgęs jos pilvas. Skotas prapliumpa kvatoti, nugara prisišlieja prie kamieno ir į ją duria pirštu.

- Aš taip pat galuojuos iš bado, - pareiškia. - Jau norėjau nusmaukti tas storas kelnes ir tave išbirbinti - šilumos užtenka, - bet pabraidžiojęs po mišką peralkau.

- Gal vėliau, - sako Lizė, nors žino, kad pasisotinusi aptings ir mylėtis nesiverš. Nieko baisaus. Jei nesiliaus snigę, "Elnio raguose" teks praleisti dar vieną naktį. Na, ir puiku.

Iš atsegtos kuprinės ji išgriebia užkandžius: du storus sumuštinius su vištiena (ir galybe majonezo), salotas, ir porą masyvių pyrago su razinomis gabalėlių.

- Niam, - suniurna Skotas, čiupdamas vienkartinę lėkštelę.

- Žinoma, kad "niam", - pritaria Lizė. - Juk mes sėdime po niam niam medžiu.

- Po niam niam medžiu - gražiai skamba, - nusijuokia jis ir bematant surimtėja. - Čia taip miela, ar ne?

- Taip, labai.

Skotas pasvyra virš salotų ir ją pabučiuoja.

- Mažoji Lize, aš tave myliu.

- Ir aš tave myliu. - Karštas jausmas niekada taip nedegino krūtinės kaip dabar, pasislėpus nuo išorinio pasaulio, tūnant po baltu kupolu, nugrimzdus į paslaptingą tylą.

7

Nors Skotas paskelbė, jog peralko, jis tesuvalgo pusę sumuštinio ir kelis salotų kąsnius. Prie pyrago su razinomis nė neprisiliečia, užtat vyno sau negaili. Lizė šlamščia maistą su apetitu, bet ne taip uoliai, kaip tikėjosi. Ją graužia nerimo kirminas. Kad ir ką Skotas ketina iškloti, pasakoti jam bus nelengva. Visai įmanoma, jog klausytis bus dar sunkiau. Labiausiai erzina tai, kad ji nenutuokia ką išgirsianti. Skotas konfliktavo su teisėsauga, kai augo kaimiškoje Vakarų Pensilvanijos vietovėje? Turėjo nesantuokinį vaiką? Gal paauglystėje buvo vedęs merginą, kuri nuo jo pastojo, ir po kelių mėnesių santuoką anuliavo? Kalbės apie Polą, mirusį brolį? Ką gi, netrukus viskas paaiškės (*Kaip Dievą myliu*, pridurtų geroji mamulė). Jis spokso į pyragą, atrodo, svarsto, ar atsikąsti, galiausiai išsitraukia cigaretes.

Ji atmena sužadėtinio žodžius - *šeimyniškiai knisa protą* - ir sumoja: *Skotas papasakos apie jygas*. Nė kiek nesistebi, kad ši mintis įvaro baimės.

- Lize, - prabyla jis. - Man reikia tau kai ką paaiškinti. Jei persigalvosi už manęs tekėti, kai baigsiu...

- Skotai, vargu ar noriu tai girdėti...

Jo šypsena atrodo pailsusi ir drauge šiurpinanti.

- Natūralu. O aš netrykštu noru kalbėti, bet... tai panašu į skiepų injekciją. Ne, gal į nemalonesnę procedūrą, pavyzdžiui, į piktvotės operaciją. Tam tikri dalykai yra neišvengiami. - Skotas ją perveria savo rusvomis akimis. - Lize, jei mes susituoksime, vaikų neturėsime. Taškas. Neįsivaizduoju, ar dabar apie juos galvoji, bet tu kilusi iš gausios šeimos ir vieną dieną galbūt užsimanysi, kad erdviame name

lakstytų būrys mažylių. Žinok, to nebus, jeigu liksi su manimi. Nenoriu, jog po penkių ar dešimties metų dėbsotum į mane iš kito kambario galo ir šauktum: "Mes taip nesitarėme!"

Jis supapsi cigarete, pro šnerves išpučia pilkšvų dūmų čiurkšles. Veidas mirtinai išblyškęs, akys - milžiniškos. *Kaip brangakmeniai*, lyg užburta pamano Lizė. Pirmą ir paskutinį kartą jame mato ne simpatišką (atvirai kalbant, Skotas ne itin išvaizdus, nors atitinkamai apšviestoje aplinkoje gali atrodyti įspūdingai), o dieviškai patrauklų vyrą, gražų kaip kai kurios moterys. Vaizdas ir pakeri, ir kažkodėl sukelia siaubą.

- Lize, aš tave per daug myliu, kad meluočiau. Myliu visa širdimi, ar bent jos atitikmeniu, kuris tvinksi krūtinėje. Manau, laikui bėgant, tokia visaapimanti meilė moteriai tampa našta, bet nieko kito tau pasiūlyti negaliu. Gana greitai dėl finansų mudviem sukti galvos nereikės, tačiau emocine prasme aš liksiu vargšas visą gyvenimą. Neilgai trukus pinigai ims tekėti srautu, bet nieko daugiau iš manęs nesitikėk. Neketinu pūsti miglos ar bent šiek tiek prasilenkti su tiesa. Tik ne tais žodžiais, kuriuos privalau tau ištarti. - Jis atsidūsta ilgesingu, virpančiu balsu ir vieną plaštaką prispaudžia prie kaktos vidurio, tarsi galvą būtų pervėręs skausmas. Nuleidžia ranką, vėl į ją pažvelgia. - Lize, jokių vaikų. Mes negalime jų turėti. *Aš* negaliu.

- Skotai, ar tu... ką sako gydytojai...

- Ne, fizinės problemos manęs nekankina. Klausyk, širdele. Esmė štai kur. - Jis smiliumi pabaksnoja sau į tarpuakį. - Pamišimas ir Lendonai neatsiejami vienas nuo kito, kaip braškės - nuo grietinėlės. Aš turiu omenyje ne Edgaro Alano Po istorijas ar Viktorijos epochos romanus apie supaikusias, palėpėse įkalintas tetules. Kalbu apie tikrus, pavojingus, įgimtus polinkius.

- Skotai, tu nesi pakvaišęs... - tačiau Lizė atsimena, kaip jis išnyra iš tamsos tiesdamas iškruvintą, sumaitotą ranką, šnekėdamas triumfuojančiu, palengvėjimo sklidinu balsu. *Beprotiško* palengvėjimo. Atsimena, ką pati galvojo, kai savo palaidinuke apvyniojo kraujuotą kumštį: galbūt Skotas jai puoselėja karštus jausmus, bet iš dalies jis įsimylėjęs ir mirtį.

- *Esu.* O taip. Mane aplanko haliucinacijos ir vizijos. Aš paprasčiausiai jas užrašau, o žmonės man moka, kad galėtų visa tai perskaityti.

Tie žodžiai taip ją pribloškia (o gal apstulbina mintys apie sužalotą ranką, kurią ji stengėsi užmiršti), jog Lizė netenka amo. Skotas tvirtina, jog už savo amatą - kai skaito paskaitas, visada sako "amatas", o ne "menas", - turėtų būti dėkingas haliucinacijoms. *Tai* beprotystė.

- Skotai, - galų gale išspaudžia, - rašymas yra tavo *darbas*.

- Tu manai, jog suvoki, kuo užsiimu, bet iš tiesų nepajėgi įsisąmoninti, ką reiškia "dingti" Tikiuosi, mažoji Lize, kad ir neįstengsi. Beje, aš tau neporinsiu visos Lendonų istorijos, nes pats nedaug ką žinau. Patyrinėjau tris kartas, išsigandau kraujo, kurį aptikau ant sienų, ir užmačių atsisakiau. Vaikystėje kraujo prisižiūrėjau - ne tik kitų, bet ir savo. Kai buvau mažas, tėtis sakė, kad Lendonus, o prieš juos ir Lendro šeimą, sudarė du tipai: nimpos ir grasūs krekulai. Jei priklausai pastariesiems, gyventi lengviau, nes grasų krekulą įmanoma išsklaidyti pjūviais. Raižytis *privalėjai*, antraip galėjai patekti į beprotnamį arba kalėjimą.

- Skotai, tu šneki apie savęs žalojimą?

Jis trukteli pečiais, lyg tiksliai nežinotų, ką atsakyti. Lizė taip pat neatsikrato dvejonių. Juk mylimąjį ne sykį matė nuogą. Skotas turėjo randų, bet nedaug.

- Apie kruvinąsias jygas? - teiraujasi ji.

- Aha, teisingai.

- Tą naktį, kai ranka suskaldei oranžerijos stiklą, bandei išsklaidyti grasų krekulą?

- Mm-hmm, tam tikra prasme. - Jis sutrina nuorūką į žolę. Neskubėdamas, nukreipęs akis nuo Lizės. - Man sunku paaiškinti. Nepamiršk, kaip siaubingai anuomet jaučiausi. Tiek daug visko susikau...

- Man nederėjo tavęs...

- Ne, leisk man užbaigti. Antrą kartą tam jėgų neturėsiu.

Ji nuščiūva.

- Aš prisigėriau, jaučiausi klaikiai ir ilgą laiką nebuvau jo išsklaidęs. Privalėjau tai padaryti. Didžiąja dalimi dėl tavęs.

Lizė turi seserį, kuri, įkopusi į trečią dešimtį, ne sykį kraupiai save žalojo. Priepuoliai Amandos nebekankina, - ačiū Dievui, - tačiau randų ji nestokoja. Dauguma vagojo dilbius bei šlaunis.

- Skotai, jeigu tu pjaustaisi, kodėl ant kūno neliko jokių žymių?

Klausimo jis, regis, negirdi.

- Aną pavasarį, kai jau galvojau, kad jis užsičiaupė amžiams, vėl išgirdau prakeiktą balsą. "Skutai, savo prigimties nepakeisi, - kuždėjo jis. - Motin mieliausioji, tavyje teka Lendonų kraujas"

- Kas taip sakė? Kas pradėjo su tavimi šnekėtis? - turbūt tėvas arba Polas, suvokė Lizė, ir greičiausiai ne pastarasis.

- Tėtis. Jis pareiškė: "Skuteri, jei nenori kuoktelėti, išsklaidyk grasų krekulą. Ir kuo skubiau. Nelauk, kol tas *brudas* išsiverš per kraštus". Taip ir pasielgiau. Vienur... kitur... - Skotas pavaizduoja čekštelėjimus per skruostą bei ranką. - Kai tu persiutai... - jis pagūžčioja. - Atsikračiau likučiais. Galutinai. Ir man pagerėjo. Žinai, aš verčiau nukraujuosiu

kaip skerdžiamas meitelis, bet *niekada* tavęs neįskaudinsiu. - Jo veidą perkreipia paniekos išraiška, kurios Lizė anksčiau nematė. - Niekuomet nebūsiu, kaip *jis*. Mano tėtis. - Kone išspjaudamas priduria: - Sušiktas ponas *Degtukas*.

Ji tyli. Nedrįsta prabilti. Vargu ar įstengtų. Pirmą kartą per daugelį mėnesių mintyse ima spėlioti, kodėl rėžiai ant jo kūno nesurandėjo. Juk tai neįmanoma. *Jo ranka buvo ne šiaip išvagota pjūvių, o sumaitota*, galvoja Lizė.

Tuo tarpu Skotas mažumėlę virpančiais pirštais prisidega eilinę "Herbert Tareyton" cigaretę.

- Papasakosiu tau istoriją, - ištaria. - Tik vieną, kuri atspindės konkretaus žmogaus vaikystę. Juk aš gyvenu iš istorijų, - prideda dirstelėjęs į vingiuojantį dūmelį. - Žvejoju jas iš telkinio. Ar apie jį esu tau minėjęs?

- Taip Skotai. Mes visi iš jo geriame.

- Aha. Ir į gelmes sumetame savo tinklus. Retsykiais narsūs žvejai, pavyzdžiui, iš Ostenų, Dostojevskių, Folknerių giminės, laivais išplaukia į tolybes, kur plaukioja stambūs laimikiai, bet telkinyje yra ir siurprizų. Jis didesnis ir gilesnis, nei atrodo iš pažiūros. Tam tikrais atžvilgiais keičiasi, ypač sutemus.

Lizė neatsiliepia. Skotas apkabina jos kaklą. Kažkuriuo momentu pirštai nuslysta į prasegtos skrandos užantį ir suima krūtį. Ne geidulingai, veikiau ieškodami paguodos.

- Ką gi, metas istorijai. Užsimerk, mažoji Lize.

Ji paklūsta. Sekundei, sėdėdama po niam niam medžiu, nugrimzta į tamsą ir tylą, bet neišsigąsta. Užuodžia mylimojo kvapą, jaučia ranką, prigludusią prie jos raktikaulio. Panorėjęs Skotas lengvai galėtų ją uždusinti, tačiau Lizė ir be patikinimų žino, kad jis nė už ką jos neskaudintų, bent jau ne fiziškai. O taip, skausmą Skotas dar sukels, bet tik savo *burna,* kuri tarška neužsičiaupdama.

- Ši istorija susideda iš keturių dalių, - taria vyriškis, už kurio beveik po mėnesio Lizė ištekės. - Pirmoji vadinasi “Skuteris ir suoliukas”.

- Kartą gyveno berniukas, įbaugintas liesutis mažylis, vardu Skotas. Tiesa, kai tėtį apsėsdavo grasus krekulas, kurio nepavykdavo išsklaidyti susipjaustant, į sūnų jis kreipdavosi “Skuteriu” Vieną dieną - bjaurią, beprotišką dieną, - berniukas stovėjo aukštoje vietoje, žvelgė žemyn į siaubingai nutolusią, blizgančią, medinę plynę ir stebėjo, kaip brolio kraujas

8

lėtai sruvena palei lentų plyšį.

Šok, liepia tėvas. Ne pirmą sykį. *Šok, suski, sumautas tryzniau. Tučtuojau!*

Tėti, man baisu. Čia per aukštai!

Nieko panašaus. Ir man nusispjaut, bijai tu ar ne. Šok, brudgalvi, antraip pasigailėsi... arba pasigailės tavo bičiulis. Na, oplia!

Tėtis trumpam sustingsta tekraipydamas akių obuolius, kaip visada, kai jį apsėda grasus krekulas, mažne *tiksėdamas* akimis, galiausiai vėl pasižiūri į trimetį, kuris dreba ant ilgo suolo, stovinčio didžiulio, apšiurusio, milijono skersvėjų traukomo pastato koridoriuje. Dreba nugara įsirėmęs į trafaretinius rožinės sienos lapus. Pats namas dunkso kaimiškoje vietovėje, kur žmonės nesidomi kitų reikalais.

Skutai, gali sušukti “op!” Sako, tai padeda. Jei užstaugi iš visų plaučių, kai neri iš lėktuvo.

Skotui praverčia bet kokia pagalba, todėl jis rikteli “OOOOP!”, bet atplėšti kojų nuo suolo ir šokti ant blizgančių, siaubingai nutolusių grindų vis vien nepajėgia.

Ooch, brudinas tryzniau.

Tėtis patraukia Polą į save. Vyresniajam broliui jau šeši, veikiai sukaks septyni, jis aukštas, tamsiai geltonais, iš šonų pernelyg ilgais plaukais. Polui verkiant reikia užsukti į Martensburgą ir apsilankyti pono Baumerio kirpykloje. Ten, ant sienos, kybo briedžio ragai, o vitrinoje matyti išblukęs lipdukas su Amerikos vėliava ir užrašu: AŠ TARNAVAU. Tačiau Skotas žino, kad artimiausiu metu jie į Martensburgą nevyks. Kai tėtį užkamuoja grasus krekulas, apie miestą galima pamiršti. Jis netgi neina į darbą, į "U. S. Gipsą", nes dabar atostogauja.

Polas turi žydras akis, ir Skotas myli jį labiau negu bet ką kitą - labiau už save. Šį rytą Polo rankos išraižytos kruvinais pjūviais. Tėtis vėl čiumpa tą nekenčiamą kišeninį peiliuką, kuris išgėrė galybę jų kraujo, pakelia jį taip, kad ryto saulėje sublizga ašmenys. Bildėdamas žemyn laiptais, tėtis staugė: *Jyga! Jyga! Ei, judu, ateikitė čia!* Jei jyga skirta Polui, jis pjausto Skotą, jeigu jyga apdovanoja pastarąjį, peilio neišvengia vyresnėlis. Netgi apsėstas grasaus krekulo, tėtis suvokia meilės jėgą.

Šoksi, baily, ar man vėl teks pasidarbuoti ašmenimis?

Ne, tėti, suspinga Skotas. *Tik nereikia jo pjaustyti! Aš šoksiu!*

Tuomet pirmyn. Viršutinė jo lūpa atvimpa. Akiduobėse ritinėjasi akių obuoliai, tarytum tėvas spoksotų į kampuose susispietusius žiūrovus. Galbūt *išties* žiūri, nes retsykiais girdėti, kaip jis šnekasi su nematomais žmonėmis. Skotas su broliu juos vadina grasaus krekulo arba kruvinosios jygos žmogėkais.

Ko lauki, Skuteri! Pirmyn, Skutai! Sušuk "Op!" ir stryktelėk! Šitoje šeimoje sumautų skystaklynių nebus!

OOOP, iškriokia Skotas. Nors įsitempdamos suvirpa

blauzdos, šokti jis neprisiverčia. Išdavikės kojos, išdavikės tryznės kojos. Antros progos tėtis nesuteikia. Jis stipriai braukia ašmenimis per Polo ranką, ir ant grindų pasrūva kraujas. Šiek tiek užtikšta ant brolio šortų bei sportbačių, tačiau didžiuma nuteka ant grindų. Polas susiraukia, bet nė necypteli. Akimis meldžia, kad Skotas paklustų tėvui, burnos pražioti nesiruošia.

"U. S. Džipsum" fabrike (arba "U. S. Gipso", kaip, sekdami tėčio pavyzdžiu, jį vadino berniukai) Endrių Lendoną bendradarbiai praminė ponu Degtuku. Nūnai jo veidas iškilęs virš Polo, nuo lelektros, kurios laidus jis tvarko darbe, žilstantys plaukai styro kuokštais, prašiepti kreivi dantys primena moliūgo iš Visų šventųjų nakties vypsnį, akyse tvyro tuštuma, nes tėtis kažkur *dingęs*. Jo drabužius dėvi grasus krekulas arba kruvinoji jyga žibančiomis akimis.

Jei čia stovėsi, aš nupjausiu jam ausį, paskelbia padaras įelektrinta tėčio ševeliūra. *Jei ir paskui nešoksi, perrėšiu jam gerklę. Man nusišikt. Viskas priklauso nuo tavęs, Skuteri, Skuteri, seni Skuteri. Sakai, savo brolį myli? Kodėl gi verti jį pjaustyti? Kad mane sustabdytum, tau tereikia nušokti nuo sumauto trijų pėdų aukščio suoliuko! Na, Polai, ką manai? Ką pasakysi savo skystakiaušiui broliukui?*

Tačiau Polas tyli. Tiesiog įsmeigia į Skotą tamsiai mėlynus vyzdžius. Kol kas nežino, jog šiame pragare lindės dar du su puse tūkstančio dienų, begalinius septynerius metus. *Elkis kaip išmanai ir dėl nieko nesuk galvos*, byloja Polo akys, ir Skoto širdis plyšta iš skausmo. Šokti nuo suolo jį pakursto (giliai viduje vis dėlto tiki, jog lekia pasitikti mirties) ne tėvo grasinimai, o brolio akys, kurios suteikė leidimą likti vietoje, jeigu jaunėliui per daug baisu.

Likti ant suolelio, net jei dėl to žus Polas Lendonas.

Skotas nusileidžia ant kelių, kraujo baloje, ir apsiverkia suvokęs, kad išliko gyvas. Po akimirkos stipri tėvo ranka meiliai jį apkabina ir pakelia. Tėvo lūpos iš pradžių pabučiuoja skruostą, tuomet įsispaudžia į burnos kamputį.

Matai, Skutai, seni Skuteri? Aš žinojau, jog tu sugebėsi.

Kruvinoji jyga baigta, ir dabar Skotas gali pasirūpinti broliu. Tėtis sako, kad jis - narsus kalės vaikelis, sako, kad jį myli. Ir triumfo akimirką Skotui neberūpi ant grindų išsiliejęs kraujas. Jis taip pat myli savo pakvaišusį, kruvinąsias jygas dalinantį tėtuką, nes tas pagaliau liovėsi pjaustęs Polą. Myli, nors ir žino, - netgi būdamas trejų žino, - jog kito karto ilgai laukti nereikės.

9

Skotas nuščiūva, žvilgsniu paieško vyno. Užuot šliukštelėjęs jo į taurę, geria tiesiai iš kakliuko.

- Šuolis, aišku, buvo neįspūdingas, - prabyla ir gūžtelėjęs priduria: - Tačiau trejų metų vaikui atrodė kitaip.

- Viešpatie, - sulemena Lizė. - Ar dažnai jis taip elgdavosi?

- Neretai. Daugumą epizodų pasistengiau ištrinti iš atminties. Bet to sykio, kai stovėjau ant suolelio, niekada neužmiršiu. Kaip minėjau, jis atspindi visus kitus.

- Ar... ar tavo tėvas buvo girtas?

- Ne, jis beveik negerdavo. Na, Lize, pasiruošusi antrai daliai?

- Vargu, jeigu ji panaši į pirmąją.

- Nesijaudink. Antroji dalis vadinasi "Polas ir šaunioji jyga". Ne, tuojau pasitaisysiu - "Polas ir *geriausia* jyga".

Praėjus kelioms dienoms nuo to ryto, kai turėjau nušokti nuo suolelio, tėvą iškvietė į darbą. Vos tik jo pikapas dingo iš akiračio, Polas pareiškė, jog trumpam išeis į "Mulio" parduotuvę, ir liepė man gražiai elgtis. - Jis nusijuokia ir kresteli galvą lyg supratęs, kad paikioja. - Išeis į *"Miulerio"* parduotuvę, štai kur. Aš tau pasakojau, kaip grįžau į Martensburgą, tiesa? Kai bankas iš varžytinių pardavė Lendonų namą? Prieš mums susipažįstant?

- Ne, Skotai.

Jis sutrinka, sekundę kitą atrodo gąsdinančiai išsiblaškęs.

- Ne?

- Ne. - Dabar ne laikas aiškinti, kad apie savo vaikystę jis bemaž nieko nekalbėjo.

Bemaž? Visiškai nieko. Prašneko tiktai šiandieną, po niam niam medžiu.

- Na... - ištaria Skotas (truputį neryžtingai), - aš sulaukiau laiško iš tėčio banko... Pirmojo žemės ūkio... cha, lyg kažkur egzistuotų *antras*... man pranešė, jog po tiek metų Lendonų valdos galų gale bus parduotos aukcione, o man teks dalis pajamų. Nusispjoviau ir grįžau į gimtuosius namus. Pirmą kartą per septynerius metus. Martensburgo vidurinę baigiau šešiolikos. Atlikau galybę testų, gavau popiežiaus palaiminimą... Apie tai *tikrai* pasakojau.

- Ne, Skotai.

Jis nesmagiai nusijuokia.

- Klysti. Ei, "Krankliai", nedvejokit, pulkit juos ir užkapokit! - Skotas sugargia, vėl nervingai prunkšteli ir nuryja didžiulį gurkšnį vyno. Butelis beveik tuščias. - Jei neapsirinku, namą pasisekė iškišti už septyniasdešimt "gabalų", iš kurių man atseikėjo trisdešimt du. Neblogai, a? Taigi prieš varžytines pasivažinėjau po Martensburgą ir pamačiau, jog parduotuvė tebestovi. Už kokios mylios nuo namų. Jei vai-

kystėje man būtum pasakiusi, kad iki "Mulio" tėra mylia, aš būčiau atrėžęs, jog tu skiedi nesąmones. Krautuvėlės langus dengė lentos ir iškaba su išblukusi užrašu PARDUODAMA. Ženklas ant stogo išsaugojo ryškesnes spalvas, todėl aš be vargo perskaičiau: MIULERIO UNIVERSALINĖ PARDUOTUVĖ. Tik mes ją vadindavome "Muliu", kaip tėtis, kuris, pavyzdžiui, "U. S. Styl" pravardžiavo "Ilgapirščių šutve", Pitsburgą - Mėšliaburgu, o... velnias, Lize, aš verkiu?

- Taip, Skotai, - išgirdo ji savo balsą, ataidintį kažkur iš tolumos.

Griebęs vieną iš popierinių servetėlių, jis nusišluosto akis. Nuleidžia ranką šypsodamasis.

- Polas man liepė gražiai elgtis. Ir aš paklausiau. Kaip įprastai. Supranti?

Lizė linkteli. Tiems, kuriuos myli, tu stengies būti geras. Tiems, kuriuos myli, *trokšti* būti geras, nes žinai, jog kartu praleistas laikas - nors ir galybė dienų - teprilygs akimirkai.

- Polas grįžo nešinas dviem buteliais "RC kolos". Sumojęs, kad jis ketina paruošti gerą jygą, nušvitau. Man buvo liepta eiti į savo kambarį ir ten pasižvalgyti į knygas, kol jis viską parengs. Brolis užtruko, o tai reiškė, jog manęs laukė *ilga* šauni jyga. Aš dar labiau apsidžiaugiau. Galiausiai jis šūksniu pakvietė mane į virtuvę, kur turėjau pažiūrėti, kas guli ant stalo.

- Ar jis kada kreipėsi į tave Skuteriu? - pasidomi Lizė.

- Ne, niekuomet. Kai nusigavau į virtuvę, ten jo neradau. Polas slėpėsi. Bet aš žinojau, kad jis mane stebi. Ant stalo atradau popieriaus skiautę su žodžiu JYGA! Ir nurodymu...

- Minutėlę, - nutraukia jį Lizė.

Skotas pakelia antakius.

- Tau buvo treji... jam - šeši... beveik septyneri...

- Teisingai.

- Bet *jis* sugebėdavo užrašyti mįsles, o *tu* ne tik jas perskaitydavai, bet ir įstengdavai atspėti.

- Ir?.. - išriesti antakiai tarsi klausia, kas čia nuostabaus.

- Skotai, ar tavo trenktas tėtukas suvokė smurtavęs prieš porelę vunderkindų?

Jis nustebina Lizę atkragindamas galvą ir nusikvatodamas.

- Tėčiui mažiausiai tai rūpėjo, - pareiškia. - Verčiau klausykis, nes toji diena - geriausia, kokią pamenu iš savo vaikystės. Galbūt todėl, kad ji tęsėsi *labai* ilgai. Matyt, "U.S. Džipsum" gamykloje kažkas susimovė, ir mano tėvui teko darbuotis viršvalandžius. Šiaip ar taip, vieni namuose išbuvome nuo aštuonių ryto iki saulėlydžio...

- Ir jūsų neprižiūrėjo auklė?

Skotas neatsiliepia. Tik dėbteli į Lizę, tarytum jai atsisuko vienas varžtelis.

- Jokia kaimynė neateidavo patikrinti, kaip jūs laikotės?

- Artimiausi kaimynai gyveno už keturių mylių. Netoli mūsų stovėjo tiktai "Mulio" krautuvėlė. Taip norėjo tėtis. Patikėk manimi, tokia padėtis tenkino ir aplinkinius.

- Gerai, klok antrą dalį. Apie "Skotą ir šauniąją jygą".

- "*Polą* ir šauniąją jygą". Nuostabiąją, *fantastišką* jygą. - Atsiminimai, kurie, regis suteikia atsvarą ant suolelio patirtam siaubui, jo veide išlygina raukšleles. - Polas turėjo liniuotą sąsiuvinuką, "Denison" užrašų knygelę. Kurdamas jygos punktus, išdrėksdavo puslapį ir sulankstydavo taip, kad jį galėtų suplėšyti į siauras juosteles. Buvo taupus, supranti?

- Taip.

- Bet tądien išplėšė du ar net *tris* puslapius. Įsivaizduoji, kokią ilgą jygą parengė? - palaiminga išraiška išdavė tikrąją, vaikišką jo esybę. - Skiautelėje, kurią radau ant stalo, perskaičiau JYGA - šitą žodį visuomet rasdavau pirmoje ir paskutinėje, - o apačioje...

Po JYGA Polas didžiosiomis raidėmis užrašęs:

1 AŠ NETOLIESE, TEN, KUR SALDU! 16

Kol kas įminti mįslės Skotas nebando. Jis žvelgia į skaičių *16*, apimtas kūną dilginančio pasitenkinimo. Šešiolika punktų! Puikiai žino, jog Polas niekada nesierzina. Jei pažadėjo šešiolika punktų, vadinas, jo laukia penkiolika minklių. Ir jeigu Skotas vienos ar kitos neįmins, brolis padės. Iš savo slėptuvės užbaubs gąsdinančiu balsu (tėčio balsu, nors Skotas tai suvoks tik po daugelio metų, kai pradės rašyti šiurpų romaną "Pabėgę iš pragaro"), duos užuominas, kurias jaunėlis broliukas *supras*. Tačiau kuo toliau, tuo rečiau Skotui reikia tokios pagalbos. Jis sparčiai tobulina savo dedukcinius gebėjimus, tuo tarpu Polas ne ką lėčiau tobulėja mįslių kūrybos srityje.

Aš netoliese, ten, kur saldu.

Skotas apsidairo ir beveik iš karto įbeda žvilgsnį į didžiulę baltą, ant stalo padėtą cukrinę, kurią nušviečia taškeliais išmarginta saulės spindulių juosta. Jis užsikabaroja ant kėdės ir sukikena išgirdęs Polo maurojimą: *Tik neišpilk, šmiki!*

Atvožus dangtelį, akiratyje pasirodo dar viena popieriaus skiautė su eiline dailiomis didžiosiomis raidėmis parašyta žinute:

2 AŠ ESU TEN, KUR SU SIŪLŲ RITĖMIS ŽAISDAVO KLAIDAS

Klaidą, katiną, kuris pavasarį netikėtai pradingo, dievino abu berniukai, užtat *tėtis* jo negalėjo pakęsti, nes murklys nuolat kniaukdavo užsimanęs ištrūkti laukan arba prašydamas įleisti vidun. Nė vienas iš brolių nedrįsta išsakyti spėlionių balsu (ir *juo labiau* paklausti tėvo), bet numano, jog Klaidą sudorojo stambesnis, nuožmesnis padaras negu lapė arba kiaunė. Kad ir kaip ten būtų, Skotas gerai žino, kur katinas žaisdavo. Nė nežvilgtelėdamas į kraujo dėmes, ruduojančias po kojomis, ir siaubingąjį suolelį (na, nebent kartą), jis skuodžia koridoriumi į užpakalinio kiemo verandą. Ten kėpso milžiniška kauburiuota sofa, kuri, jei ant jos prisėdi, išskiria keistus kvapus. *Atsiduoda susvilusiais bezdalais*, sykį pastebėjo Polas, ir Skotas gageno, kol prisisiusiojo. (Pamatęs šlapias kelnaites, tėtis *perpyktų*, bet jis, laimei, buvo darbe.) Išsitiesęs ant tos sofos, Klaidas letenomis siekdavo siūlų ričių, kurias virš jo siūbuodavo berniukai - žvelgiant į sieną susidarydavo įspūdis, jog milžiniškas katino šešėlis boksuojasi. Skotas ant jos užsiropščia, atsiklaupia ir ima kilnoti gumuliuotas pagalvėles, kol aptinka trečią skiautę, trečią jygos punktą, nusiunčiantį...

Kur mįslė siunčia Skotą, neturi jokios reikšmės. Svarbiausia, kad jis gali mėgautis neapsakomai ilga diena. Saulei pamažu kylant į bedugnes, giedras dausas, du berniukai kiaurą rytą bėgioja lauke ir po sukežusį, kaimiškos vietovės gūdumoje iškilusį namą. Tai paprasta istorija apie šūksnius, juoką, kiemo dulkes ir kojines, nuolat smunkančias iki murzinų kulkšnių; apie vaikus, kurie taip pasineria į žaidimą, kad, užuot bėgę į tualetą, išsičiurškia ant erškėtrožių, vešančių pietinėje pastato pusėje; apie mažą, ką tik iš sauskelnių išaugusį berniuką, kuris renka skiautes su mįslėmis - nuo kopėčių, vedančių į daržinės aukštą, iš po prieangio laiptelių, iš po "Meitag" skalbimo mašinos, išmestos į kiemą, iš po akmens, pūpsančio greta išdžiūvusio šulinio (*Tik ne-*

įkrisk, snargliau, baubia tėčio balsas, atsklindantis nuo piktžolių, kurios želia šalia pūdymui palikto pupų lauko.) Štai, ką Skotas pagaliau atranda:

15 AŠ SLEPOS PO TAVO SAPNAIS

Slepiuosi po tavo sapnais, mąsto jis. *Slepiuosi po tavo sapnais... kurgi toji vieta?*

Reikia pagalbos, snargliuk, susniaukroja gąsdinantis balsas. *Aš jau išalkęs.*

Skotas irgi neatsisakytų užkąsti. Jis ieškojo jygos punktų ištisas *valandas*, kol įsidienojo, bet prašo dar minutės. Šiurpus tėčio tonas praneša, kad jam lieka trisdešimt sekundžių.

Slepiuosi po tavo sapnais... slepiuosi po tavo sapnais...

Kol kas jis nepasirengęs analizuoti pasąmoningų vaizdinių arba savo *id*, bet jau pradeda mąstyti metaforomis, ir netrukus atsakymas blyksteli galvoje, kaip akis kutenantis, smagus saulės zuikutis. Skotas nudriuokia laiptais taip greitai, kiek leidžia trumputės trimečio kojos - nuo įdegusios, purvinos kaktos atkrenta plaukai. Įlėkęs į jųdviejų su Polu kambarį pripuola prie savo lovos ir kilsteli pagalvę. Na, žinoma, štai ir “RC kolos” butelis (*didelis!*) kartu su paskutine popieriaus juostele, kurios žinutė, kaip įprastai, skelbia:

16 JYGA! PABAIGA!

Jis griebia butelį, pergalingai, kaip gerokai vėliau stverdamas tą sidabrinį kastuvą, ir apsisuka. Pro tarpdurį įžengia Polas, laikantis savąją “RC kolą” ir atidarytuvą, kurį paėmė iš virtuvės stalo stalčiaus.

Neblogai, Skotuk. Šiek tiek užtrukai, bet tikslą pasiekei.

Skoto brolis atidaro abu butelius, ir jie susidaužia ilgais kakliukais. Anot Polo, tokiu momentu derėtų sugalvoti norą.

Ko tu norėtum, Skotai?

Kad vasarą atvažiuotų bibliobusas. O tu?

Brolis ramiai į jį pažvelgia. Neilgai trukus nusileis į virtuvę, porą riekelių suteps riešutų sviestu ir džemu, iš verandos, kur kadaise miegodavo bei išdykaudavo triukšmingas (savo nelaimei) naminis gyvūnėlis, pasiėmęs kėdutę, idant sandėliuke, nuo viršutinės lentynos, galėtų nukelti "Šed" marmelado stiklainį. Tačiau dabar jis sako

11

Skotas nutyla. Dirsteli į vyno butelį, bet šis tuščias. Jiedu nusimetė skrandas, nes po niam niam medžiu kaip reikiant įšilę. Ne, veikiau karšta ir tvanku. Lizei dingteli: *gan greit teks iš čia nešdintis, antraip mus užgrius aptirpęs, šakas slegiantis sniegas.*

12

Sėdėdama savoje virtuvėje, akimis varstydama "Elnio ragų" valgiaraštį, Lizė pagalvojo: *Iš savo smegeninės man reikėtų išvyti prakeiktus atsiminimus, nes, jei to nepadarysiu, mane užgrius šis tas sunkesnio negu sniegas.*

Bet argi ne to siekė Skotas? Argi ne tai planavo? Argi nenorėjo, jog jygos paieška suteiktų jai galimybę "laikytis", kaip pats pasakytų?

Man baisu. Aš pernelyg priartėjau...

Prie ko? Prie ko *priartėjau?*

- Ša, - sušnibždėjo Lizė ir pasipurtė lyg nuo šalto vėjo, galbūt atūžusio nuo pat Jelounaifo, dvelktelėjimo. Kita ver-

tus, drebulį galėjo sukelti mintis, kad jos sąmonė bei širdis savotiškai suskilusios. - Ne, dar truputį.

Tai pavojinga. Pavojinga, mažoji Lize.

Ji nė kiek tuo neabejojo. Pro purpurinės uždangos skylutes jau dabar matė tviskančius tiesos trupinius. Girdėjo balsus, kuždančius, jog ne be *priežasties* negalima žiūrėti į veidrodžius, jei tam nėra būtinybės (ypač sutemus ir, *žinoma*, vidurnaktį), ir valgyti vaisius po saulėlydžio arba juos liesti nuo dvyliktos nakties iki šešių ryto. Tos pačios priežasties, dėl kurios numirėlius reikėjo palikti ramybėje.

Bet Lizė nenorėjo pasitraukti iš po niam niam medžio. Dar ne.

Nenorėjo palikti *jo*.

Skotas, vos trejų metų vaikis, užsigeidė bibliomobilio. O Polas? Koks buvo Polo

13

- Skotai, koks buvo tavo brolio noras? - klausia ji.

- Polas pasakė: "Aš trokštu, kad tėtis žūtų darbe. Kad jį mirtinai nukratytų lelektra".

Amo netekusios Lizės veide atsispindi siaubas bei užuojauta.

Staiga Skotas ima krauti daiktus į kuprinę.

- Keliaukime, kol neiškepėme, - pasiūlo. - Galvojau, jog sugebėsiu tau atskleisti daugiau, bet negaliu. Tik nesakyk, kad aš ne toks kaip mano senis. Esmė ta, jog šios savybės įgimtos *visai* mano šeimai.

- Ir Polui?

- Nežinau, ar dar pajėgsiu apie jį šnekėti.

- Tiek to, žygiuojame atgal. Prigulsime ant lovos ir nusnūsime. Vėliau gal sulipdysime senį besmegenį.

Palaimingo dėkingumo žvilgsnis, kuriuo Skotas apdovanoja mylimąją, priverčia ją susigėsti, nes Lizei *magėjo* užbaigti pokalbį - išgirdo užtektinai. Kitaip tariant, ji pašiurpusi. Bet smalsumo atsikratyti negali. Nujaučia, koks būtų pasakojimo tęsinys. Netgi mano, jog įstengtų pati jį užbaigti. Tik iš pradžių nori paklausti.

- Skotai, kai tą rytą tavo brolis išėjo nupirkti "RC kolos" butelių... šauniosios jygos prizus...

Jis linkteli išsišiepęs.

- *Nuostabiosios* jygos.

- Mm-hmm. Kai jis užsuko į parduotuvę... į "Mulį"... negi niekas neatkreipė dėmesio, kad šešiametis išraižytas pjūviais? Net jeigu tie aplipdyti pleistrais?

Nustojęs knebinėti kuprinės sagtis, Skotas rimtai į ją pasižiūri. Vis dar šypsosi, tačiau skruostų raudonis išblukęs; jo oda blyški - kone kaip lavono.

- Lendonai pasižymi gebėjimu sparčiai gyti, - atsako. - Argi to neminėjau?

- Minėjai, - sulinksi Lizė, bet neatlyžta, nors ir apimta baimės. - Septyneri metai... - prataria.

- Aha, septyneri. - Skotas spokso į ją, kuprinę pasidėjęs tarp kelių, akimis teiraujasi, ką dar Lizei knieti sužinoti. Ką ji *išdrįs* paklausti?

- Žodžiu, Polui buvo trylika, kai jis mirė?

- Taip. - Balsas skamba ramiai, bet dabar veidas baltas it sniegas, nuo kaktos sruvena prakaitas, kuris sudrėkino plaukus. - Beveik keturiolika.

- Ir tavo tėvas... jį papjovė?

- Ne, - lygiai taip pat šaltai atsiliepia Skotas. - Paleido kulką iš 30-06 kalibro šautuvo. Rūsyje. Bet Lize, viskas ne taip, kaip tau atrodo.

Išvertus į normalią kalbą, Endrius Lendonas užmušė sūnų ne užvaldytas įniršio, o šaltakraujiškai. Štai, ką ji mano sėdėdama po niam niam medžiu, neabejodama, jog trečia

sužadėtinio istorijos dalis vadintųsi "Šventojo vyresniojo brolio žmogžudystė".

14

Ša, Lize, ša, mažoji Lize, liepė ji sau virtuvėje siaubingai išsigandusi. Ne vien todėl, kad susidarė neteisingą vaizdą apie Polo Lendono mirtį. Klaiką kėlė pavėluotas suvokimas, jog kas padaryta, to neatitaisysi. Ir su tais dalykais, kuriuos iškrapštai iš atminties gilumos, kažkaip teks susigyventi.

Net jeigu jie susiję su beprotyste.

- Man *nebūtina* prisiminti, - sumurmėjo Lizė, glamžydama "Elnio ragų" valgiaraštį. - Man *nebūtina, nebūtina, nebūtina* prikelti mirusiųjų. Tokios velnioniškos, mėšlinos nesąmonės nenutinka, nes viskas

15

- Viskas ne taip, kaip tau atrodo.

Kad ir kaip Lizė myli Skotą Lendoną, ji nesijaučia suvaržyta gąsdinančios sužadėtinio praeities ir šiuo momentu vis dėlto galvoja *numananti*, ką jis patyrė.

- O tau buvo dešimt, kai tėvas?..

- Taip.

Vos dešimt metų, kai tėvas sudorojo mylimą brolį. Kai tėvas *nužudė* mylimą brolį. Ketvirtoji istorijos dalis, žinoma, pateiks neišvengiamą, tragišką pabaigą. Jai dėl to nekyla nė menkiausių abejonių. Na, ir kas, kad Skotas tebuvo sulaukęs dešimties. Juk daugeliu atžvilgių jis turėjo teisę vadintis vunderkindu.

- Ir tu jį *užmušei?* Savo tėvą?

Skotas nuleidžia galvą. Veidas pasislepia po kadaruojančiomis ilgokų plaukų sruogomis. Iš už tamsios uždangos ūmai atsklinda gokčiojimas. Šį pakeičia tyla, bet Lizė mato, kaip kilnojasi mylimojo krūtinė, jam mėginant pripažinti tiesą.

- Kol tėtis miegojo, suvariau jam į galvą kirtiklį, paskui nustūmiau į išdžiūvusį šulinį - pavasarį, per šlapdribą. Laukan jį ištempiau už kojų. Pabandžiau nuvilkti ten, kur palaidotas Polas, tačiau nypajiegiau. Vis banžiau ir banžiau, bet tėtis nejudiejo. Guliejo kaip akmuo. Todėl buvau priverstas nustumti jį į šulinį. Gal iki šiol ten drybso, nors, kai bankas nusprendė parduoti fermą iš varžytinių aš... Lize... aš... aš... *persigandau...*

Skotas aklai ištiesia rankas pirmyn. Ko gero, būtų praradęs pusiausvyrą ir nuvirtęs, jeigu priešais nestovėtų Lizė. Tačiau iš savo vietos ji niekur nepasitraukė, ir po sekundės jie...

Jie atsiduria...

Jie kažkaip atsiduria...

16

- *Ne!* - sumaurojo Lizė, mažne į vamzdelį susuktą valgiaraštį šveitė atgal į kedrinę skrynią, su trenksmu užvožė dangtį. Deja, ji nužengė per toli ir atgal grįžti negalėjo.

17

Neaišku kaip, bet jiedu persikelia už kupolo ribų, į pūgos glėbį.

Lizė jį apkabina po niam niam medžiu, ir kitą sekundę
(*Numygo! Jyga!*)
suvokia, kad juos supa sniego šuorai.

18

Lizė užsimerkė. Priešais, ant stalo, tebedunksojo kedrinė skrynelė. Rytinį langą pervėrę saulės spinduliai veržėsi po jos vokais, tamsą pavertė sodriai raudona burokėlių sriuba, kuri liulėjo sulig kiekvienu pernelyg sparčiai plakančios širdies tvinksniu.

Na, gerai, mąstė ji, *šiam atsiminimui pavyko prasmukti į sąmonę. Kaip nors ištversiu. Jis manęs nenuvarys į kapus.*

Vis banžiau ir banžiau.

Atsimerkusi Lizė nukreipė akis į skrynią, kurią taip kruopščiai išnaršė. Mintyse išgirdo Skotą, persakantį savo tėvo žodžius: *Lendonus, o prieš juos ir Lendro šeimą, sudarė du tipai: nimpos ir grasūs krekulai.* Pastarieji, be kitų manijų, turėjo polinkį žudyti. O nimpos? Anuomet jis paaiškino, kad nimpoms priklausė katatonikai, tokie kaip Amanda.

- Skotai, jei tu panūdai išgelbėti Mendę, - murmtelėjo Lizė, - tavo sumanymas neišdegs. Aš myliu savo seserį, bet ne taip stipriai. Į tą... *pragarą...* grįžčiau dėl tavęs, bet ne dėl jos ar kurio nors kito.

Svetainę pervėrė telefono skambutis. Ji pašoko lyg įgelta ir suspigo.

IX. LIZĖ IR JUODASIS INKUNKŲ PRINCAS (MEILĖS PAREIGA)

1

Jeigu Lizė ir kalbėjo nesavu balsu, Darla nieko nepastebėjo. Ji jautėsi pernelyg prasikaltusi. Ir per daug laiminga. Kanta prižadėjo grįžti iš Bostono ir "padėti prižiūrėti Mendę". Tarytum galėtų. *Tarytum kas nors galėtų, įskaitant Hju Albernesą ir visą "Žaliosios vejos" personalą,* pagalvojo Lizė, besiklausydama Darlos tarškėjimo.

Tu galėtum, suniurnėjo Skotas, kaip visada tariantis paskutinį žodį. Jo nesustabdė net mirtis. *Tu galėtum, širdele.*

- ...pati taip nusprendė, - tikino Darla.

- Mm-hmm. - Akivaizdu, kad Kanda iki šiol mėgautųsi išvyka su vyru, nežinodama, kas nutiko Amandai, jeigu Darla nebūtų pajutusi poreikio jai paskambinti (*įsikišti į svetimus reikalus*, kaip sakoma), tačiau Lizė nutylėjo, nes dabar visiškai netroško įsivelti į kivirčą. Labiau norėjo prakeiktą skrynią nukišti atgal po "mein gott lova" ir pasistengti užmiršti, kad ji išvis egzistavo. Bešnekant su seserimi, jai į galvą dingtelėjo vienas iš senų Skoto dėsnių: kuo sunkiau sekasi atplėšti paketą, tuo menkiau tave sudomina jo turinys. Šį pastebėjimą, aišku, įmanoma pritaikyti ir pradingusiems daiktams - pavyzdžiui, kedrinėms skrynioms.

- Ji atskrenda į Portlendo oro uostą šiek tiek po vidurdienio. Sakė, kad išsinuomos mašiną, bet aš prižadėjau ją pasiimti. - Darla giliai įkvėpė besirengdama paskutinei tira-

dai. - Jei nori, Lize, atvažiuok ir tu. Pavalgytume “Pūgoje” - tik mes, mergaitės, kaip senais gerais laikais. Vėliau užsuktume pas Amandą.

Įdomu, apie kokius senus gerus laikus kalbi, mintyse nusivaipė Lizė. *Tuos, kai tampydavai mano plaukus ar kai Kanta mane vaikydavosi pravardžiuodama panelyte Bepape?* Balsu ji atsiliepė:

- Prisijungsiu, jei galėsiu. Pirmiausia turiu užbaigti vieną darbą...

- Vėl kepi? - prisipažinus, kad pakurstė Kantai kaltės jausmą ir taip atviliojo atgal į šiaurę, Darlą apėmė šelmiška nuotaika.

- Ne, Skoto rankraščius ketinau perduoti į atitinkamas rankas. - Tam tikra prasme ji sakė tiesą. Kad ir kaip užsibaigtų konfliktas su Dūliu/Makulu, Lizė norėjo *ištuštinti* vyro studiją. Užteks švaistyti laiką. Visi raštai turbūt keliaus į Pitsburgą, kur jiems ir vieta, su sąlyga, jog šio turto nė pirštu nepalies jos bičiulis profesorius. Lai Vudbrudas pasikaria.

- O... - neva supratingai atsiliepė Darla, - *tokiu* atveju...

- Prisijungsiu prie jūsų, jei galėsiu, - pakartojo Lizė. - Jei ne, pasimatysime popiet, “Žaliojoje vejoje”.

Pasitenkinusi atsakymu, Darla informavo, kada tiksliai atskrenda Kanta, ir Lizė klusniai užsirašė valandą bei reiso numerį. Po velnių, galbūt ji ir nulėks į Portlendo oro uostą. Bent jau ištrūks iš namų - tolyn nuo telefono, kedrinės skrynios ir prisiminimų, kurie, rodės, pakibo virš galvos tarytum išpurtusios pinjatos turinys.

Jai nespėjus susivokti, į galvą atklydo dar viena mintis: *Ei, tu* neišnirai *iš po gluosnio šakų. Jis į tave įsikibo...*

- *NE!* - riktelėjo Lizė ir kumščiu tvojo per stalą. Nuo šūksnio kūnas nuėjo pagaugais, bet jis padėjo iš sąmonės iš-

ginti pavojingų prisiminimų virtinę. Bėda ta, kad jie veikiausiai sugrįš.

Kedrinę skrynelę ji nudelbė baugščiu žvilgsniu, kokį moteris įsmeigtų į mylimą šunį, be jokios aiškios priežasties įkandusį į ranką. *Tau metas atgal po lova*, pamanė Lizė. *Atgal po "mein gott lova" o kas toliau?*

- Jyga-pabaiga, štai kas, - tarė, paėmė skrynią, atsargiai, tarsi šioje slypėtų lengvai dūžtantys daiktai arba sprogmenys, išėjo į kiemą ir nukulniavo link daržinės.

2

Jos kabineto durys buvo atviros. Daržinės grindis nutvieskė žibinto švytėjimas, plūstantis pro stačiakampę ertmę. Paskutinį sykį, kai čia lankėsi, Lizė apleido kambarėlį kvatodama. Bet dabar neįstengė prisiminti, ar duris uždarė. Lemputę, atrodo, *išjungė*. Kita vertus, ne taip seniai buvo visiškai tikra, kad kedrinė gerosios mamulės skrynia dunksojo palėpėje, ar ne? Gal čia užsuko vienas iš šerifo pavaduotojų, kuris ir paliko įjungtą šviesą? Taip, greičiausiai. Visai įmanoma.

Prie krūtinės it ginklą spausdama skrynelę, ji priartėjo prie tarpdurio ir žvilgtelėjo į kabinetą. Šis pasirodė besąs tuščias, bet...

Lizė be jokių sąmoningų pastangų vieną akį nukreipė į durų ir šoninės sienos kertę. "Zakas Makulas" ten nestovėjo. Tiksliau sakant, patalpoje nebuvo nė gyvos dvasios. Antrą sykį nužvelgusi kambarį ji pamatė, jog autoatsakiklio ekranėlyje vėl žvilga ryškiai raudonas vienetukas. Lizė žengė per slenkstį pasikišusi skrynią po pažastimi ir įjungė atsakiklį. Po akimirkos iš garsiakalbio prabilo ramus Džimo Dūlio balsas:

- Poniut, man rodos, mes tarėmės, kad įvykdysite mano prašymą dar vakar, iki aštuntos valandos. Bet dabar jūsų namus supa farai. Aiškiai nesuvokiate, koks rimtas šis reikalas. Keista, jog negyvas katinas pašto dėžutėje neatvedė jūsų į protą. - Pauzė. Priblokšta Lizė įbedė akis į aparatą. *Aš girdžiu, kaip jis alsuoja*, pagalvojo. - Iki pasimatymo, poniut.

- Atsiknisk, *brudo* gare, - iškošė ji.

- Vaje, poniut, kaip nedabai - tai yra *negražiai* - kalbate, - ištarė Džimas Dūlis, ir tuo momentu Lizei pasidingojo, tarsi į jos burnojimą sureagavo autoatsakiklis. Tik po sekundės suvokė, jog balsas priklausė kitam Dūlio variantui, iš kūno bei kraujo, ir jis sklido iš užnugario. Atsisukant Lizę Lendon vėl apėmė jausmas, kad ji sapnuoja.

3

Niekuo neįsidėmėtina nekviesto svečio išvaizda ją nuvylė. Nors vyrukas stovėjo kambarėlio, taip ir netapusio jos kabinetu, tarpduryje, vienoje rankoje laikė pistoletą (kitoje gniaužė paketą primenantį priešpiečių maišelį), vargu ar per liudytojo akistatą Lizė pajėgtų jį atpažinti, jei tiktai kiti vyrai irgi būtų lieso kūno sudėjimo, vilkėtų chaki spalvos darbinius marškinius, viršugalvius slėptų po beisbolo kepuraitėmis su "Ruonių" komandos emblema. Prakaulaus veido raukšlės nevagojo, akiduobėse spindėjo skaisčiai mėlynos akys - kitaip tariant, Dūlis atrodė kaip milijonas kitų jankių, jau nekalbant apie šešis ar septynis milijonus prasčiokų iš pietinių rajonų. Jo ūgis siekė šešias pėdas*, gal truputį mažiau. Iš po apvalaus kepurės snapelio kyšojo niekuo neišsiskiriančios rusvos spalvos sruoga.

*Maždaug 183 cm.

Lizė įsispitrijo į juodas ginklo žiotis ir pajuto, kad ją apleidžia jėgos. Tai ne pigus 22 kalibro žaisliukas, o rimta, automatinė (bent ji manė, kad automatinė), šaudyklė, kuri krūtinėje pragręžtų didžiulę skylę. Jai teko įsiremti į stalą. Jei šis nebūtų čia stovėjęs, Lizė garantuotai būtų susmukusi ant grindų. Vieną ilgą užsitęsusią sekundę ji neabejojo, jog prisišlapins į kelnaites, tačiau pūslę šiaip taip įstengė suvaldyti. Kuriam laikui.

- Imkite, ką norite, - išspaudė ji pro lūpas, nutirpusias lyg po novokaino dozės. - Imkite viską.

- Poniut, žygiuokite laiptais į antrą aukštą. Pašnekėsime viršuje.

Vien nuo minties, kad su tuo žmogumi reikės būti Skoto studijoje, Lizę užvaldė siaubas ir pasibjaurėjimas.

- Ne. Pasiimkite rankraščius ir išeikite. Palikite mane vieną.

Dūlis nenuleido nuo jos kantraus žvilgsnio. Iš pažiūros kokių trisdešimt penkerių metų vyriškis. Bet akių kampučiuose išsiskleidusios mažutės raukšlelių vėduoklės bylojo, kad jam mažiausiai keturiasdešimt.

- Pirmyn, poniut, į antrą aukštą. Nebent pageidaujate kopti vilkdama peršautą pėdą. Kol šnekėsime apie reikaliukus, jums velniškai skaudės. Pėdoje netrūksta kaulų ir sausgyslių.

- Jūs ne... jūs neišdrįsite... triukšmas... - sulig kiekvienu žodžiu jos balsas slopo ir tolo, tarytum būtų persisvėręs per traukinio, kuris pajuda iš stoties, langą ir šaukęs sudie. *Atia atia, mažoji Lize, balsui metas iškeliauti, netrukus tu liksi bežadė.*

- O, triukšmas manęs nejaudina, - pralinksmėjęs atsakė Dūlis. - Kaimynų namuose nėra - turbūt išvykę į darbą, - faras kažkur pasišalino. - Jo šypsena išblėso, priešingai nuo pakilios nuotaikos. - Ei, jūs visa papilkėjusi. Turbūt velniškai

sukrėčiau. Kaip matau, poniut, tuojau atsijungsite. Na, išvaduotumėte mane nuo rūpesčių.

- Liaukitės... liaukitės mane vadinęs... - *poniut*, norėjo užbaigti Lizė, tačiau pajuto, kad ją apgaubia tamsos sparnai. Kol vaizdas prieš akis galutinai neaptemo, ji spėjo pastebėti, kaip Dūlis už diržo užsikišo pistoletą (*išsisprogdink kiaušus*, lyg per miglą pagalvojo, *būk toks malonus*) ir nėrė į priekį. Lizė apalpo, taip ir nesužinojusi, ar neprašytam svečiui pavyko ją sugauti.

4

Veidą suvilgė drėgmė, ir iš pradžių Lizei pasirodė, kad ją laižo šuo - galbūt Luiza. Bet Lu, kolių veislės kalė, gyveno Debušerų namuose, Lisbon Folse, senais senais laikais. Jiedu su Skotu šunų nelaikė, gal dėl tos pačios priežasties, dėl kurios neturėjo vaikų, nes ir vieni, ir kiti derėjo tarpusavyje kaip riešutų sviestas su džemu, kaip braškės su grieti...

Pirmyn, poniut, į antrą aukštą... nebent pageidaujate kopti vilkdama peršautą pėdą.

Sąmonėje nuskambėję žodžiai akimoju privertė atsipeikėti. Lizė praplėšė vokus ir išvydo Dūlį, tupintį priešais su drėgna pašluoste rankoje, spoksantį žydromis akimis. Ji pabandė nukreipti žvilgsnį į šalį. Jau buvo besukanti galvą, kai pasigirdo metalinis žvangėjimas, o į petį kažkas skausmingai įsirėžė.

- *Oi!*

- Nejudėkite, ir jūs nesusižalosite, - tarstelėjo Dūlis maloniu balsu, lyg manydamas, kad šiomis aplinkybėmis jo komentaras skambėjo visiškai natūraliai. Matyt, panašiai galvotų visi puspročiai.

Iš grotuvo, kuris dievai žino kiek laiko neveikė, veikiausiai nuo 2004-ųjų balandžio ar gegužės, kai Skotas rašė savo studijoje, vilnijo daina. "Veimoro bliuzas". Bet ne senio Henko originalas, o kažkieno perdirbinys - gal "The Crickets". Ne kurtinamai garsiai, kaip Skoto laikais, bet ir ne tyliai. Ji numanė,

(*pajusite skausmą ten*)

kodėl ponas Džimas "Zakas Makūlas" Dūlis įjungė grotuvą. Nenorėjo

(*kur berniukams per mokyklos šokius neleisdavote prisiliesti*)

apie tai mąstyti - šią akimirką labiausiai geidė vėl nuleipti, - tačiau įkyri mintis galvos neapleido. "Sąmonė - kaip beždžionė", sakydavo Skotas, ir Lizė, netgi dabar, sėdėdama baro nišoje, po kriaukle, prie kurios vamzdžio antrankiais buvo prirakintas vienas riešas, atminė, iš kur jis traukė tuos žodžius: iš Roberto Stouno romano "Kariai - šunys".

Atsistok priešais klasę, mažoji Lize. Jei tik, žinoma, gali paeiti.

- Argi ne žavinga daina, a? - paklausė Dūlis, įsitaisęs nišos tarpduryje, patogiai sukryžiavęs kojas, tarp jų pasidėjęs rudą, popierinį priešpiečių maišelį. Pistoletas gulėjo ant grindų, greta dešiniosios rankos. - Ir kokie teisingi žodžiai. - Patylėjęs nuoširdžiai pridūrė: - Žinot, jums pasisekė, kad apalpote. - Jo balse Lizė išgirdo pietietišką tarseną, bet ne rėžiančią ausį, kaip seilėto avigalvio iš Nešvilio akcentas: *žynot... jū-ūms pasysiek...*

Iš maišiuko Dūlis ištraukė kvortos talpos majonezo stiklainį su nenuplėštu "Helman" lipduku. Tarp stiklinių sienelių, skaidriame skystyje, mirko baltas skudurėlis.

- Chloroformas, - paskelbė išdidžiai, kaip Smailis Flandersas, porindamas apie sumedžiotą briedį. - Vienas vyrukas paaiškino, kaip juo naudotis, bet įspėjo, jog šio skystimėlio

lengva perdozuoti. Geriausiu atveju, poniut, būtumėte atsipeikėjusi su plyštančia makaule. Bet aš nujaučiau, kad į daržinės pastogę laisva valia nerepečkosite.

Jis pakreipė pirštą it pistoleto vamzdį ir nusivaipė. Per grotuvo garsiakalbį Dvaitas Jokamas užtraukė "Už tūkstančio mylių, pasaulio pakrašty". Regis, Dūlis aptiko kompaktinį diską, į kurį Skotas įrašė kantri dainų rinkinuką.

- Pone Dūli, ar galiu atsigerti vandens?

- Ką? O, *žinoma!* Perdžiūvo burna? Taip nutinka, kai žmogus išgyvena sukrėtimą. - Jis atsistojo palikęs ginklą savo vietoje - Lizė tikriausiai vis vien nebūtų pasiekusi pistoleto, net ir įsirėžusi tiek, kiek leistų antrankių grandinė... be to, jei mėginimą lydėtų nesėkmė, įkalintojas jos nepaglostytų.

Dūlis atsuko čiaupą. Vamzdžiai ėmė pukšėti ir gargaliuoti. Po sekundės kitos į kriauklę ištryško vanduo. Taip, šaudyklė nepasiekiama, užtat vyruko paslėpsniai - tiesiai virš galvos, vos už pėdos. O prirakinta tik viena jos ranka.

Tarsi perskaitęs Lizės mintis, jis tarė:

- Jei norite, galite barkštelėti mano riešutėliais. Bet aš aviu "Dok Martens" aulinius, o jūs rankose ničnieko neturit.

- "Ničnieko" Dūlis ištarė beveik be balsių, kaip "nšnik". - Elkitės protingai, poniut, ir apsiribokit šaltu gėrimu. Iš šito čiaupo vanduo seniai netekėjo, bet jis netrukus praskaidrės.

- Praskalaukite stiklinę, - kimiu, beveik lūžtančiu balsu paprašė Lizė. - Iš jos irgi seniai niekas negėrė.

- Klausau, bus atlikta. - Tikras mandagumo įsikūnijimas. Kaip bet kuris vietinio miestelio gyventojas. Kaip, pavyzdžiui, jos tėvukas. Aišku, Dūlis priminė ir Gerdą Aleną Koulą, autentiškąjį 51-50 vaikį*. Mažai trūko, kad Lizė vis dėlto būtų sugniaužusi jo kiaušinius. Vien todėl, jog, prakeikto

*Užuomina į Polo Markso apsakymo "51-50" veikėją, policijos detektyvą žudiką.

šunsnukio pastangomis, atsidūrė tokioje padėtyje. Jai vos pasisekė susitvardyti.

Dūlis pasilenkė, ištiesė vieną iš sunkiųjų “Voterford” stiklinių, per tris ketvirčius pripildytą ne itin skaidriu, bet pakankamai švariu (iš pažiūros nepaprastai gardžiu) vandeniu, kad jį būtų galima gerti.

- Tik nesikarščiuokit, - meiliai perspėjo vyrukas. - Paduosiu jums stiklą, bet jeigu jį mesite į mane, sulaužysiu jūsų kulkšnį. Jei *pataikysite*, sutrėkšiu jas abi. Ir visai nesvarbu, praliesite jūs kraują ar ne. Aš kalbu rimtai, aišku?

Ji linktelėjo ir gurkštelėjo vandens. Grotuvo garsiakalbyje Dvaitas Jokamas užleido vietą pačiam seniui Henkui, kuriam rūpėjo amžinieji klausimai: kodėl kaip anksčiau nebemyli manęs, kodėl nori mane į šiukšlyną išmest?

Dūlis pritūpė savo pasturgaliu kone liesdamas pakeltus kulnus, viena ranka apsivijęs kelius. Priminė fermerį, stebintį, kaip karvė geria iš upokšnio. Jis, žinoma, budrus, bet ne per daug. Nesitikėjo, kad ji svies masyviąją stiklinę, ir, be abejo, neklydo. Lizė nė kiek negeidė, jog vyrukas jai sulaužytų kulkšnis.

Ei, aš netgi nesiryžau imti svarbiausių pirmųjų čiuožimo pamokų, į galvą atklydo mintis. *Nors Oksfordo centrinėje čiuožykloje antradienio vakarai skirti viengungiams.*

Numalšinusi troškulį, Lizė ištiesė stiklą. Dūlis jį paėmė, įdėmiai apžiūrėjo.

- Poniut, jūs tikrai nenorėsit paskutinių dviejų gurkšnių? - nė trupučio nepanašu į “gū-ūrkšn”. Ją netikėtai aplankė nuojauta: Dūlis persistengia vaizduodamas gerą berniuką. Galbūt specialiai, gal net pats to nesuvokdamas. Jis bandė šnekėti kuo taisyklingiau, nes kalbą kraipydavo tiktai pretenzingi pasipūtėliai. Ar šis pastebėjimas kažkuo svarbus? Turbūt ne.

- Man užteks.

Tuos gurkšnelius Dūlis susivertė sau į burną - gerklėje, po blyškia oda, įniko slysčioti Adomo obuolys. Nuleidęs stiklinę jis pasiteiravo, ar Lizė jaučiasi geriau.

- Aš jausiuos geriau, kai jūs išnyksite.

- Supratau. Daug laiko iš jūsų neatimsiu.

Jis užsikišo pistoletą už diržo ir atsistojo. Sutraškėjusios kelių girnelės privertė Lizę dar kartą pagalvoti (veikiau nusistebėti): *Aš nesapnuoju. Tai tikrovė.* Dūlis atsainiai paspyrė stiklą, kuris nuriedėjo baltu kaip austrė, nuo vienos studijos sienos iki kitos nusidriekusiu kilimu. Jis timptelėjo aukštyn kelnes.

- Vis vien gaišti negaliu, poniut. Grįš jūsų faras, jis arba kitas, ir jei neapsirinku, jūs ketinate tvarkyti kažkokius reikalus su sesutėmis. Teisingai?

Lizė neatsiliepė.

Dūlis patraukė pečiais lyg sakydamas "kaip norite" ir iškišo galvą iš baro nišos. Ją apėmė nerealumo jausmas. Kiek sykių teko matyti, kaip tokia poza sustingsta Skotas, viena ranka įsikibęs į atviro tarpdurio kraštą, basas kojas įrėmęs į medines nišos grindis, galva ir liemeniu išniręs į studiją? Bet chaki spalvos kelnių jis nemūvėdavo; nešiojo mėlynus džinsus iki pat gyvenimo pabaigos. Be to, ant jo viršugalvio plikė neblizgėjo. *Mano vyras mirė išsaugojęs tankią ševeliūrą,* pagalvojo Lizė.

Velniškai miela vietelė, - pastebėjo Dūlis. - Kas čia? Perdaryta daržinė? Greičiausiai.

Ji nutylėjo.

Vyrukas vis labiau svėrėsi pro tarpdurį; siūbuodamas ant kulnų dairėsi į kairę ir į dešinę. *Tikrintojų valdovas,* dingtelėjo Lizei.

- *Nuostabi* vietelė, - tęsė jis. - Kažko panašaus ir tikėjausi. Jūs turite tris kambarius ir tris stoglangius, todėl sau-

lės šviesos čia netrūksta. Mano kraštuose tokie namai vadinami turčių trobelėmis, bet, žinoma, su lūšnomis jos neturi nieko bendra.

Lizė neprasižiojo.

Dūlis atsigręžė nutaisęs rimtą išraišką.

- Poniut, nemanykite, kad aš jam pavydžiu. Aišku, jūsų, kaip našlės, padėtis irgi ne pati smagiausia. Tiesą sakant, kurį laiką man teko kiurksoti "Bruši Mauntin" valstijos kalėjime. Manau, profesorius jums minėjo. Ir bjauriausius įkalinimo momentus man padėjo ištverti jūsų vyras. Perskaičiau visus jo romanus. Žinote, kuris man labiausiai patiko?

"Pabėgę iš pragaro", be abejo, pamanė Lizė. *Turbūt skaitei tą knygą devynis kartus.*

Bet Dūlis ją nustebino.

- "Kapitono duktė" Man romanas ne šiaip patiko. Jis mane *pakerėjo*. Nuo tada, kai radau knygą kalėjimo bibliotekoje, aš ją skaičiau ištisus dvejus ar trejus metus. Beveik išmokau mintinai. Galėčiau cituoti pastraipas. Žinote, kokia vieta padarė didžiausią įspūdį? Kai Džynas atsikerta savo tėvui ir pareiškia, kad iškeliaus iš namų, nori senis to ar ne. Ar pamenate, ką išdrožė tam sušiktam šventeivai pirdžiui, atleiskit už posakį?

Kad jis niekuomet nesuprato meilės pareigos, mintyse tarė sau Lizė, tačiau balsu neatsiliepė, o Dūlis ir nelaukė atsakymo. Dabar jis atrodė kaip apsėstas.

- Džynas išdrožė, kad jo senis niekuomet nesuprato meilės pareigos. *Meilės pareigos!* Argi ne puikiai skamba? Kiek sykių mus buvo užvaldę panašūs jausmai, bet žodžių, kuriais galėtume juos išsakyti, taip ir nepavykdavo rasti. Kitaip nei jūsų vyrui, kuris šnekėdavo už mus visus, bežadžius, kaip sakė profesorius. Matyt, poniut, Dievas labai mylėjo jūsų vyrą, todėl ir suteikė tokią iškalbą.

Dūlis nukreipė akis į lubas. Ant įsitempusio kaklo išryškėjo gyslos.

- *MEILĖS PAREIGA!* Savo numylėtinius Dievas pasikviečia anksčiausiai. Amen. - Jis trumpam nuleido galvą. Iš užpakalinės kelnių kišenės kyšojo piniginė. Prisegta prie grandinėlės. Nieko stebėtino. Džimo Dūlio tipo žmonės visuomet tvirtindavo pinigines prie grandinių, kurias savo ruožtu segdavo prie diržo kilpelių. Vėl pažvelgęs į ją vyrukas pratarė: - Jis nusipelnė tokios puikios buveinės. Tikiuosi, ja mėgavosi, kai nesikankindavo prie kūrinių.

Lizė prisiminė, kaip Skotas, įsitaisęs prie stalo, kurį praminė "Drambliuko Dambo blynu", spoksodavo į platų "Makintoš" kompiuterio ekraną ir prunkšdavo iš to, ką prieš akimirką parašė. Kramtydavo plastikinį šiaudelį arba graužadavo nagus. Kartais dainuodavo pritardamas per grotuvą sklindantiems atlikėjų balsams. Karštomis vasaros dienomis, kai sėdėdavo iki pusės nuogas, pažastimi išgaudavo bezdėjimą. Štai kaip kankindavosi prie savo *brudinų* kūrinių. Tačiau ji nutylėjo. Garso sistemoje senį Henką pakeitė sūnus. Jaunėlis traukė "Prisilupti viskio ir drožti į pragarą".

- Bandote mane ignoruoti? - paklausė Dūlis. - Elgiatės drąsiai, poniut, bet nieko gero nepešite. Jūsų laukia bausmė. Aš nemėginsiu skiesti, atseit man skaudės labiau negu jums. Bet turiu pripažinti, kad savo narsa mane sužavėjote, todėl porosedura - *procedūra* - bus nemaloni mums abiem. Pasistengsiu jus apdoroti kuo švelniau, nes nenorėčiau palaužti šaunios jūsų dvasios. Kad ir kaip ten būtų, mes šį tą sutarėme, o jūs savo žodžio nesilaikėte.

Sutarėme? Lizės kūną nutvilkė šaltukas. Ji pirmą kartą įsisąmonino, į kokį stangrų ir tankų beprotystės voratinklį įsipainiojęs Dūlis. Akiratyje vėl sušmėžavo tamsieji sparnai, bet šįsyk Lizė tūžmingai nuvijo juos šalin.

Vyrukas išgirdo, kaip subarškėjo antrankiai (kuriuos, iš visko sprendžiant, atsinešė popieriniame maišelyje, kartu su majonezo stiklainiu), ir atsisuko.

Ramiau, širdele, ramiau, sumurmėjo Skotas. *Užkalbėk vaikinui dantis. Tarškėk neužsičiaupdama.*

Lizė ir be vyro patarimo sumojo, kad atidėti bausmę įmanoma tik pratęsiant pokalbį.

- Paklausykite, pone Dūli. Mes dėl nieko nesitarėme, jūs klystate. - Jo kaktoje įsirėžė raukšlės, veidas apniuko, todėl ji paskubomis pridūrė: - Kartais, šnekant telefonu, vienam kitą suprasti nelengva, bet dabar aš pasirengusi bendradarbiauti. - Lizė nurijo seiles. Išdžiūvusi gerklė vėl reikalavo vandens - *daug* gaivaus vandens, - tačiau ji nebedrįso prašyti. Pasvirusi į priekį, įbedusi žvilgsnį į Dūlio akis, prabilo taip nuoširdžiai, kaip įstengė. - Aš tik sakau, kad savo mintis išdėstėte visiškai aiškiai. Žinote, prieš akimirką žiūrėjote į rankraščius, kurių taip geidžia jūsų... hmm... kolega. Pastebėjote juodas dokumentų spinteles?

Nūnai jis žvelgė į Lizę pakėlęs antakius, skeptiškai vypsodamas... o gal kaip deryboms pasirengęs žmogus? Bent ji taip vylėsi.

- Apačioje taip pat pilna dėžių, - tarstelėjo Dūlis. - Galbūt knygos sukrautos ir ten?

- Ne kny... - ką jam pasakyti? Jog į dėžes sukrautos ne knygos, o jygos? Ko gero, bet Dūlis nesusigaudytų, apie ką ji šneka. *Jyga tėra išdaiga, skotiškas niežulį sukeliančių miltelių ir plastikinių vėmalų atitikmuo.* Šitai jis suprastų, bet vargu ar patikėtų.

Dūlis tebedėbsojo į Lizę su skeptiška šypsenėle. Ne, derėtis neketino. Jo žvilgsnis tarsi klausė: *Na, poniut, ką dar paporinsit?*

- Apačioje, į kartonines dėžes, sukišti senų dokumentų

nuorašai ir tušti lapai, - išklojo Lizė, nors jautė, kad paaiškinimas skamba neįtikimai. Nieko keisto. Ji *iš tikrųjų* melavo. O ką turėtų sakyti? *Pone Dūli, jūs pernelyg pakvaišęs, kad pajėgtumėte suvokti tiesą.* - Rankraščiai, kurių taip trokšta Vudbrudas, sudėti čia, antrame aukšte, - pratęsė. - Nespausdinti apsakymai, laiškų kitiems rašytojams kopijos ir atsakymai...

Atkraginęs galvą Dūlis nusikvatojo.

- Vudbrudas! Poniut, jūs, kaip ir velionis vyras, sugebate parinkti tinkamus žodžius. - Juokas nutyko, ir, nors lūpos vis dar viepėsi, iš jo akių padvelkė ledinis šaltis. - Ką jūs man siūlote? Nusibelsti į Oksfordą arba Mikenik Folsą, išsinuomoti vilkiką ir grįžus pasiimti visas dokumentų spinteles? Gal dar pakviesite vieną iš tų šerifo pastumdėlių, kad jie man padėtų?

- Aš...

- Užsičiaupkit. - Jis dūrė į Lizę pirštu. Šypsena išgaravo. - Kai čia atvažiuočiau, manęs jau tykotų tuzinas kranklių iš valstijos policijos. Vėl tiesiu taikymu keliaučiau į kalėjimą. Žinote, poniut, aš nusipelnyčiau dešimties metų už grotų vien už tai, kad jumis patikėčiau.

- Bet...

- Ei, ir mes susisutarėm - *susitarėm* - kitaip. Jūs privalėjote paskambinti profesoriui, senajam Vudbrudui - oje, kaip *šauniai* skamba, - o jis turėjo atsiųsti pranešimą į mano elektroninio pašto dėžutę ir tik *tuomet* perimti rankraščius. Taip?

Iš dalies jis tikrai tuo tikėjo, antraip dabar nebūtų skiedęs tokių pasakėlių.

- Mem? - Dūlio balse pasigirdo susirūpinimo gaidelės. - Poniut?

Jeigu vyruką kažkas vertė riesti pramanus, nors aplinkui

nebuvo jokių liudininkų, galbūt melą jis priimtų ir iš pašalinio? Gal net išsaugojo lašą sveiko proto, į kurį ir derėtų kreiptis?

- Pone Dūli, paklausykite manęs, - tyliai ir lėtai prabilo Lizė. Taip šnekėdavo su Skotu, kai šį kas nors įsiutindavo - pradedant neigiama knygos apžvalga, baigiant sugedusia santechnika. - Giliai širdyje gerai žinote, kad su jumis palaikyti ryšio profesorius Vudbedis negalėjo. Užtat *aš* su juo susisiekiau. Paskambinau vakar.

- Meluojate, - atsiliepė jis, bet šįkart Lizė sakė tiesą, ir Dūlis tai suprato. Kažkodėl nė kiek neapsidžiaugė. Deja, ji išprovokavo visiškai priešingą reakciją, nei norėjo - apraminti jo nepasisekė, - tačiau sustoti neketino. Vis dar vylėsi, kad jos klausosi sveiko proto kruopelė, išlikusi Džimo Dūlio galvoje.

- Ne. Jūs man palikote Vudbedžio telefono numerį, kuriuo ir paskambinau. - Lizė žvilgsniu įsisiurbė į jo akis. Nuklysdama atgal į Fantazijų pasaulį, prašneko kaip galėdama nuoširdžiau: - Prižadėjau atiduoti jam rankraščius ir paprašiau jus atšaukti, tačiau profesorius atsakė negalintis to padaryti. Pirmas dvi išsiųstas žinutes jūsų pašto dėžutė priėmė, bet vėliau ji užsidarė...

- Porelė melagio šmotų, - suniurzgė Džimas Dūlis. Įvykiai ėmė rutuliotis taip žaibiškai ir su tokiu žiaurumu, kad Lizė vos įstengė patikėti jų realumu, nors kiekviena talžymo bei žalojimo akimirka įstrigo sąmonėje visam gyvenimui - tiek švokščiantis, dūsuojantis jos alsavimas, tiek chaki spalvos marškiniai, kurie įsitempė ties sagomis, kai jis ėmė tvatyti Lizės veidą iš kairės ir iš dešinės, iš kairės ir iš dešinės, iš kairės ir iš dešinės, vėl iš kairės ir iš dešinės. Iš viso aštuoni smūgiai. *Aštuoni, aštuoni, šoki, šoki, jei gali*, skanduodavo ji vaikystėje, kai kiemo dulkėse kartu su sese-

rimis strykčiodavo per šokdynę. Kirčių garsai priminė tuos, kokie išgaunami į kelį laužant sausus prakurus. Dūlis darbavosi ranka, ant kurios žiedo nenešiojo, - ačiū bent už tai, - bet po ketvirto ir penkto trinktelėjimų iš lūpos ištryško kraujas, po šešto bei septinto smūgių jo čiurkšlės šovė fontanu, o paskutinis įtrėškė bei raudoniu nudažė nosį. Lizė klykė tiek iš baimės, tiek iš skausmo. Viršugalviu vis dunksėjo į kriauklės apačią, dėl ko ėmė spengti ausyse. Ji girdėjo save rėkiančią, kad Dūlis liautųsi - lai ima ką nori, tik tegul liaujasi mušti. Staiga jis *aprimo*, ir Lizė sau nepažįstamu balsu suinkštė: "Aš jums atiduosiu tikrą lobį - naujo, paskutinio romano rankraštį. Skotas jį užbaigė likus mėnesiui iki mirties, bet neperžiūrėjo. Vudbrudas pašėls iš džiaugsmo". *Gan išradinga,* pagalvojo. *Ką darysi, jeigu jis nurys kabliuką?* Bet Dūlio masalas nesuviliojo. Jis atsiklaupė kimiai šnopuodamas (saulės svilinama daržinės pastogė jau įkaito - jei būtų žinojusi, kad šiandieną ją sumuš Skoto studijoje, Lizė pirmiausia būtų įjungusi oro kondicionierių) ir vėl panaršė savo maišelį. Po vyruko pažastimis išplito prakaito ratilai.

- Poniut, man velniškai apmaudu, kad esu priverstas taip elgtis. Džiaukitės bent tuo, jog nekišiu nagų prie jūsų skylės. - Prieš jam nuplėšiant Lizės palaidinukę ir atverčiant liemenėlę, iš po kurios išvirto nedidukės krūtys, ji spėjo pastebėti du dalykus. Pirma: Dūliui nė trupučio ne apmaudu. Antra: dešinėje rankoje jis laikė objektą, neabejotinai prigriebtą Lendonų virtuvėje, Skoto pramintą "japišku Lizės atkimštuku" - skardinių atidarytuvą sunkiomis guminėmis rankenėlėmis.

NAUJAUSIAS ĮŽYMAUS RAŠYTOJO ROMANAS!

Išgyvenusi santuokoje 25 metus,
Lizė Debušer palaidojo savo vyrą Skotą,
žymų rašytoją, prieš dvejus metus.
Tik dabar ji išdrįsta prisiliesti
prie likusių vyro rankraščių
bei stengiasi atgaivinti miglotus prisiminimus
apie kartu praleistą vedybinį gyvenimą.
Skotas buvo itin talentingas rašytojas
ir labai sudėtinga - netgi liguista - asmenybė.
Bandydama suprasti Skoto paliktas užuominas,
Lizė susiruošia į pavojingą kelionę,
kurioje gali netekti ne tik sveiko proto,
bet ir gyvybės. Šioje kelionėje,
grumdamasi su Skoto bei
savo pačios demonais ir šmėklomis,
Lizė pateks į slaptą, kraupų pasaulį.

